

Anna Strandell

Asukasbarometri 2004

Asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä

HELSINKI 2005

*Julkaisu on saatavana myös Internetistä:
<http://www.ymparisto.fi/julkaisut>*

*Suomen ympäristö 746
Ympäristöministeriö
Alueidenkäytön osasto*

Taitto: Ainoliisa Miettinen

*Kansikuva: Anna Strandell
Muut kuvat: Anna Strandell*

*ISSN 1238-7312
ISBN 951-731-287-3 (nid.)
ISBN 951-731-288-1 (PDF)*

Sinari Oy

Vantaa 2005

Esipuhe

Hyvän ja turvallisen elinympäristön edistäminen on ympäristöministeriön pää-tavoitteita. Elinympäristön laatu ja vetovoimaisuus ovatkin nousseet keskeisiksi aiheiksi yhteiskunnallisessa keskustelussa. Asukasbarometrin avulla ympäristöministeriö on osaltaan halunnut osallistua keskusteluun sekä edistää asukkaiden toivomien asuinympäristöjen ja asumismuotojen toteutumista.

Asukasbarometri tarjoaa monipuolista tietoa asukkaiden näkemyksistä asuinympäristöstään, mistä he pitävät, mitä he kokevat epäkohtina ja minkälaisia toiveita heillä on. Yleisesti ottaen asukkaat ovat tyytyväisiä asuinympäristöönsä. Ei ole suotta puhuttu siitä, että suomalaiset asuinympäristöt ovat kansainvälisesti katsoen laadukkaita. Epäkohtia toki on, ja kysely antaa selkeän kuvan asukkaiden tyytymättömyyden syistä.

Tuloksista käy selvästi ilmi asuinympäristöjen laaja kirjo, niiden vahvuudet ja heikkoudet. Asukkaiden vastaukset osoittavat myös, miten heidän tarpeensa ja toiveensa vaihtelevat elämänvaiheen ja -tilanteen mukaan.

Asukasbarometrikysely tehtiin edellisen ja ensimmäisen kerran vuoden 1998 lopussa. Uusi kysely kertoo myös runsaan viiden vuoden aikana tapahtuneista muutoksista. Asukasbarometri on jatkossakin tarkoitus uusida viiden vuoden välein.

Asukasbarometrikysely on osa ympäristöhallinnon elinympäristön laadun seurantaa. Asukasbarometrin tarkoituksena on tukea ympäristöministeriön asuinympäristön laatua koskevaa kehittämistyötä. Tavoitteena on välittää kyselyn tuloksia kaavojen sisältöön sekä asuinympäristöjen kehittämiseen. Ympäristöministeriön toivomuksena on, että tulokset tavoittaisivat myös muita viranomaisia sekä poliittisia päättäjiä ja sitä kautta vaikuttaisivat asuinympäristöjen suunnitteluun ja parantamiseen.

Asukasbarometriraportin on laatinut vanhempi tutkija Anna Strandell Suomen ympäristökeskuksesta. Työtä on ohjannut yliarkkitehti Carita Strandell ympäristöministeriöstä. Barometrin kyselylomake on laadittu ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen yhteistyönä. Tilastokeskus toteutti kyselyn ja vastausten tulostamisen sekä vastausten ristiintaulukoinnin. Tästä työstä huolehtivat tutkimuspäällikkö Antti Siikanen ja tutkimussihteeri Outi Stenbäck sekä alkuvaiheessa myös yliaktuaari Tarja Nieminen Tilastokeskuksesta.

Helsingissä 1.2.2005

Rakennusneuvos

Matti Vatiilo

Yliarkkitehti

Carita Strandell

Sisältö

Esipuhe	3
1 Johdanto	6
1.1 Tutkimuksen tavoitteet	6
1.2 Asuin- ja elinympäristön seuranta	7
1.3 Asukasbarometrin sisältö	7
1.4 Tutkimuksen toteutus	8
1.5 Vastaaajien taustatiedot	10
2 Asuinalueen taustatiedot	16
2.1 Asuinalueen sijainti	17
2.2 Talotyyppi	18
2.3 Asunnon hallintamuoto	20
2.4 Asumisväljyys	22
2.5 Asuinalueen ikä	23
2.6 Asumisaika	24
3 Ympäristön laatu	26
3.1 Viihtyisyys	27
3.2 Luonnonympäristö ja kasvillisuus	28
3.3 Rauhallisuus	29
3.4 Liikenteen melu	30
3.5 Ilman laatu	31
4 Palvelut	32
4.1 Peruskoulu	33
4.2 Päivähoito	36
4.3 Ruokakauppa	38
4.4 Palvelutoiveet	41
5 Työpaikat	42
5.1 Asuinalueen työpaikat	43
5.2 Asuinalueella työssäkäynti	44
6 Virkistys ja ulkoilu	46
6.1 Puisto- ja ulkoilualueet	47
6.2 Urheilu- ja pallokentät	48
6.3 Lasten leikkipaikat	49
6.4 Pihat	50
6.5 Ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveet	54

7	Liikkuminen ja liikenne	56
7.1	Kevyen liikenteen liikkumisympäristö	57
7.2	Joukkoliikenne	59
7.3	Autonomistus ja auton käyttömahdollisuus	63
7.4	Työmatkat	65
7.5	Kauppamatkat	68
7.6	Lasten liikenneturvallisuus	70
8	Häiriöt ja turvattomuus	71
8.1	Päihtyneiden aiheuttamat häiriöt	72
8.2	Turvattomuus	72
9	Sosiaalinen kanssakäyminen ja osallistuminen	74
9.1	Yhteisöllisyys	75
9.2	Osallistuminen alueen suunnitteluun	78
10	Arvosanat, muuttoaikheet ja asumistoiveet	81
10.1	Arvosanat asunnolle, pihalle ja asuinalueelle	82
10.2	Asunnonvaihtosuunnitelmat	85
10.3	Talotyyppitoiveet	87
10.4	Asuinalueitoiveet	88
10.5	Asumistoiveiden valintakriteerit	90
11	Alueelliset ja väestöryhmittäiset erot	93
11.1	Asuinalueiden erot alueen talotyyppin mukaan	94
11.2	Asuinalueiden erot yhdyskuntarakenteellisen sijainnin mukaan	97
11.3	Asuinalueiden erot alueen iän mukaan	101
11.4	Asuinalueiden erot taajaman koon mukaan	104
11.5	Väestöryhmien erot iän mukaan	108
11.6	Väestöryhmien erot perhetyypin mukaan	114
11.7	Väestöryhmien erot sukupuolen mukaan	119
12	Yhteenveto ja johtopäätökset	121
12.1	Asukkaat ovat pääosin tyytyväisiä asuinympäristöönsä	121
12.2	Asumistoiveet vaihtelevat elämänvaiheen mukaan	125
12.3	Asumisen elinkaari	127
12.4	Erilaisilla asuinalueilla on omat vahvuutensa	129
12.5	Asukkaiden tarpeet paremmin huomioon suunnittelussa	131
	Kirjallisuutta	134
	Liite: Asukasbarometrin kysymykset	135
	Kuvailulehdet	143

Johdanto

1.1 Tutkimuksen tavoitteet

Hyvän ja turvallisen elinympäristön edistäminen on ympäristöministeriön päätavoitteita. Asukasbarometrin avulla on tarkoitus edistää asuin ympäristön laadun parantamista sekä asukkaiden toivomien asuin ympäristöjen ja asumismuotojen toteutumista.

Asukasbarometri palvelee elinympäristön laatua koskevaa tutkimus- ja kehittämistyötä. Se on osa vuonna 2000 voimaan tulleen maankäyttö- ja rakennuslain säädännön velvoittamaa rakennetun ympäristön seuranta. Kyselyn tuloksia hyödynnetään myös maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden seurannassa. Asukasbarometri täydentää tilastoihin ja rekistereihin perustuvaa seuranta tarjoamalla tietoa asukkaiden näkemyksistä, kokemuksista ja

toiveista koskien heidän omaa asuin- ja elinympäristöään.

Asukasbarometri on kyselytutkimus suomalaisten asuin ympäristöjen laadusta vähintään 10 000 asukkaan taajamissa. Tutkimuksessa selvitetään asuin alueiden toimivuutta ja asumis viihtyvyyttä asukkaiden näkökulmasta. Tavoitteena on toteuttaa kysely viiden vuoden väliajoin, jotta saadaan tietoa ajallisista muutoksista asuin ympäristöjen laadussa ja asukkaiden näkemyksissä. Ensimmäinen Asukasbarometrikysely toteutettiin marraskuussa 1998 ja nyt käsillä oleva kysely runsas viisi vuotta myöhemmin, tammikuussa 2004. Suurin osa kysymyksistä on pysynyt samoina vuodesta 1998, joten tutkimuksesta saadaan ajallisesti vertailukelpoista tietoa.

1.2 Asuin- ja elinympäristön seuranta

Maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntöön on ensimmäistä kertaa otettu säännös seurannan järjestämisestä. Sen mukaan ympäristöministeriön on järjestettävä alueiden käytön ja rakennetun ympäristön tilan ja kehityksen seuranta ja sen kannalta tarpeellisten tietojärjestelmien ylläpito. Ihmisen elinympäristö on yksi keskeinen näkökulma rakennetun ympäristön seurannassa, ja asuinympäristö on elinympäristön tärkein osa-alue ihmisten arkielämän kannalta.

Seurannan tavoitteena on saada monipuolinen käsitys asuin- ja elinympäristön tilasta, muutoksista, ongelmista ja kehityssuunnista. Seuranta palvelee valtion viranomaisten, maakuntien liittojen ja kuntien päätöksentekoa, kehittämistyötä ja suunnittelua. Seurannalla haetaan muun muassa vastausta siihen, miten maankäyttö- ja rakennuslain elinympäristölle asettamat laatutavoitteet todellisuudessa toteutuvat. Seurantatieto palvelee myös tutkimusta ja opetusta sekä kansalaisten osallistumista.

Ympäristöministeriö seuraa valtakunnallisesti elinympäristön tilaa. Seuranta varten on toteutettu Elinympäristön seurannan tietojärjestelmä (ELYSE), jota ylläpidetään ja kehitetään Suomen ympäristökeskuksessa. ELYSE sisältää elinympäristön laatua kuvaavia indikaattoreita, jotka perustuvat olemassa oleviin rekistereihin, tilastoihin ja paikkatietoaineistoihin. Asuinympäristöjä seurataan lisäksi Asukasbarometrillä ja lähiöiden seurannalla. Lähiöseuranta pitää sisällään otoslähiöiden tilan sekä uudistustoimenpiteiden seurannan. Erilaisten, toisiaan täydentävien seurantamenetelmien käytöllä pyritään kokonais kuvan saamiseen asuin- ja elinympäristön tilasta ja kehityksestä.

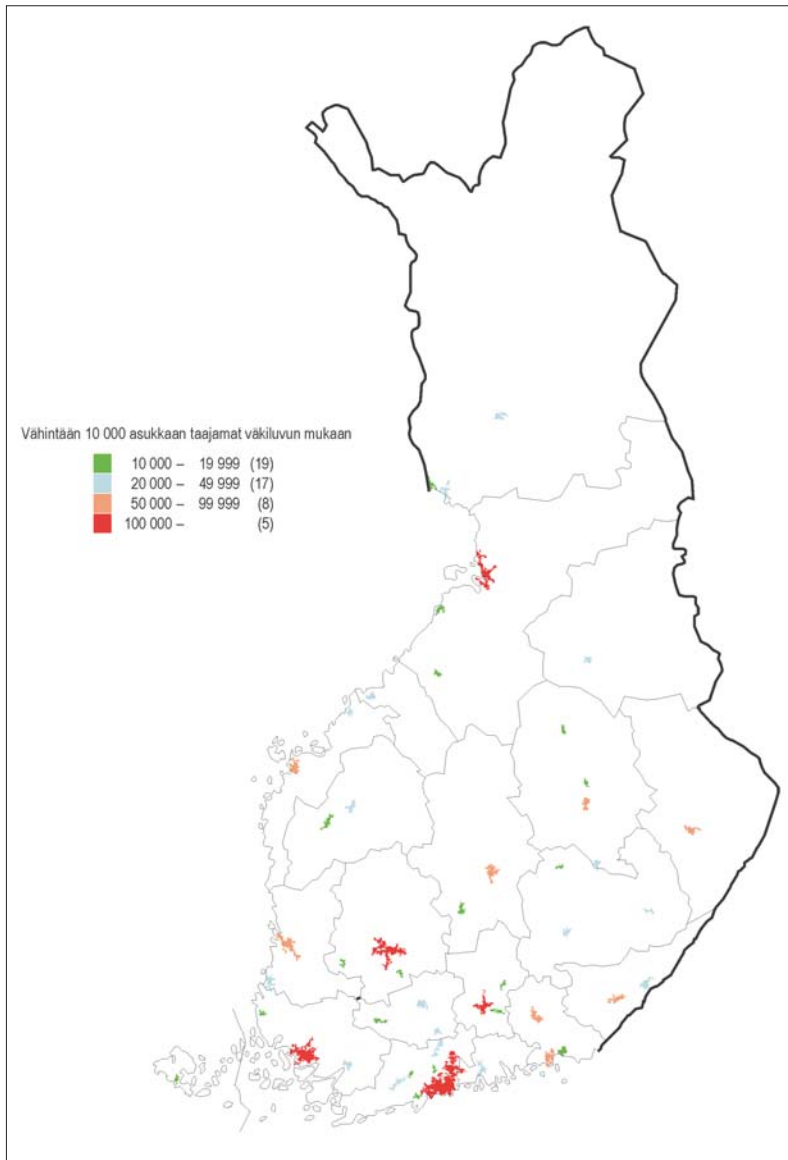
1.3 Asukasbarometrin sisältö

Asukasbarometrin sisällön suunnittelun lähtökohtana ovat olleet maankäyttö- ja rakennuslaissa elinympäristön laadulle asetetut tavoitteet. Lain yleiset tavoitteet koskevat elinympäristön turvallisuutta, terveellisyyttä, viihtyisyyttä, sosiaalista toimivuutta sekä eri väestöryhmien tarpeiden huomioimista. Laissa on myös asetettu tavoitteita koskien elinympäristön eri tekijöitä, kuten yhdyskuntarakennetta, rakennetun ympäristön kauneutta, kulttuuriarvoja, luonnonympäristöä, ympäristönsuojelua, elinkeinoelämää, palveluita ja liikennettä. Asukkaiden osallistuminen kaavoitukseen on saanut uuden lain myötä lisää painoarvoa.

Asukasbarometrillä kartoitetaan edellä mainittuja lain tavoitteiden kuvaamia asuin- ja elinympäristön keskeisiä tekijöitä. Asukaskyselyn kysymykset on pyritty muotoilemaan siten, että ne kuvaavat asetettuja tavoitteita hyvin, ovat selkeitä ja helposti ymmärrettäviä. Asuinympäristön eri ominaisuuksia on pyritty käsittelemään monipuolisesti.

Koska Asukasbarometrin tavoitteena on eri ajankohtina tehtyjen kyselyjen tulosten vertailukelpoisuus, on kyselyyn tehty mahdollisimman vähän muutoksia. Joitakin huonosti toimineita kysymyksiä on jätetty pois, joidenkin muotoilua parannettu ja joitakin tärkeäksi katsottuja kysymyksiä on lisätty. Asuntoa ja asuintaloa koskevia kysymyksiä ei enää käsitellä Asukasbarometrissa muutamia taustakysymyksiä lukuun ottamatta, koska ne sisältyvät jatkossa Tilastokeskuksen varallisuus- ja asumistutkimukseen.

Kokonaan uusia kysymyksiä ovat K10 Asuinalueen ikä, K14c Tyytyväisyys asuinalueen rauhallisuuteen, K16 Tyytyväisyys asuinalueen ilman laatuun, K17 Kävellessä ja pyörällä liikkumisen miellyttävyys asuinalueella, K23b Joukkoliikenteen pysäkin sijainti, K27 Ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveet, K39 Tyytyväisyys asuinalueen suunnittelua koskevaan tiedonsaantiin ja osal-

Kuva 1. Vähintään 10 000 asukkaan taajamat kokoluokittain vuonna 2000 (Lähde: Tilastokeskus).

listumismahdollisuuksiin sekä K44 Talotyypin- ja asuinalueityypitoiveiden perustelut (ks. liite). Uudistettuun kyselyyn lisättiin myös asuinalueen määrittely, joka luettiin vastaajalle tarvittaessa: Asuinalueella tarkoitetaan asuinalueita, jotka sisältävät asuinkorttelien lisäksi kävelyetäisyydellä olevat peruspalvelut, puisto- ja virkistysalueet sekä liikenne- ja kulkuväylät.

Tutkimuksessa on esitetty vastaajien ja asuinalueita koskevat taustatiedot sekä kyselyn tulokset. Niiden pohjalta on yhteenvedonmaisesti kuvattu alueellisia ja väestöryhmittäisiä eroja. Lisäksi on esitetty asuin ympäristön laatutekijöitä ja niissä tapahtuneita muutoksia koskevia johtopäätöksiä. Kyselyn tulokset on esitetty tavallisina pylväsdiagrammeina tai jakaumatyyppisinä diagrammeina. Jakaumadiagrammeissa vuoden 1998 vertailutieto on nähtävissä ainoastaan koko vastaajajoukosta, ja eri vastaajaryhmissä tapahtuneet keskeisimmät ajalliset muutokset käyvät ilmi tekstistä. Jos vastaajien lukumäärä tietyssä ryhmässä on tilastollisen luotettavuuden kannalta liian pieni – yleensä alle 100 henkilöä, kuten Ahvenanmaalla ja Lapin läänissä asuvat vastaajat tai työelämässä olevat 65–74-vuotiaat vastaajat – se on jätetty pois diagrammeista.

1.4 Tutkimuksen toteutus

Asukasbarometri 2004:n kyselylomake muokattiin vuoden 1998 Asukasbarometri-kyselyn pohjalta ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen yhteistyönä. Tilastokeskus toteutti kyselyn otannan, haastattelut ja vastausten koodaamisen sekä laati vastauksista suorat jakaumat, ristiintaulukoinnit ja alustavat diagrammit. Tulosten tulkinta, lopulliset diagrammit ja raportti tehtiin Suomen ympäristökeskuksessa.

Aineisto kerättiin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yhteydessä. Asukasbarometrin kohdejoukkona olivat 2 250 henkeä, jotka poimittiin satunnaisotannalla vähintään 10 000 asuk-

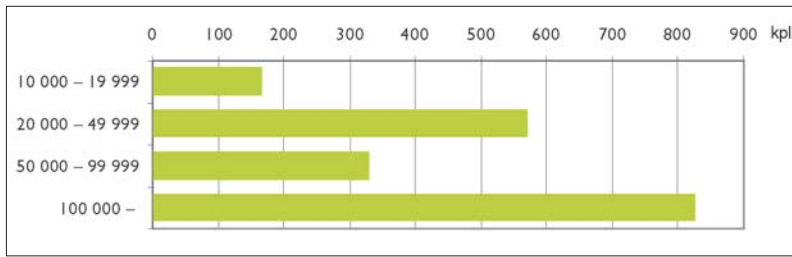
kaan taajamien (kuva 1) 15–74-vuotiaasta väestöstä. Tällaisia taajamia oli vuonna 2000 Suomessa 49 kappaletta, kun yli 200 asukkaan taajamia oli kaiken kaikkiaan 748 kpl. Näissä vähintään 10 000 asukkaan taajamissa asui 61 % koko Suomen väestöstä vuonna 2000. Lopulliseksi otoksen kooksi ylipeiton eli otantavirheiden karsinnan jälkeen saatiin 2 208 henkilöä. Kysely toteutettiin puhelinhaastatteluna työvoimatutkimuksen yhteydessä 5.1.–11.2.2004 välisenä aikana sekä suomen- että ruotsinkielisenä. Niille otoksen henkilöille, joilla ei ollut puhelinta, tehtiin käyntihaastattelu. Haastattelun kesto oli keskimäärin 13 minuuttia.

Kyselyyn vastasi 1 892 henkilöä. Lopulliseksi vastausprosentiksi tuli 85,7 %. Vastausprosentti on kyselytutkimukselle korkea eli kato jäi pieneksi. Suurin kadon syy oli, ettei kohdehenkilöä tavoitettu (8,6 %). Varsinaisia tutkimuksesta kieltäytyneitä oli 4,6 %. Nuoret vastasivat muita ryhmiä selvästi harvemmin, ja naisten vastausosuus oli korkeampi kuin miesten. Alueelliset erot vastaamisaktiivisuudessa eivät olleet merkitseviä, vastausaktiivisuus oli pienemmissä taajamissa jonkin verran korkeampi kuin suuremmissa.

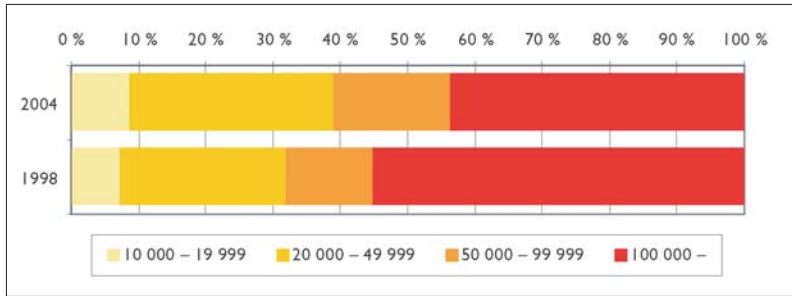
Asukasbarometrin tuloksia ei voida suoraan verrata kotitalouksia koskeviin tilastotietoihin. Otos on kohdistettu henkilöihin eikä kotitalouksiin, ja kaikki osuudet ja jakaumat on laskettu vastaajista, ei kotitalouksista. Tämän vuoksi tuloksissa korostuvat kotitalouksia koskeviin tietoihin verrattuna suuriin kotitalouksiin liittyvät ominaisuudet, kuten pientaloasuminen ja autonomistus. Vuoden 2004 kyselyn vastaajien painottuminen vuoden 1998 kyselyä enemmän pienempiin taajamiin ja vanhempiin ikäryhmiin voi jossain määrin vaikuttaa tuloksiin ja niiden vertailukelpoisuuteen.

Vastaajien taustatietoja ei voitu vertailla perusjoukkoon, vähintään 10 000 asukkaan taajamien väestöön. Tilastotietoja vähintään 10 000 asukkaan taajamien väestöstä ei ole saatavissa valmiina, eikä niitä voitu kustannussyistä hankkia.

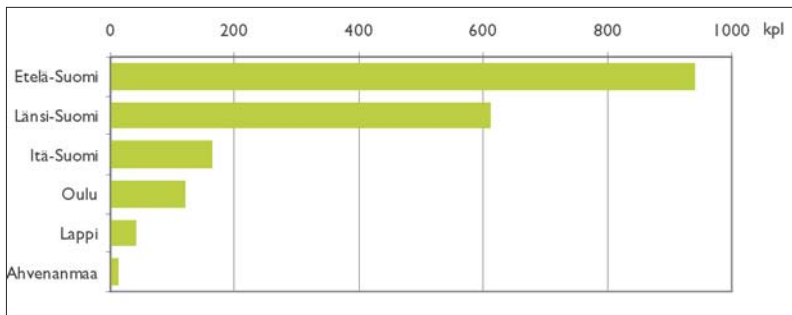
Asukasbarometri 2004 -kyselyn kaikki kysymykset osoittautuivat toimiviksi ja hyvin ymmärretyiksi. Kaikkien kysymysten vastaukset voitiin käsitellä ja käyttää raportissa. Kyselyssä on kehitetty monipuolinen analysointimenetelmä, jossa useita taustamuuttujia ristiintaulukoidaan asuinympäristöstä kysytyjen laatutekijöiden kanssa ja esitetään diagrammeihin. Menetelmä antaa mahdollisuuden eritellä eri asuinalueityyppien ominaisuuksia sekä eri väestöryhmien näkemyksiä ja toiveita.

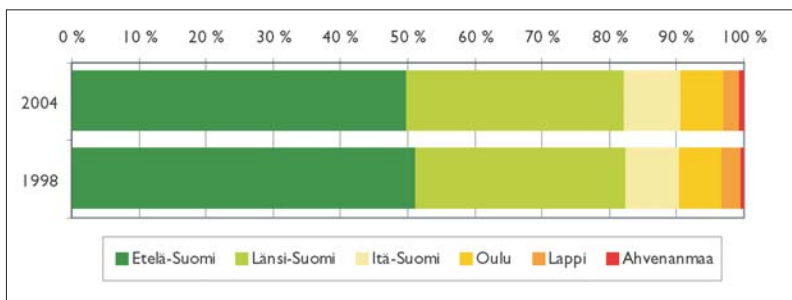
Kuva 2. Vastaajien lukumäärä taajaman väkiluvun mukaan.

Kuva 3. Vastaajat taajaman väkiluvun mukaan vuoden 2004 ja 1998 kyselyissä.

Kuva 4. Vastaajien lukumäärä lääneittäin.

Kuva 5. Vastaajat lääneittäin vuoden 2004 ja 1998 kyselyissä.

1.5 Vastaajien taustatiedot

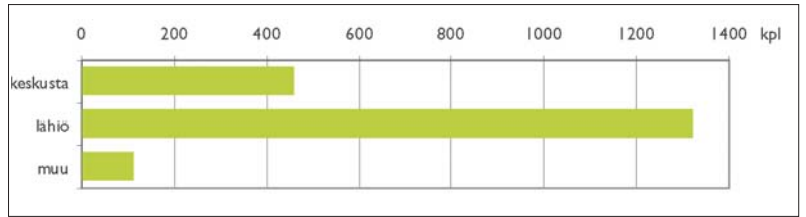
Asuinpaikka ja asuintalo

Kysely kohdistui vähintään 10 000 asukkaan taajamiin. Suuri osa vastaajista, 44 %, asuu suurimmissa, yli 100 000 asukkaan taajamissa. Vuoden 1998 vastaajajoukkoon verrattuna vastaajista selvästi suurempi osa asuu kuitenkin keskisuurissa, 20 000–100 000 asukkaan taajamissa. Tähän vaikuttaa sekä otoksen painottuminen aiempaa enemmän pienempiin taajamakokoluokkiin, mutta myös niiden selvästi parantunut vastausprosentti.

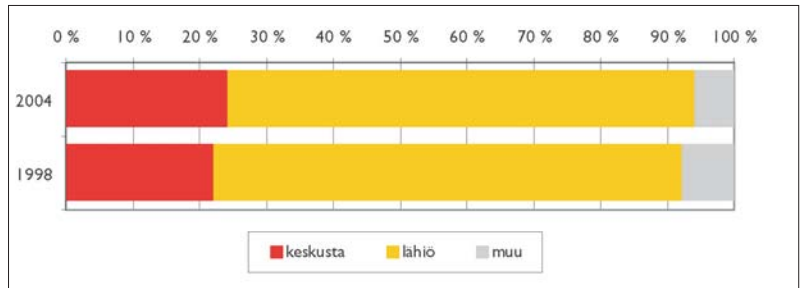
92 % vastaajista asuu kaupungeissa ja vain 8 % muissa kunnissa, kuten vuoden 1998 kyselyssäkin. Kaupunkimaisissa kunnissa asuu 93 % vastaajista, 6 % taajaan asutuissa ja alle yksi prosentti maaseutumaisissa kunnissa.

Etelä-Suomen läänissä asuu puolet ja Länsi-Suomen läänissä kolmannes vastaajista, koska suuret taajamat ovat keskittyneet näihin lääneihin. Lapin läänissä asuu 42 vastaajaa ja Ahvenanmaalla 14 vastaajaa. Näin pienillä vastaajamäärillä tulokset eivät ole tilastollisesti luotettavia. Lääneittäin tarkastelu on jätetty pois diagrammeista ja tuloksia on käsitelty vain tekstissä. Vuoden 1998 kyselyyn verrattuna vastaajien jakautuminen lääneittäin on pysynyt kutakuinkin samana.

Suurin osa vastaajista, seitsemän kymmenestä, asuu oman ilmoituksensa mukaan lähiössä. Yli puolet lähiöissä asuvista vastaajista asuu pientalossa ja pientalovaltaisella asuinalueella. Keskuksissa asuu hiukan suurempi osuus kuin vuonna 1998, lähes neljännes vastaajista. Muilla alueilla asuu vain 6 % vastaajista. Nämä alueet ovat lähes yksinomaan pientalovaltaisia alueita ja sijaitsevat keskustoja ja lähiöitä selvästi useammin pienemmissä kaupungeissa ja muissa kuin kaupunkikunnissa.

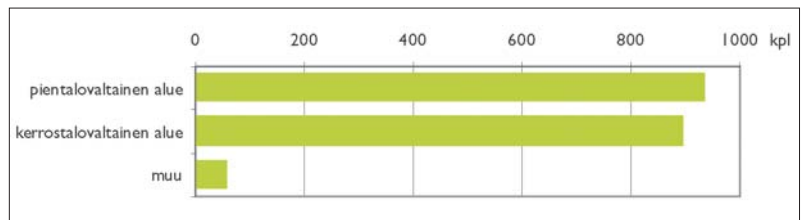

Kuva 6. Vastaajien lukumäärä asuinalueen yhdyskuntarakenteellisen sijainnin mukaan.

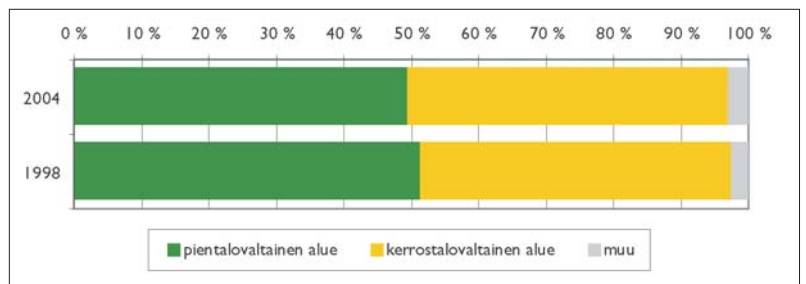

Kuva 7. Vastaajat asuinalueen yhdyskuntarakenteellisen sijainnin mukaan vuoden 2004 ja 1998 kyselyissä.

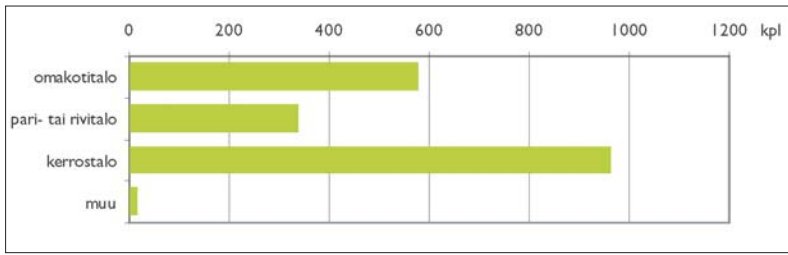
Vastaajista noin puolet asuu pientalovaltaisella asuinalueella ja vajaa puolet kerrostalovaltaisella alueella. Osuudet ovat pysyneet suurin piirtein samoina vuodesta 1998. Luokka 'muu' on jätetty pois analyysistä vastaajien vähäisen määrän vuoksi.

Kuva 8. Vastaajien lukumäärä asuinalueen talotyyppin mukaan.

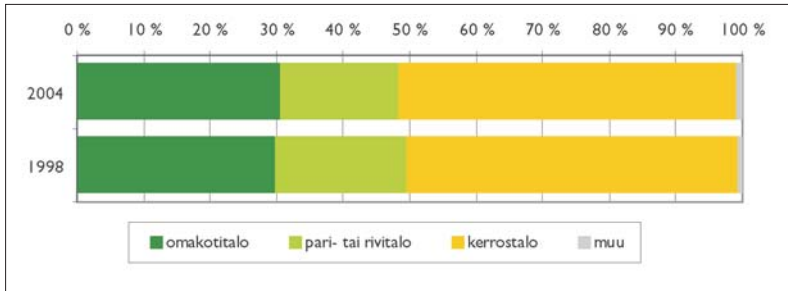

Kuva 9. Vastaajat asuinalueen talotyyppin mukaan vuoden 2004 ja 1998 kyselyissä.

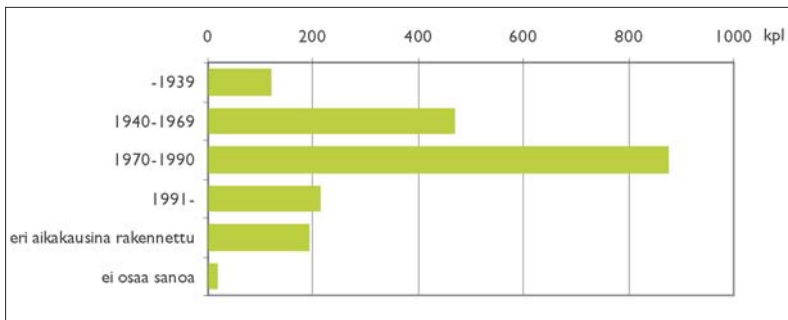

Kuva 10. Vastaajien lukumäärä asuintalon talotyyppin mukaan.

Puolet vastaajista asuu kerrostaloissa, 30 % omakotitaloissa ja 18 % pari- tai rivitaloissa. Vuoteen 1998 verrattuna pari- tai rivitaloissa asuvien osuus on laskenut muutamalla prosenttiyksiköllä. Luokka 'muu' on jätetty pois analyseista vastaajien vähäisyyden vuoksi.

Kuva 11. Vastaajat asuintalon talotyyppin mukaan vuoden 2004 ja 1998 kyselyissä.

Kuva 12. Vastaajien lukumäärä asuinalueen pääasiallisen rakentamisaikajankohdan mukaan.

Lähes puolet vastaajista, 46 %, asuu pääasiallisesti 1970–1990 rakennetuilla asuinalueilla, 25 % 1940–1969 rakennetuilla alueilla, 11 % vuoden 1990 jälkeen rakennetuilla alueilla ja 6 % ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla. Eri aikakausina rakennetuilla alueilla asuu 10 % vastaajista. Eri aikakausina rakennettujen alueiden osin keskustojen kerrostaloalueita, mutta pääasiassa pientalovaltaisia alueita lähioissa ja usein myös keskustojen ja lähioiden ulkopuolisilla alueilla. Kysymystä ei kysytty vuoden 1998 kyselyssä.

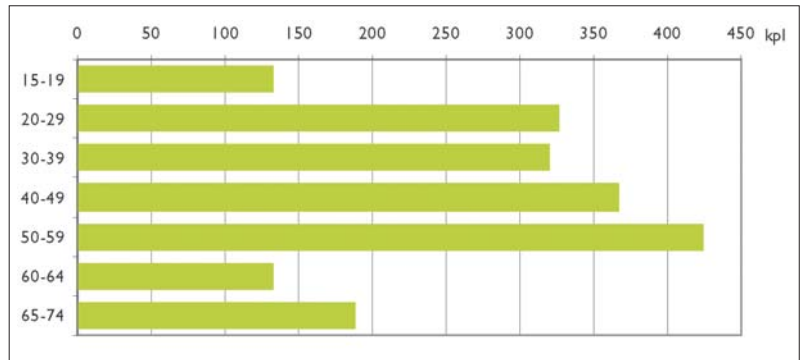
Ikä ja sukupuoli

Kysely kohdistui 15–74-vuotiaisiin. Kaikissa viisivuotiskäryhmissä vastaajia on yli 130 kpl, mutta ikäryhmien otoskoko ja vastausaktiivisuus vaihtelee. Vastausaktiivisuus kasvaa iän myötä, 15–19-vuotiailla kato on suurin. Analyysissä ikäryhmiä on yhdistelty siten, että 20–59-vuotiaita on käsitelty kymmenen vuoden ikäryhminä.

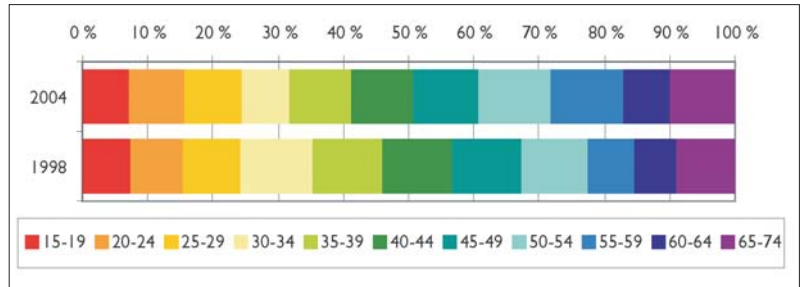
Vuonna 1998 kyselyyn vastanneiden ikärakenteeseen verrattuna nuorten ja nuorten aikuisten osuuksissa ei juuri ole eroa, mutta 30–49-vuotiaita on vastanneissa suhteellisesti vähemmän ja vastaavasti 50–74-vuotiaita enemmän. Yli 45-vuotiaiden ikäryhmissä vastausaktiivisuus oli tällä kertaa erityisen korkea, joten näiden ikäluokkien mielipiteet korostuvat yhteenlasketuissa tuloksissa. Naisten osuus vastaajista on molempina vuosina ollut hiukan yli puolet, 52 % vastaajista.

Perhetyyppi ja kotitalouden koko

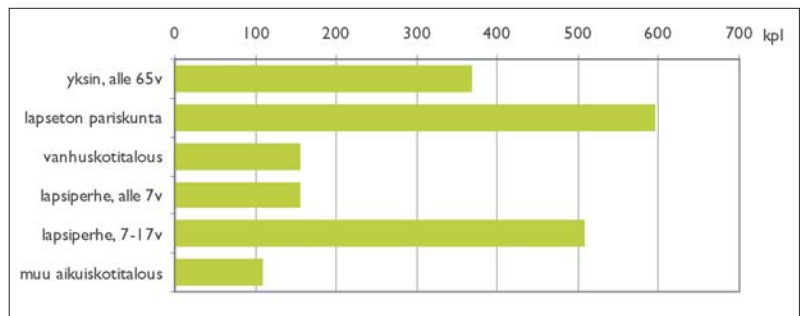
Kolmannes vastaajista asuu lapsiperheessä ja lähes kolmannes lapsettoman pariskunnan taloudessa. Lapsettoman pariskunnan taloudella tarkoitetaan pariskuntaa, jonka kanssa samassa taloudessa ei asu lapsia. Vastaajajoukko on painottunut enemmän lapsettomiin pariskuntiin ja vanhuskotitalouksiin kuin vuonna 1998. Myös yksin asuvien osuus on suurempi. Lapsiperheiden osuus on kuusi prosenttiyksikköä pienempi kuin vuoden 1998 kyselyssä. Erityisesti pienten lasten perheiden osuus on pienentynyt. Muut aikuiskotitaloudet ovat pääasiassa perheitä, joissa on vanhemmat ja aikuisia lapsia, mutta jonkin verran niihin sisältyy myös nuorten kimpptalouksia.

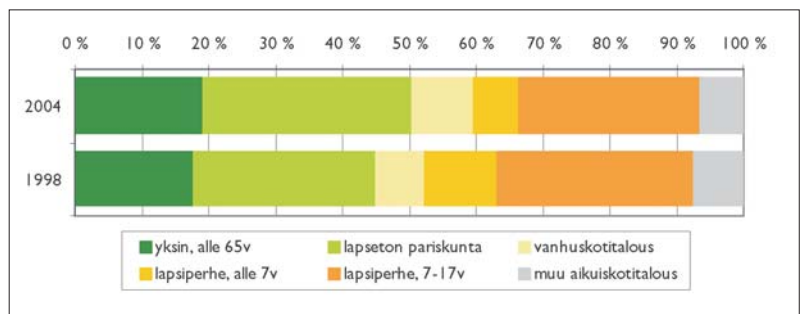
Kuva 13. Vastaajien lukumäärä ikäluokittain.

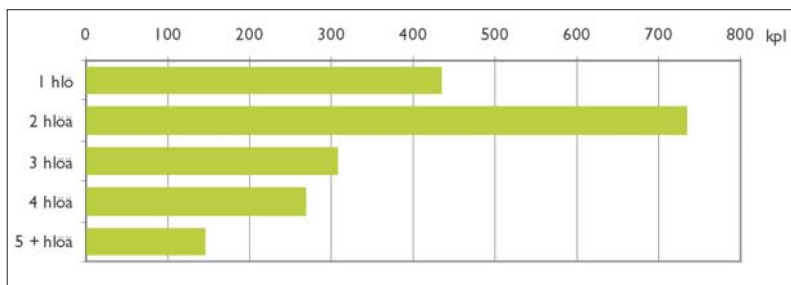
Kuva 14. Vastaajat iän mukaan vuoden 2004 ja 1998 kyselyissä.

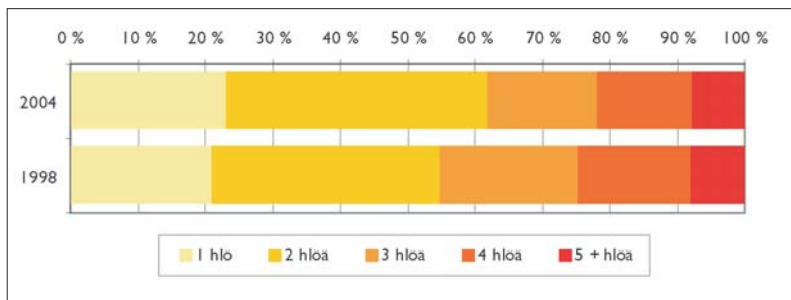
Kuva 15. Vastaajien lukumäärä perhetyypin mukaan.

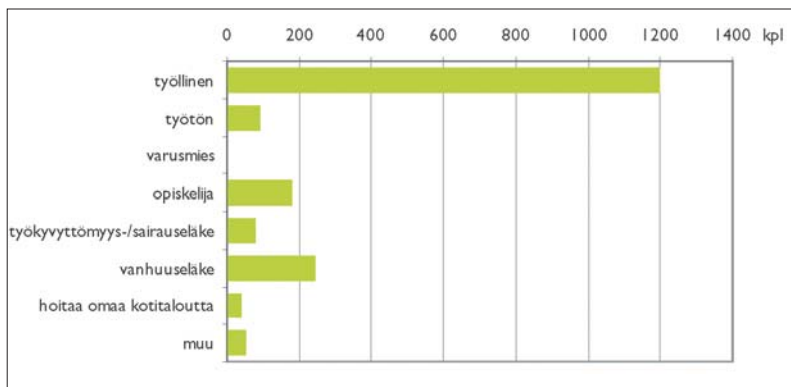
Kuva 16. Vastaajat perhetyypin mukaan vuoden 2004 ja 1998 kyselyissä.

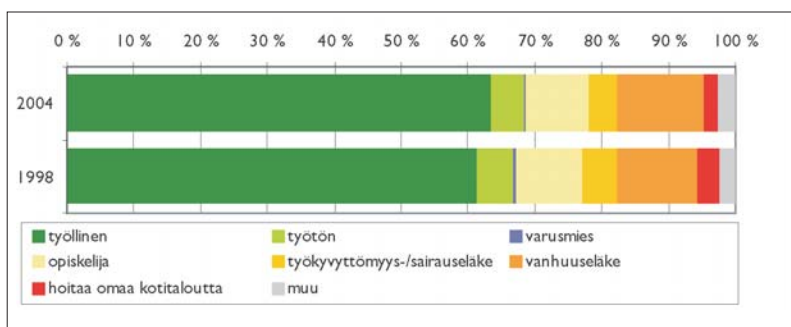
Kuva 17. Vastaajien lukumäärä kotitalouden koon mukaan.

Kuva 18. Vastaajat kotitalouden koon mukaan vuoden 2004 ja 1998 kyselyissä.

Kuva 19. Vastaajien lukumäärä elämäntilanteen mukaan.

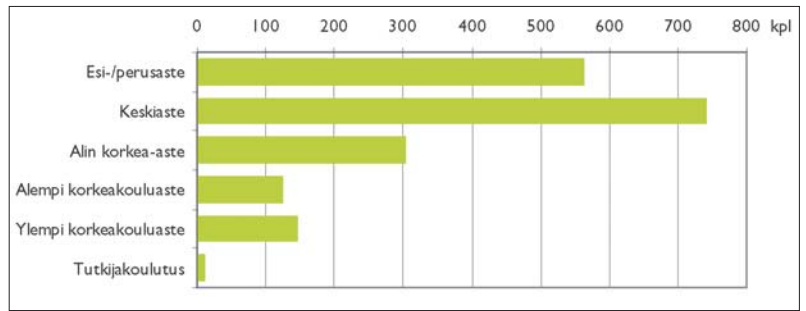
Kuva 20. Vastaajat elämäntilanteen mukaan vuoden 2004 ja 1998 kyselyissä.

Vastaajien kotitalouksien keskimääräinen koko on 2,5 henkeä, kun se vuoden 1998 kyselyssä oli 2,6 henkeä. Yksin asuvia on 23 % vastaajista, kahden hengen kotitaloudessa asuu 39 %. Vastaajista selvästi suurempi osa asuu yhden ja kahden hengen kotitalouksissa kuin aiemmassa kyselyssä. Asukasbarometrin otoksen kohdistaminen henkilöihin eikä kotitalouksiin aiheuttaa kotitalouksia koskeviin tilastotietoihin verrattuna suurempien asuntokuntien painotumista.

Elämäntilanne ja koulutusaste

Työllisiä on vastaajista lähes kaksi kolmasosaa, eläkeläisiä 13 %, opiskelijoita 9 % ja työttömiä 5 % vastaajista. Työllisten osuus on hiukan suurempi kuin vuonna 1998. Tulosten analysoinnissa on huomioitu vain nämä neljä suurinta elämäntilanneryhmää, koska muissa ryhmissä vastaajia on tilastollisen luotettavuuden kannalta liian vähän.

30 %:lla vastaajista on pelkästään peruskoulutausta, lähes 40 %:lla on keskiasteen tutkinto (ylioppilas- tai ammatillinen tutkinto), 16 %:lla on alimman korkea-asteen tutkinto (esimerkiksi teknikko, merkonomi) ja 15 %:lla on korkeakoulututkinto (alempi esimerkiksi insinööri, ylempi esimerkiksi maisteri). Lähes kymmenesosa vastaajista on kuitenkin opiskelijoita, joiden tutkinnonsuoritus on kesken. Koulutusluokitus on uudistettu ja muuttunut edellisestä Asukasbarometrissa niin paljon, ettei vastaajien koulutustaustaa voi verrata aiempaan kyselyyn. Tutkijakoulutuksen suorittaneet on jätetty analyyseista pois vastaajien vähäisyyden (11 kpl) vuoksi.

Kuva 21. Vastaajien lukumäärä koulutusasteen mukaan.

2

Asuinalueen taustatiedot

Asuinalueen taustatiedoissa käsitellään vastaajien ilmoittamia asuinalueeseen ja asuntoon liittyviä ominaisuuksia: asuinalueen yhdyskuntarakenteellista sijaintia, asuintalotyyppiä ja asuinalueen pääasiallista talotyyppiä, asunnon hallintamuotoa, asumisväljyyttä ja asuinalueen ikää. Lisäksi vastaajilta kysyttiin, kuinka kauan he ovat asuneet nykyisessä asunnossaan ja nykyisellä asuinalueellaan. Tietoja on käytetty analyysien taustamuuttujina.

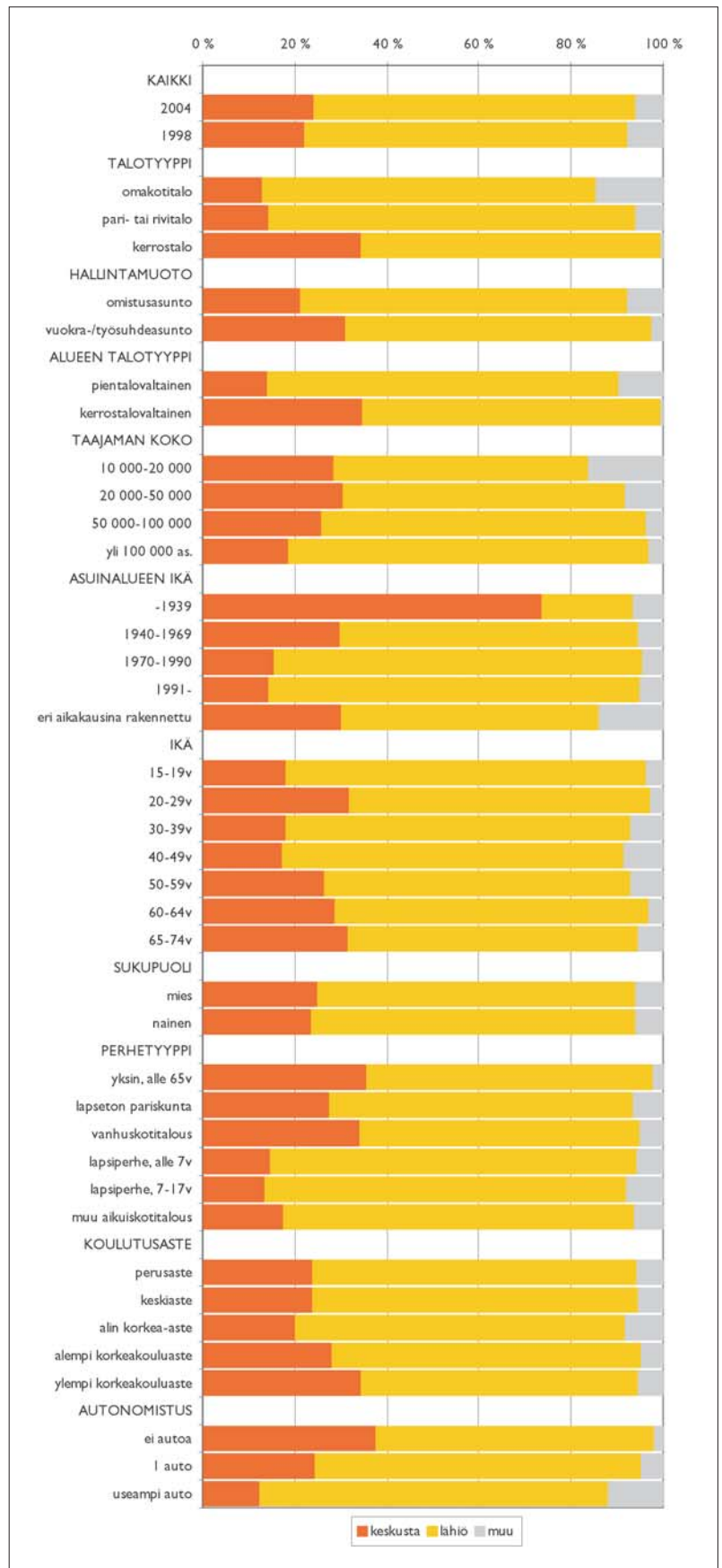
2.1 Asuinalueen sijainti

Asuinalueen yhdyskuntarakenteellinen sijainti jaettiin kolmeen luokkaan: keskusta, lähiö ja muu. Jakauma perustuu vastaajien omaan arvioon asuinalueensa sijainnista. Lähiöissä asuu 70 % vastaajista ja keskustoissa lähes neljännes vastaajista. Keskustoissa asuvien osuus on noussut muutamalla prosenttiyksiköllä vuoden 1998 kyselyyn verrattuna. Muut alueet, keskustojen ja lähiöiden ulkopuoliset alueet ovat pääasiassa pienempien taajamien omakotitalo-alueita, joiden rakennuskanta on usein iältään vaihtelevaa.

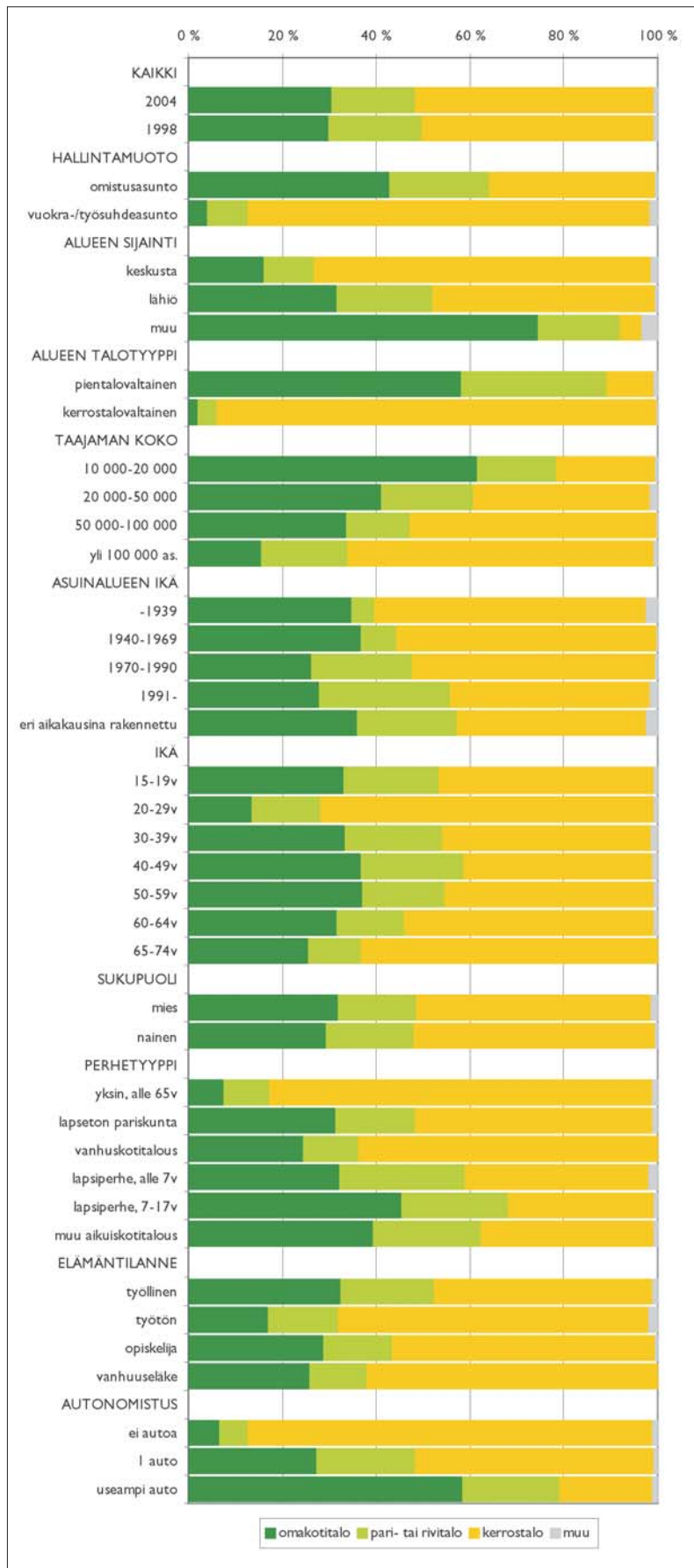
Kerrostaloissa ja vuokra-asunnoissa asuvat vastaajat asuvat useammin keskustoissa kuin pientalo- ja omistus-asuntoasukkaat. Mitä suurempi taajama, sitä suurempi osa vastaajista asuu lähiöissä ja pienempi osa keskustoissa. Etelä-Suomen ja Oulun lääneissä lähiöasukkaiden osuus on suurempi kuin muissa lääneissä. Vanhoilla, ennen vuotta 1940 valmistuneilla asuinalueilla asuvat vastaajat asuvat pääosin keskustoissa.

Väestöryhmistä keskustoissa asuvat kyselyn mukaan muita useammin yksin asuvat, nuoret aikuiset 20–29-vuotiaat, vanhukset ja autottomat vastaajat. Koulutusluokista ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneet asuvat muita useammin keskustoissa. Lapsiperheistä lähes 80 % asuu lähiöissä. Sukupuolen ja elämäntilanteen mukaan eroja ei juuri ole lukuun ottamatta eläkeläisiä, jotka asuvat muita useammin keskustoissa.

Vuoden 1998 Asukasbarometriin verrattuna keskusta-asuminen on viiden vuoden aikana yleistynyt etenkin 20–29- ja 60–64-vuotiailla sekä autottomilla. Lähiöasumisen suosio on kasvanut erityisesti pienten lasten perheissä.

Kuva 22. Vastaajat asuinalueen yhdyskuntarakenteellisen sijainnin mukaan.

Kuva 23. Vastaajat asuintalon talotyyppin mukaan

2.2 Talotyyppi

Asuintalotyyppi

Vastaajista noin puolet asuu kerrostaloissa, vajaa kolmannes omakotitaloissa ja vajaa viidennes pari- tai rivitaloissa. Pari- tai rivitaloissa asuvien osuus on muutaman prosenttiyksikön pienempi kuin vuoden 1998 kyselyssä ja kerrostaloissa sekä omakotitaloissa asuvien osuus vastaavasti aavistuksen suurempi.

Talotyyppijakauma vaihtelee erityisesti asuinalueen yhdyskuntarakenteellisen sijainnin mukaan: keskustoissa asuvista vastaajista lähes kolme neljästä asuu kerrostaloissa, lähiöissä melkein puolet ja muualla asuvista vain 4%. Kerrostaloasuminen on sitä yleisempää, mitä suurempi taajama on kyseessä ja mitä etelämpänä se sijaitsee. Mitä uudemmassa asuinalueesta on kysymys, sitä suuremmaksi kasvaa pientaloissa asuvien osuus ollen 1991–2003 rakennetuilla alueilla jo yli puolet. Omakotiasujien osuus on kuitenkin pienempi kuin vanhemmilla alueilla, sen sijaan pari- ja rivitalojen suosio on noussut huomasti. Uusilla asuinalueilla jo puolet pientaloasujista asuu pari- tai rivitaloissa.

Nuoret aikuiset, yksin asuvat ja autottomat asuvat useimmiten kerrostaloissa, kun taas 30–60-vuotiaat, lapsiperheet ja usean auton omistavat asuntokunnat asuvat useimmiten pientaloissa. Nuoret, 15–19-vuotiaat, asuvat usein vielä vanhempiensa kanssa, mikä selittää pientaloasumisen suurta osuutta tässä ikäryhmässä. 20–29-vuotiailla kerrostaloasuminen on suosituinta, sillä etenkin 20–24-vuotiaiden asumisvalintoihin vaikuttaa yleisesti kotoa pois muutto, yksin asuminen, opiskelu ja autottomuus. Pientaloasuminen on suosituinta 40–49-vuotiailla, minkä jälkeen kerrostaloasuminen jälleen yleistyy vanhemmissa ikäryhmissä.

Sukupuolten välillä ei ole merkittävää eroa. Yksin asuvat alle 65-vuotiaat asuvat muita perhetyyppejä huomattavasti useammin kerrostaloissa, yli 80%. Vanhuskotitalouksissa asuvistakin 64% asuu kerrostaloissa. Elämän-

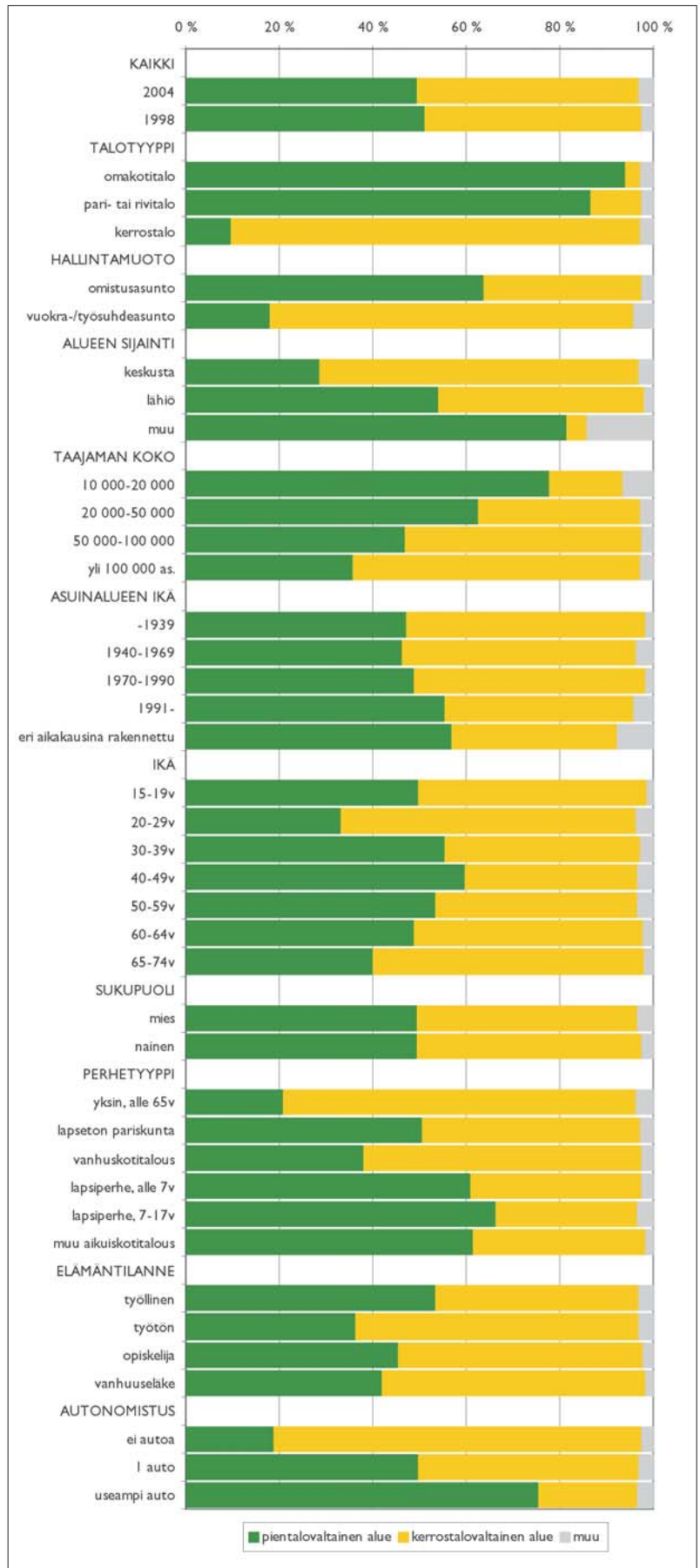
tilanteen mukaan tarkasteltuna työlliset vastaajat asuvat yleisemmin pientaloissa ja työttömät vastaajat opiskelijoitakin useammin kerrostaloissa. Koulutuksen suhteen suuria eroja ei ole, muita jonkin verran useammin pientaloissa asuvat alimman korkeasteen sekä korkeakouluasteen suorittaneet. Omakotiasuminen on suosituinta alimmalla korkeasteella.

Vuoden 1998 Asukasbarometriin verrattuna kerrostaloasuminen on viiden vuoden aikana yleistynyt huomattavasti yli 50 000 asukkaan taajamissa asuvien vastaajien joukossa, 20 000–50 000 asukkaan taajamissa osuus on pysynyt ennallaan ja 10 000–20 000 asukkaan taajamissa pienentynyt omakotiasumisen osuuden lisääntyessä. Kerrostaloasuminen on yleistynyt myös nuorten, 15–29-vuotiaiden, sekä vanhempien, yli 60-vuotiaiden, ikäryhmissä, mutta vähentynyt 30–59-vuotiailla. Vanhuskotilouksien kerrostaloasuminen on lisääntynyt kymmenellä prosenttiyksiköllä, kun taas lapsiperheillä omakotiasuminen on yleistynyt yli kymmenellä prosenttiyksiköllä.

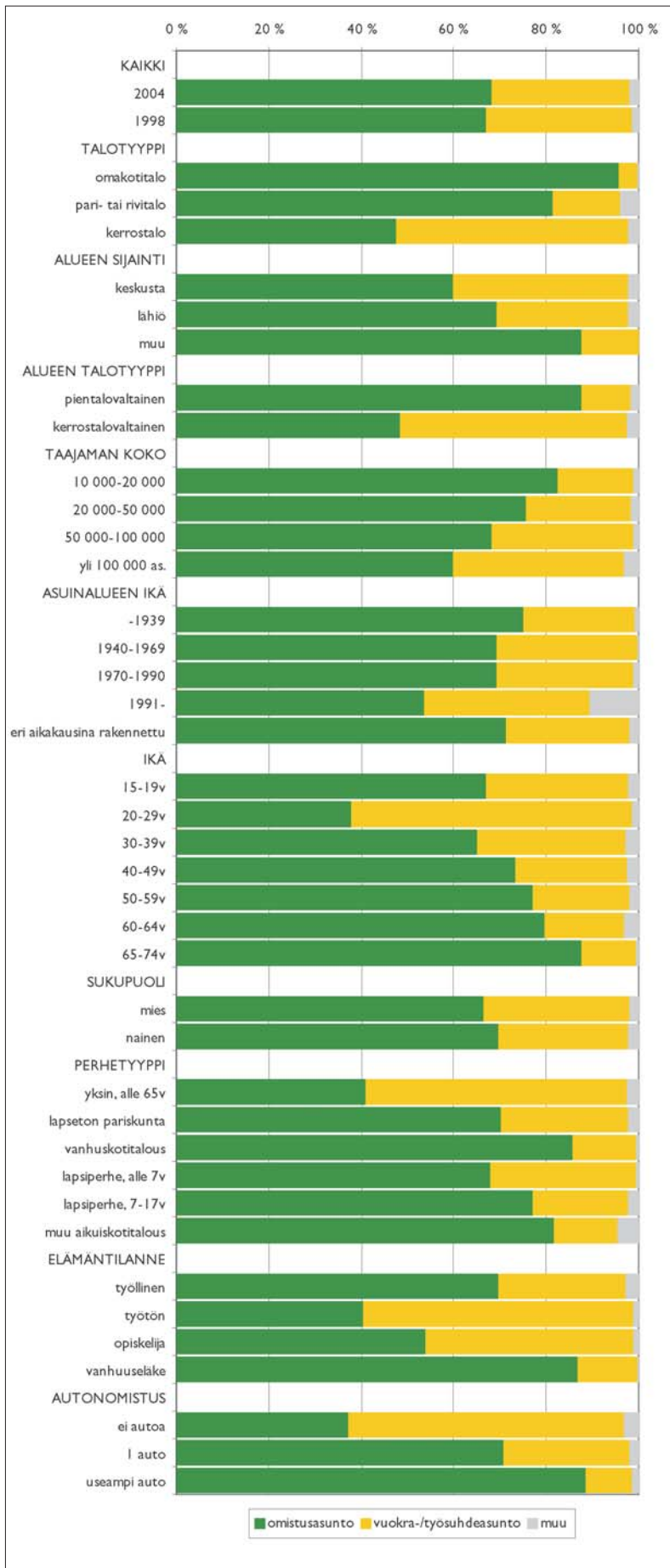
Asuinalueen talotyyppi

Puolet vastaajista asuu pientalovaltaisella ja 47% kerrostalovaltaisella asuinalueella, lähestulkoon samoin kuin vuoden 1998 kyselyssä. Asuinalueen talotyyppijakauma eri vastaajaryhmissä on samankaltainen kuin asuintalon talotyyppijakauma (ks. kuva 23). Keskustoissa on pääasiassa kerrostalovaltaisia asuinalueita, ja vastaajien lähioiksi luokittelemista asuinalueista yli puolet on pientalovaltaisia alueita. Kerrostalovaltaisuus kasvaa voimakkaasti taajaman koon kasvaessa ja lievemmin pohjoisesta etelään. Asuinalueen iän mukaan suuria eroja ei ole, uusimmat asuinalueet ovat muita hiukan useammin pientalovaltaisia.

Kerrostalovaltaisilla alueilla asuvat muita väestöryhmiä useammin yksin asuvat, nuoret aikuiset, vanhukset ja autottomat, kun taas pientalovaltaisilla alueilla lapsiperheet ja muut aikuiskotiloudet. Sukupuolten välillä ei ole eroa. Työlliset asuvat muita elä-

Kuva 24. Vastaajat asuinalueen talotyyppin mukaan.

Kuva 25. Vastaajat asunnon hallintamuodon mukaan.

mäntilanneryhmiä jonkin verran useammin pientalovaltaisella alueella, perus- ja keskiasteen suorittaneet ylempään tutkinnon suorittaneita hieman useammin kerrostalovaltaisella alueella.

Viiden vuoden aikana kerrostalovaltaisilla alueilla asuvien osuus on vähentynyt selkeästi 10 000–20 000 ja kasvanut 50 000–100 000 asukkaan taajamissa. Väestöryhmistä kerrostalovaltaisilla alueilla asuminen on yleistynyt runsaasti 15–19-vuotiailla.

2.3 Asunnon hallintamuoto

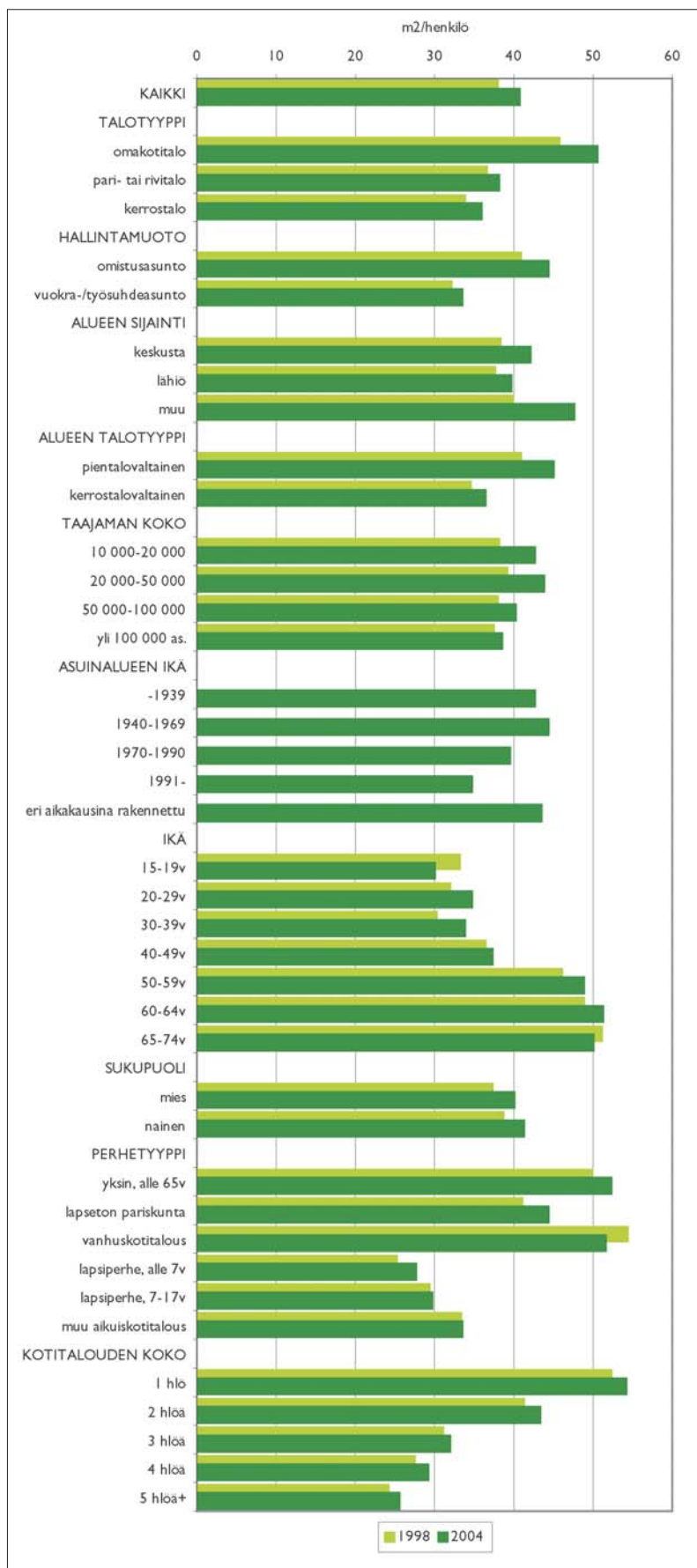
Runsas kaksi kolmasosaa vastaajista asuu omistusasunnoissa ja alle kolmannes vuokra- tai työsuhdeasunnoissa. Viiden vuoden takaiseen kyselyyn verrattuna jakauma on pysynyt lähes ennallaan, omistusasumisen osuus on lisääntynyt yhden prosenttiyksikön ja vuokra-asumisen osuus vähentynyt kahdella prosenttiyksiköllä.

Omakotitaloissa asuvilla vastaajilla lähes kaikilla on omistusasunto, pari- ja rivitaloissa neljällä viidestä ja kerrostaloasunnoissa noin puolella vastaajista. Mitä pientalovaltaisempaan asuin- ympäristöön mennään, sitä suuremmaksi kasvaa omistusasuntojen osuus: keskustoista lähiöihin ja muihin asuin- alueisiin, suuremmista taajamista pienempiin, Etelä-Suomesta pohjoiseen. Hallintamuotojakauman eroja eri ikä- sillä asuinalueilla talotyyppi ei kuitenkaan selitä, sillä uusilla 1991–2003 rakennetuilla alueilla omistusasuntojen osuus on aiempaa pienempi, vaikka pientalojen osuus on vanhempia alueita suurempi. Vuokra-asuntojen osuus on niillä jonkin verran suurempi kuin vanhemmilla alueilla, mutta eniten eroa selittävät uudet asumismuodot kuten asumisoikeus- ja osaomistusasunnot, jotka sisältyvät luokkaan 'muu hallintamuoto'. Uusilla alueilla peräti 11 % vastaajista asuu näissä muissa asumismuodoissa, kun muilla alueilla vain noin 1 %.

Nuoret aikuiset, 20–29-vuotiaat, asuvat tyypillisesti usein vuokra-asunnoissa, kun muissa ikäryhmissä omis-

tusasuminen on selkeästi yleisin asuminen muoto. Yksin asuvista alle 65-vuotiaista vain kaksi viidestä asuu omistusasunnossa. Yleisimmin omistusasunnoissa asuvat vanhuskotitaloudet ja muut aikuiskotitaloudet, jotka ovat pääasiassa aikuisten lasten ja heidän vanhempiansa muodostamia perheitä. Yhtä suuri ero näkyy myös elämäntilanteen mukaan: työttömistä 40 % ja vanhuuseläkkeellä olevista 87 % asuu omistusasunnoissa. Koulutusluokittain erot ovat pienemmät, omistusasumisen osuus on pienin keskiasteen tutkinnon suorittaneilla, mutta heilläkin 58 %. Autottomuuden painottuminen kerrostaloasunnoissa yksin asuviin näkyy myös autottomien vastaajien vuokra-asumisen suuressa osuudessa.

Talotyypeittäin ja asuinalueen sijainnin mukaan tarkasteltuna hallintamuotojakauma on pysynyt kyselyn mukaan ennallaan viiden vuoden ajanjaksolla. Alle 50 000 asukkaan taajamissa omistusasujien osuus vastaajista on jonkin verran kasvanut, kun taas yli 50 000 asukkaan taajamissa vuokra-asujien osuus. Väestöryhmittäin hallintamuotojakaumassa ei ole viidessä vuodessa tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Kuva 26. Asumisväljyys (m²/henkilö).

2.4 Asumisväljyys

Asumisväljyys on laskettu vastaajien ilmoittaman kotitalouden koon ja asunnon pinta-alan perusteella. Vastaajien kotitalouksien asumisväljyys on keskimäärin 40,9 m²/henkilö, mikä on 2,8 m² enemmän kuin vuoden 1998 kyselyssä. Omakotitaloissa asuvilla asumisväljyys on huomattavasti suurempi kuin muilla, 50,7 m²/henkilö, pari- ja rivitaloasukkailla 38,2 m²/henkilö ja kerrostaloissa asuvilla 36,1 m²/henkilö. Omistusasujat asuvat keskimäärin 10,8 m² väljemmin kuin vuokra-asujat. Keskustoissa asutaan hiukan väljemmin kuin lähiöissä johtuen suuresta yksin asuvien osuudesta, mutta kaikkein väljimmin asutaan omakotitalovaltaisilla keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Alle 50 000 asukkaan taajamissa asutaan jonkun verran väljemmin kuin sitä suuremmissa taajamissa. Läänien väliset erot ovat hyvin pieniä. Uusilla asuinalueilla asutaan ahtaammin kuin muilla alueilla, mitä selittää uusien alueiden suuri lapsiperheiden osuus.

Väestöryhmistä väljimmin asuvat yhden hengen taloudet ja yli 50-vuotiaat, ahtaammin 15–19-vuotiaat nuoret, lapsiperheet – etenkin pienten lasten perheet – sekä yli kolmen hengen kotitaloudet. Asumisväljyys kasvaa vastaajan iän mukaan. Selkeä harppaus asumisväljyyden kasvussa näkyy 50 ikävuoden tienoilla, jolloin aikuistuneet lapset muuttavat usein pois. Perus- tai keskiasteen tutkinnon suorittaneet asuvat jonkin verran ahtaammin kuin korkeammin koulutetut. Muuttoa suunnittelevat asuvat neljä neliötä henkeä kohti ahtaammin kuin muut. Liian pienen asunnon takia muuttavien asumisväljyys on keskimäärin 26,6 m²/henkilö, mikä on vähemmän kuin pienten lasten perheillä keskimäärin. Liian suuren asunnon takia muuttotelevien asumisväljyys on peräti 62,7 m²/henkilö.

Viidessä vuodessa asumisväljyys on kyselyn mukaan kasvanut eniten keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla sekä omakotitaloissa asuvilla. Eri väestöryhmien asumisväljyydessä ei ole tapahtunut suuria muutoksia.

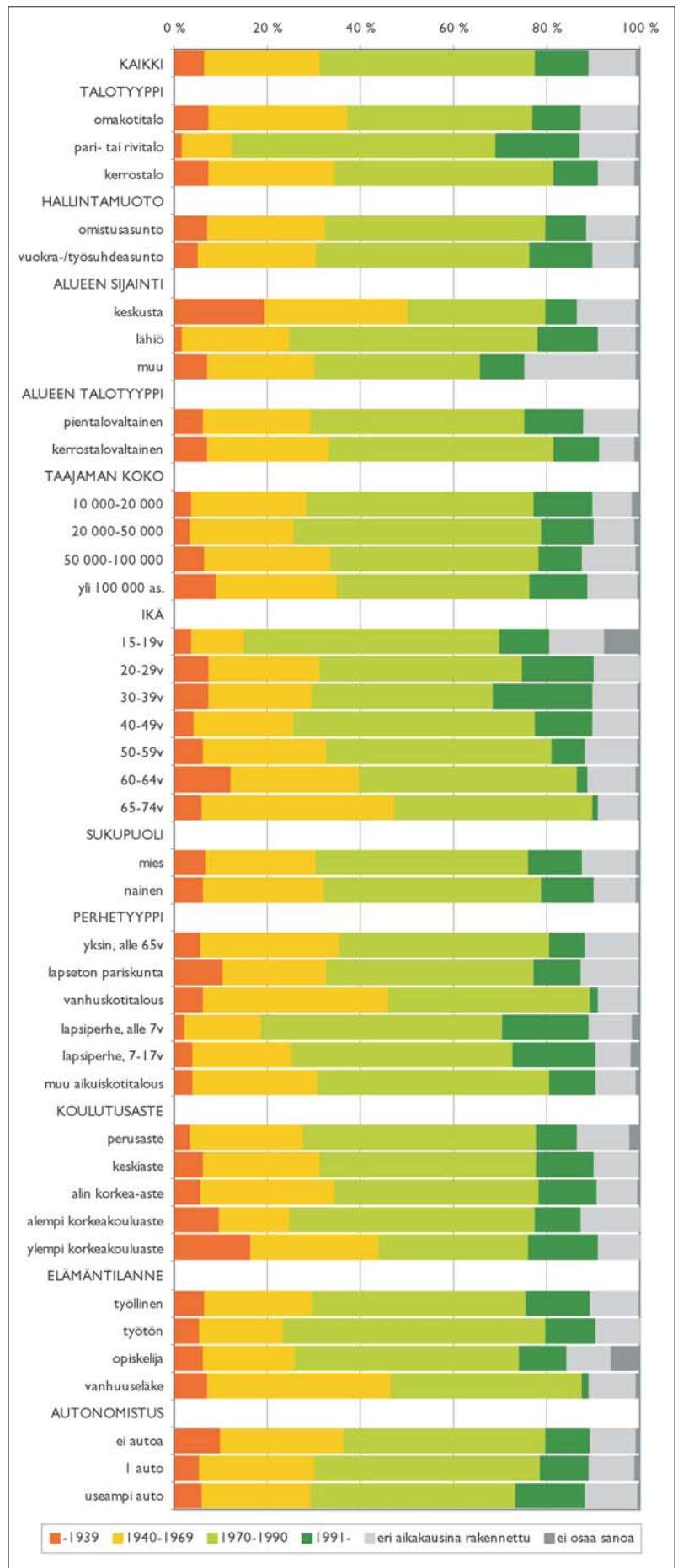
2.5 Asuinalueen ikä

Vastaajista selkeästi suurin osuus, 46 %, asuu pääosin 1970- tai 1980-luvuilla rakennetuilla asuinalueilla. Toiseksi suurin ryhmä, 25 %, asuu 1940–1969 rakennetuilla alueilla. Uusimmilla, 1990 jälkeen rakennetuilla asuinalueilla asuu 11 % ja vanhimmilla, ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla 6 % vastaajista. Eri aikakausina rakennetuilla alueilla asuu 10 % vastaajista. Kysymystä ei kysytty vuonna 1998.

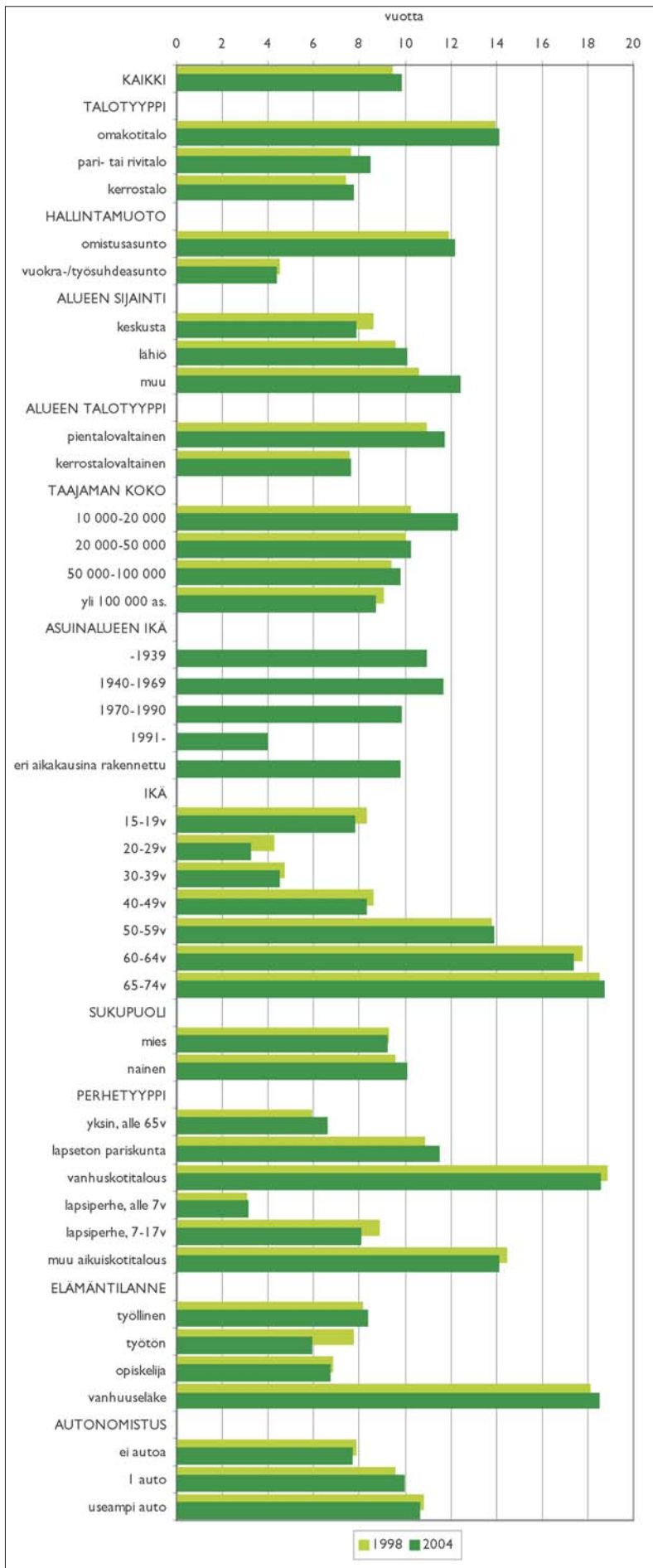
Vanhimmat asuinalueet sijaitsevat pääosin suurten taajamien keskustoissa Etelä- ja Länsi-Suomen lääneissä. Pari- ja rivitaloasukkaat asuvat keskimäärin selkeästi uudemmilla asuinalueilla kuin omakoti- ja kerrostaloasukkaat. Keskustoissa asuvista 19 % asuu ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla, lähiöt painottuvat 1970 jälkeen rakennettuihin alueisiin. Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla on erityisen paljon eri aikakausina rakennettuja alueita, jotka ovat pääasiassa omakotitaloalueita. Kerrostalovaltaiset alueet ovat keskimäärin hiukan vanhempia kuin pientalovaltaiset alueet. Yli 50 000 asukkaan taajamissa sekä Etelä- ja Länsi-Suomen lääneissä on suhteellisesti enemmän vanhoja asuinalueita kuin pienemmissä taajamissa ja muissa lääneissä.

Lapsettomat pariskunnat asuvat muita perhetyyppejä useammin vanhimmilla asuinalueilla ja vanhukset 1940–1969 rakennetuilla alueilla. 1940–1969 rakennetuilla alueilla ollaankin asuttu keskimäärin hiukan kauemmin nykyisessä asunnossa kuin ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla (ks. kuva 28), joilla sukupolvenvaihdosta on tapahtunut enemmän. Monet vanhukset ovat asuneet samalla alueella nuoruudesta asti, esimerkiksi 1940–50-lukujen rintamamiestaloissa tai 1950–60-lukujen kerrostaloalueilla. Vanhukset asuvat hyvin harvoin uusilla asuinalueilla.

Kaikilla väestöryhmillä 1970–90 rakennetuilla asuinalueilla asuminen on yleisintä, mutta lapsiperheet asuvat niillä suhteellisesti useimmin samoin kuin uusilla asuinalueilla, sillä 1970-lu-

Kuva 27. Vastaajat asuinalueen pääasiallisen rakentamisaikajankohdan mukaan.

vulta lähtien rakennetut asuinalueet ovat lähinnä juuri lapsiperheiden suosimia pientalo- ja kerrostalolähiöitä. Vanhimpien asuinalueiden suosio kasvaa koulutusasteen myötä.

2.6 Asumisaika

Asumisaika asunnossa

Nykyisessä asunnossaan vastaajat ovat asuneet keskimäärin 9,8 vuotta, mikä on 0,4 vuotta kauemmin kuin vuoden 1998 kyselyssä. Omakotitaloissa on asuttu keskimäärin noin 6 vuotta kauemmin kuin pari-, rivi- ja kerrostaloissa, ja omistusasunnoissa 8 vuotta kauemmin kuin vuokra-asunnoissa. Lähiöissä on asuttu nykyisessä asunnossa keskimäärin noin kaksi vuotta pidempään ja keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla viisi vuotta pidempään kuin keskustoissa. Pienemmissä taajamissa nykyisessä asunnossa on asuttu pisimmän aikaa, taajamakaan kasvaessa asumisaika lyhenee. Lääni- en väliset erot ovat pieniä. Asuinalueen ikä vaikuttaa luonnollisesti asumisaikaan.

20–39-vuotiaat sekä pienten lasten perheet ovat asuneet lyhimmän aikaa nykyisissä asunnoissaan, keskimäärin 3–4 vuotta, ja vanhuksset pisimpään, noin 19 vuotta. Sukupuolten ja koulutusasteiden väliset erot asumisajassa ovat pieniä. Asunnon vaihtoa suunnittelevat ovat asuneet nykyisessä asunnossaan keskimäärin 3,5 vuotta vähemmän kuin vaihtoa suunnittelemattomat.

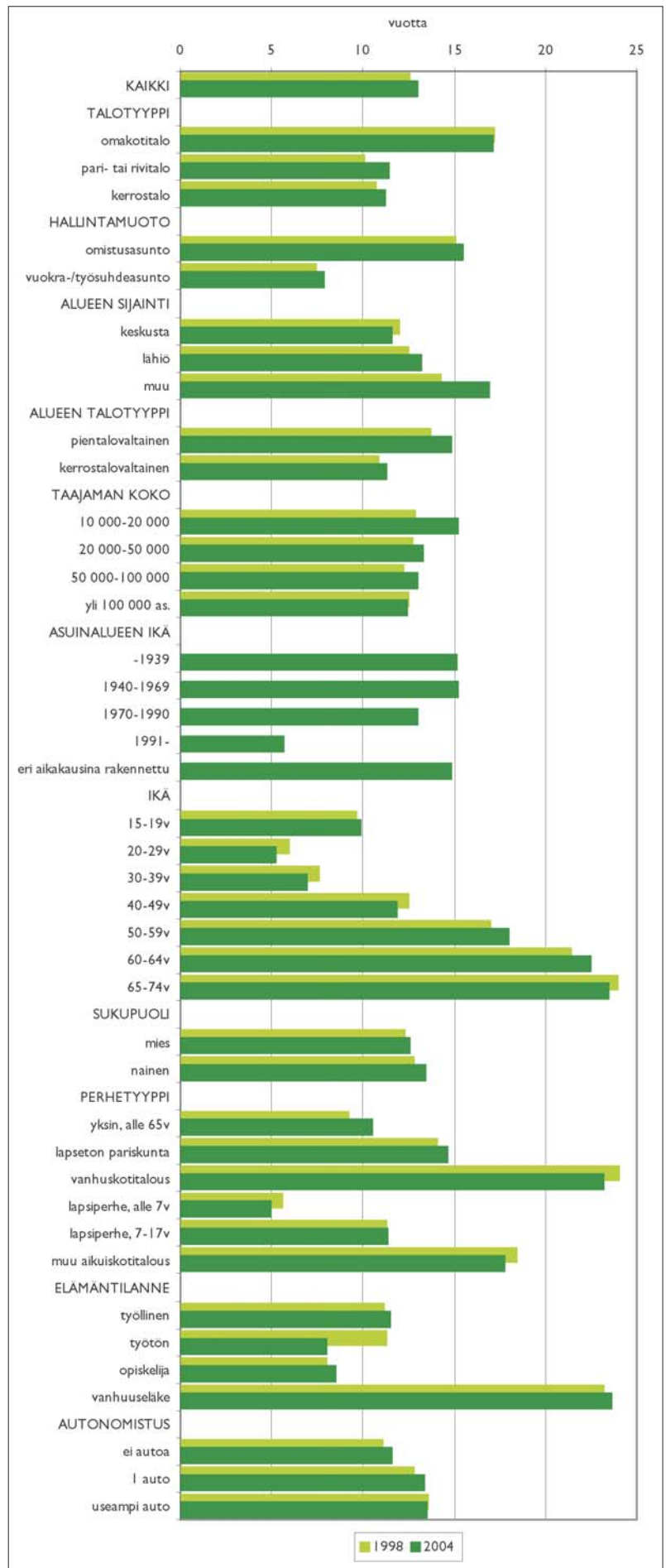
Kuva 28. Vastaajien keskimääräinen asumisaika nykyisessä asunnossaan (vuotta).

Asumisaika asuinalueella

Nykyisellä asuinalueellaan vastaajat ovat asuneet keskimäärin 13,1 vuotta, mikä on 0,5 vuotta kauemmin kuin vuoden 1998 kyselyssä. Asuinalueella on asuttu keskimäärin 3,3 vuotta kauemmin kuin nykyisessä asunnossa, eli osa muutoista on tapahtunut asuinalueen sisällä.

Vastaajaryhmittäiset erot ovat samankaltaiset kuin asunnossa asumisaikojen suhteen (ks. kuva 28). Pientalovaltaisilla asuinalueilla on asuttu keskimäärin 3,6 vuotta kauemmin kuin kerrostalovaltaisilla alueilla. Lähiöissä on asuttu noin kaksi vuotta ja muilla alueilla viisi vuotta pidempään kuin keskustoissa. 10 000–20 000 asukkaan taajamissa on nykyisellä asuinalueella asuttu keskimäärin muutama vuosi kauemmin kuin suuremmissa taajamissa. Vanhimmissa asuinalueilla on asuttu keskimäärin noin 15 vuotta, kun taas uusimmilla alueilla 6 vuotta. Läänien väliset erot ovat pieniä.

20–39-vuotiaat ja pienten lasten perheet ovat asuneet lyhimpään aikaa nykyisillä asuinalueillaan, vanhuksat pisimpään. Asunnon vaihtoa suunnittelevat ovat asuneet nykyisellä asuinalueellaan keskimäärin 4,2 vuotta lyhyemmän aikaa kuin vaihtoa suunnittelemattomat.

Kuva 29. Vastaajien keskimääräinen asumisaika nykyisellä asuinalueellaan (vuotta).

3

Ympäristön laatu

Ympäristön yleiset laatutekijät liittyvät asuinalueen viihtyisyyteen ja terveellisyteen. Suomalaiset pitävät asuin ympäristön viihtyisyyden tärkeimpinä tekijöinä usein rauhallisuutta ja luonnon ympäristöä. Melu ja saasteet ovat asuin ympäristön merkittävimpiä terveysongelmia. Vastaajilta kysyttiin tyytyväisyyttä ympäristön laatuun nykyisellä asuinalueellaan: viihtyisyyteen, luonnon ympäristöön ja kasvillisuuteen, rauhallisuuteen sekä ilman laatuun. Lisäksi kysyttiin liikenteen melun häiritsevyydestä asunnossa. Koettu rauhallisuus liittyy erityisesti liikenteen meluun ja sosiaalisiin häiriöihin. Sosiaalisia häiriöitä käsitellään luvussa 8 Häiriöt ja turvattomuus.

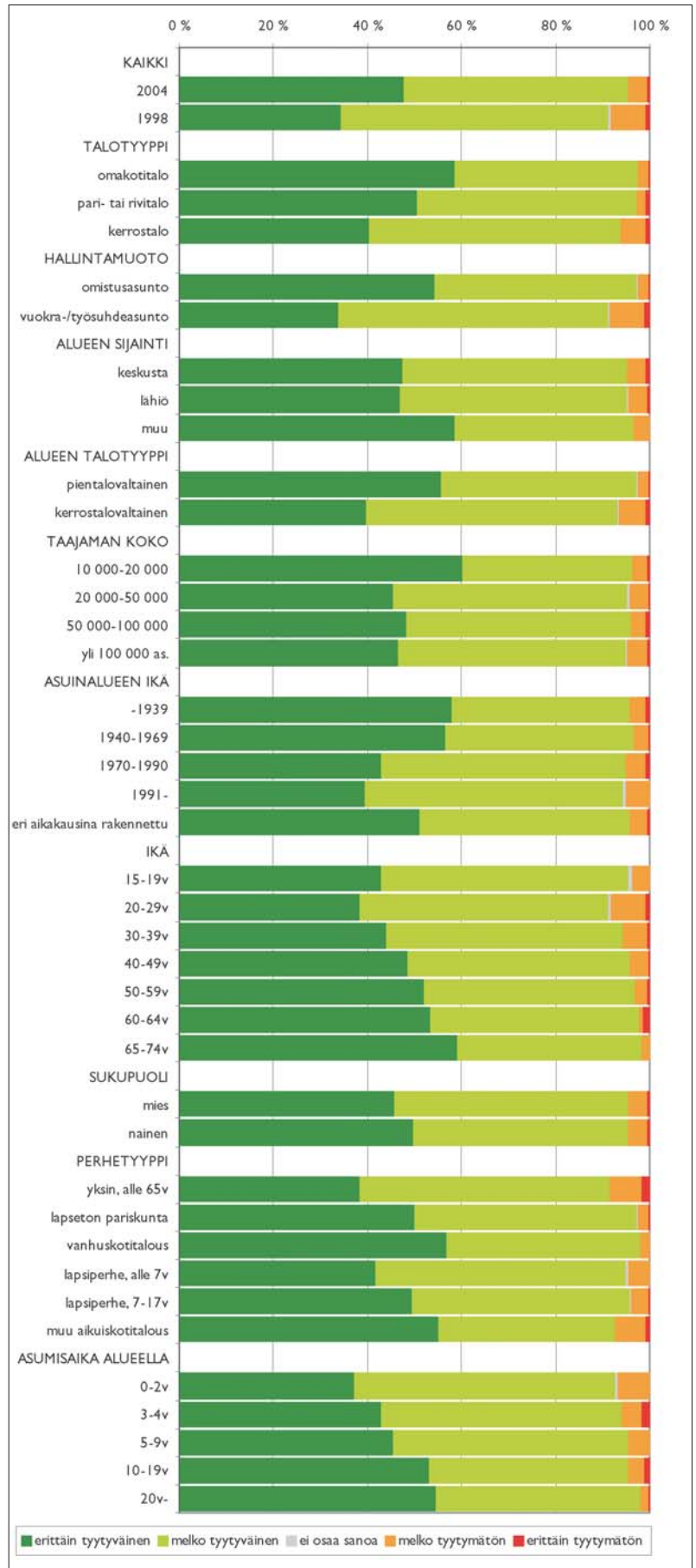
3.1 Viihtyisyys

Asuinalueen viihtyisyyteen ollaan yleensä varsin tyytyväisiä, sekä hyvin tyytyväisiä että melko tyytyväisiä on lähes puolet vastaajista, yhteensä 95 %, tyytymättömiä on vain 4,5 %. Tyytyväisyys on viiden vuoden aikana kasvanut, ja tyytymättömien osuus on vähentynyt miltei neljällä prosenttiyksiköllä.

Pientalovaltaisilla alueilla ja omistusasunnoissa asuvat ovat tyytyväisempiä alueen viihtyisyyteen kuin kerrostaloalueilla ja vuokra-asunnoissa asuvat. Sen sijaan keskustojen ja lähiöiden välillä ei ole eroa. 10 000–20 000 asukkaan taajamissa ollaan hiukan tyytyväisempiä kuin suuremmissa taajamissa, Etelä- ja Länsi-Suomen lääneissä taas on jonkin verran enemmän tyytymättömiä kuin muissa lääneissä. Vanhoilla asuinalueilla ympäristön viihtyisyyteen ollaan jossain määrin tyytyväisempiä kuin vuoden 1970 jälkeen rakennetuilla alueilla.

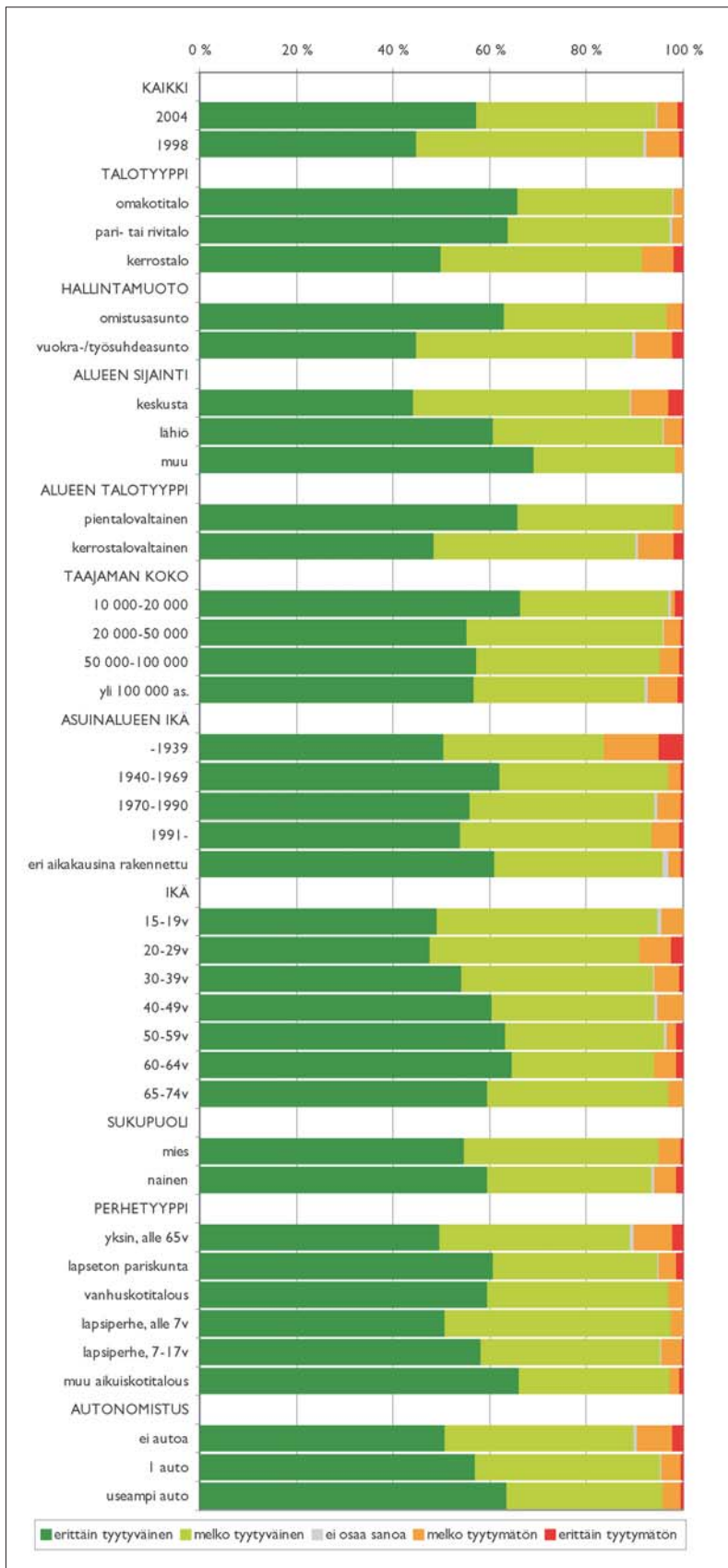
Vanhukset ovat yleensä asuinalueen viihtyisyyteen tyytyväisimpiä, kun taas 20–29-vuotiaat, yksin asuvat ja työttömät ovat tyytymättömiä. Autottomat ovat hiukan tyytymättömämpiä kuin autonomistajat. Tyytymättömät asuvat muita useammin kerrostaloalueilla ja vuokra-asunnoissa. Eri koulutusasteen suorittaneiden välillä ei ole selkeitä eroja. Mitä kauemmin asuinalueella on asuttu, sitä viihtyisämpänä sitä pidetään. Tutkimusten mukaan viihtyisyyden kokeminen usein kasvaa ajan myötä samallakin alueella, mutta toisaalta viihtyisillä alueilla myös asutaan kauemmin. Muuttoa suunnittelevat ovat tyytymättömämpiä asuinalueen viihtyisyyteen kuin ne, jotka eivät aio muuttaa. Vastaajat, jotka ovat ilmoittaneet muuton syyksi halun vaihtaa asuin-alueetta, ovat erityisen tyytymättömiä alueen viihtyisyyteen.

Tyytyväisyys alueen viihtyisyyteen on viiden vuoden aikana parantunut erityisesti vuokra-asunnoissa ja kerrostalovaltaisilla alueilla asuvilla vastaajilla.

Kuva 30. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen viihtyisyyteen.

3.2 Luonnonympäristö ja kasvillisuus

Kuva 31. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen.

Asuinalueen luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen ollaan yhtä tyytyväisiä kuin alueen yleiseen viihtyisyyteenkin, tyytyväisten osuus on 94 %. Erittäin tyytyväisiä on enemmän, mutta toisaalta myös tyytymättömiä on hiukan enemmän. Samoin kuin tyytyväisyys alueen viihtyisyyteen, myös tyytyväisyys luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen on parantunut viidessä vuodessa. Tyytymättömien määrä on vähentynyt kahdella prosenttiyksiköllä.

Pientalovaltaisilla alueilla luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen ollaan tyytyväisempiä kuin kerrostalovaltaisilla alueilla. Pari- tai rivitaloissa asuvien vastaukset eivät juuri eroa omakotitaloissa asuvien vastauksista, vaikka alueen viihtyisyydessä ero oli nähtävissä. Sen sijaan keskustoissa asuvat ovat huomattavasti tyytymättömämpiä kuin lähiöissä ja muualla asuvat, vaikka tyytyväisyydessä viihtyisyyteen keskustat eivät erottuneet muista alueista. Keskustoissa on siis joitakin muita viihtyisyystekijöitä kuten vanhaa rakennuskantaa, palveluita ja kulttuurielämää, jotka kompensoivat puutteita luonnonelementeissä. Vanhoilla, ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla näkyy sama ilmiö: luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen ollaan selvästi muita tyytymättömämpiä, vaikka alueen viihtyisyyteen oltiin tyytyväisempiä kuin uusilla alueilla. Luonnonympäristöön tyytymättömien osuus kasvaa jonkin verran taajamakoon kasvaessa, mutta pienimmässä taajamakokoluokassa on eniten sekä erittäin tyytyväisiä että erittäin tyytymättömiä. Läänien väliset erot ovat pieniä, Itä-Suomen läänissä tyytymättömiä on vähiten.

Väestöryhmien erot eivät ole kovin suuria. 20–29-vuotiaat, yksin asuvat, työttömät ja autottomat, eli ryhmät jotka asuvat muuta useammin keskustoissa ja kerrostaloissa, ovat muuta jonkin verran tyytymättömämpiä alueen luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen.

Viiden vuoden aikana ei ole tapahtunut suuria muutoksia missään vastaajaryhmässä. Eniten tyytyväisyys parantui 10 000–20 000 sekä 50 000–100 000 asukkaan taajamissa.

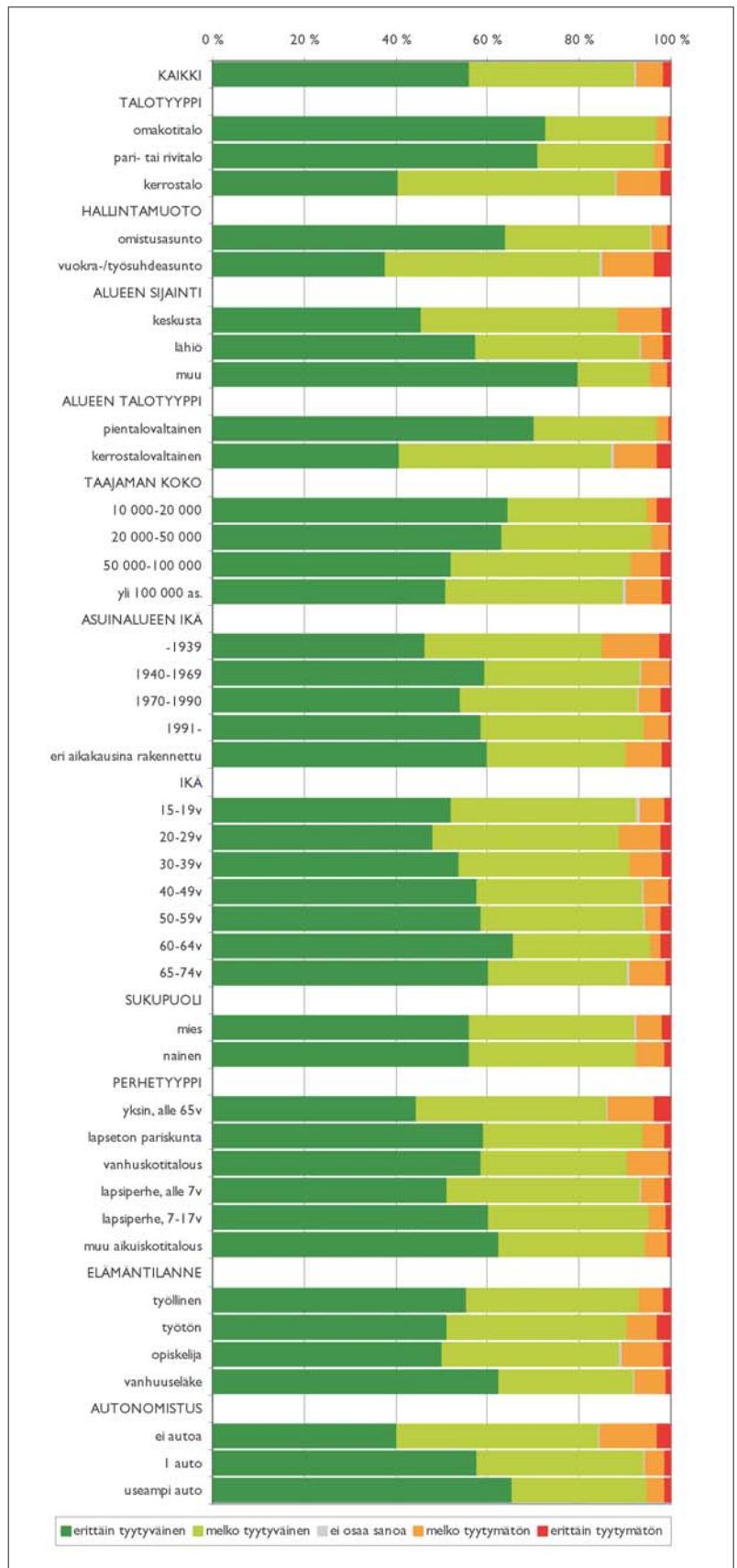
3.3 Rauhallisuus

Suurin osa vastaajista, 92 %, on tyytyväisiä myös asuinalueen rauhallisuuteen. Tyytymättömiä on jonkin verran enemmän kuin viihtyisyyttä ja luonnonympäristöä koskevissa kysymyksissä, 7,6 % vastaajista. Kysymystä ei kysytty vuoden 1998 kyselyssä, joten ajallista vertailua ei voida tehdä.

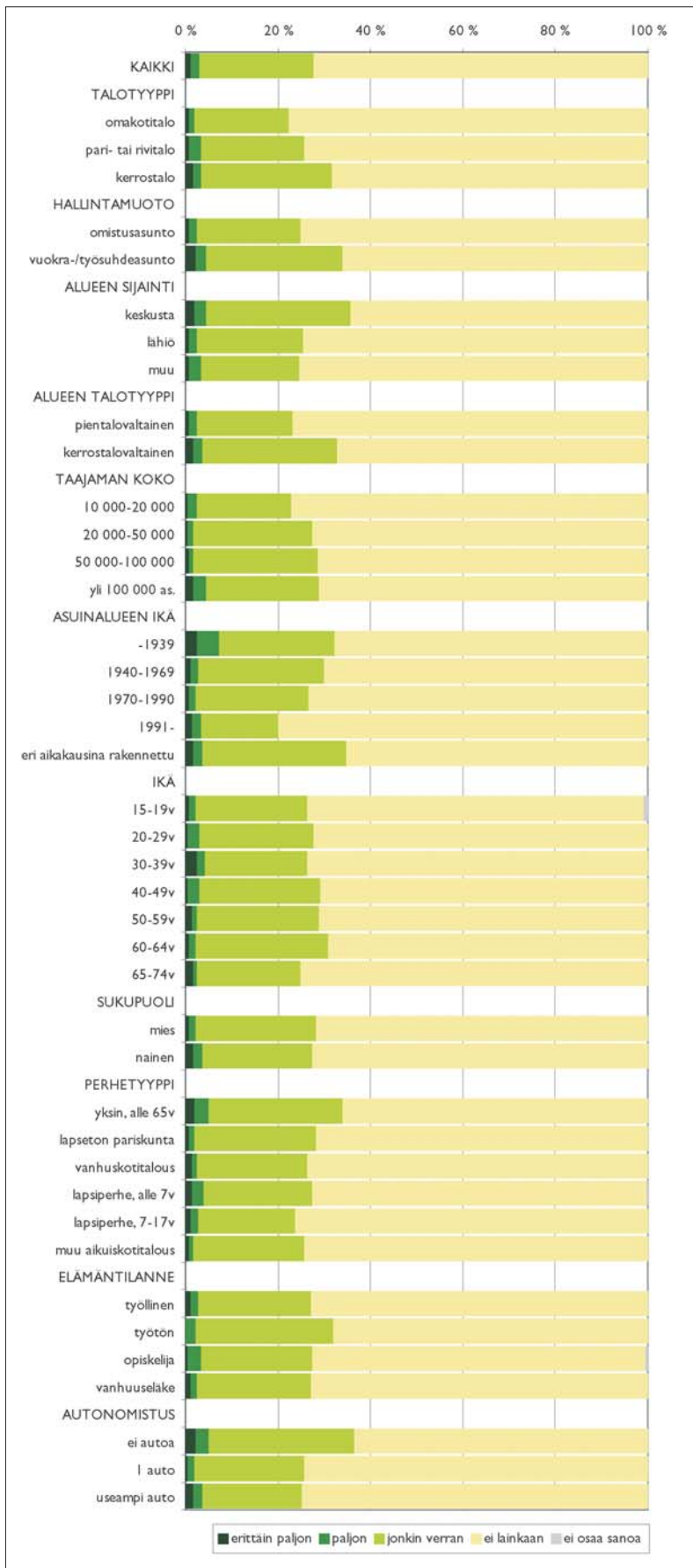
Erot eri tyyppisten asuinalueiden välillä ovat jyrkemmät kuin yleistä viihtyisyyttä ja luonnonympäristöä ja kasvillisuutta koskevissa kysymyksissä. Kerrostaloalueilla, keskustoissa ja vuokra-asunnoissa asuvilla tyytymättömyys alueen rauhallisuuteen on huomattavasti suurempaa (12–15 %) kuin pientaloalueilla ja omistusasunnoissa asuvilla (3–4 %). Lähiöt ovat jo selvästi paremmassa asemassa kuin keskustat, mutta sielläkin tyytymättömyys on suurempaa kuin keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla pientaloalueilla. Myös erot taajamakokoluokkien välillä tulevat esiin, rajapyykkinä on 50 000 asukasta, jota pienemmissä taajamissa ollaan selkeästi tyytyväisempiä alueen rauhallisuuteen kuin sitä suuremmissa taajamissa. Samoin Etelä- ja Länsi-Suomen lääneissä ollaan hiukan muuta maata tyytymättömämpiä. Vanhimpien asuinalueiden keskustapainotteisuus näkyy suurempana tyytymättömyytenä alueen rauhallisuuteen.

Väestöryhmien erot heijastelevat talotyyppistä ja asuinalueen sijainnista johtuvia eroja. Tyytymättömiä ovat yksin asuvat alle 65-vuotiaat ja autottomat.

Vastaajaryhmien erot tyytyväisyydessä alueen rauhallisuuteen korreloivat sekä liikenteen melun (ks. kuva 33) että päihtyneiden aiheuttamien häiriöiden (ks. kuva 66) kokemisen kanssa. Liikenteen melu on todennäköisesti suurin asuinympäristön rauhallisuuteen vaikuttava tekijä, mutta myös so-

Kuva 32. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen rauhallisuuteen.

Kuva 33. Liikenteen melun häiritsevyys asunnossa.

siaalisilla häiriöillä on merkitystä. Esi-merkiksi 20–29-vuotiaat eivät koe muita ikäryhmiä enemmän häiritsevää liikenteen melua asunnossaan, mutta sen sijaan päihtyneiden aiheuttamia häiriötä selvästi useammin, mikä näkyy heidän suurempana tyytymättömyytenä alueen rauhallisuuteen.

3.4 Liikenteen melu

Vastaajista 28 % pitää liikenteen melua asunnossaan vähintään jonkin verran häiritsevänä. Kuitenkin vain 1,2 %:a vastaajista liikenteen melu häiritsee erittäin paljon ja 1,8 %:a paljon. Suurinta osaa liikenteen melu ei häiritse asunnon sisällä lainkaan. Vuoden 1998 kyselyssä huomattavasti pienempi osa, 14 % vastaajista, piti liikenteen melua asunnossa häiritsevänä, mutta vastausvaihtoehdot olivat silloin vain 'kyllä' tai 'ei', joten eri vuosien vastaukset eivät ole vertailukelpoisia. Luokkaan 'jonkin verran' osuvat vastaukset ovat edellisessä kyselyssä todennäköisesti jakautuneet osittain 'kyllä'- ja osittain 'ei'-luokkaan. On kuitenkin todennäköistä, että liikenteen aiheuttamien häiriöiden määrä on viiden vuoden aikana lisääntynyt.

Eri tyyppisten asuinalueiden erot liikenteen melun häiritsevyydessä ovat selvät ja samankaltaiset kuin tyytyväisyydessä alueen rauhallisuuteen. Kerrostaloalueilla, keskustoissa ja vuokra-asunnoissa liikenteen melu koetaan häiritsevänä selkeästi useammin kuin pientaloalueilla, lähiöissä ja omistus-asunnoissa. Keskustoissa asuvista jopa 36 % pitää liikenteen melua asunnossa häiritsevänä, 4,6 % kokee häiritsevää melua erittäin paljon tai paljon. Taajamakokoluokista erottuvat kaikkein suurimmat taajamat, joissa 4,5 % vastaajista kokee melua erittäin paljon tai paljon. Osuus on lähes yhtä suuri, 3,9 %, Etelä-Suomen läänissä.

Vanhojen asuinalueiden sijainti suurimpien taajamien keskustoissa näkyy niiden huonona melutilanteena. Niissä erittäin paljon tai paljon häiritsevää melua kokee peräti 7,4 % vastaajista. Jonkin verran häiritsevää liikenteen

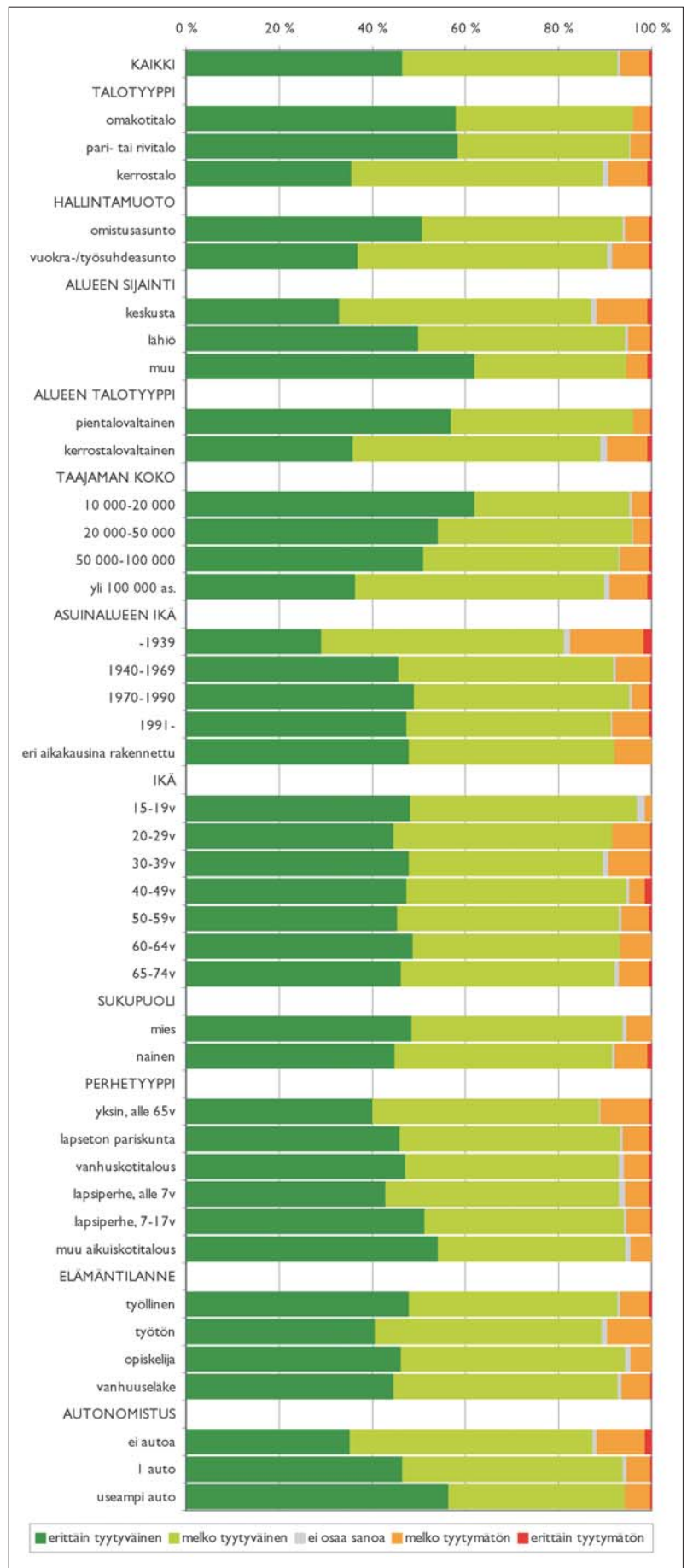
teen melua on eniten eri aikakausina rakennetuilla alueilla. Mitä uudempi asuinalue, sitä useammin häiritsevää liikenteen melua ei ole. Väestöryhmistä meluhaittoja kokevat muita useammin erityisesti suurempien taajamien keskustoissa asuvat, kuten yksin asuvat ja autottomat. Ikäryhmittäin eroja ei kuitenkaan juuri ole.

3.5 Ilman laatu

Asuinalueen ilman laatuun ja puhtautteen ollaan yhtä tyytyväisiä kuin alueen rauhallisuuteen, 93 % vastaajista on tyytyväisiä. Erittäin tyytyväisten osuus on kuitenkin pienempi kuin muissa asuinalueen ympäristön laatua koskevissa tyytyväisyyskysymyksissä. Kysymystä ei ollut vuoden 1998 kyselyssä.

Tyytyväisyys asuinalueen ilman laatuun vaihtelee eri tyyppisillä asuinalueilla samaan tapaan kuin rauhallisuutta ja liikenteen melua koskevissa kysymyksissä. Ilman laatu onkin kiinteästi kytköksissä liikenteen määrään. Keskustoissa ja kerrostalovaltaisilla alueilla ollaan selvästi tyytymättömpiä ilman laatuun kuin lähiöissä ja muilla alueilla sekä pientalovaltaisilla alueilla. Myös vuokra-asunnoissa asuvat ovat jossain määrin tyytymättömpiä kuin omistusasunnoissa asuvat. Tyytymättömyys kasvaa taajamakoon kasvaessa. Oulun läänissä tyytymättömyyden osuus on yllättäen huomattavasti suurempi kuin muissa lääneissä.

Vanhoilla, ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla tyytymättömyys ilman laatuun on erityisen suuri, jopa 17 % vastaajista on siihen tyytymättömiä. Näiden suurempien taajamien keskustoihin painottuvien alueiden liikenteeseen liittyvät ongelmat näkyvät sekä liikenteen meluhaittoja että ilman laatua koskevissa vastauksissa. Väestöryhmissä erot tyytyväisyydessä ilman laatuun ovat hyvin pienet, ikäryhmittäin eroja ei ole juuri lainkaan. Autottomien ja yksin asuvien keskimääräistä yleisempi keskusta- ja kerrostaloasuminen näkyy jonkin verran suurempana tyytymättömyytenä.

Kuva 34. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen ilman laatuun ja puhtauteen.

4

Palvelut

Asuinalueen palveluilla on tärkeä rooli ihmisten arkipäivän sujumisessa. Jalan-
kulkuetäisyydellä sijaitsevat riittävät päivittäispalvelut vähentävät autoliiken-
nettä ja lisäävät esimerkiksi vanhusten mahdollisuuksia asua pidempään omassa
kodissaan. Asukasbarometriin sisältyy kysymyksiä neljästä asuin ympäristön jul-
kisesta ja kaupallisesta peruspalvelusta: peruskoulu, päivähoito, ruokakauppa ja
joukkoliikenne. Joukkoliikennepalveluita käsitellään luvussa 7 Liikkuminen ja
liikenne. Vastaajilta kysyttiin onko palvelua omalla asuinalueella, miten sitä käy-
tetään ja kuinka tyytyväisiä palveluun ollaan. Lisäksi kysyttiin tärkeimpiä palve-
lutoiveita asuinalueelle. Liikuntapalveluista kysyttiin erikseen ja ne käsitellään
luvussa 6 Virkistys ja ulkoilu.

4.1 Peruskoulu

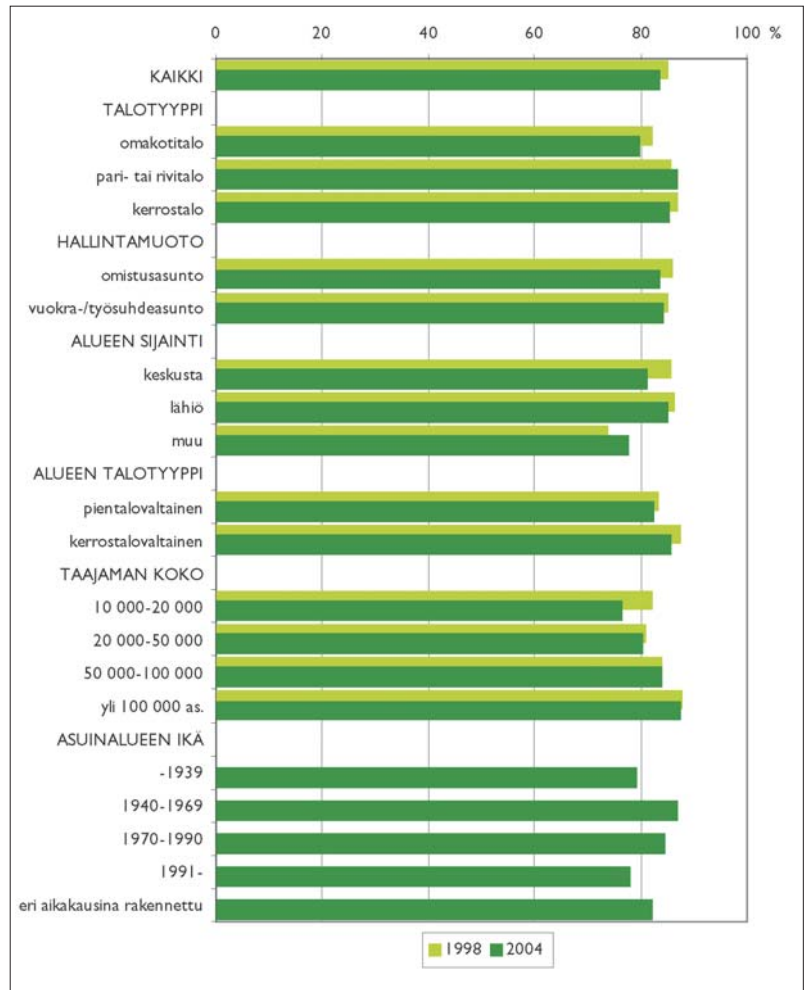
Asuinalueen peruskoulupalvelut

Peruskoulun ala-aste on omalla asuinalueella 84 %:lla vastaajista, mikä on 1,5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin viisi vuotta sitten. Vastaajista 279:llä on perheessään ala-asteikäisiä lapsia, ja heistä 89 %:lla on ala-aste asuinalueella eli hiukan useammin kuin kaikilla vastaajilla. Edellisessä kyselyssä kysyttiin peruskoulupalveluja ja nyt peruskoulun ala-astetta, mutta tällä tuskin on suurta merkitystä vastauksiin, sillä alueen peruskoulupalvelut kattavat lähes aina vähintään ala-asteen. Yläasteita on huomattavasti harvemmassa ja ne sijaitsevat yleensä alueilla, joissa on myös ala-aste.

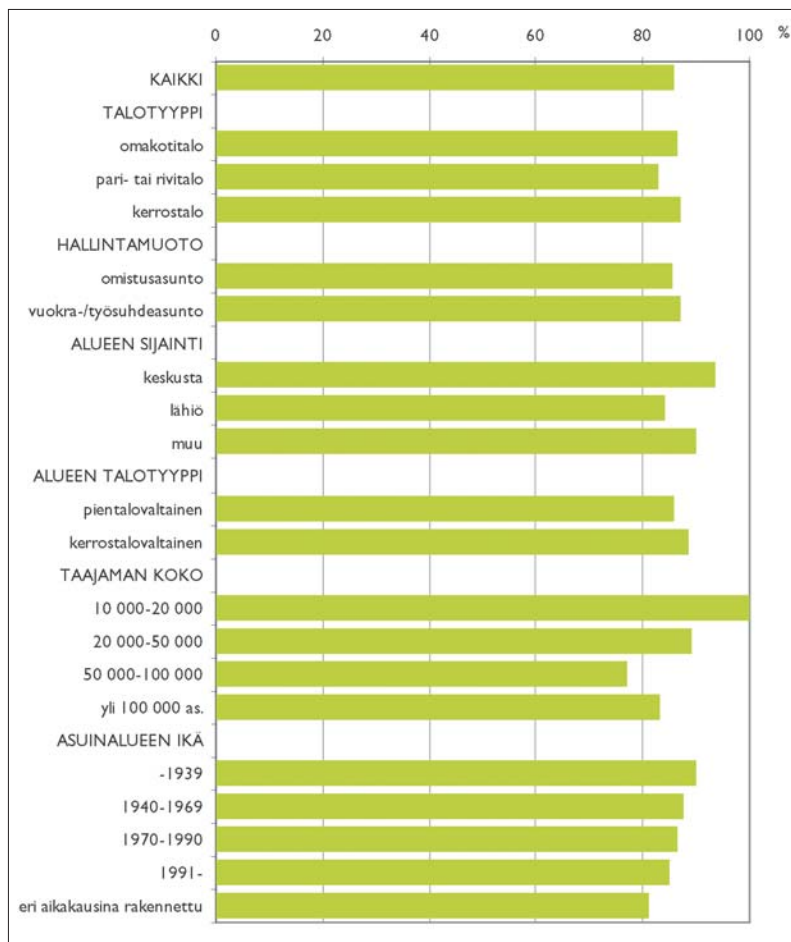
Ala-aste on julkinen peruspalvelu, joka edelleen löytyy lähes kaikilta asuinalueilta yli 10 000 asukkaan taajamissa. Jonkin verran harvemmin ala-asteita on pienemmissä, 10 000–20 000 asukkaan taajamissa, keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla ja omakotitalo-alueilla. Myös uusilla asuinalueilla palvelut laahaavat monesti jäljessä. Vanhimprien asuinalueiden notkahdusta selittää osittain suurempi 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuus, joka johtuu lapsiperheiden vähäisyydestä. Lääneistä Oulun läänissä ala-aste löytyy asuinalueelta keskivertoa useammin ja Itä-Suomessa harvemmin.

Väestöryhmien vastausten eroja selittää paljolti peruskoulua käyttämättömien ryhmien tiedon puute oman alueen peruskoulupalveluista, mutta lapsiperheet luonnollisesti myös hakeutuvat asumaan alueille, joilla on oma ala-aste.

Viiden vuoden aikana merkittävin muutos on kyselyn mukaan tapahtunut 10 000–20 000 asukkaan taajamissa, joissa ala-asteen omalla asuinalueella omaavien osuus on pudonnut 5,5 prosenttiyksiköllä. Myös keskustoissa vähennys on yli neljä prosenttiyksikköä.

Kuva 35. Peruskoulun ala-asteen omalla asuinalueella omaavien osuus. Vuonna 1998 kysyttiin peruskoulupalveluja.

Kuva 36. Asuinalueen ala-asteen käyttö niissä ala-asteikäisten perheissä, joilla on ala-aste asuinalueella.

Asuinalueen ala-asteen käyttö

Vastaajista 279:llä on perheessään ala-asteikäisiä lapsia, ja heistä 247:llä on asuinalueellaan ala-aste. Näissä ala-asteikäisten perheissä, joilla on ala-aste asuinalueellaan, 86 %:ssa ainakin joku lapsista käy oman asuinalueen ala-astetta. 14 % käyttää siis ainoastaan asuinalueen ulkopuolista ala-asteen koulua, vaikka asuinalueella on ala-aste. Kaikista ala-asteikäisten perheistä oman alueen ala-astetta käyttää 76 % ja pelkästään alueen ulkopuolista ala-astetta 24 %. Kysymys oli vuoden 1998 kyselyssä muotoiltu eri tavoin ja koski peruskoulupalvelujen – siis myös yläasteen – käyttöä, joten ajallista vertailutietoa ei saada.

Kuviossa on tarkasteltu vain niiden ala-asteikäisten perheiden vastauksia, joilla on ala-aste asuinalueella. Silti eri tyyppisten asuinalueiden välillä on jonkin verran eroa oman asuinalueen ala-asteen käytössä. Lähiöissä oman alueen koulua käytetään jonkin verran harvemmin kuin keskustoissa. Pientalo- ja kerrostalovaltaisten alueiden ero on hyvin pieni, oman alueen koulun käyttö on hiukan vähäisempää pientaloalueilla. Mitä uudempi asuinalue, sitä useammin lapset käyvät asuinalueen ulkopuolista ala-astetta.

Suurimmat erot ovat nähtävissä taajamakokoluokkien ja läänien välillä. 10 000–20 000 asukkaan taajamissa kaikki käyttävät oman alueen koulua ja käyttö vähenee suurempiin taajamiin mentäessä. Ilmeisesti suurissa taajamissa on yleisempää valita jokin erityiskoulu lähiala-asteen sijaan, esimerkiksi kielen, kielikylvyn tai jonkin erityispedagogiikan vuoksi. On kuitenkin huomioitava, että tässä on käsitelty vain niitä perheitä, joilla on ala-aste alueella. Pienemmissä taajamissa ala-aste puuttuu asuinalueelta useammin kuin suuremmissa taajamissa, jolloin perheet on pakotettu käyttämään kauempana sijaitsevaa koulua. Läneistä Itä-Suomessa kuljetaan useimmin asuinalueen ulkopuolelle kouluun niissä perheissä, joilla on ala-aste asuinalueella. Vertailua autonomistuksen suhteen ei voida luotettavasti tehdä, sillä vastaajissa oli

vain 10 autotonta lapsiperhettä, joissa on ala-asteikäisiä lapsia.

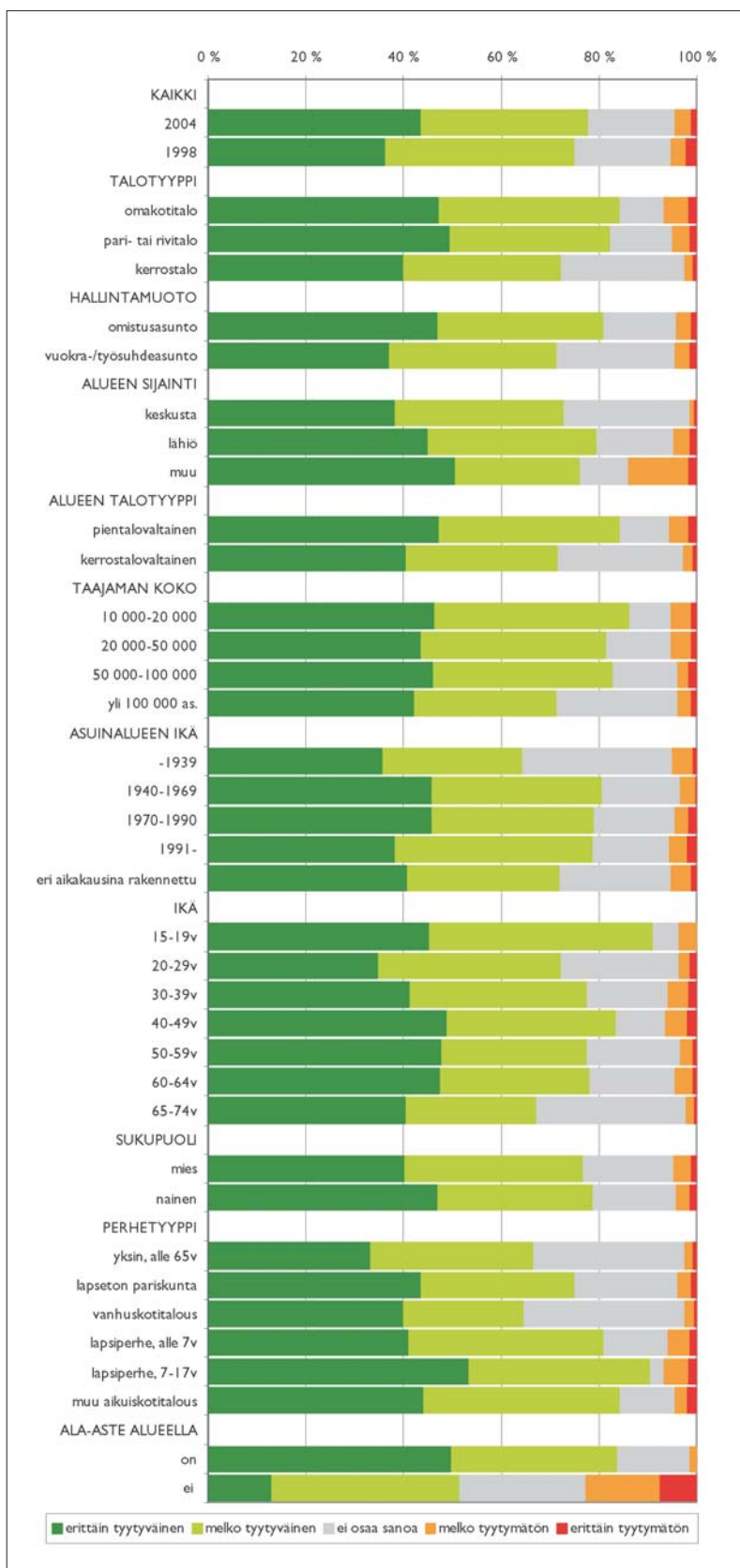
Tyytyväisyys peruskoulupalveluihin

Peruskoulupalveluihin tyytyväisten osuus on kasvanut vajaalla kolmella prosenttiyksiköllä 78 %:iin, varsinkin erittäin tyytyväisten osuus on viidessä vuodessa kasvanut. 'Ei-osaa-sanoa'-vastausten osuus on suuri, lähes viidennes vastauksista. Peruskoulupalvelut koskettavat vain osaa vastaajista, mutta lapsiperheille varsinkin ala-asteen sijainti lähellä kotia ja turvallisen kulkumatkan päässä on erittäin tärkeää.

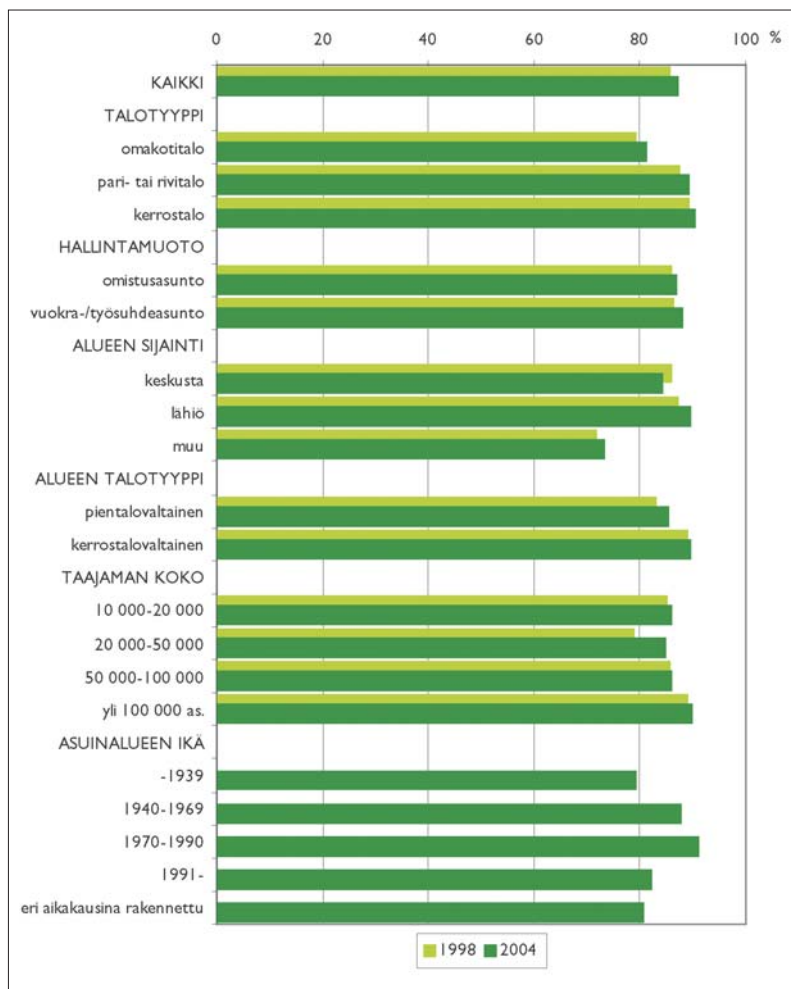
Suurin ero tyytyväisyydessä peruskoulupalveluihin liittyy siihen, onko ala-aste omalla asuinalueella vai ei. Niistä vastaajista, joilla ala-aste on asuinalueella, 84 % on tyytyväisiä ja vain 1,5 % tyytymättömiä peruskoulupalveluihin, kun taas niistä vastaajista, joilla ala-astetta ei ole asuinalueella, tyytyväisiä on 52 % ja tyytymättömiä 23 %.

Eri tyyppisten asuinalueiden ja eri väestöryhmien erot tyytyväisyydessä peruskoulupalveluihin heijastelevat lasten määrää: mitä vähemmän vastaajissa on lapsiperheitä, sitä suurempi on 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuus. Vaikka pientaloalueilla ja lähiöissä on enemmän tyytyväisiä kuin kerrostaloalueilla ja keskustoissa, on niissä myös enemmän tyytymättömiä. Selvästi eniten tyytymättömiä on keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla, joissa palvelut sijaitsevat yleensä kauempana harvemmasta asutuksesta johtuen. Taa-jamakokoluokkien välillä ei ole suuria eroja. Lääneistä Itä-Suomessa on eniten peruskoulupalveluihin tyytymättömiä. Uusillakin asuinalueilla ollaan melkein yhtä tyytyväisiä kuin muilla alueilla huolimatta palvelupuutteista. Tyytymättömyys on lisääntynyt viidessä vuodessa eniten juuri keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla sekä Itä-Suomen läänissä.

Alle puoli prosenttia vastaajista nimeää tärkeimmäksi palvelutoiveekseen asuinalueelle peruskoulun ala-asteen (ks. luku 4.4). Eniten ala-astetoiveita on pienten lasten perheillä.

Kuva 37. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen peruskoulupalveluihin.

Kuva 38. Päivähoitopalveluja omalla asuinalueella omaavien osuus.

4.2 Päivähoito

Asuinalueen päivähoitopalvelut

Päivähoitopalvelujen saatavuus asuinalueella on ala-asteitakin parempi, ja toisin kuin ala-asteiden kohdalla, päivähoitopalvelujen tarjonta asuinalueella ei ole vähentynyt viidessä vuodessa. Vastaajista 87 %:lla on päivähoitopalveluja omalla asuinalueella, mikä on 1,5 %-yksikköä enemmän kuin vuonna 1998. Peruskoulupalvelujen tavoin myös päivähoitopalvelut koskevat vain osaa vastaajista. Näin ollen alueilla, joilla on vähemmän lapsiperheitä kuten keskustoissa ja kerrostaloissa, 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuus on suurempi, eli tietämättömyys oman asuinalueen lapsiperhepalveluista voi laskea prosenttiosuutta.

Julkiset peruspalvelut, ala-aste ja päiväkoti, löytyvät melkein kaikilta asuinalueilta. Suuria eroja eri tyyppisten alueiden välillä ei ole. Kerrostaloalueilla ja lähiöissä päivähoitopalveluja on kuitenkin jonkin verran paremmin saatavissa kuin pientaloalueilla, heikoimmin keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Taajamakokoluokkien erot ovat pienemmät kuin ala-asteen suhteen. Aivan kuten ala-asteenkin, myös päivähoitopalvelut tahtovat puuttua monilta uusilta alueilta. Kaikkein vanhimpien asuinalueiden alempaa osuutta selittää osittain suuri 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuus, koska näillä alueilla asuu vähän lapsiperheitä. Oulun läänissä päivähoitopalveluja löytyy asuinalueelta keskimääräistä useammin. Väestöryhmien vastausten eroja selittää paljolti päivähoitopalveluja käyttämättömien ryhmien tiedonpuute oman alueen päivähoitopalveluista.

Kyselyn mukaan suurimmat muutokset viidessä vuodessa ovat tapahtuneet Oulun läänissä ja 20 000–50 000 asukkaan taajamissa, joissa päivähoitopalvelujen saatavuus asuinalueella on huomattavasti parantunut.

Tyytyväisyys päivähoitopalveluihin

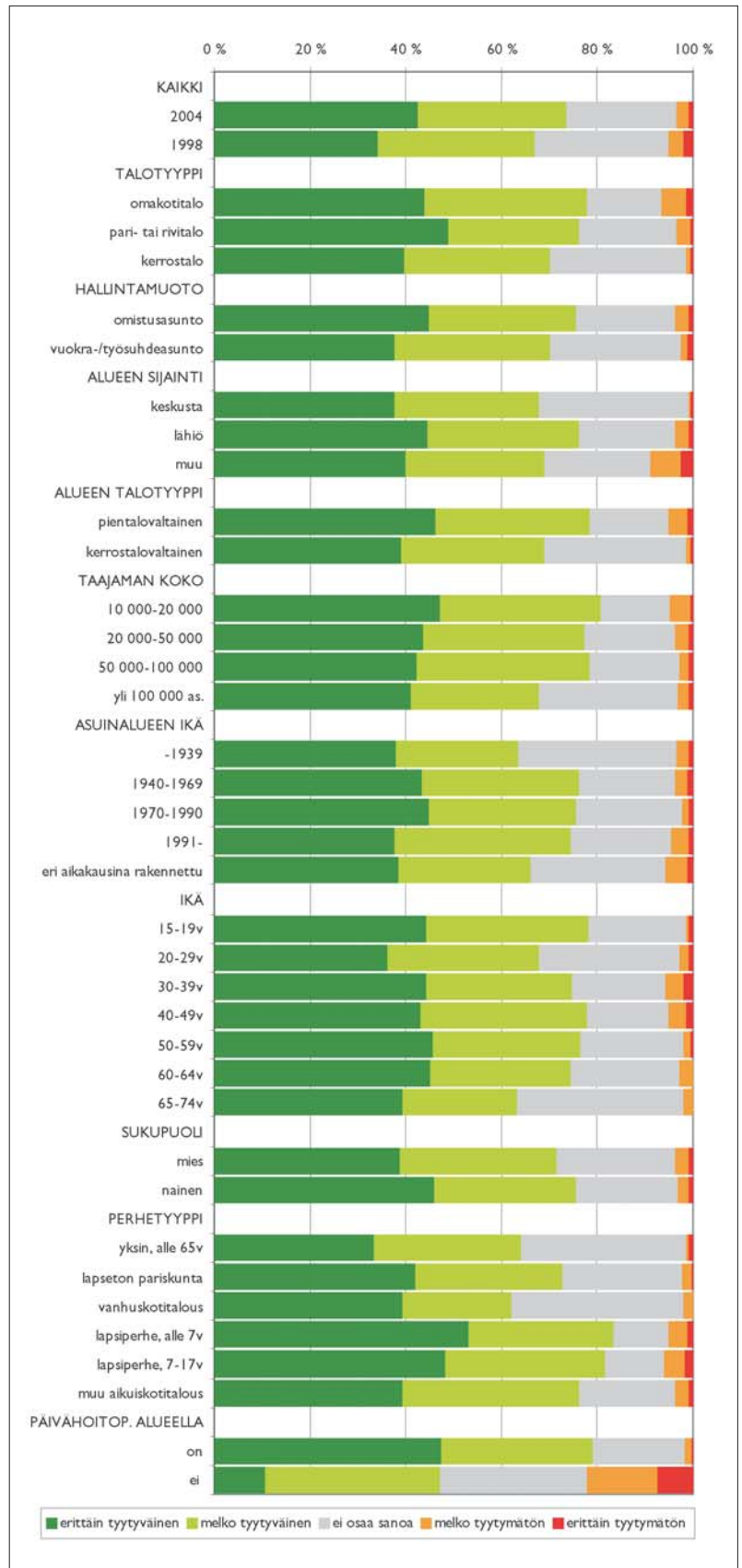
Tyytyväisyys asuinalueen päivähoitopalveluihin on viidessä vuodessa hiukan lisääntynyt kuten tyytyväisyys peruskoulupalveluihinkin. 74 % vastaajista on tyytyväisiä asuinalueen päivähoitopalveluihin, mutta 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuus on suuri, lähes neljännes vastaajista. Näin ollen tyytymättömiä on vain muutama prosentti vastaajista.

Päivähoitopalvelujen puuttuminen kokonaan asuinalueelta vaikuttaa eniten tyytymättömyyteen. Niistä vastaajista, joilla päivähoitopalveluja on asuinalueella, 79 % on tyytyväisiä ja 2 % tyytymättömiä. Niistä, joilla palveluja ei ole asuinalueella, 47 % on tyytyväisiä ja 22 % tyytymättömiä.

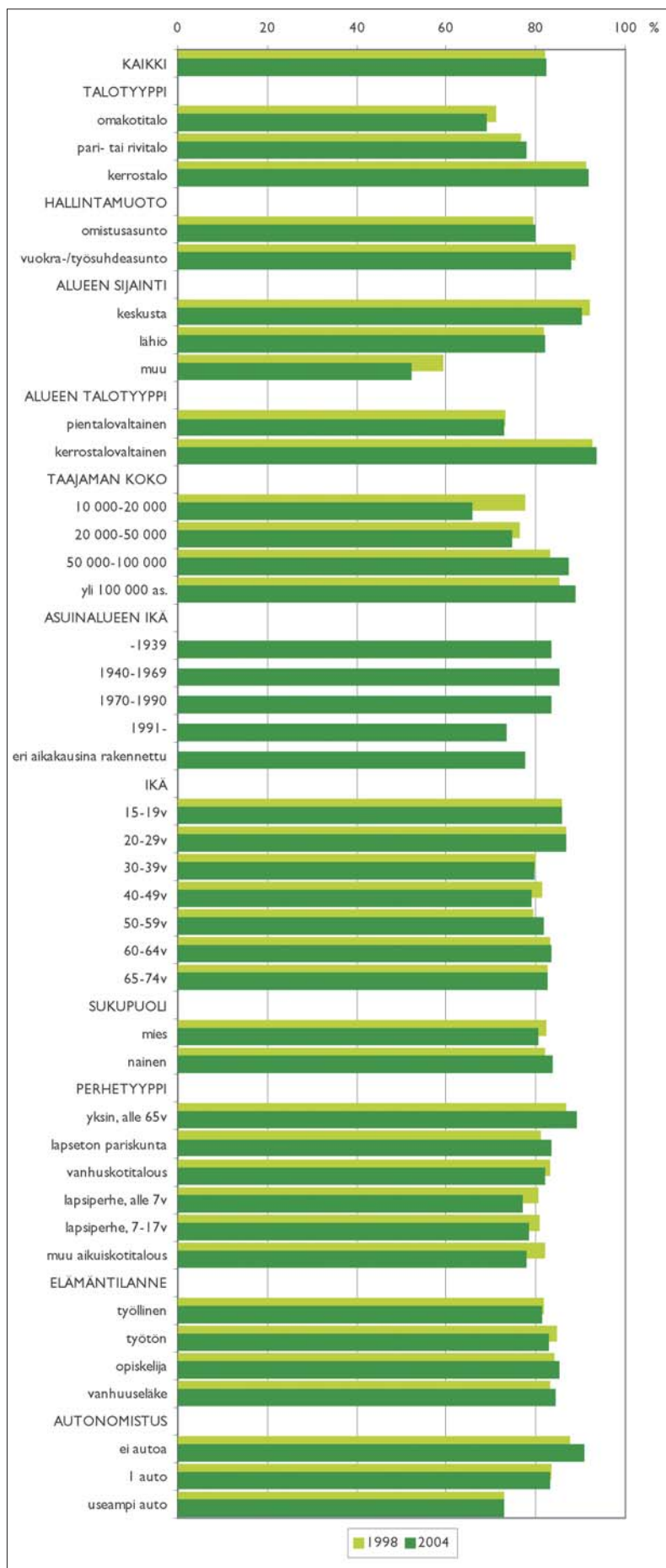
Erot eri vastaajaryhmissä ovat hyvin samankaltaisia kuin tyytyväisyydessä peruskoulupalveluihinkin, ja mitä vähemmän vastaajissa on lapsiperheitä, sitä suurempi on 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuus. Niillä vastaajilla, jotka palveluja käyttävät, on luonnollisesti useammin asiasta mielipide. Eniten tyytymättömiä on keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Uusilla asuinalueilla on vain hiukan enemmän tyytymättömiä huolimatta palvelupuutteista. Oulun läänissä erittäin tyytyväisten osuus on suurempi kuin muualla.

Tyytymättömyys on vähentynyt viiden vuoden aikana erityisesti 50 000–100 000 asukkaan taajamissa, sekä pienten lasten perheissä ja 30–39-vuotiailla.

Alle puoli prosenttia vastaajista nimeää tärkeimmäksi palvelutoiveekseen asuinalueelle päivähoitopalvelut (ks. luku 4.4). Eniten päivähoitopalvelutoiveita on pienten lasten perheillä.

Kuva 39. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen päivähoitopalveluihin.

Kuva 40. Ruokakaupan omalla asuinalueella omaavien osuus.

4.3 Ruokakauppa

Asuinalueen ruokakauppapalvelut

Ruokakauppa löytyy asuinalueelta lähes yhtä usein kuin ala-aste ja päivähoitopalvelutkin. 82 %:lla vastaajista on ruokakauppa asuinalueella, ja osuus on pysynyt täsmälleen samana kuin viisi vuotta sitten huolimatta päivittäistavarakaupan myymälöiden lukumäärän yleisestä vähenemisestä Suomessa. Väheneminen on todennäköisesti kohdistunut enemmän alueille, joilla on ollut useita myymälöitä, sekä pienempiin taajamiin ja haja-asutusalueille, jotka eivät olleet kyselyssä mukana. Kyselyssä mukana olleissa vähintään 10 000 asukkaan taajamissa ei ruokakauppa puutu asuinalueilta aikaisempaa useammin, lukuun ottamatta 10 000–20 000 asukkaan taajamia sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisia alueita, joilla ruokakauppapalvelut ovat heikentyneet.

Toisin kuin julkisten peruspalvelujen kohdalla, kaupallisten palveluiden tarjonnassa on suuria eroja eri alueiden välillä. Parhaiten ruokakauppa löytyy keskustoista ja kerrostaloalueilta, joilla asuvilla yli 90 %:lla on ruokakauppa asuinalueella. Lähiöissäkin kauppa on yli 80 %:lla, mutta pientalovaltaisilla alueilla enää 73 %:lla vastaajista. Huonoin palvelutaso on keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla (52 %) sekä 10 000–20 000 asukkaan taajamissa (66 %). Asuinalueella on ruokakauppa sitä useammin mitä suuremmasta taajamasta on kyse, sen sijaan lääneittäin erot eivät ole suoraviivaisia, vaan Oulun läänissä ruokakauppa löytyy asuinalueelta kaikkein useimmin. Uusilla asuinalueilla kauppa on selvästi harvinaisempi kuin vanhemmilla.

Eri väestöryhmien erot heijastelevat asuinpaikkaeroja. Autottomilla ruokakauppa on yli 90 %:lla vastaajista asuinalueella, mutta he asuvatkin usein keskustoissa ja kerrostaloalueilla. Koulutuksen ja elämäntilanteen mukaan eroja ei juuri ole.

Viiden vuoden aikana palvelutaso on oleellisesti heikentynyt 10 000–20 000 asukkaan taajamissa sekä keskustojen

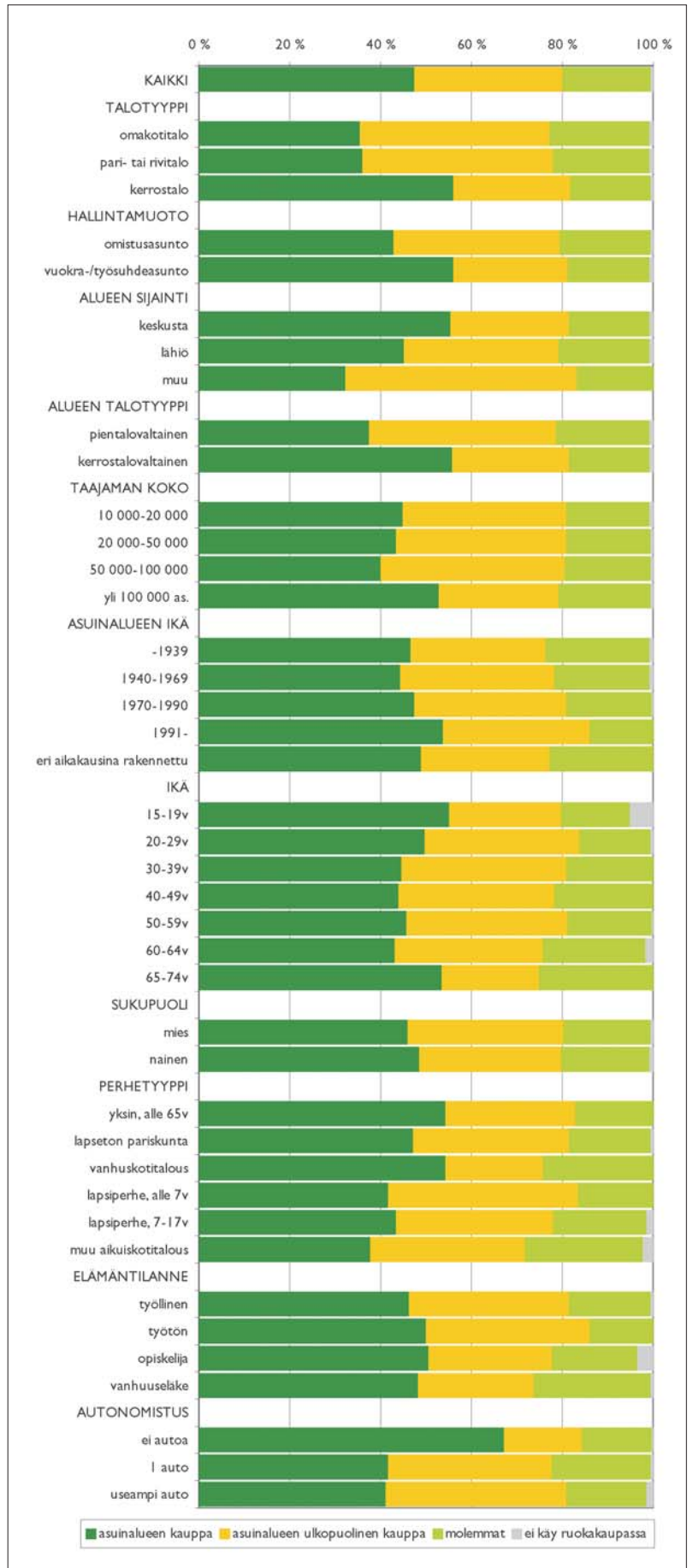
ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Pie-
nissä taajamissa ruokakaupan asuinalue-
ella omaavien osuus on laskenut perä-
ti 12 prosenttiyksiköllä. Myös Lapissa
ruokakaupat ovat vähentyneet, joskaan
Lapin läänissä asuvien vastaajien vä-
häisyyden vuoksi tulos ei ole tilastolli-
sesti luotettava.

Asuinalueen ruokakaupan käyttö

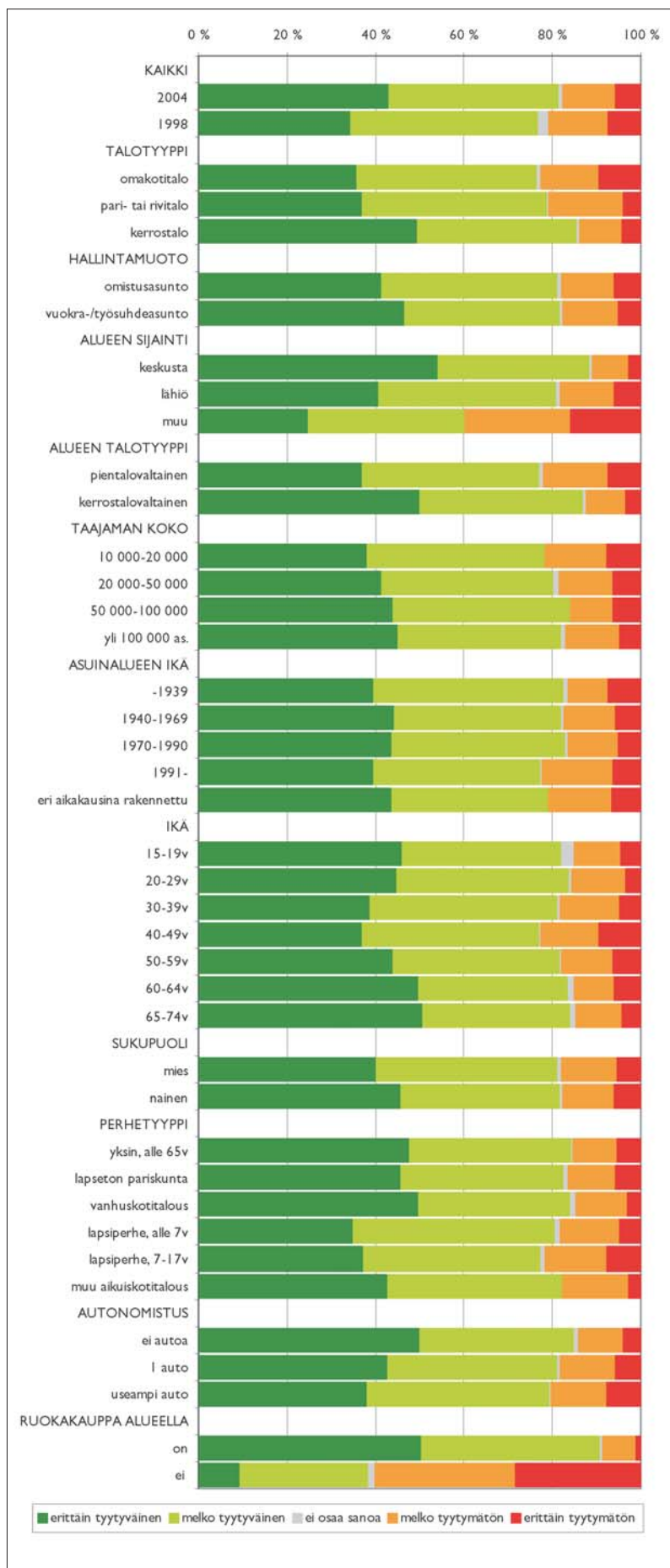
Niistä vastaajista, joilla ruokakauppa
on asuinalueella, lähes puolet (47 %)
käyttää pääasiallisesti oman asuinalue-
en ruokakauppaa, kolmannes käyttää
pääasiallisesti alueen ulkopuolista
kauppaa ja viidennes yhtä paljon mo-
lempia. Kaikista vastaajista pääasialli-
sesti oman asuinalueen ruokakauppaa
käyttää 39 %. Vuonna 1998 ruokakau-
pan käytöstä kysyttiin eri tavalla, pää-
asiallista käyttöä ei kysytty, joten eri
vuosien vastaukset eivät ole vertailu-
kelpoisia.

Kuviossa on tarkasteltu vain nii-
den vastaajien vastauksia, joilla on ruo-
kakauppa asuinalueella. Oman alueen
kauppaa käyttävät selvästi useammin
kerrostaloissa, vuokra-asunnoissa, kes-
kustoissa, suurimmissa taajamissa ja
Etelä-Suomessa asuvat vastaajat. Os-
tosmatkan suuntautumiseen vaikutta-
vat siis ruokakaupan olemassaolon li-
säksi myös muut tekijät, kuten kaup-
pojen tavaravalikoima ja kauppamat-
kan kulkutapa.

Esimerkiksi autottomuus lisää
oman asuinalueen kaupan käyttöä ja
autonomistus taas pidempiä kauppa-
matkoja. Autottomista peräti 67% käyt-
tää pääasiallisesti oman asuinalueen
kauppaa, kun autonomistajista vain 41
%. Autonomistuksen vaikutus ostos-
matkoihin näkyy pientaloissa asuvilla,
joilla autoilukulttuuri helpottaa pidem-
pien ostosmatkojen tekemistä. Yllättä-
vänä poikkeuksena ovat uudet asuin-
alueet, joilla oman alueen kauppaa käy-
tetään useammin kuin muualla huoli-
matta yleisemmästä autonomistukses-
ta. Myös pienemmissä taajamissa oman
alueen kauppaa käytetään kohtalaisen
usein huolimatta yleisestä autonomis-
tuksesta ja auton käytöstä kauppamat-

Kuva 41. Ruokakaupan käyttö pääasiallisesti omalla asuinalueella tai asuin-
alueen ulkopuolella niillä vastaajilla, joilla on ruokakauppa asuinalueella.

Kuva 42. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen ruokakauppapalveluihin.

kalla. Väestöryhmistä oman alueen kauppaa käyttävät useimmin nuoret, sinkut ja vanhuksat, joilla autonomistuskun on vähäisempää.

Tyytyväisyys ruokakauppapalveluihin

Asuinalueen ruokakauppapalveluihin pääosa vastaajista, 81 %, on tyytyväisiä, mikä on lähes 5 prosenttiyksikköä enemmän kuin viisi vuotta sitten. Ruokakauppa on asuinalueen peruspalvelu, joka koskettaa kaikkia väestöryhmiä ja josta lähestulkoon jokaisella on mielipide. Ruokakaupan puuttuminen asuinalueelta koetaankin usein ongelmaksi. Vastaajista, joilla kauppaa ei ole asuinalueella, peräti 60 % on ruokakauppapalveluihin tyytymättömiä. Niistä, joilla kauppa on alueella, tyytymättömiä on 9 %. Vaikka ruokakaupan olemassaolo ei vielä takaa sen hyvää palvelutasoa, näyttää se tämän valossa kuitenkin olevan kynnyksikysymys, koska vain harva ruokakaupan asuinalueella omaavista on siihen tyytymätön.

Erot tyytyväisyydessä alueen ruokakauppapalveluihin eri tyyppisten alueiden ja vastaajaryhmien välillä noudattelevat kaupan omalla asuinalueella omaavien osuutta. Tyytyväisimpiä ollaan keskustoissa ja kerrostalovaltaisilla alueilla, tyytymättömiä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla, joilla asuvista lähes puolella puuttuu lähikauppa kokonaan. Myös pientaloalueilla ja uusilla asuinalueilla asuvat vastaajat ovat muita jonkin verran tyytymättömiä. Itä-Suomen ja Oulun lääneissä asuvat vastaajat ovat tyytyväisempiä kuin muissa lääneissä asuvat. Lapin läänissä tyytymättömien osuus on muita suurempi, mutta vastaajien vähäisyyden vuoksi tulos ei ole tilastollisesti luotettava. Väestöryhmistä muita tyytymättömiä ovat 40–49-vuotiaat, lapsiperheet ja useamman auton omistavat taloudet.

Viiden vuoden ajanjaksolla tyytymättömyys alueen ruokakauppapalveluihin on kasvanut erityisesti keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla sekä Lapissa, jossa tulos ei ole tilas-

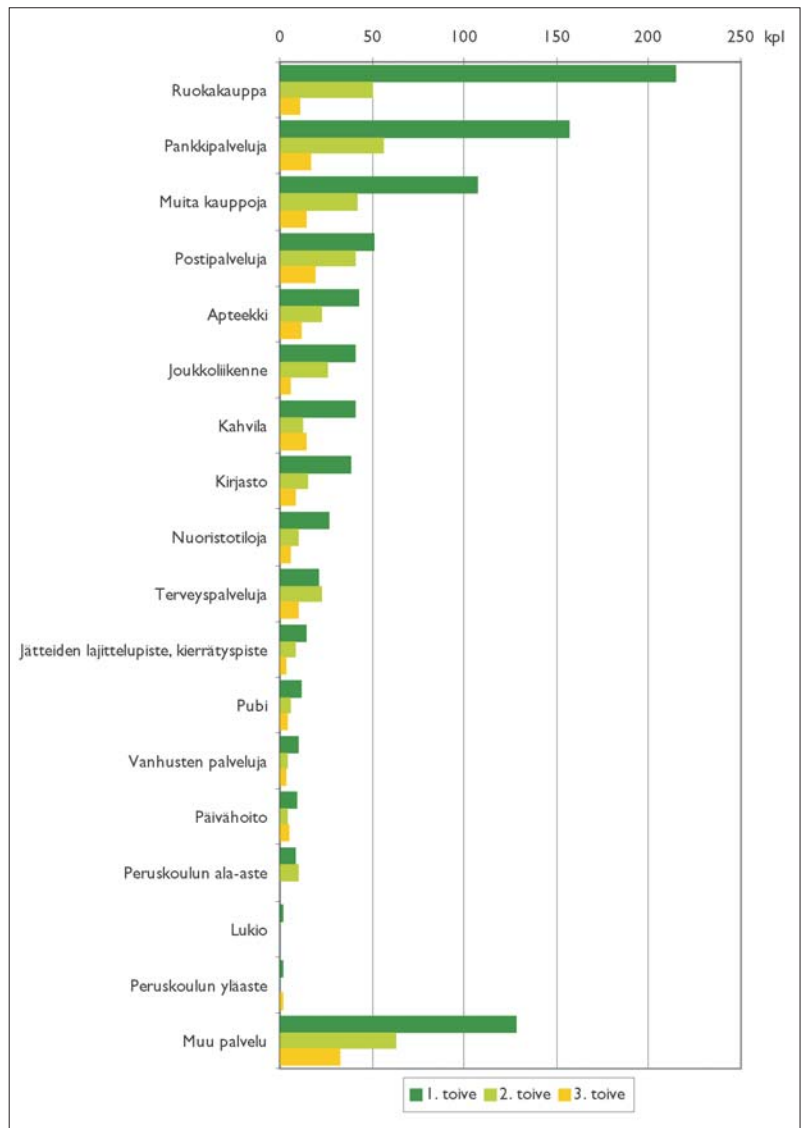
tollisesti luotettava vastaajien pienen määrän vuoksi.

Ruokakaupan nimeää tärkeimmäksi palvelutoiveekseen asuinalueelle 11 % vastaajista (ks. luku 4.4). Eniten ruokakauppatoiveita on keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla asuvilla.

4.4 Palvelutoiveet

Vastaajia pyydettiin nimeämään kolme tärkeintä palvelutoivetta omalle asuinalueelle. Tärkeimmät palvelutoiveet ovat ruokakauppa, pankkipalvelut ja muut kaupat. Ruokakauppa on ylivoimaisesti toivotuin palvelu, pelkästään ensimmäisenä toiveena se sai yli 200 mainintaa. Myös vuoden 1998 kyselyssä kaksi eniten toivottua olivat ruokakauppa ja pankkipalvelut, mutta kolmannella sijalla oli posti, joka nyt on pudonnut neljännelle sijalle ensimmäisissä toiveissa. Postipalvelut ovat kuitenkin edelleen saaneet yhteensä yli 100 mainintaa. Muita kauppia ei ole voitu kyselyssä tarkemmin määrittellä. Kysymys esitettiin avokysymyksenä, ja moni on nimennyt valmiiseen luokitukseen sopimattomia muita palvelutoiveita, joista ei saada tarkempaa tietoa. Noin puolet vastaajista ei kuitenkaan nimeä mitään palvelutoivetta, mikä viittaa siihen, että suuri osa vastaajista on tyytyväisiä asuinalueensa palvelutarjontaan. Liikuntapalvelutoiveet kysyttiin eri kysymyksessä ja ne on käsitelty luvussa 6.5.

Erot eri tyyppisten alueiden välillä tulevat esiin lähinnä alueen yhdyskuntarakenteellisen sijainnin ja asuinalueen iän mukaan. Keskustoissa palvelutoiveita on esitetty paljon vähemmän kuin muualla, varsinkin ruokakauppatoiveita on vähän. Palvelutoiveita on vähemmän myös ennen vuotta 1940 rakennetuilla asuinalueilla, jotka sijaitsevat usein keskustoissa. Eniten palvelutoiveita on keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla sekä uusilla asuinalueilla asuvilla. Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla toivotaan eniten ruokakauppaa ja joukkoliikennettä. Uusilla asuinalueilla yleisin toive on ruokakauppa. Pientaloalu-

Kuva 43. Vastaajien kolme tärkeintä palvelutoivomusta asuinalueelle.

eilla ja pienissä taajamissa joukkoliikennettä toivotaan useammin kuin kerrostaloalueilla ja suuremmissa taajamissa.

Väestöryhmistä lapsiperheillä ja 20-49-vuotiailla on eniten palvelutoiveita, vanhuksilla vähiten. Nuoret ja opiskelijat toivovat muita useammin asuinalueelle kahviloita ja nuorisotiloja. Vanhusten toiveissa korostuvat apteekki ja vanhusten palvelut. Pienten lasten perheet toivovat paljon palveluja lisää: niin ruokakauppaa, postia, terveyspalveluja, ala-astetta kuin päivähoitopalvelujakin. Kouluikäisten perheissä toivotaan enemmän joukkoliikennettä ja nuorisotiloja. Työttömien toiveissa tulevat muita useammin esiin joukkoliikenne, kirjasto ja pubi.

5

Työpaikat

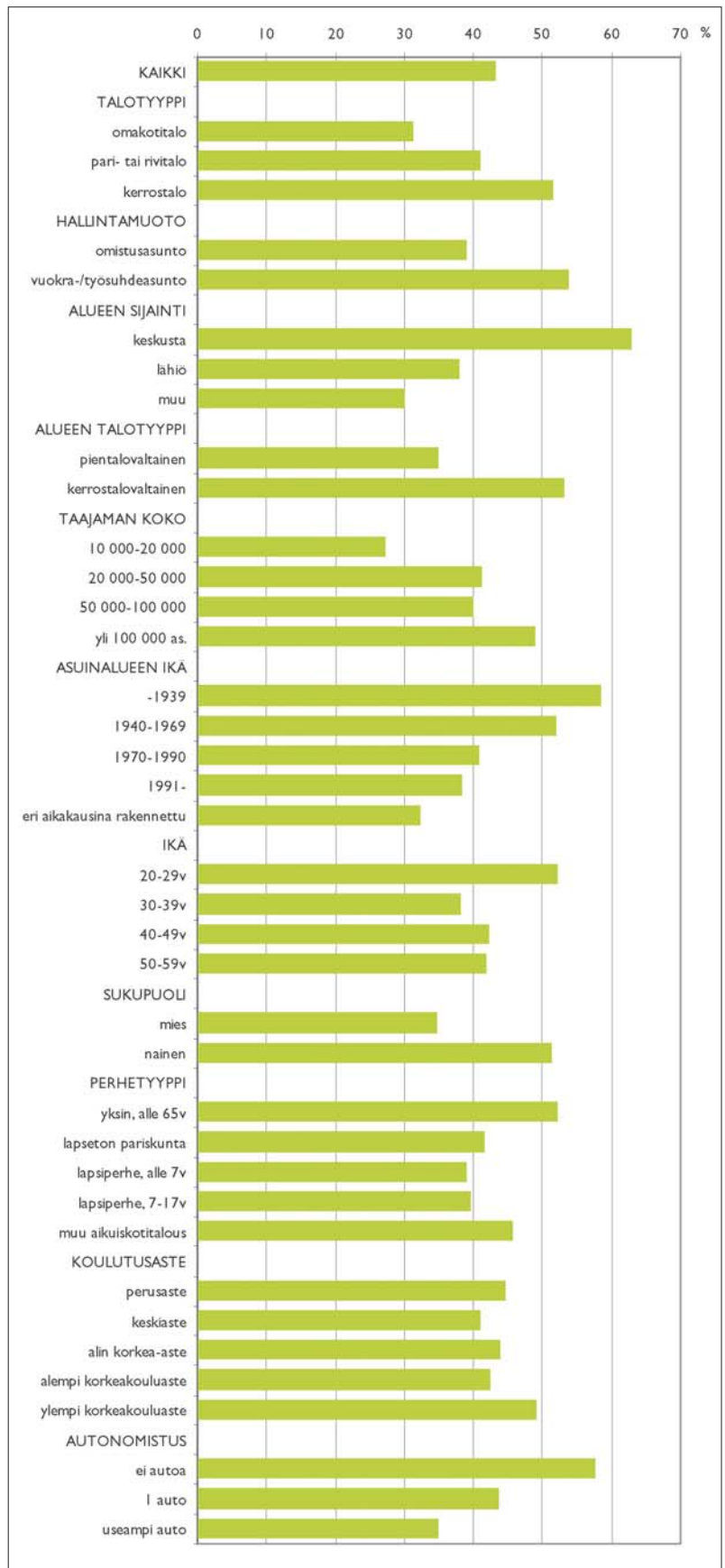
Työpaikat elävöittävät asuinympäristöä, esimerkiksi asuinalueen monipuoliset palvelut luovat työpaikkoja ja työpaikat tuovat toisaalta asuinalueelle lisää palveluja. Oman asuinalueen työpaikat ovat erityisen tärkeitä työssäkäyville nuorille ja vanhemmille ikäryhmille. Asuntojen ja työpaikkojen keskinäinen sijainti vaikuttaa muun muassa työmatkojen pituuteen ja kulkutavan valintaan sekä liikenteen, melun ja saasteiden määrään. Asuinalueen työpaikoista ja asuinalueella työssäkäynnistä on kysytty työelämässä tällä hetkellä olevilta vastaajilta. 1185 vastaajaa eli 63 % on oman ilmoituksensa mukaan tällä hetkellä työelämässä. Työmatkojen pituutta ja kulkutapajakaumaa käsitellään luvussa 7.4 Työmatkat.

5.1 Asuinalueen työpaikat

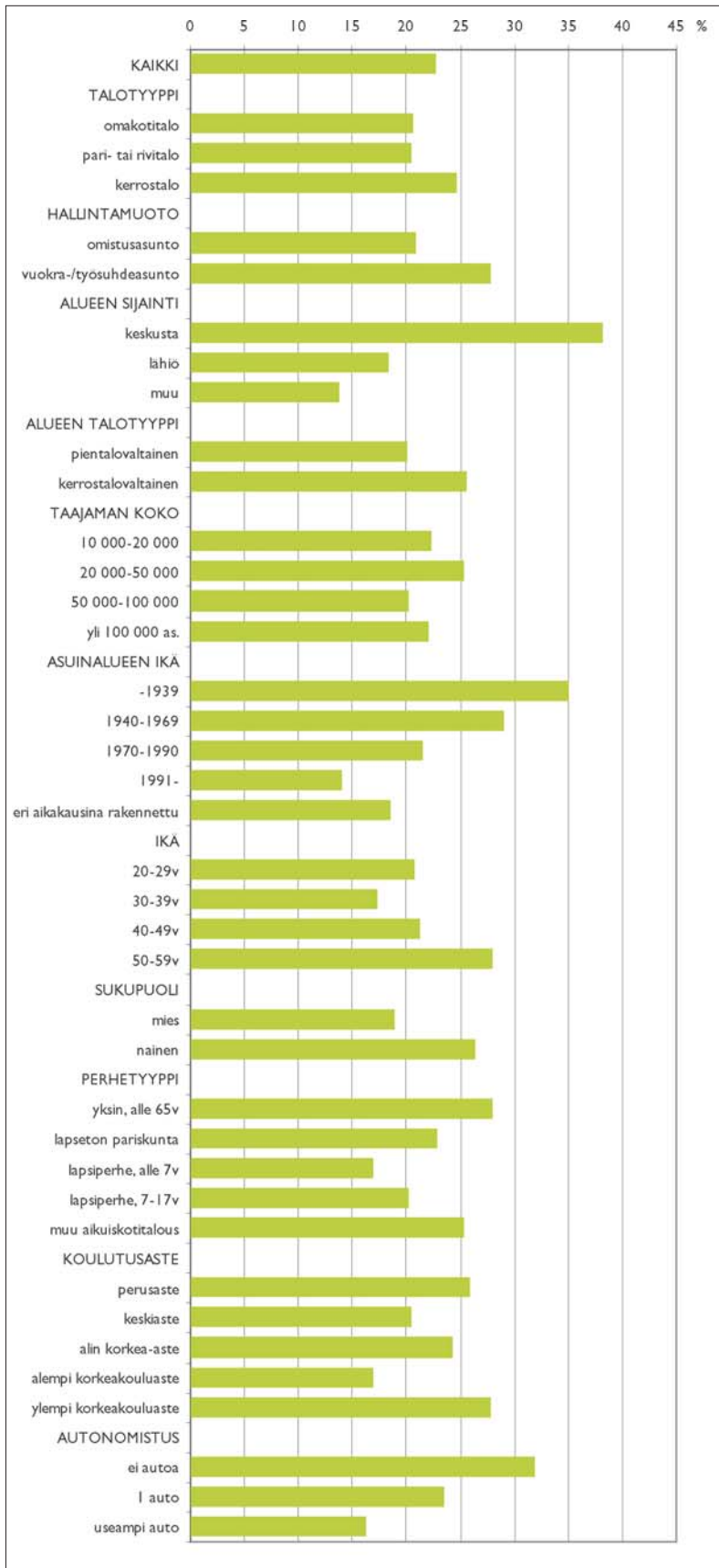
Jopa 43 % työelämässä olevista vastaajista on yllättäen sitä mieltä, että omalta asuinalueelta löytyy ammattia vastaavia työpaikkoja. Luku on selvästi suurempi kuin vuonna 1998, jolloin 37 % oli sitä mieltä, että omalta asuinalueelta löytyy omaa ammattia vastaavia työ- tai opiskelupaikkoja. Luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, koska vuonna 1998 kysymykseen sisältyivät myös opiskelupaikat.

Keskustoissa asuvista peräti 63 % on sitä mieltä, että asuinalueelta löytyy oman alan työpaikkoja. Lähiöissä tätä mieltä on paljon harvempi, 38 % vastaajista, keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla 30 %. Kerrostalovaltaisilla alueilla asuvista selvästi suurempi osa, 53 %, kuin pientalovaltaisilla alueilla asuvista, 35 %, on sitä mieltä että alueelta löytyy oman alan työpaikkoja. Suuremmissa taajamissa asuinalueella näyttää useammin olevan alan työpaikkoja kuin pienemmissä taajamissa. Etelä-Suomessa työpaikkoja löytyy asuinalueelta paremmin kuin pohjoisessa, lääneistä Itä-Suomessa on vähiten oman alan työpaikkoja asuinalueella. Oman alan työpaikkojen määrä laskee selvästi mitä uudemmmasta asuinalueesta on kysymys. Vanhimmat asuinalueet sijaitsevat pääosin keskustoissa ja ovat usein sekoittuneita asuin- ja työpaikka-alueita. Uudet asuinalueet näyttävät tässä suhteessa toiminnoiltaan yksipuolisemmilta.

Nuorten erikoistumattomuus miltekään tietylle alalle näkyy muita ikäryhmiä suurempana osuutena oman alan työpaikkojen löytymisessä alueelta. Alimmillaan osuus on 30–39-vuotiailla, mutta nousee hiukan vanhemmissa ikäryhmissä. 15–19-vuotiaita nuoria, yli 60-vuotiaita ja vanhuskotilouksissa asuvia on työelämässä niin vähän, etteivät heitä koskevat tulokset ole tilastollisesti luotettavia. Naisilla ammattia vastaavia työpaikkoja löytyy asuinalueelta useammin kuin miehillä. Myös yksin asuvilla osuus on korkeampi, he asuvat muita ryhmiä useammin keskustoissa. Yllättäen koulutusasteiden välillä ei ole eroa, vaan korkeasti koulu-

Kuva 44. Ammattia vastaavia työpaikkoja asuinalueella omaavien osuus työelämässä olevista vastaajista.

Kuva 45. Asuinalueella työssäkäyvien osuus työelämässä olevista vastaajista.

tetuillakin oman alan työpaikkoja löytyy vastaajien mielestä asuinalueelta yhtä usein kuin alemmilla koulutustasasteilla. Korkeasti koulutetut tosin asuvat muita useammin keskustoissa. Erot autottomien ja autonomistajien välillä selittyvät asuinpaikkaeroilla, autottomat asuvat useammin keskustoissa ja heillä on siten useammin oman alan työpaikkoja asuinalueella.

Vaikka eri vuosien kysymykset eivät ole täysin vertailukelpoisia, näyttää siltä että työmahdollisuudet omalla asuinalueella ovat heikentyneet pienemmissä, 10 000–20 000 asukkaan taajamissa ja lisääntyneet muualla, erityisesti suurimmassa taajamakokoluokassa.

5.2 Asuinalueella työssäkäynti

Työelämässä tällä hetkellä olevista vastaajista kohtalaisen suuri osa, 23 % käy työssä omalla asuinalueellaan. Tämä on runsas puolet vastaajista, joiden mielestä omalta asuinalueelta löytyy ammattia vastaavia työpaikkoja (ks. luku 5.1). 2,4 % työelämässä olevista vastaajista työskentelee kotonaan (ks. kuva 63). Vuoden 1998 kyselyssä kysyttiin käykö työssä tai opiskeleeko asuinalueella, joten luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Ne ovat kuitenkin melkein samat, sillä vuonna 1998 asuinalueella oli työssä tai opiskeli 24 % vastaajista.

Omalla asuinalueella työssäkäynti vaihtelee eri tyyppisten alueiden välillä hieman eri tavoin kuin ammattia vastaavat työpaikat alueella. Erot talotyyppien ja taajamakokoluokkien välillä ovat loivemmat ja läänien erot päinvastaiset. Keskustoissa asuvat käyvät kaksi kertaa useammin omalla asuinalueellaan töissä kuin lähiöasukkaat, peräti 38 % keskusta-asukkaista käy töissä asuinalueellaan. Kerrostaloalueilla alueella työssäkäynti on jonkin verran yleisempää kuin pientaloalueilla. Taajamakokoluokkien väliset erot eivät ole kovin suuria. Pohjois-Suomessa työssäkäynti asuinalueella on paljon yleisempää kuin etelässä, vaikka ete-

lässä oman alan työpaikkoja on asuin-alueella useammin kuin pohjoisessa. Mitä uudempi asuinalue on, sitä harvemmin omalla alueella käydään töissä. Vanhimmissa asuinalueilla 35 % käy töissä asuinalueellaan, uusimmilla vain 14 %.

Väestöryhmien erot ovat kutakuinkin samat kuin edellä, asuinalueen työpaikkoja koskevassa kysymyksessä. Nuorista työssäkäyvistä yli neljännes käy töissä omalla asuinalueella, mutta 30–39-vuotiaista enää 17 %. Tätä vanhemmissa ikäryhmissä oman asuinalueen suosio jälleen kasvaa. 15–19-vuotiaita nuoria, yli 60-vuotiaita ja vanhuskotitalouksissa asuvia on työelämässä niin vähän, etteivät heitä koskevat tulokset ole tilastollisesti luotettavia. Naisten työpaikka on useammin asuinalueella kuin miesten. Yksin asuvat käyvät myös kohtalaisen usein työssä asuinalueellaan. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista yllättäen jopa 28 % käy töissä asuinalueellaan, mihin voi vaikuttaa se että, korkeasti koulutetut asuvat muita useammin keskustoissa. Autottomat käyvät asuinalueellaan töissä useammin kuin autolliset.

Eri vuosien kysymykset eivät ole aivan vertailukelpoisia, mutta näyttää siltä, että omalla asuinalueella työssäkäynti on vähentynyt erityisesti pienemmissä 10 000–20 000 asukkaan taajamissa sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla.

6

Virkistys ja ulkoilu

Virkistys- ja ulkoilualueet tarjoavat asukkaille kosketuksen luontoon ja mahdollisuudet ulkoiluun, urheiluun, leikkiin ja rentoutumiseen. Asuintalojen pihat ovat tärkeä osa asuinympäristön virkistysalueverkostoa. Asunnon lähimpinä ulkoilu- ja leikkipaikkoina niiden merkitys on erityisen suuri lapsille, mutta myös esimerkiksi vanhuksille. Vastaajilta kysyttiin mielipidettä asuinalueen tärkeimmistä lähivirkistysalueista ja liikuntapaikoista: puisto- ja ulkoilualueista, urheilupaikasta ja pallokentästä, lasten leikkipaikoista ja pihoista. Pihojen viihtyisyydestä, toimivuudesta ja käyttötiheydestä oli kyselyssä mukana neljä kysymystä. Lisäksi kysyttiin tärkeimpiä ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveita asuinalueelle.

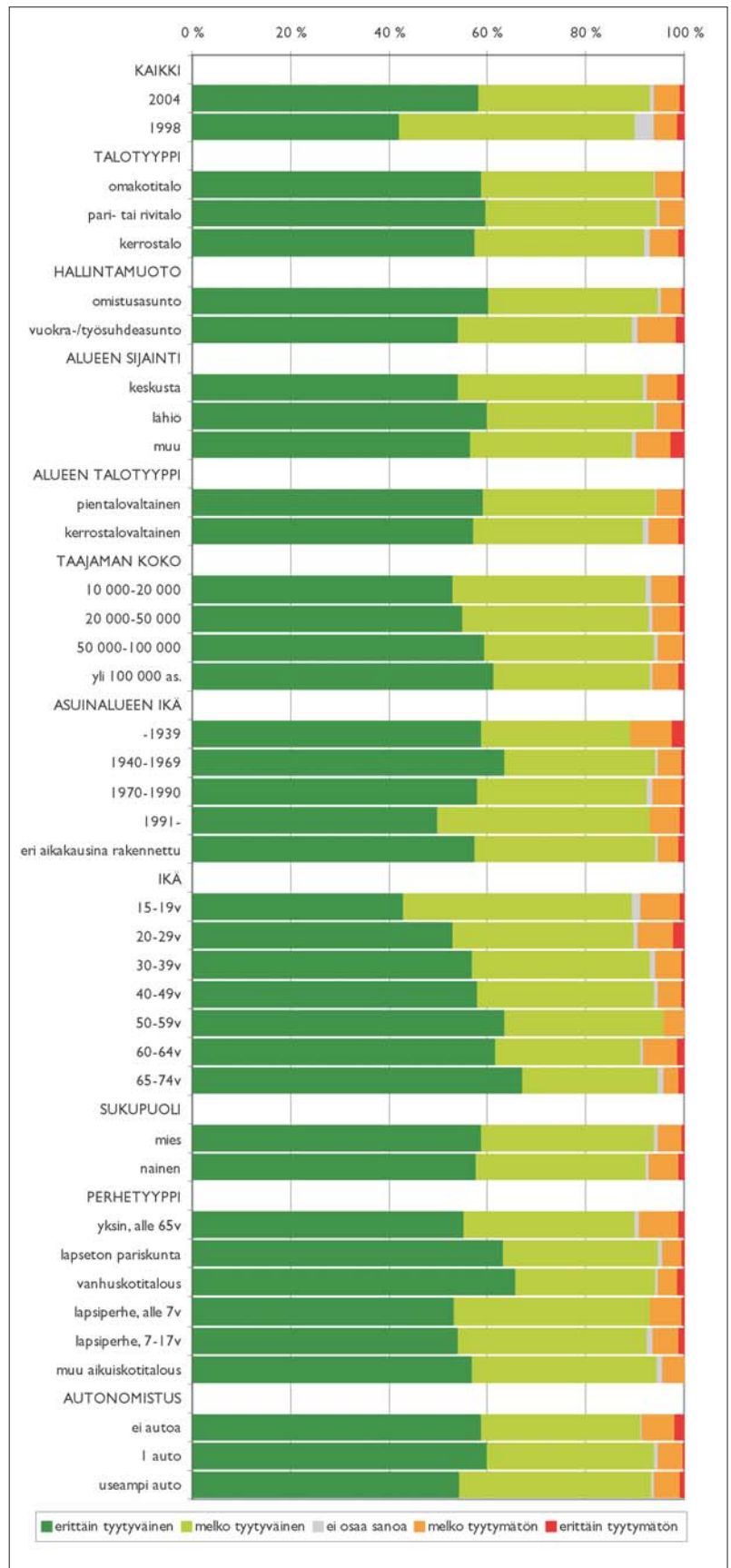
6.1 Puisto- ja ulkoilualueet

Asuinalueen puisto- ja ulkoilualueisiin ollaan yleisesti hyvin tyytyväisiä, vain 6 % vastaajista on tyytymättömiä. Varsinkin erittäin tyytyväisten osuus on kasvanut viiden vuoden aikana.

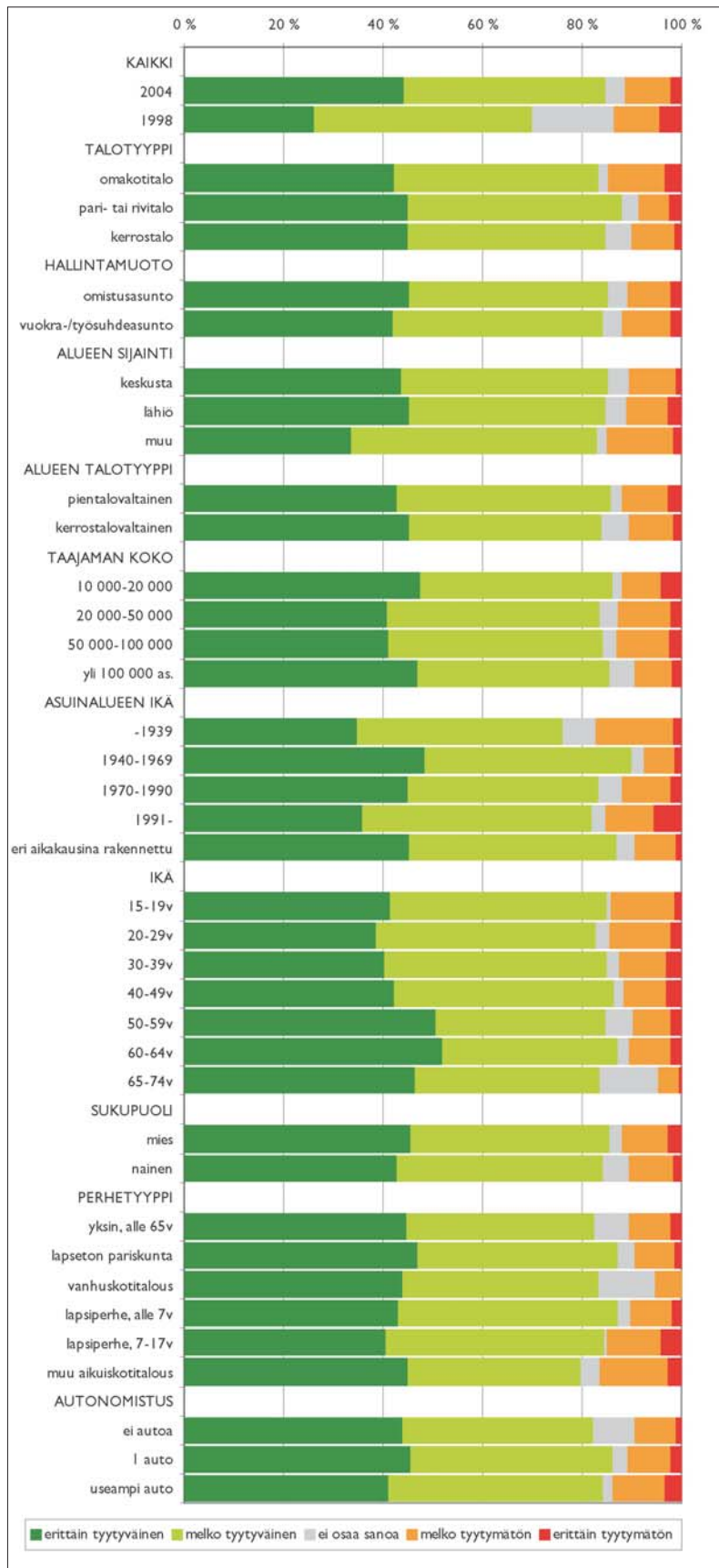
Erot eri tyyppisillä alueilla asuvien vastaajien välillä ovat hyvin pieniä. Keskuksissa ollaan hiukan tyytymättömämpiä puisto- ja ulkoilualueisiin kuin lähiöissä, samoin vuokra-asunnoissa asuvat ovat omistusasujia tyytymättömämpiä, mutta kerrostalo- ja pientaloalueiden välillä ero on hyvin pieni. Erittäin tyytyväisten osuus kasvaa mitä suuremmasta taajamasta on kyse, mihin voi vaikuttaa esimerkiksi rakennettujen puistojen laatu ja erilaisten ulkoilupalvelujen parempi tarjonta suuremmissa taajamissa. Läänien väliset erot ovat pieniä, Itä-Suomessa erittäin tyytyväisten osuus on pienempi kuin muualla. Puisto- ja ulkoilualueisiin tyytymättömien osuus on suurin vanhimmilla asuinalueilla, jotka sijaitsevat enimmäkseen suurempien taajamien keskustoissa.

Tyytyväisyys puisto- ja ulkoilualueisiin kasvaa vastaajan iän myötä. 15–29-vuotiaissa ja yksin asuvissa tyytymättömiä on muita väestöryhmiä enemmän. Vanhukset ja lapsettomat pariskunnat taas ovat aavistuksen muita tyytyväisempiä. Tyytyväisyys kasvaa hiukan mitä korkeampi koulutus vastaajalla on. Elämäntilanneryhmistä työttömät ja opiskelijat ovat jonkin verran tyytymättömämpiä kuin työlliset ja eläkeläiset.

Viidessä vuodessa tyytyväisyydessä eri tyyppisillä alueilla ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Väestöryhmistä tyytymättömyys puisto- ja ulkoilualueisiin on lisääntynyt eniten nuorilla, 15–19-vuotiailla, kun taas vanhukset ja pienten lasten perheet ovat aikaisempaa tyytyväisempiä.

Kuva 46. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen puisto- ja ulkoilualueisiin.

Kuva 47. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen urheilu- ja pallokenttiin.

6.2 Urheilu- ja pallokentät

Asuinalueen urheilu- ja pallokenttiin ollaan tyytymättömämpiä kuin puisto- ja ulkoilualueisiin, vastaajista 11 % on tyytymättömiä urheilu- ja pallokenttiin. Tyytyväisten osuus on viidessä vuodessa kuitenkin noussut selvästi, 70 %:sta 85 %:iin. 'Ei-osaa-sanoa' -vastausten osuus on myös huomattavasti pienentynyt.

Tyytyväisyys asuinalueittain on hiukan toisen suuntainen kuin puisto- ja ulkoilualueita koskevassa kysymyksessä. Päinvastoin kuin puisto- ja ulkoilualueiden kohdalla, omakotitaloissa asuvat ovat tyytymättömämpiä urheilu- ja pallokenttiin kuin muut, ja keskustoissa taas on muita alueita hiukan vähemmän tyytymättömiä. Sekä vanhimmilla että uusimmilla asuinalueilla on paljon tyytymättömyyttä. Läänien erot eivät ole selkeät, erittäin tyytymättömiä on eniten Oulun läänissä, mutta erittäin tyytyväisiä vähiten Itä-Suomessa.

Tyytyväisyys urheilu- ja pallokenttiin kasvaa pääasiallisesti vastaajan iän myötä. Vanhukset käyttävät urheilu- ja pallokenttiä vähän, joten heillä 'ei-osaa-sanoa' -vastausten osuus on suurempi. Miehet käyttävät urheilu- ja pallokenttiä enemmän kuin naiset ja heillä on asiasta siten jonkun verran useammin mielipide. Eri perhetyypeissä tyytymättömyyttä on eniten kouluikäisten lasten perheissä ja muissa aikuiskotitalouksissa. Koulutustasolta alimman korkeaan suoritaneet ja elämäntilanneryhmistä työttömät ja opiskelijat ovat muita hiukan tyytymättömämpiä.

Viiden vuoden aikana tyytyväisyys on lisääntynyt erityisesti pari- ja rivitaloissa sekä 50 000–100 000 asukkaan taajamissa asuvilla vastaajilla. Väestöryhmistä varsinkin vanhusten tyytyväisyys on kasvanut, mutta selitys muutokseen on 'ei-osaa-sanoa' -vastausten vaihtuminen tyytyväisten luokkaan. Vuoden 1998 Asukasbarometrin mukaan vanhuksista vain noin 3–4 % käyttää asuinalueen urheilu- ja pallokenttiä. Palvelua käyttämättömät vastaajat, jotka eivät ole palvelusta kiinnostuneet, vastaavat tyytyväisyyskysymyksiin kah-

della tavalla: joko he vastaavat 'ei-osaa-sanoa', koska eivät tunne kyseistä palvelua, tai sitten he ovat vallitsevaan tilanteeseen tyytyväisiä. Vuoden 1998 kyselyssä ensimmäinen vastaus-tapa oli yleisempi.

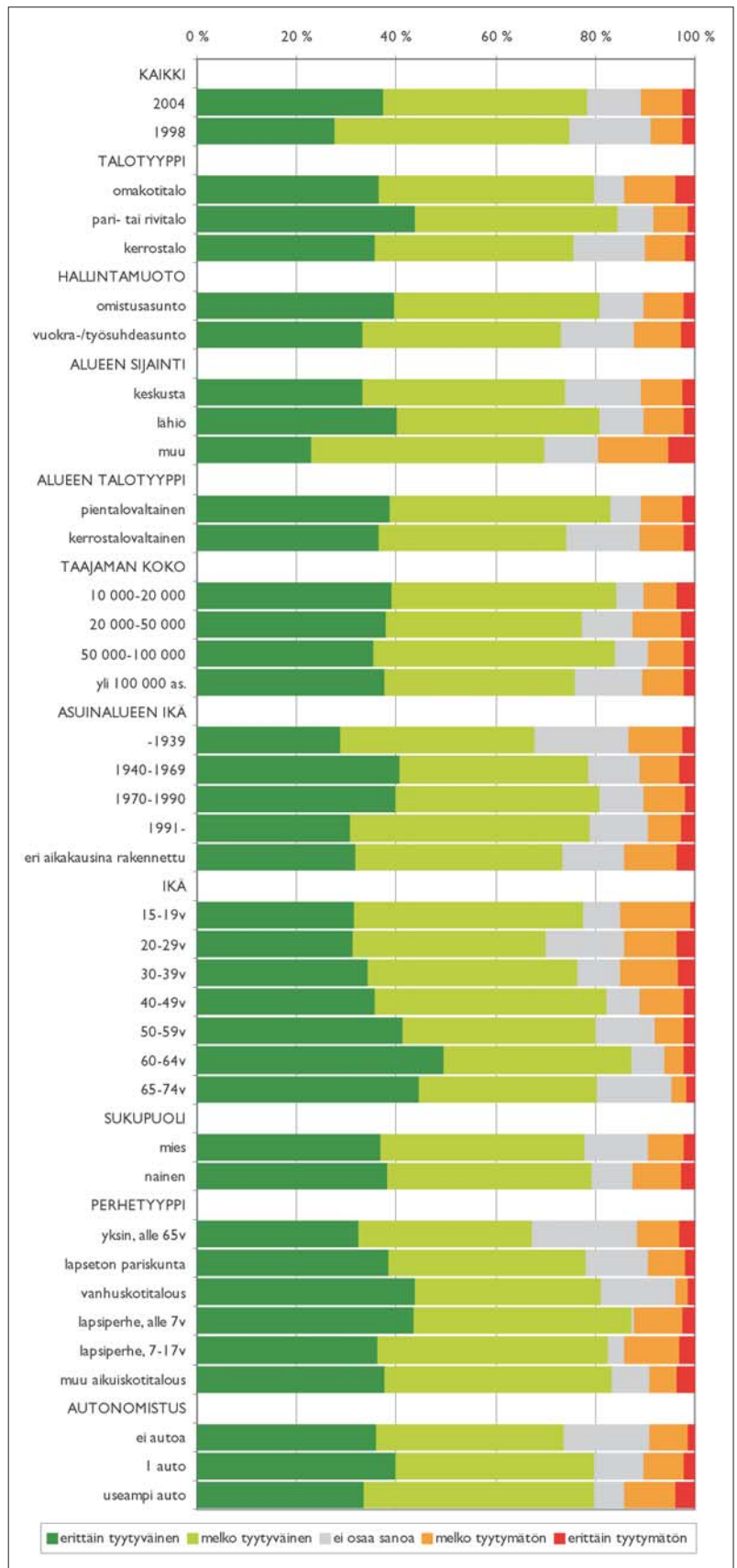
6.3 Lasten leikkipaikat

Asuinalueen lasten leikkipaikkoihin ollaan likimain yhtä tyytyväisiä kuin urheilu- ja pallokenttiinkin, mutta 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuus on suurempi. Vuoden 1998 Asukasbarometrin mukaan leikkipaikkoja käyttääkin hiukan pienempi osa asukkaista kuin urheilu- ja pallokenttiä. Tyytyväisyydessä leikkipaikkoihin ei ole viidessä vuodessa tapahtunut selkeää muutosta, sillä sekä tyytyväisten että tyytymättömien osuus on noussut 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuuden pienentyessä.

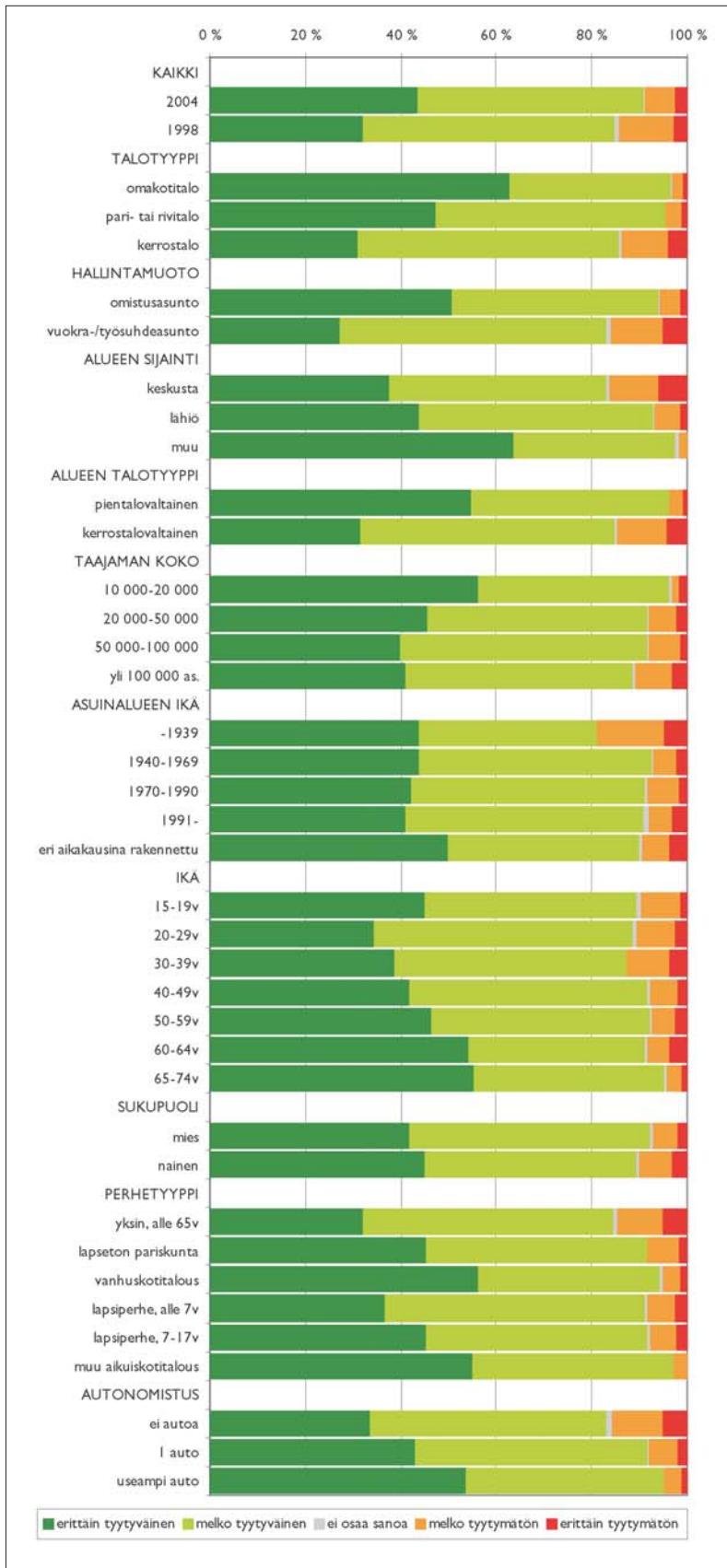
Erot eri alueiden välillä ovat jyrkempiä kuin tyytyväisyydessä urheilu- ja pallokenttiin. Omakotitaloissa asuvat ovat tyytymättömiä leikkipaikkoihin kuin muissa talotyypeissä asuvat. Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla on erityisen paljon tyytymättömiä. Myös Oulun ja Lapin lääneissä tyytymättömien osuus on kohtalaisen suuri. Lapin läänissä asuvien vastaajien määrä on kuitenkin liian pieni tilastollisen luotettavuuden saavuttamiseksi. Sen sijaan taajamakoluokkien välillä ei juuri ole eroja.

Väestöryhmien välisissä eroissa näkyy leikkipaikkojen käyttö eli 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuuden vaihtelu. Naiset tuntevat asuinalueen leikkipaikat paremmin kuin miehet. Suurinta tyytymättömyyttä on 15–39-vuotiaiden ikäluokissa sekä kouluikäisten lasten perheissä.

Viiden vuoden aikana tyytyväisyys leikkipaikkoihin on kasvanut eniten 50 000–100 000 asukkaana taajamissa sekä vanhusten vastaajaryhmissä. Erityisesti jälkimmäistä selittää kuitenkin 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuuden pieneneminen.

Kuva 48. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen lasten leikkipaikkoihin.

Kuva 49. Vastaajien tyytyväisyys asuintalon pihan viihtyisyyteen.

6.4 Pihat

Pihojen viihtyisyys

Asuintalon pihan viihtyisyyteen ollaan yleisesti hyvin tyytyväisiä. Tyytyväisten osuus on viidessä vuodessa kasvanut kuudella prosenttiyksiköllä 91 %:iin vastaajista, tyytymättömiä on 9 %. Erityisesti omakotitalojen pihoihin ollaan tyytyväisiä. Kerrostaloissa, vuokra-asunnoissa tai keskustoissa asuvat vastaajat ovat tyytymättömmimpiä (14–16 %). Vanhat asuinalueet sijaitsevat yleensä keskustoissa, ja niillä ollaankin selvästi muita tyytymättömmämpiä pihaan. Tyytymättömyys lisääntyy jonkin verran pienemmistä suurempiin taajamiin mentäessä, ja Lapin läänissä ollaan tyytymättömmämpiä pihoihin kuin muualla Suomessa. Lapista on kuitenkin suhteellisen vähän vastaajia, eikä tulos ole siksi tilastollisesti luotettava.

Yksin asuvat ja autottomat ovat muita tyytymättömmämpiä, mitä selittää näiden väestöryhmien yleinen kerrostalo- ja keskusta-asuminen. Ikäryhmittäin tarkasteltuna 20–39-vuotiaat ovat pihan viihtyisyyteen tyytymättömmimpiä, minkä jälkeen tyytyväisyys kasvaa iän mukana. Eri koulutusasteen suorittaneiden välillä ei ole eroja. Työttömät ja opiskelijat ovat tyytymättömmämpiä pihan viihtyisyyteen kuin työlliset ja eläkeläiset.

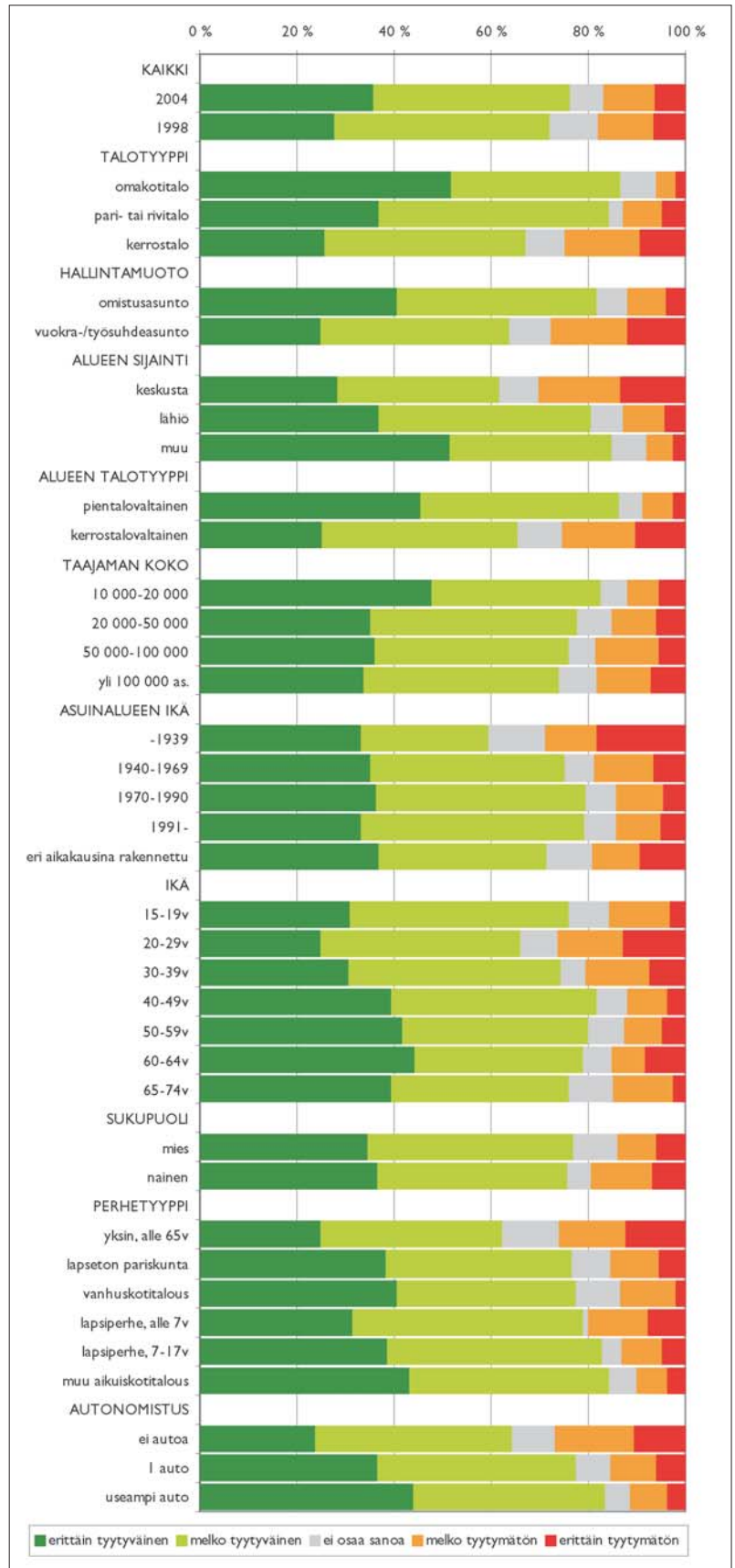
Tyytyväisyys pihan viihtyisyyteen on parantunut eniten 10 000–20 000 asukkaan taajamissa, vuokra-asunnoissa asuvilla, 20–29-vuotiailla ja pienten lasten perheissä. Tyytymättömyys taas on kasvanut Lapin läänissä, jossa tulos ei ole kuitenkaan tilastollisesti luotettava.

Pihojen leikkipaikat

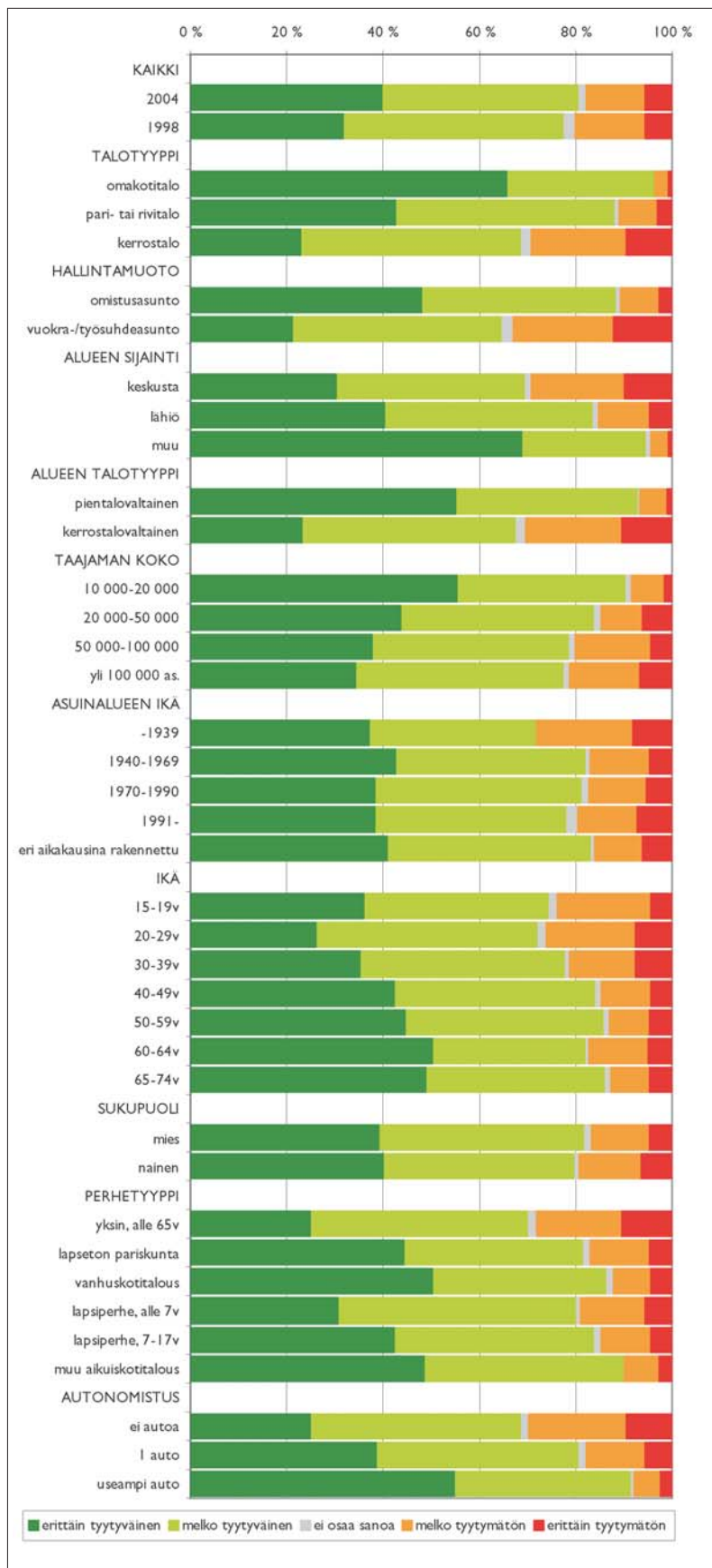
Pihanleikkipaikkoihin ollaan tyytymättömämpiä kuin pihan yleiseen viihtyisyyteen, 76 % on tyytyväisiä ja 17 % tyytymättömiä. Tyytyväisten osuus on kasvanut, mutta tyytymättömien osuus vähentynyt vain yhden prosenttiyksikön verran viidessä vuodessa, kun samalla 'ei-osaa-sanoa'-vastausten osuus on pienentynyt.

Tyytymättömyys vastaajaryhmittäin on hyvin samankaltainen kuin pihan yleistä viihtyisyyttä käsittelevässä kysymyksessä, mutta tyytymättömyys keskustojen pihoihin (30 %) nousee leikkipaikkojen osalta vielä voimakkaammin esiin. Tyytymättömiä pihan leikkipaikkoihin ovat myös monet kerrostaloissa, vuokra-asunnoissa ja vanhoilla asuinalueilla asuvat vastaajat (25–29 %).

Eri väestöryhmissä tyytymättömyys pihojen leikkipaikkoihin on suurinta 20–29-vuotiailla, yksin asuvilla ja autottomilla. Myös 30–39-vuotiaat ja pienten lasten perheet ovat usein tyytymättömiä. Sukupuolierot näkyvät, sillä tyytymättömyys leikkipaikkoihin on naisilla yleisempää kuin miehillä. Vastaajien koulutuksella ei ole vaikutusta. Elämäntilanneryhmistä opiskelijat ja työttömät ovat hiukan tyytymättömämpiä kuin eläkeläiset ja työlliset. Tyytyväisyys pihan leikkipaikkoihin on viidessä vuodessa kasvanut erityisesti pienten lasten perheissä.

Kuva 50. Vastaajien tyytyväisyys pihan leikkipaikkoihin.

Kuva 51. Vastaajien tyytyväisyys pihan oleskelupaikkoihin.

Pihojen oleskelupaikat

Pihan oleskelupaikkoihin ollaan suunnilleen yhtä tyytyväisiä kuin pihan leikkipaikkoihin, 81 % vastaajista on tyytyväisiä ja 18 % tyytymättömiä pihan oleskelupaikkoihin. Tyytymättömien osuus on hiukan vähentynyt viidessä vuodessa.

Vastaajaryhmittäin tarkasteltuna tyytyväisyys vaihtelee lähes samalla tavalla kuin tyytyväisyydessä pihan viihtyisyyteen ja leikkipaikkoihin, mutta erot eri talotyyppien, hallintamuotojen ja taajamakokoluokkien välillä ovat jyrkemmät. Omakotitalojen pihojen oleskelupaikkoihin tyytymättömiä on vain 4 % kun kerrostaloissa tyytymättömien osuus on 29 % ja vuokrasunnoissa peräti 33 %. Tyytymättömyys kasvaa myös selkeästi taajaman koon kasvaessa.

Väestöryhmistä tyytymättömiä pihojen oleskelupaikkoihin ovat yksin asuvat alle 65-vuotiaat, työttömät ja autottomat, kohtalaisen tyytymättömiä ovat myös 20–29-vuotiaat ja opiskelijat. Eri koulutusasteiden välillä ei ole eroja tyytyväisyyden suhteen.

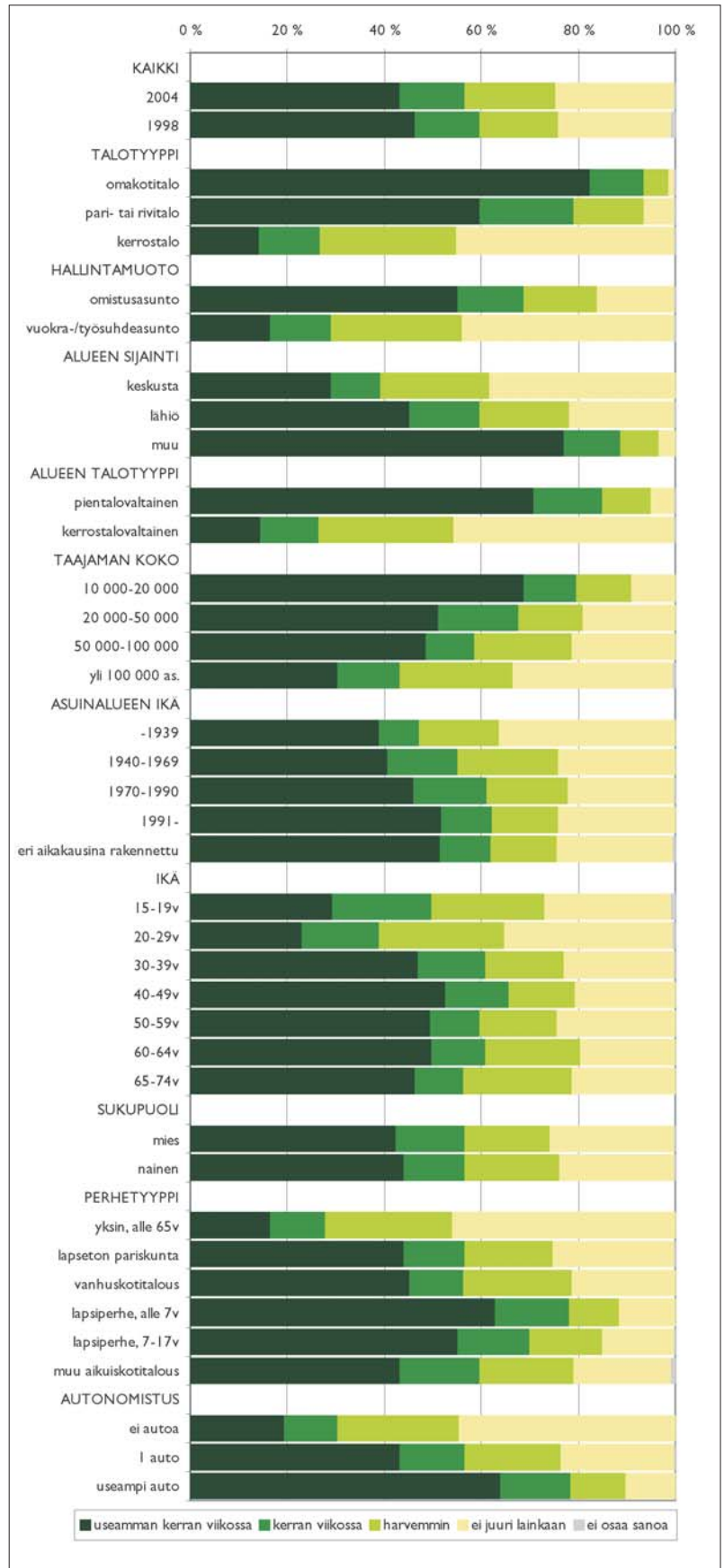
Pihojen käyttö

Pihojen käyttö on kyselyn mukaan hiukan vähentynyt viidessä vuodessa, useamman kerran viikossa pihallaan oleskelevien vastaajien osuus on laskenut 46 %:sta 43 %:iin. Vastauksiin voi vaikuttaa kyselyn ajoittuminen talveen.

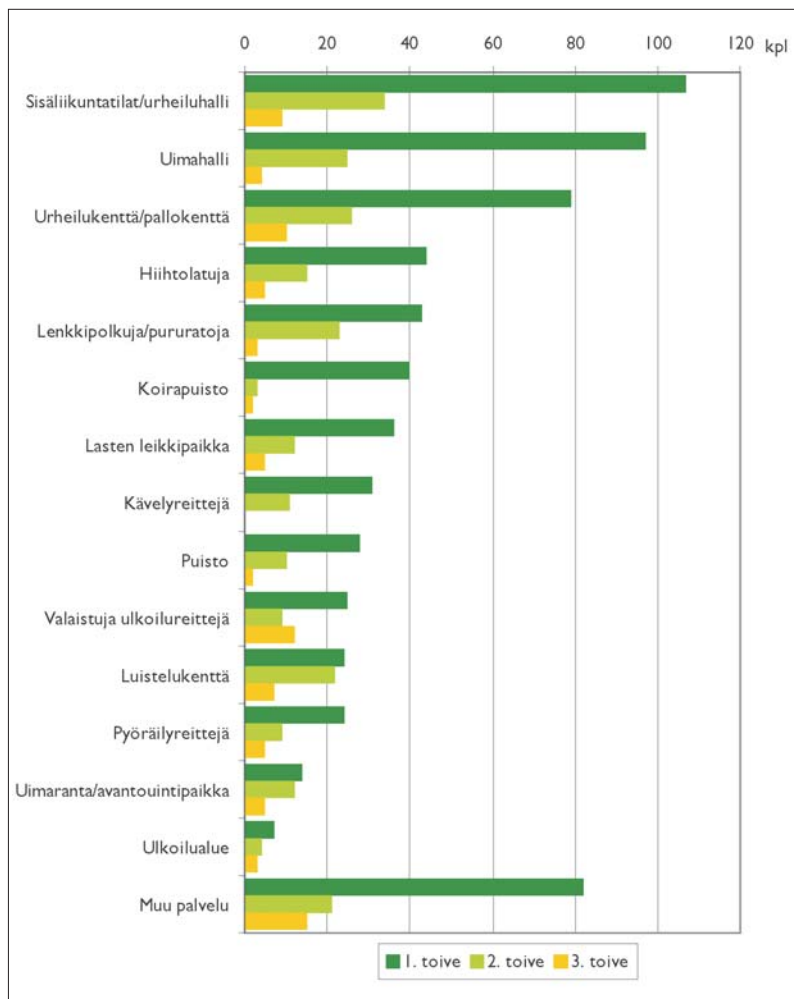
Pientaloissa pihan käyttö on kuitenkin pysynyt hyvin aktiivisena, mutta kerrostaloissa ennestäänkin vähäinen pihan käyttö on edelleen vähentynyt. Kerrostalojen yhteispihat eivät houkuttele, sillä peräti 45 % kerrostalossa asuvista ei käytä pihaa juuri lainkaan. Talotyyppi vaikuttaa voimakkaasti eri alueiden välisiin eroihin. Vuokra-asunnoissa asuvat käyttävät pihaansa harvemmin kuin omistusasujat. Lähiöissä pihaa käytetään enemmän kuin keskustoissa, ja pientalovaltaisilla keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla pihan käyttö on hyvin aktiivista. Mitä suurempi taajama ja eteläisempi paikkakunta, sitä vähemmän talon pihaa käytetään. Vanhoilla asuinalueilla pihaa käytetään vähemmän kuin pientalovaltaisemmilla uusilla alueilla.

Väestöryhmistä pihaa käyttävät eniten lapsiperheet, erityisesti pienten lasten perheet, ja vähiten yksin asuvat alle 65-vuotiaat ja 20–29-vuotiaat. Yli 60-vuotiaat ja vanhuksat käyttävät pihaa enemmän kuin talotyyppijakauman mukaan voisi olettaa, he ovat todennäköisesti muita ryhmiä aktiivisempia käyttämään myös kerrostalojen pihoja. Koulutuksen suhteen selkeitä eroja ei ole, mutta elämäntilanneryhmistä työttömät ja opiskelijat käyttävät pihaa harvemmin kuin työlliset ja eläkeläiset. Autonomistukseen liittyvät erot pihan käytössä selittyvät talotyyppi- ja väestöryhmäeroilla.

Pihan käyttö on viiden vuoden aikana vähentynyt erityisesti vuokra-asunnoissa, kerrostaloissa, lähiöissä ja suurimmissa taajamissa asuvilla. Eri väestöryhmistä työttömien, muiden aikuiskotitalouksien ja 15–39-vuotiaiden pihan käyttö on vähentynyt. Pihan käyttötiheys on selvästi kasvanut ainoastaan pienemmissä, 10 000–20 000 asukkaan taajamissa.

Kuva 52. Vastaajien pihan käyttötiheys.

Kuva 53. Vastaajien kolme tärkeintä ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoivomusta asuinalueelle.

6.5 Ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveet

Vastaajia pyydettiin nimeämään kolme tärkeintä ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoivetta asuinalueelleen. Ylivoimaisesti suosituimmat ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveet ovat sisäliikuntatilat tai urheiluhalli, uimahalli sekä urheilu- tai pallokenttä. Kolmansissa toiveissa eniten mainintoja ovat saaneet valaistut ulkoilureitit. Yhteensä yli 50 mainintaa ovat saaneet myös lenkkipolut ja pururadat, hiihtoladut, lasten leikkipaikat ja luistelukentät. Lähes kaksi kolmesta vastaajasta ei kuitenkaan ole nimennyt yhtään ulkoilualue- tai liikuntapalvelutoivetta. Kysymystä ei kysytty vuoden 1998 kyselyssä.

Eri alueiden välillä on selkeitä eroja palvelutoiveissa. Kuten yleisiäkin palvelutoiveita (ks. luku 4.4), myös ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveita on esitetty vähemmän keskusta-alueilla ja vanhimmilla asuinalueilla. Eniten toiveita on esitetty uusilla asuinalueilla sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Uusilla alueilla toivotaan eniten sisäliikuntatiloja tai urheiluhallia sekä urheilu- ja pallokenttiä. Myös muun muassa lenkkipolkuja ja pururatoja, luistelukenttiä ja uimarantoja toivotaan useammin kuin vanhemmilla alueilla. Vanhimmilla asuinalueilla toivotaan muita alueita useammin kävelyreitit. Lähiöissä korostuvat toiveet sisäliikuntatiloista tai urheiluhallista, uimahallista sekä urheilu- ja pallokentistä. Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla toivotaan eniten lasten leikkipaikkoja, lenkkipolkuja ja valaistuja ulkoilureittejä.

Pientalovaltaisilla alueilla toiveita on hiukan enemmän kuin kerrostalovaltaisilla alueilla asuvilla. Pientaloalueilla yleisin toive on urheilu- tai pallokenttä, kun taas kerrostaloalueilla sisäliikuntatila tai urheiluhalli. Lasten leikkipaikkoja toivotaan pientaloalueilla paljon useammin kuin kerrostaloalueilla. Pienissä taajamissa toiveissa korostuvat lasten leikkipaikat, valaistut ulkoilureitit ja koirapuistot, kun taas suuremmissa taajamissa sisäliikuntatilat ja urheiluhalli sekä uimahalli.

Ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveiden määrä vähenee vastaajan iän mukaan. Eniten toiveita on nuorilla, opiskelijoilla ja kouluikäisten lasten perheillä, vähiten vanhuksilla. Nuorten 15–19-vuotiaiden sekä kouluikäisten lasten perheiden suosituin toive asuinalueelle on urheilu- tai pallokenttä. 20–29-vuotiaat ja opiskelijat toivovat eniten sisäliikuntatiloja tai urheiluhallia. 30–39-vuotiaat samoin kuin pienten lasten perheet toivovat muita useammin lasten leikkipaikkoja ja lenkkipolkuja tai pururatoja. 50–59-vuotiaat toivovat eniten hiihtolatuja. Vanhusten yleisin toive on uimahalli. Miesten yleisin toive on urheilu- tai pallokenttä, naisten sisäliikuntatila tai urheiluhalli. Naiset toivovat miehiä useammin myös uimahallia, puistoja, lasten leikkipaikkoja ja koirapuistoja.

7

Liikkuminen ja liikenne

Asuinalueen liikennejärjestelmään ja liikkumisympäristöön vaikuttavat monet seikat, kuten alueen yhdyskuntarakenteellinen sijainti, etäisyydet työpaikkoihin ja palveluihin, liikenneverkostojen toimivuus ja miellyttävyys, joukkoliikenneyhteydet sekä alueen väestöpohja ja siihen liittyvät tekijät kuten asukkaiden autonomistus ja elämäntapa. Asuinalueen liikennejärjestelmä vaikuttaa muun muassa ihmisten jokapäiväisen elämän sujumiseen, liikkumistavan valintaan, eri väestöryhmien liikkumismahdollisuuksiin, asuinalueen viihtyisyyteen, liikenneturvallisuuteen ja liikenteen aiheuttamien haittojen määrään. Asukasbarometriin sisältyy kysymyksiä jalan ja pyörällä liikkumisen miellyttävydestä asuinalueella, joukkoliikenteestä, autonomistuksesta ja auton käyttömahdollisuudesta, työmatkojen pituudesta, työ- ja kauppamatkojen liikkumistavasta sekä lasten liikenneturvallisuudesta.

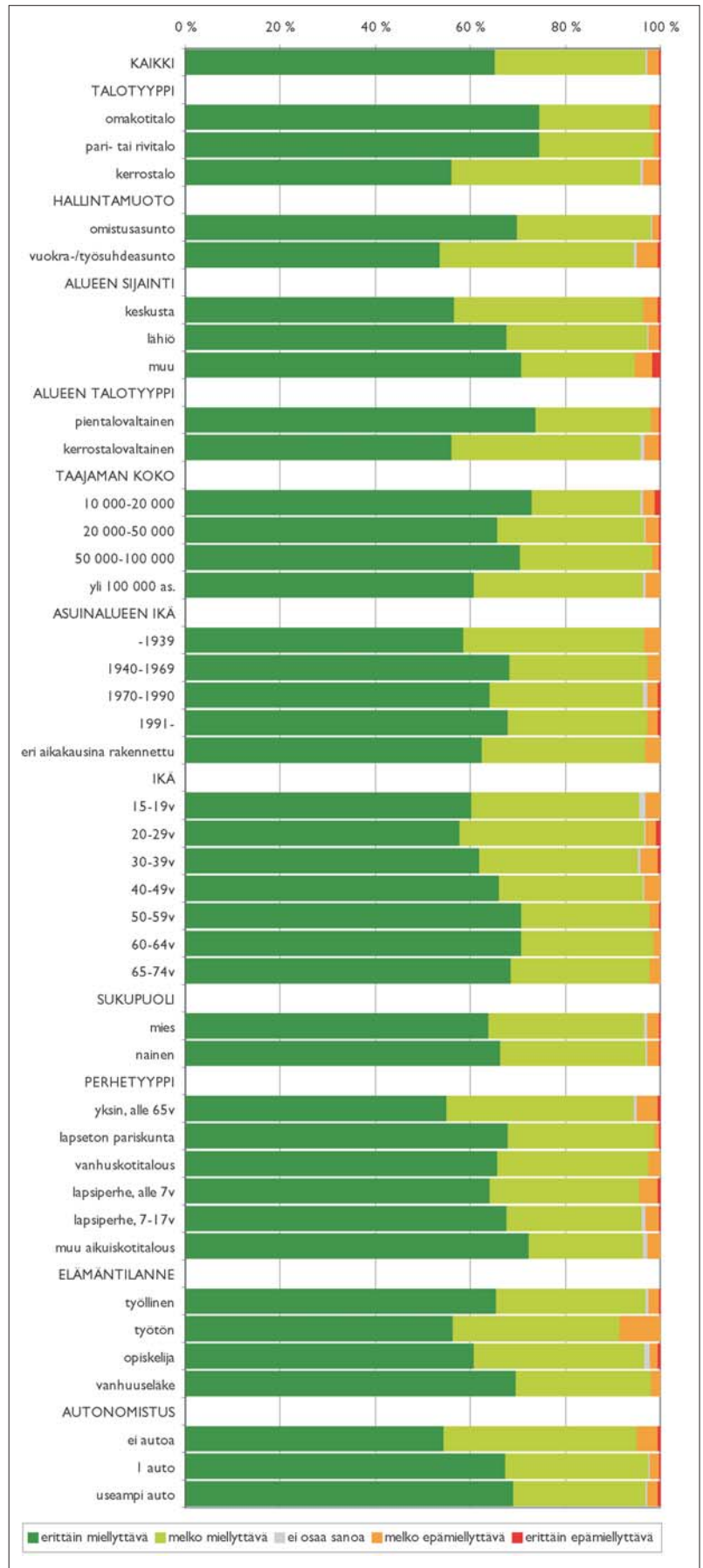
7.1 Kevyen liikenteen liikkumisympäristö

Jalan liikkumisen miellyttävyys

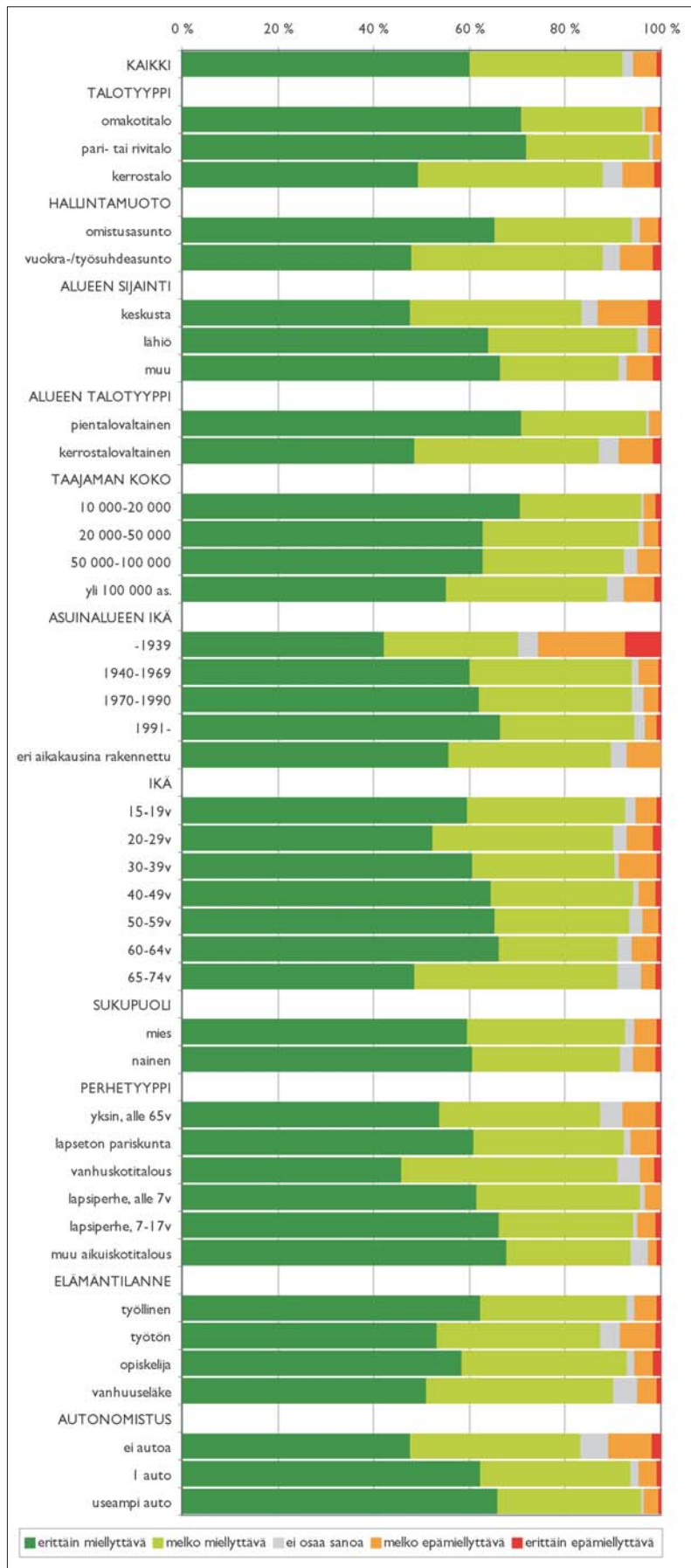
Lähes kaikkien vastaajien, 97 %:n, mielestä omalla asuinalueella on miellyttävä liikkua kävellen, peräti 65 %:n mielestä kävellen on erittäin miellyttävä liikkua. Vain 3 % vastaajista on sitä mieltä, että asuinalueella on epämiellyttävä liikkua jalan. Kysymystä ei kysytty vuonna 1998.

Eri alueiden ja vastaajaryhmien välillä ei ole suuria eroja. Pientaloissa, omistusasunnoissa ja lähiöissä asuvien mielestä asuinalueella on jonkin verran miellyttävämpi liikkua kuin kerrostaloissa, vuokra-asunnoissa ja keskustoissa asuvien mielestä. Keskustojen ja lähiöiden ulkopuoliset alueet jakavat mielipiteitä: useilla alueilla on erittäin miellyttävä liikkua, mutta joillakin erittäin epämiellyttävä. Taajamakokoluokkien välillä ei ole selviä eroja, pienimmässä taajamakokoluokassa sekä luokkien 'erittäin miellyttävä' että 'erittäin epämiellyttävä' osuudet ovat muita suurempia. Eri ikäisten asuinalueiden välillä ei ole merkittäviä eroja.

Väestöryhmistä yksin asuvat, työttömät, autottomat, 30–39-vuotiaat ja pienten lasten perheet ovat muita hiukan tyytymättömämpiä asuinalueensa miellyttävyyteen kävely-ympäristönä. Kolme ensin mainittua ryhmää asuvat muita useammin kerrostaloissa ja vuokra-asunnoissa, kahdella jälkimmäisellä ryhmällä kävely-ympäristössä korostuvat todennäköisesti muita enemmän ympäristön laatu ja liikenneturvallisuus lasten kannalta.

Kuva 54. Kävellen liikkumisen miellyttävyys asuinalueella.

Kuva 55. Pyörällä liikkumisen miellyttävyys asuinalueella.

Pyörällä liikkumisen miellyttävyys

Pyörällä liikkumisen miellyttävyys asuinalueella saa hiukan huonommat arviot kuin kävellen liikkuminen. Kuitenkin 92 % vastaajista on sitä mieltä, että asuinalueella on miellyttävä liikua pyörällä ja 60 %:n mielestä jopa erittäin miellyttävä. Epämiellyttävänä pyörällä liikkumista pitää 6 % eli kaksinkertainen määrä kävellen liikkumiseen verrattuna. Kysymystä ei kysytty vuonna 1998.

Pyöräily-ympäristön miellyttävyydessä tulee kävely-ympäristöä selkeämmin esiin eri tyyppisten alueiden erot. Edellytykset pyöräilylle ovat selvästi huonommat kaikkein vanhimmilla, ennen vuotta 1940 rakennetuilla asuinalueilla, jotka sijaitsevat lähinnä suurimpien taajamien keskustoissa. Pyörällä liikkumista asuinalueella pitävät keskimääräistä epämiellyttävämpänä myös keskustoissa, kerrostaloalueilla ja vuokra-asunnoissa asuvat. Mitä suuremmasta taajamasta on kysymys, sitä suurempi on pyöräilyä asuinalueella epämiellyttävänä pitävien osuus. Oulun läänissä pyöräily-ympäristöön ollaan tyytyväisempiä kuin etelämpänä.

Väestöryhmien erot ovat pienemmät kuin alueiden erot ja heijastelevat asuinpaikkaeroja. Vanhuksilla on ympäristölle enemmän helppokulkuisuus- ja esteettömyysvaatimuksia, mikä voi heikentää heidän arviotaan pyöräily-ympäristön miellyttävyydestä.

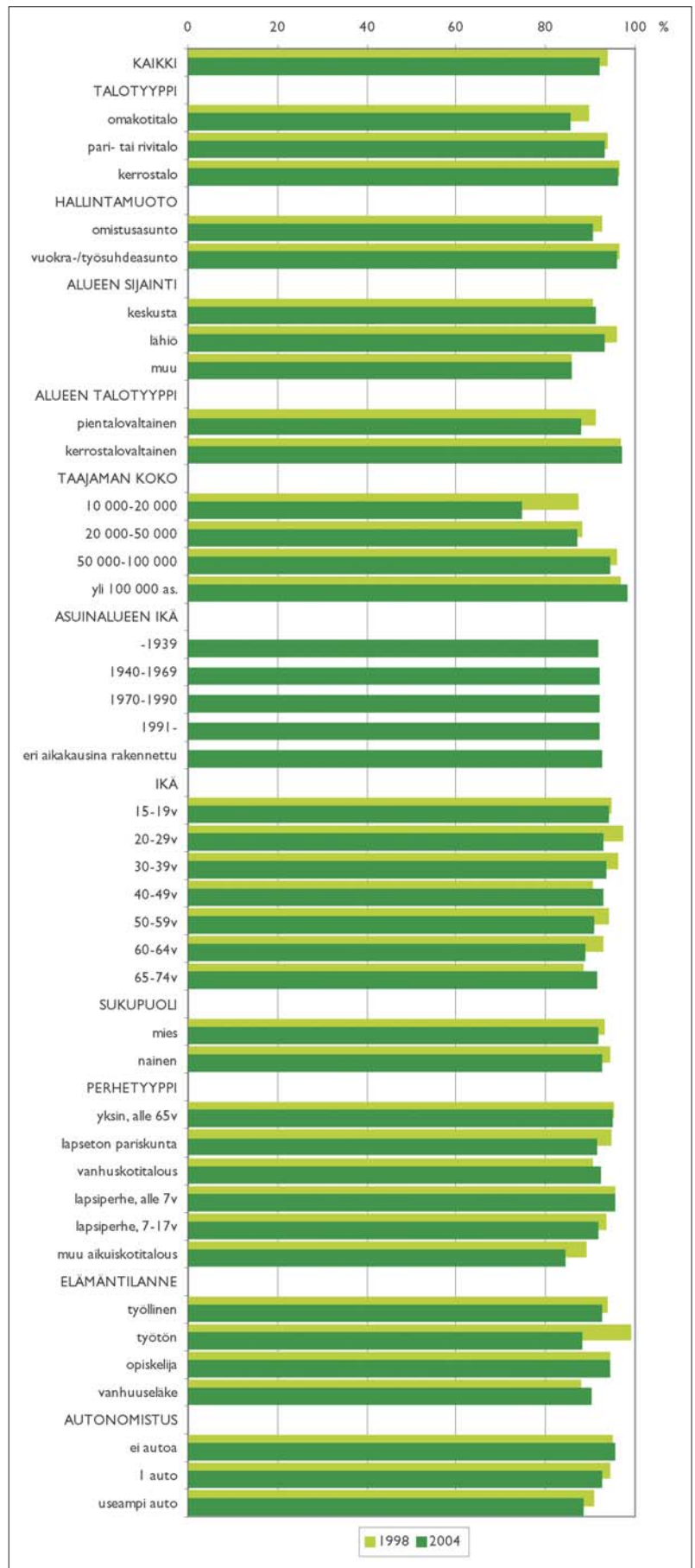
7.2 Joukkoliikenne

Asuinalueen joukkoliikennepalvelut

Joukkoliikennepalveluja on asuinalueella 92 %:lla vastaajista. Osuus on jonkin verran laskenut viiden vuoden takaisesta, jolloin 94 %:lla oli joukkoliikenteen pysäkki asuinalueella. Kysymyksen muotoilu on ollut eri vuosina hiukan erilainen, vuonna 1998 kysyttiin joukkoliikenteen pysäkkiä ja nyt joukkoliikennepalveluja. Muutoksen ei pitäisi kuitenkaan vaikuttaa vastauksiin, joten eri vuosien osuuksia on vertailtu keskenään.

Suurimmat erot joukkoliikenteen palvelutarjonnassa ovat eri taajamakoluokkien välillä. Mitä pienempi taajama, sitä harvemmin joukkoliikennepalveluja on omalla asuinalueella. 10 000–20 000 asukkaan taajamissa vain 75 %:lla vastaajista on joukkoliikennepalveluja asuinalueella, kun yli 100 000 asukkaan taajamissa 98 %:lla. Kerrostaloalueilla joukkoliikennepalveluja on useammin kuin pientaloalueilla, vuokra-asukkailla useammin kuin omistus-asukkailla. Lähiöissä on jonkin verran paremmat joukkoliikennepalvelut kuin keskustoissa, mutta eri ikäisten asuinalueiden välillä ei ole eroja. Etelä-Suomen läänissä joukkoliikennepalveluja on eniten, Oulun ja Lapin lääneissä vähiten. Väestöryhmien välillä on vain pieniä eroja.

Viiden vuoden aikana joukkoliikennepalvelujen tarjonta asuinalueilla on heikentynyt eniten 10 000–20 000 asukkaan taajamissa sekä Itä-Suomen ja Oulun lääneissä. Myös omakotitaloissa, pientalovaltaisilla alueilla ja lähiöissä asuvilla palvelut ovat jonkin verran vähentyneet. Väestöryhmistä eniten joukkoliikennepalvelujen heikentymistä ovat kokeneet työttömät vastaajat.

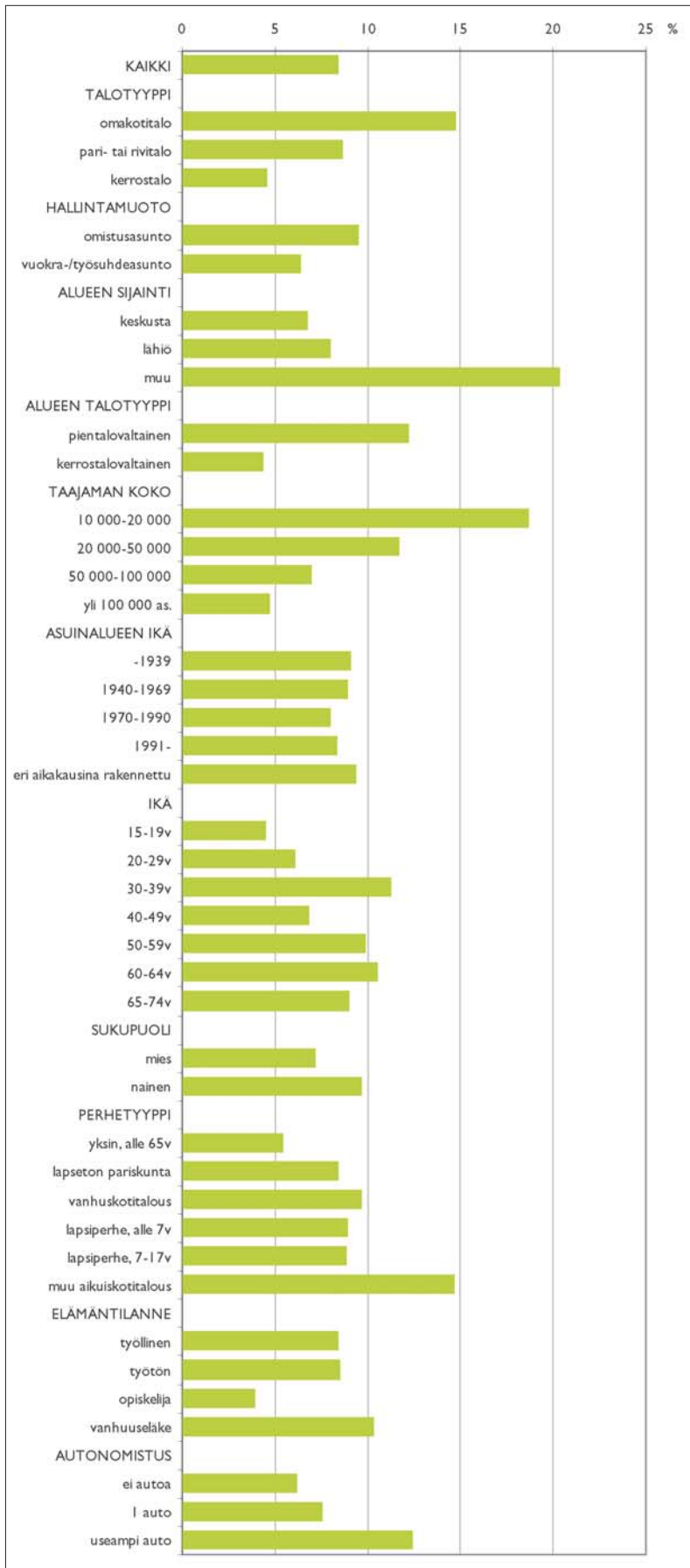
Kuva 56. Joukkoliikennepalveluja omalla asuinalueella omaavien osuus. Vuonna 1998 kysyttiin joukkoliikenteen pysäkkiä.

Joukkoliikenteen palvelutaso

Joukkoliikennepalvelujen olemassaolo asuinalueella ei yksinään kerro joukkoliikenteen riittävästä palvelutasosta, johon sisältyy myös mm. linjojen reitit ja vuorotiheys. Näitä asioita ei ole voitu selvittää yksityiskohtaisesti tässä kyselyssä, mutta mukaan on uutena kysymyksenä otettu vastaajan tarvitseman joukkoliikenteen pysäkin sijainti riittävän lähellä asuntoa. Kysymyksen ilmaisu "tarvitsemanne joukkoliikenteen pysäkki" pitää sisällään yksityiskohtaisemman palvelutason, sopivan linjan ja riittävän vuorotiheyden. Sopiva pysäkki voi vastaajan mielestä myös olla riittävän lähellä, vaikka se ei sijaitsisikaan omalla asuinalueella.

Kaikista vastaajista 91 %:lla heidän tarvitsemansa joukkoliikenteen pysäkki sijaitsee riittävän lähellä asuntoa, 8 %:lla ei. Sopiva joukkoliikennepalvelu puuttuu useimmin keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla asuinalueilla (20 %), 10 000–20 000 asukkaan taajamissa (19 %) ja omakotitaloissa asuivilta (15 %). Myös Lapin läänissä sopiva pysäkki puuttuu usein (17 %), mutta vastaajien vähyyden vuoksi tulos ei ole tilastollisesti luotettava. Parhaiten palvelutaso vastaa tarpeita kerrostaloalueilla ja yli 100 000 asukkaan taajamissa, hyvin myös keskustoissa ja Etelä-Suomen läänissä. Vastaajaryhmistä eniten palvelupuutteita on muilla aikuiskotitalouksilla (15 %) ja useamman auton perheillä (12 %).

Eri vastaajaryhmien väliset erot joukkoliikenteen palvelutasossa vaihtelevat eri tavoin kuin joukkoliikennepalvelujen olemassaolon kohdalla. Erot eri ryhmien välillä ovat suurempia, mikä kertoo siitä, että palvelutasoon vaikuttavat muutkin tekijät. Vaikka pysäkki löytyykin, se ei välttämättä ole vastaajan kannalta käyttökelpoinen. Toisaalta esimerkiksi keskustoissa sopiva pysäkki voi löytyä melko läheltä, vaikka se olisikaan omalla asuinalueella.

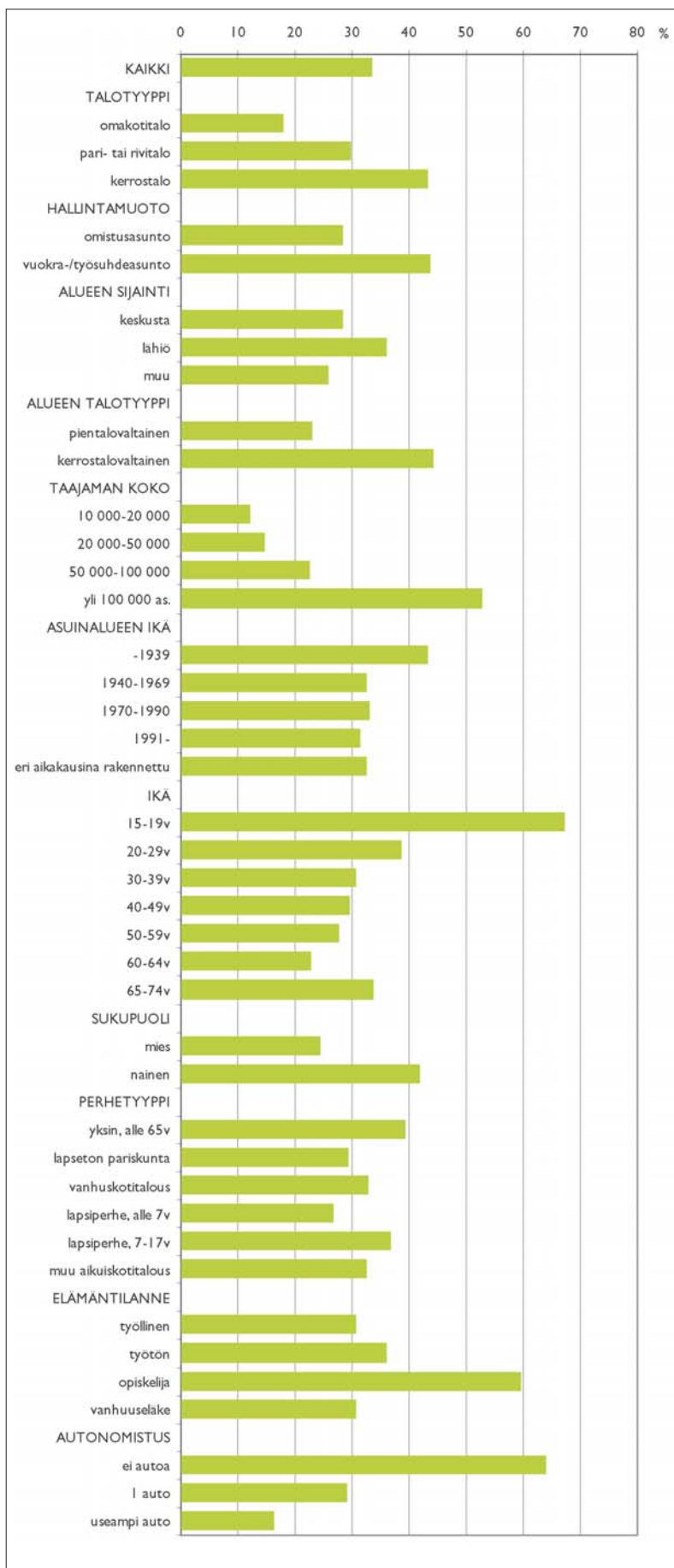
Kuva 57. Niiden vastaajien osuus, joiden tarvitsema joukkoliikenteen pysäkki ei sijaitse riittävän lähellä asuntoa.

Joukkoliikenteen käyttö

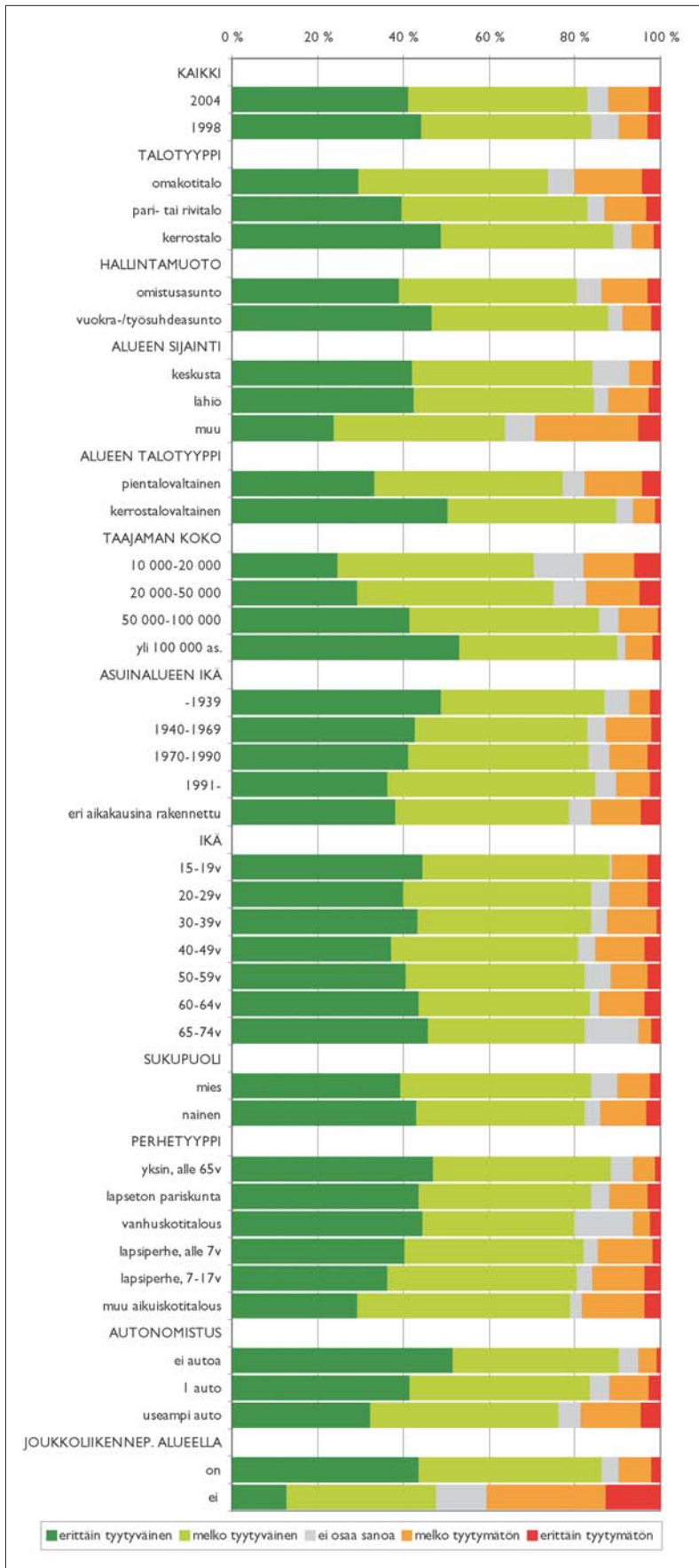
Joukkoliikennepalveluja on asuinalueella 92 %:lla vastaajista, ja heistä asuinalueen joukkoliikennepalveluja käyttää säännöllisesti 34 %. Viiden vuoden takaiseen 64 %:iin verrattuna luku on lähes puolet pienempi, mikä johtuu pääasiassa kysymyksen muotoilun muuttumisesta. Vuonna 1998 kysyttiin joukkoliikenteen pysäkin käyttöä alueella, kun nyt kysyttiin asuinalueen joukkoliikennepalvelujen säännöllistä käyttöä asuinalueella. Sanan "säännöllinen" lisäys on vaikuttanut huomattavasti vastauksiin, suuri osa ilmeisesti käyttää joukkoliikennettä satunnaisesti. Tämän vuoksi ei voida arvioida, onko joukkoliikenteen käyttö vastaajajoukossa tosiasiasa vähentynyt viiden vuoden aikana. Kaikista vastaajista 31 % käyttää säännöllisesti asuinalueensa joukkoliikennepalveluja.

Kuviossa käsitellään vain niiden vastaajien vastauksia, joilla on joukkoliikennepalveluja asuinalueellaan. Asuinalueen joukkoliikennettä käyttävät säännöllisesti eniten yli 100 000 asukkaan taajamissa, kerrostalovaltaisilla alueilla, vuokra-asunnoissa, Etelä-Suomen läänissä ja vanhimmilla asuinalueilla asuvat vastaajat. Suurimmat erot joukkoliikenteen säännöllisessä käytössä ovat taajamakokoluokkien välillä: vastaajien joukkoliikenteen käyttö on suurimmassa taajamakokoluokassa yli neljä kertaa niin yleistä kuin pienimmässä taajamakokoluokassa. Kerrostalovaltaisilla alueilla joukkoliikennettä käytetään lähes kaksi kertaa niin paljon kuin pientalovaltaisilla alueilla.

Joukkoliikenteen käyttöön vaikuttaa sopivan pysäkin löytäminen lähietäisyydeltä, mutta myös autonomistukseen on selvä yhteys: mitä enemmän alueella asuu autottomia, sitä enemmän käytetään joukkoliikennettä. Tämä ei kuitenkaan päde keskustoissa, joissa sekä autonomistus että joukkoliikenteen käyttö on keskimääräistä harvinaisempaa. Keskustoissa asuvilla tarve käyttää joukkoliikennettä on luonnollisesti vähäisempää, kun työpaikat ja palvelut sijaitsevat usein kävely- tai pyöräilyetäisyydellä.

Kuva 58. Asuinalueen joukkoliikennettä säännöllisesti käyttävien vastaajien osuus niistä vastaajista, joilla on joukkoliikennepalveluja asuinalueella.

Kuva 59. Vastaajien tyytyväisyys asuinalueen joukkoliikennepalveluihin.

Joukkoliikenteen säännöllinen käyttö eri väestöryhmissä noudattelee pitkälti auton käyttömahdollisuutta. Väestöryhmät, joilla auto ei yleensä ole säännöllisesti käytettävissä, käyttävät paljon joukkoliikennettä, kuten nuoret ja opiskelijat, mutta myös naiset ja yksin asuvat – ja tietenkin autottomat. Poikkeuksena ylemmän korkeakoulutuksen saaneet käyttävät usein joukkoliikennettä, vaikka auton käyttömahdollisuus on heillä muita yleisempää.

Tyytyväisyys joukkoliikennepalveluihin

Suurin osa vastaajista, 83 %, on asuinalueensa joukkoliikennepalveluihin tyytyväisiä, 12 % vastaajista on tyytymättömiä. Tyytymättömyys joukkoliikennepalveluihin on viiden vuoden aikana jonkin verran lisääntynyt toisin kuin muihin asuinalueen palveluihin.

Tyytyväisyys asuinalueen joukkoliikennepalveluihin on yhteydessä joukkoliikennepalvelujen tarjontaan. Mitä useammin sopivaa pysäkkiä ei ole lähellä tai joukkoliikennepalvelut puuttuvat alueelta, sitä suurempi on tyytymättömien osuus. Niistä vastaajista, joilla joukkoliikennepalveluja ei ole ollenkaan asuinalueella, 40 % on tyytymättömiä, kun taas niistä, joilla on joukkoliikennepalveluja asuinalueella, vain 10 %. Niistä vastaajista, jotka eivät käytä joukkoliikennettä säännöllisesti, peräti 53 % on tyytymättömiä joukkoliikenteen palvelutarjontaan. Toisaalta joukkoliikennepalveluja asuinalueella omaavista 86 % ja joukkoliikennettä säännöllisesti käyttävistä 88 % on tyytyväisiä. Joukkoliikenteen vähäisempi käyttö tietyissä vastaajaryhmissä näkyy suurempana 'ei-osaa-sanoa' -vastauksen osuutena.

Tyytyväisimpiä joukkoliikennepalveluihin ollaan kerrostaloalueilla, keskustoissa, suurimmissa taajamissa ja vanhimmilla asuinalueilla. Näillä alueilla asuu paljon autottomia, jotka ovat myös hyvin tyytyväisiä. Tyytymättömyys on suurinta keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla ja Lapin läänissä. Lapin läänin tulos ei ole tilastollisesti luotettava vastaajien vähyyden

vuoksi. Väestöryhmien välillä ei ole yhtä suuria eroja. Tyytyväisimpiä ovat yksinasuvat alle 65-vuotiaat ja vanhukset, tyytymättöimpiä muut aikuiskotitaloudet.

Viiden vuoden aikana tyytymättömyys asuinalueen joukkoliikennepalveluihin on lisääntynyt eniten keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla, 10 000–20 000 asukkaan taajamissa sekä Oulun ja Lapin lääneissä. Lapin läänin tulos ei ole tilastollisesti luotettava vastaajien vähäisyyden vuoksi. Väestöryhmistä tyytymättömyys kasvoi eniten työttömällä, 60–64-vuotiailla ja muilla aikuiskotitalouksilla.

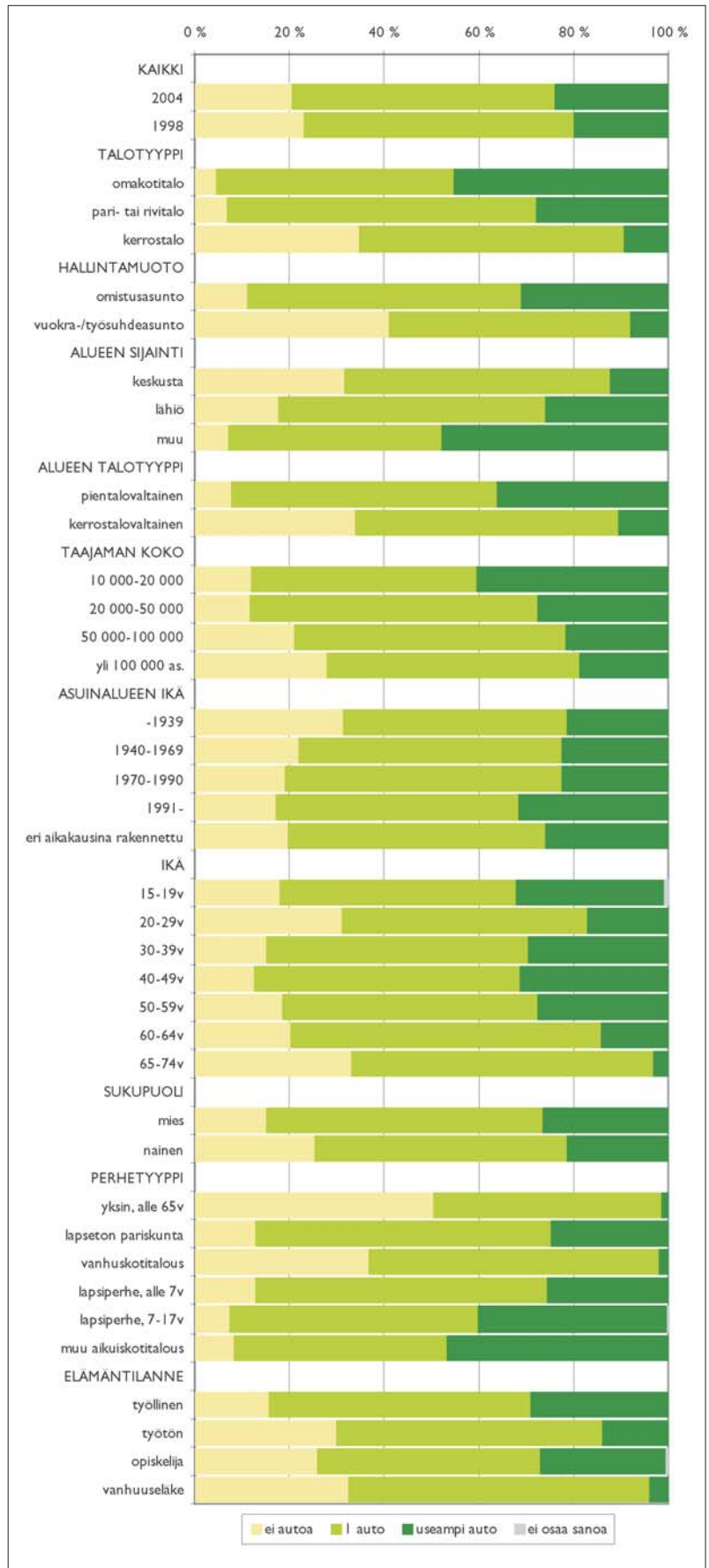
Vastaajista 2 % toivoi tärkeimpänä palvelutoiveena asuinalueelle lisää joukkoliikennettä (ks. luku 4.4). Eniten joukkoliikennepalveluja toivottiin lisää keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Myös omakotitaloissa ja 10 000–20 000 asukkaan taajamissa asuvat toivoivat joukkoliikennettä kohtalaisen usein.

7.3 Autonomistus ja auton käyttömahdollisuus

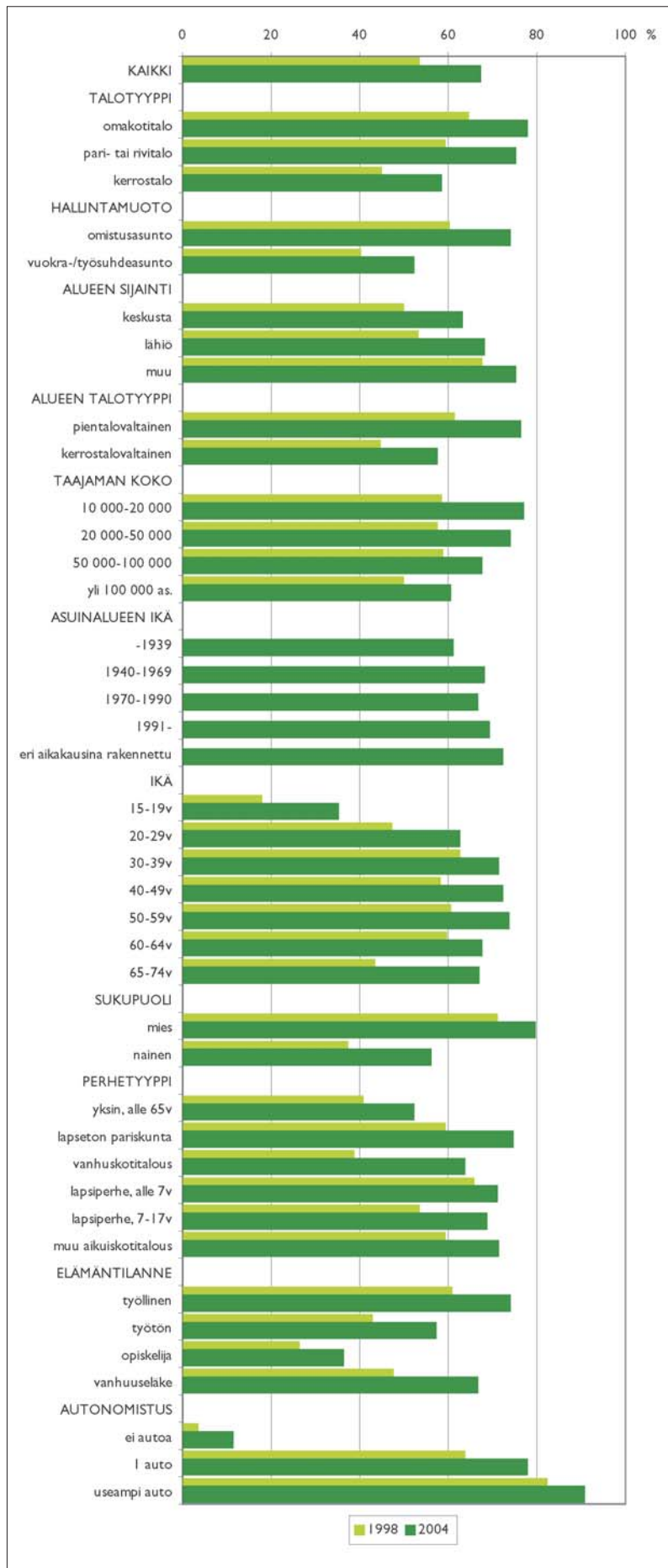
Autonomistus

Vastaajien perheistä autottomia on viidennes, 56 %:lla on perheessä yksi auto ja lähes neljänneksellä vastaajista on vähintään kaksi autoa perheessä työsuhdeautot mukaan lukien. Autonomistus on yleistynyt viidessä vuodessa ja autottomien osuus on laskenut kolmella prosenttiyksiköllä verrattuna vuoden 1998 Asukasbarometriin. Autottomien kotitalouksien osuus on kyselyn tulosta suurempi, koska kysely on kohdistettu henkilöihin eikä kotitalouksiin. Tällöin korostuvat suuret kotitaloudet, joilla on useammin auto. Tilastokeskuksen kuluttajabarometrin mukaan elokuussa 2004 autottomia kotitalouksia oli 21 % koko maassa, suurissa taajamissa osuus on kuitenkin tätä suurempi. Osuus on ollut laskussa, vuonna 1999 autottomia kotitalouksia oli vielä 28 % koko maassa.

Pientaloissa asuvilla autottomuus on harvinaista, mutta kerrostaloissa

Kuva 60. Vastaajien perheiden autonomistus (työsuhdeautot mukaan lukien).

Kuva 61. Niiden vastaajien osuus, joilla on auto säännöllisesti käytettävissä.

asuvista reilulla kolmanneksella ei ole perheessä autoa. Myös keskustoissa asuvista lähes kolmannes on autottomia. Vuokra-asujilla autottomuus on lähes neljä kertaa niin yleistä kuin omistusasukilla, vuokra-asujien perheistä peräti 41 % on autottomia. Autonomistus yleistyy mitä pienemmästä taajamasta on kysymys ja samoin etelästä pohjoiseen mentäessä. Vanhoilla asuinalueilla autottomia on enemmän kuin uusilla alueilla. Tähän vaikuttavat sekä yhdyskuntarakenteelliset että väestörakenteelliset erot: uudemmat alueet ovat kauempana keskustoista kuin vanhat, ja niissä asuu paljon lapsiperheitä, joilla autonomistus on yleistä.

Väestöryhmistä autottomuus on yleisintä vanhuksilla ja yksin asuvilla, yksin asuvista alle 65-vuotiaista peräti puolet on autottomia. Sekä 65–74-vuotiaista että 20–29-vuotiaista kolmannes on autottomia. Työttömistä lähes yhtä suuri osa kuin vanhuksista on autottomia, kun taas työllisistä vastaajista vain 16 %. Naiset asuvat autottomissa taluksissa useammin kuin miehet. Autottomuus on alimmissa koulutusluokissa yleisempää kuin ylemmissä, ja kahden auton omistus taas on selvästi yleisempää alimman korkea-asteen ja korkea-kouluasteen koulutuksen suorittaneiden vastaajien perheissä. Viiden vuoden aikana autottomuus on vähentynyt eniten yksin asuvilla alle 65-vuotiailla.

Auton käyttömahdollisuus

Auto on säännöllisesti käytettävissä 67 %:lla vastaajista, vaikka 79 %:lla onkin perheessä auto. Samoin kuin auton omistus, myös auton käyttömahdollisuus on lisääntynyt huomattavasti viiden vuoden aikana, peräti 14 prosenttiyksiköllä. Tähän vaikuttaa erityisesti useamman auton omistuksen yleistyminen perheissä, jolloin useammalla perheenjäsenellä on auto säännöllisesti käytettävissä.

Auton käyttömahdollisuus eri vastaajaryhmissä noudattelee pitkälti autonomistusta. Tästä ovat poikkeuksena perheen autonomistusta odotettua alempi käyttömahdollisuus nuorilla,

naisilla, opiskelijoilla ja Oulun läänissä asuvilla vastaajilla sekä odotettua korkeampi käyttömahdollisuus vanhuksilla. Nuorilla selitys alhaiseen käyttömahdollisuuteen on selvä, sillä suurin osa ikäluokasta ei vielä ole ajokortti-iässä. Sukupuolten välillä on jonkin verran eroa autonomistuksessa, mutta auton käyttömahdollisuudessa ero on huomasti suurempi: miehistä 80 %:lla on käytössään auto, kun naisista vain 56 %:lla. Opiskelijoiden perheistä suurin osa omistaa auton ja monilla on taloudessa jopa kaksi autoa, mutta auto on säännöllisesti käytössä vain 37 %:lla. Osittain selityksenä on vielä kotona asuvien opiskelijoiden vanhempien autonomistus, osittain voi olla kyse opiskelijoiden "kesäautoista", jotka eivät ole säännöllisesti käytössä. Auton käyttömahdollisuus nousee koulutuksen myötä.

Vanhusten yllättävän korkeaa auton käyttömahdollisuutta (64–67 %) voidaan selittää mm. sillä, että kyselyssä hyväksyttiin myös säännöllinen kyytimahdollisuus, vaikka itse ei autoa ajaisikaan. Auton omistavista vanhuspariskunnista usein kummallakin puolisoilla on säännöllisesti auto käytössä, kun eläkkeellä oleva puoliso voi aina tarvittaessa kyyditä toista puolisoa. Kuitenkin tarkasteltaessa auton käyttömahdollisuutta suhteessa autonomistukseen nähdään, että peräti 11 %:lla niistä vastaajista, joiden perheessä ei ole autoa, on kuitenkin auto säännöllisesti käytössä. Viiden vuoden aikana auton käyttömahdollisuus on lisääntynyt kaikkein eniten juuri vanhuk- silla.

7.4 Työmatkat

Työmatkojen pituus

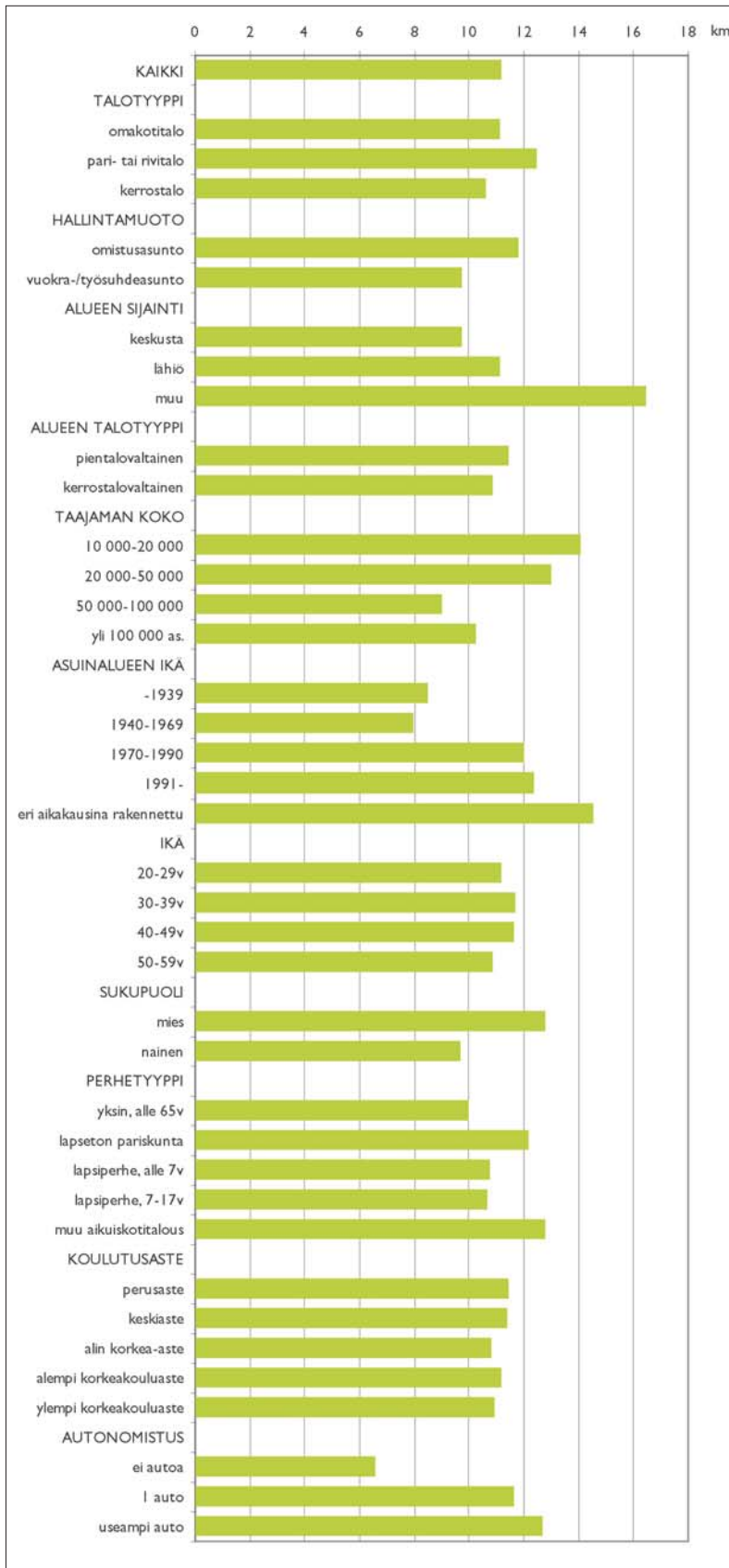
Työmatkojen pituudesta ja kulkutavasta kysyttiin kaikilta työelämässä tällä hetkellä olevilta vastaajilta. 1 185 vastaajaa eli 63 % kaikista vastaajista on oman ilmoituksensa mukaan tällä hetkellä työelämässä. Työmatkojen pituuk- sien laskennassa huomioitiin vain alle 150 km:n pituiset matkat. Yli 150 kilo-

metrin työmatkoja ei todennäköisesti tehdä päivittäin, ja ne vääristävät suhteettomasti työmatkojen keskipituutta. Vähintään 150 km pituisten työmatkojen osuus vastaajien työmatkoista on vuoden 2004 kyselyssä vain 0,6 %, kun vuonna 1998 niiden osuus oli 1,4 %.

Työmatkojen keskipituus on työelämässä olevilla vastanneilla 11,2 km. Vuoden 1998 kyselyssä kysyttiin työ- ja opiskelumatkojen pituutta, joka oli keskimäärin 10,1 km. Käyttämällä vastaajien taustatietojen elämäntilanne- luokitusta ja siihen sisältyviä tietoja työllisistä vastaajista saadaan vuoden 1998 tuloksista karsittua opiskelijoiden opiskelumatkat pois, jolloin voidaan verrata pelkkiä työmatkoja. Työllisten työmatkan pituus oli vuonna 1998 keskimäärin 10,5 km ja vuonna 2004 11,1 km. Työllisten vastaajien työmatkan pituus on siis viidessä vuodessa kasvanut 0,7 km.

Eri talotyypeissä asuvien vastaajien työmatkojen keskipituuden erot ovat kohtalaisen pieniä. Pisintä matkaa tekevät pari- tai rivitaloissa asuvat ja lyhintä kerrostaloasukkaat, mutta ero on alle 2 km. Kerrostalo- ja pientalovaltaisilla alueilla asuvien työmatkojen pituuden ero on vain 0,5 km. Lähiöissä asuvilla työmatkan pituus on hiukan suurempi kuin keskustoissa asuvilla, mutta keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla työmatkan keskipituus on peräti 16,5 km. Alle 50 000 asukkaan taajamissa asuvilla työmatkan pituus on selkeästi pidempi kuin suuremmissa taajamissa asuvilla, keskimäärin noin 4 km. Etelä-Suomen läänissä työmatkat ovat keskimäärin pisimpiä ja Länsi-Suomessa toiseksi pisimpiä ja muualla selvästi lyhyempiä. Ennen vuotta 1970 rakennettujen alueiden sijainti lähempänä keskustoja näkyy niillä asuvien vastaajien noin 4 km lyhyempinä työmatkoina uudemmilla asuinalueilla asuviin verrattuna.

Nuorten ja yli 60-vuotiaiden työmatkojen pituus on lyhyempi kuin muilla ikäryhmillä. Heitä on kuitenkin vastaajista työelämässä niin vähän, ettei työmatkojen pituutta voi arvioida tilastollisesti luotettavasti. Miesten työmatkojen pituus on keskimäärin 3,1 km

Kuva 62. Vastaajien työmatkojen keskipituus (alle 150 km:n työmatkat).

pidempi kuin naisten. Lapsettomat pariskunnat ja muissa aikuiskotitalouksissa asuvat käyvät keskimäärin jonkin verran pidemmällä töissä kuin yksin asuvat ja lapsiperheet. Autottomien työmatkojen pituus on jopa 5-6 km lyhyempi kuin autollisissa talouksissa asuvien. Eri koulutusasteen suorittaneiden työmatkojen pituudessa sen sijaan ei ole juuri eroja.

Eri vuosien kysymykset eivät ole täysin vertailukelpoiset. Näyttää kuitenkin siltä, että työmatkojen pituus on kasvanut huomasti alle 50 000 asukkaan taajamissa asuvilla, varsinkin 10 000 – 20 000 asukkaan taajamissa. Etenkin eteläisen Suomen suurimpien taajamien työssäkäyntialueet ovat kasvaneet, ja yhä kauempina sijaitsevista pienemmistä taajamista käydään yhä enemmän töissä keskustaajamassa.

Työmatkojen kulkutapa

Työelämässä tällä hetkellä olevilta vastaajilta kysyttiin, miten he liikkuvat työmatkansa pääasiallisesti. Vastauksessa sai ilmoittaa kaksikin pääasiallista kulkutapaa, minkä vuoksi kulkutapojen yhteenlaskettu summa on yli 100 %. Yleisin kulkutapa työmatkalla on auto, jota käyttää 57 % työssäkäyvistä vastaajista. Joukkoliikennettä käyttää työmatkalla 20 %, kävellen kulkee 17 % ja pyörällä 14 %. Muutama prosentti vastaajista työskentelee kotona.

Vuonna 1998 kysyttiin samassa kysymyksessä työ- ja opiskelumatkojen kulkutapaa ja lisäksi erikseen kulkutapaa kesällä ja talvella. Eri vuosien tiedot eivät siis ole täysin vertailukelpoisia. Vuoden 1998 työ- ja opiskelumatkojen kulkutapaan sekä talvella että kesällä verrattuna auton käyttö työmatkoilla on selvästi lisääntynyt. Joukkoliikenteen osuus on pysynyt ennallaan vuoden 1998 kesän kulkutapaan verrattuna mutta vähentynyt talven kulkutapaan verrattuna. Kevyen liikenteen osuus taas on pysynyt ennallaan verrattuna kulkutapaan talvella mutta laskenut huomattavasti verrattuna kulkutapaan kesällä.

Autoa käyttää työmatkalla yli 70 % omakotitaloissa, keskustojen ja lähi-

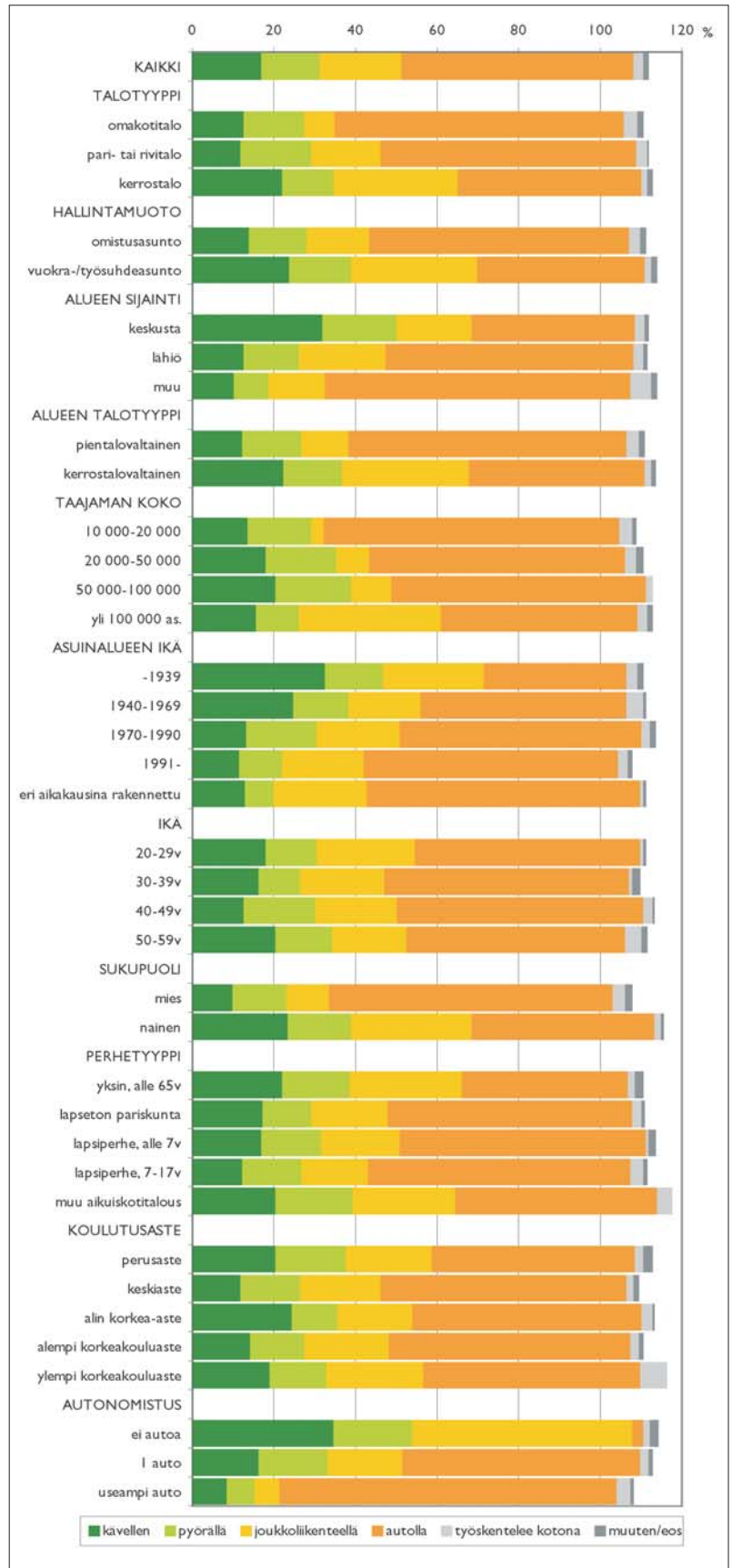
öiden ulkopuolisilla alueilla sekä pienemmissä, 10 000–20 000 asukkaan taajamissa asuvista vastaajista. Myös pientaloalueilla ja omistusasunnoissa asuvat autoilevat enemmän kuin kerrostaloalueilla ja vuokra-asunnoissa asuvat vastaajat. Mitä uudempi asuinalue on kyseessä, sitä useammin työmatka kuljetaan autolla, mikä kertoo myös uudempien asuinalueiden yhdyskuntarakenteellisesta sijainnista kauempana keskustoista ja työpaikoista.

Kävellen liikkuvat eniten keskuksissa ja vanhimmilla asuinalueilla asuvat vastaajat, joista jopa kolmannes kävelee työpaikalle. Pyöräily on ylivoimaisesti suosituinta Oulun läänissä, jossa peräti kolmannes vastaajista pyöräilee töihin huolimatta kyselyn ajoitumisesta talveen.

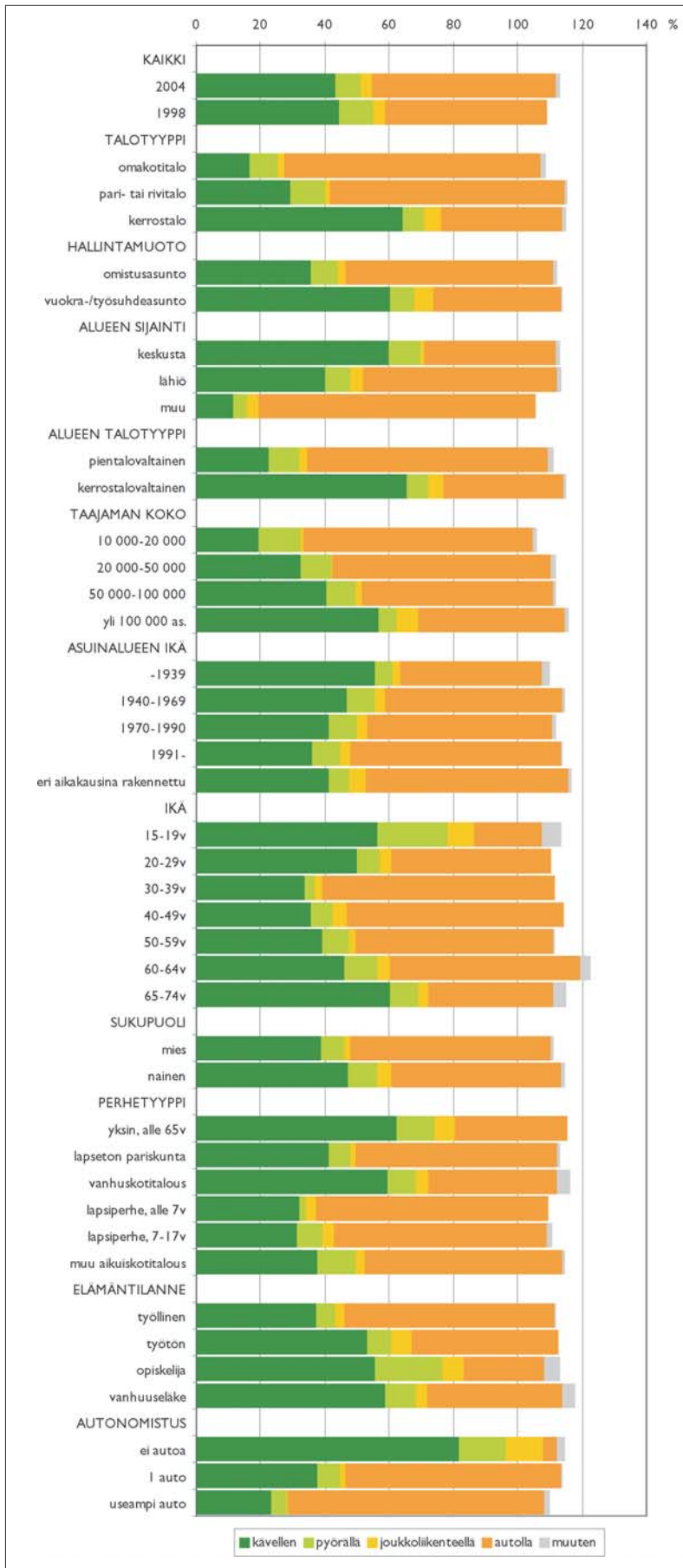
Joukkoliikenteen käyttö vaihtelee suuresti eri alueilla ja keskittyy pääasiassa kaikkein suurimpiin, yli 100 000 asukkaan taajamiin, joissa yli kolmannes vastaajista kulkee joukkoliikenteellä töihin. Joukkoliikenteen käyttö on yleistä kerrostaloalueilla, vuokra-asunnoissa ja Etelä-Suomessa asuvilla vastaajilla. Alueen yhdyskuntarakenteellisen sijainnin mukaan joukkoliikennettä käyttävät työmatkalla eniten lähiöissä asuvat.

Perheen autonomistus määrittää hyvin paljon työmatkan kulkutapaa. Autottomista vain muutama prosentti käyttää työmatkalla autoa, jolloin kyse on ilmeisesti kimppakyydistä. Yhden auton perheissä asuvista vastaajista 58 % käyttää työmatkalla autoa, usean auton perheissä jo 82 %. Muissa aikuis- kotitalouksissa autoa käytetään vähemmän kuin autonomistuksen perusteella saattaisi olettaa, ja myös koulutusasteiden väliset erot työmatka-autoilussa ovat pienemmät kuin autonomistuserot. Miehistä 69 % ajaa työmatkan autolla, naisista 45 %. Naiset suosivat erityisesti joukkoliikennettä. Muiden väestöryhmien välillä ei ole kovin suuria eroja lukuun ottamatta nuoria ja vanhuksia, joiden tulokset eivät ole tilastollisesti luotettavia työssäkäyvien vähäisen määrän vuoksi.

Vaikka eri vuosien kyselyt eivät ole täysin vertailukelpoisia työmatkan kul-

Kuva 63. Vastaajien työmatkan pääasiallinen kulkutapa (pääasiallisia kulkutapoja voi olla myös kaksi, minkä vuoksi osuuksumma ylittää 100 %).

Kuva 64. Vastaajien ruokakauppamatkan pääasiallinen kulkutapa (pääasiallisia kulkutapoja voi olla myös kaksi, minkä vuoksi osuuksien summa ylittää 100 %).

kutavan suhteen, näyttää siltä, että viiden vuoden aikana käveleminen työpaikalle on vähentynyt erityisesti pienemmissä taajamissa, ja joukkoliikenteen käyttö on vähentynyt varsinkin omakotitaloissa asuvilla ja kouluikäisten lasten perheissä. Työmatka-autoilu näyttää lisääntyneen voimakkaimmin alle 50 000 asukkaan taajamissa, omakotitaloissa, pientaloalueilla, lähiöissä ja Etelä-Suomessa asuvilla. Eri väestöryhmissä autoilun osuus on kasvanut kouluikäisten lasten perheissä, 20–29-vuotiailla, naisilla ja usean auton perheillä.

7.5 Kauppamatkat

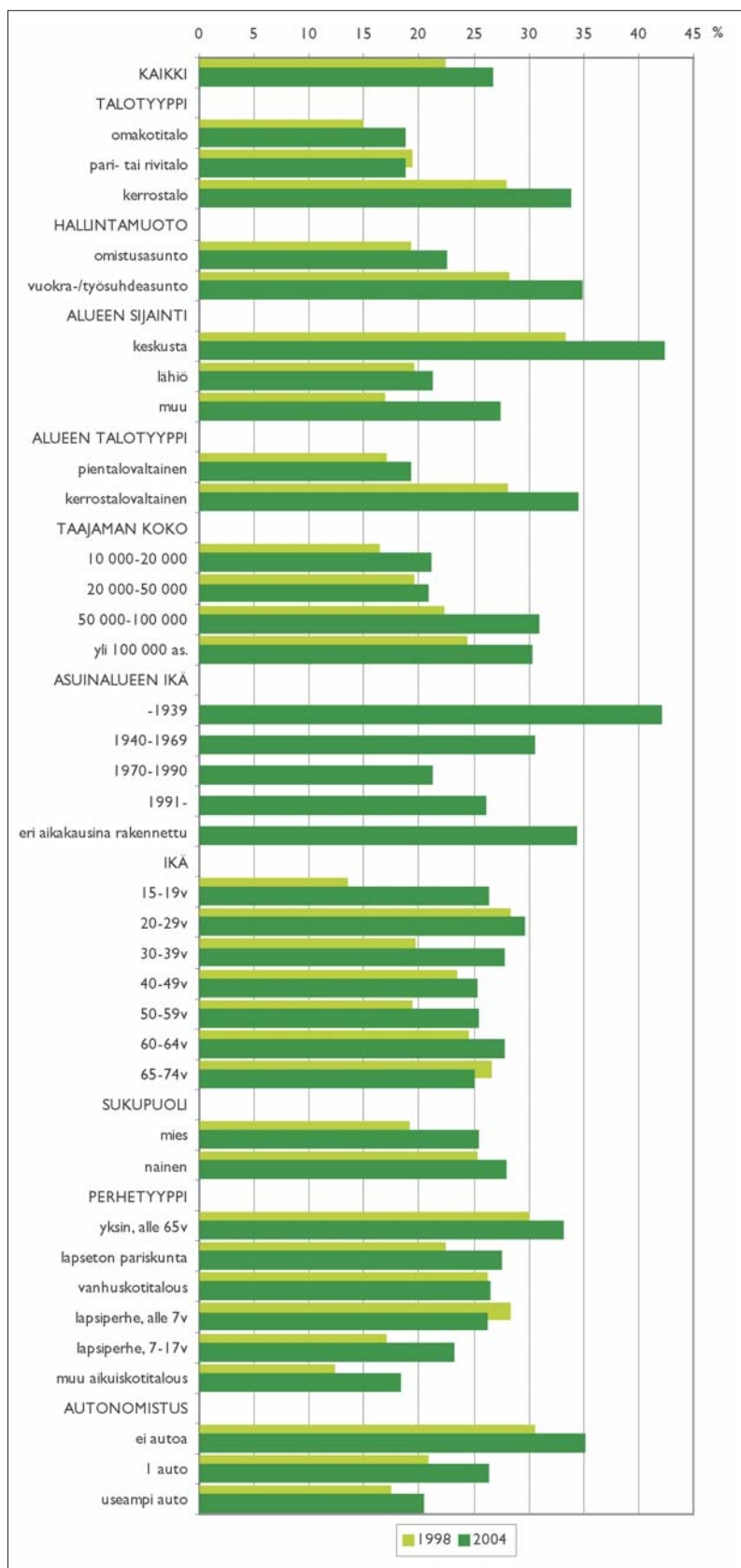
Kaikilta vastaajilta kysyttiin, miten he liikkuvat pääasiallisesti ruokakauppaan. Koska ruokakauppamatkoilla voi käyttää kahtakin pääasiallista kulkutapaa, on kulkutapojen yhteenlaskettu summa yli 100 %. Ruokakauppamatka tehdään yleisimmin autolla, 57 % kulkee autolla kauppaan, kävellessä 43 %, pyörällä 8 % ja joukkoliikenteellä 3 % vastaajista. Kauppamatkalla auton käyttö on aivan yhtä yleistä kuin työmatkallakin, mutta käveleminen on 2,5 kertaa niin yleistä kuin työmatkalla ja joukkoliikenteen käyttö sen sijaan paljon vähäisempää. Viidessä vuodessa auton käyttö on yleistynyt kauppamatkoilla autonomistuksen lisääntymisen ja kaupan rakennemuutoksen myötä. Pyöräileminen ja käveleminen kauppaan on vähentynyt, joukkoliikenteen käyttö on pysynyt samana.

Keskustoissa asuvista 60 % kävelee kauppaan, kerrostalovaltaisilla alueilla peräti 66 %. Autoa käytetään paljon pientalovaltaisilla alueilla, erityisesti keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Omistusasukat käyttävät autoa enemmän kuin vuokra-asukat. Mitä pienempi taajama ja mitä uudempi asuinalue, sitä enemmän autoa käytetään kauppamatkalla. Joukkoliikennettä käytetään lähes yksinomaan suurimmissa taajamissa. Pyörällä kauppaan – kuten töihinkin – kuljetaan eniten Oulun läänissä.

Lapsiperheet käyttävät kauppa-

matkalla yleensä autoa, kun taas yksin asuvat ja vanhukset useimmiten kävelevät. Miehet käyttävät autoa useammin kuin naiset. Erot eri vastaajaryhmien välillä heijastavat suoraan perheiden autonomistusta lukuun ottamatta nuoria ja opiskelijoita, jotka kävelevät ja pyöräilevät kauppaan muita useammin. Myös kouluikäisten lasten perheissä ja muissa aikuiskotitalouksissa asuvat käyttävät vähemmän autoa kuin autonomistus antaisi olettaa, mutta näissä perheissä asuu usein nuoria, joilla ei ole auton käyttömahdollisuutta. Auton käyttö kauppatkalla on eri vastaajaryhmissä saman suuntaista kuin työmatkallakin, paitsi että sukupuolten ero autoilussa on kauppatkalla huomattavasti pienempi, ja pienten lasten perheet käyttävät kauppatkalla useammin autoa kuin työmatkalla. Myös koulutusasteiden erot ovat kauppatkkojen kulkutapajakaumassa selkeämmät ja noudattavat enemmän autonomistuseroja. Perus- ja keskiasteen suorittaneet vastaajat käyttävät vähemmän autoa ja kulkevat useammin kevyellä liikenteellä kauppaan, auton käyttö taas on yleisintä alimman korkea-asteen ja alemman korkea-kouluasteen suorittaneilla.

Auton käyttö kauppatkalla on viidessä vuodessa lisääntynyt eniten pienemmissä taajamakokoluokissa, varsinkin 10 000–20 000 asukkaan taajamissa, joissa osuus on kasvanut 19 prosenttiyksiköllä. Eri väestöryhmittä auton käyttö on lisääntynyt eniten 30–49- ja 60–64-vuotiailla, yksin asuvilla, pienten lasten perheillä ja työttömillä. Joukkoliikenteen käyttö kauppatkalla on lisääntynyt eniten nuorten keskuudessa.

Kuva 65. Niiden vastaajien osuus, joiden mielestä 7-vuotias lapsi ei voi liikkua asuinalueellaan liikenteen kannalta turvallisesti ilman saattajaa.

7.6 Lasten liikenneturvallisuus

27 % vastaajista katsoo, että 7-vuotias lapsi ei voi liikkua asuinalueella liikenteen kannalta turvallisesti ilman saattajaa. Lasten liikenneturvallisuus näyttää viidessä vuodessa heikentyneen, sillä vuonna 1998 tätä mieltä oli 22 % vastaajista.

Lasten kannalta liikenne on vastaajien mukaan kaikkein vaarallisinta keskustoissa ja ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla, joilla jopa 42 % vastaajista on sitä mieltä, ettei koulunsa aloittava lapsi voi kulkea turvallisesti yksin. Vanhat asuinalueet sijaitsivat pääasiassa juuri suurten taajamien keskustoissa. Paras tilanne lasten koetun liikenneturvallisuuden kannalta on pientaloalueilla. Myös Oulun läänissä vastaajat pitivät liikenneturvallisuutta huomattavasti parempana kuin muissa lääneissä. Lähiöissä, alle 50 000 asukkaan taajamissa ja 1970–1990 rakennetuilla asuinalueilla lasten liikenneturvallisuutta pidetään kohtalaisen hyvänä. Uusimmilla, vuoden 1990 jälkeen rakennetuilla asuinalueilla lasten liikenneturvallisuutta pidetään yllättäen hiukan huonompana kuin 1970- ja 80-luvuilla rakennetuilla alueilla.

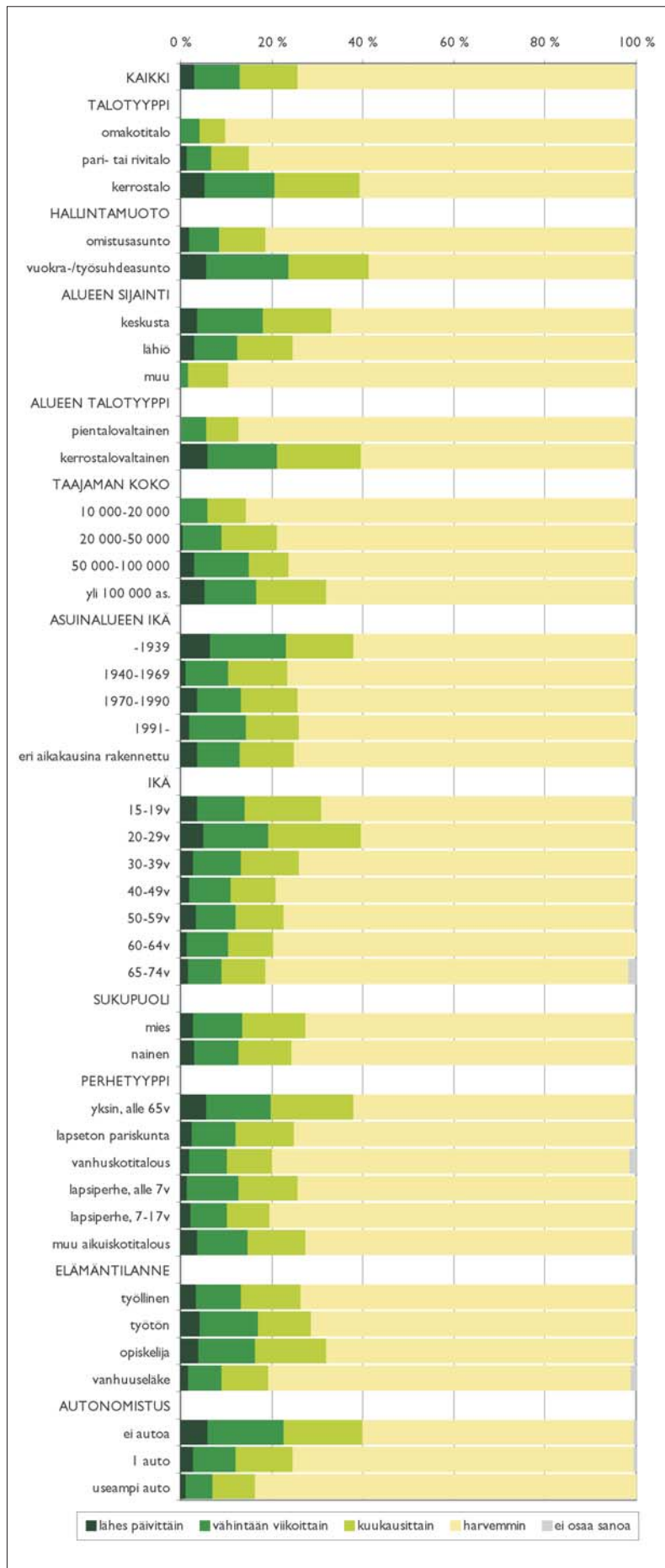
Väestöryhmissä on nähtävissä asuinpaikkaerojen vaikutus. Niissä ryhmissä, joissa keskusta-asuminen on tavallista kuten autottomilla, yksin asuvilla ja 20–29-vuotiailla, liikennettä pidetään lasten kannalta useammin turvattomana. Naiset katsovat lapsen tarvitsevan saattajaa useammin kuin miehet, mutta ero on kaventunut. Eri koulutusasteen suorittaneiden ja elämäntilanneryhmien välillä ei juuri ole eroja.

Viiden vuoden aikana lasten koettu liikenneturvallisuus on heikentynyt vastausten perusteella eniten keskustoissa ja keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla sekä 50 000–100 000 asukkaan taajamissa.

Häiriöt ja turvattomuus

Rauhallisuus on asukkaiden mielestä useimmiten asuinalueen tärkein ominaisuus. Sosiaaliset häiriöt ovat liikennemelun ohella keskeinen tekijä asuinalueen rauhattomuuden kokemisessa. Asuinalueen sosiaalisia häiriöitä indikoi kyselyssä päihtyneiden aiheuttamien häiriöiden määrä. Turvattomuus liittyy sosiaalisiin häiriöihin eli kokemukseen muiden ihmisten taholta tulevasta uhkasta. Turvattomuuteen liittyen vastaajilta kysyttiin pelosta liikkua yksin iltaisin asuinalueella.

Kuva 66. Päihtyneiden aiheuttamien häiriöiden kokeminen asuinalueella.

8.1 Päihtyneiden aiheuttamat häiriöt

Päihtyneiden aiheuttamia häiriöitä kokee asuinalueellaan lähes päivittäin 3 %, vähintään viikoittain 10 % ja kuukausittain 13 % vastaajista. Lähes neljä viidestä kokee häiriöitä kuitenkin vain harvoin. Vuonna 1998 vastausvaihtoehdot olivat: 'erittäin usein', 'melko usein', 'melko harvoin' ja 'erittäin harvoin'. Tällöin 'melko usein'- ja 'melko harvoin'-vastaukset korostuivat, päihtyneiden häiriöitä koki usein 4 % vastaajista, melko usein 15 % ja melko harvoin 35 %. Viiden vuoden aikana tapahtunutta muutosta ei vastausvaihtoehtojen erilaisuudesta johtuen voida arvioida.

Eniten päihtyneiden aiheuttamia häiriöitä kokevat vuokra-asunnoissa, kerrostaloalueilla ja ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla asuvat. Näillä alueilla yli 20 % vastaajista kokee häiriöitä lähes päivittäin tai vähintään viikoittain. Yllättäen keskustojen asuinalueilla häiriöitä koetaan tätä jonkun verran vähemmän, mutta kuitenkin enemmän kuin lähiöissä. Vähiten häiriöitä kokevat keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla sekä omakotitaloissa asuvat vastaajat. Häiriöt lisääntyvät taajaman koon kasvaessa, ja Etelä-Suomessa häiriöitä on enemmän kuin pohjoisessa.

Väestöryhmissä näkyvät asuinpaikkaerot: vuokra-asunnoissa, kerrostaloissa ja keskustoissa useammin asuvat vastaajaryhmät, kuten 20–29-vuotiaat, yksin asuvat ja autottomat, kokevat häiriöitä muita enemmän.

8.2 Turvattomuus

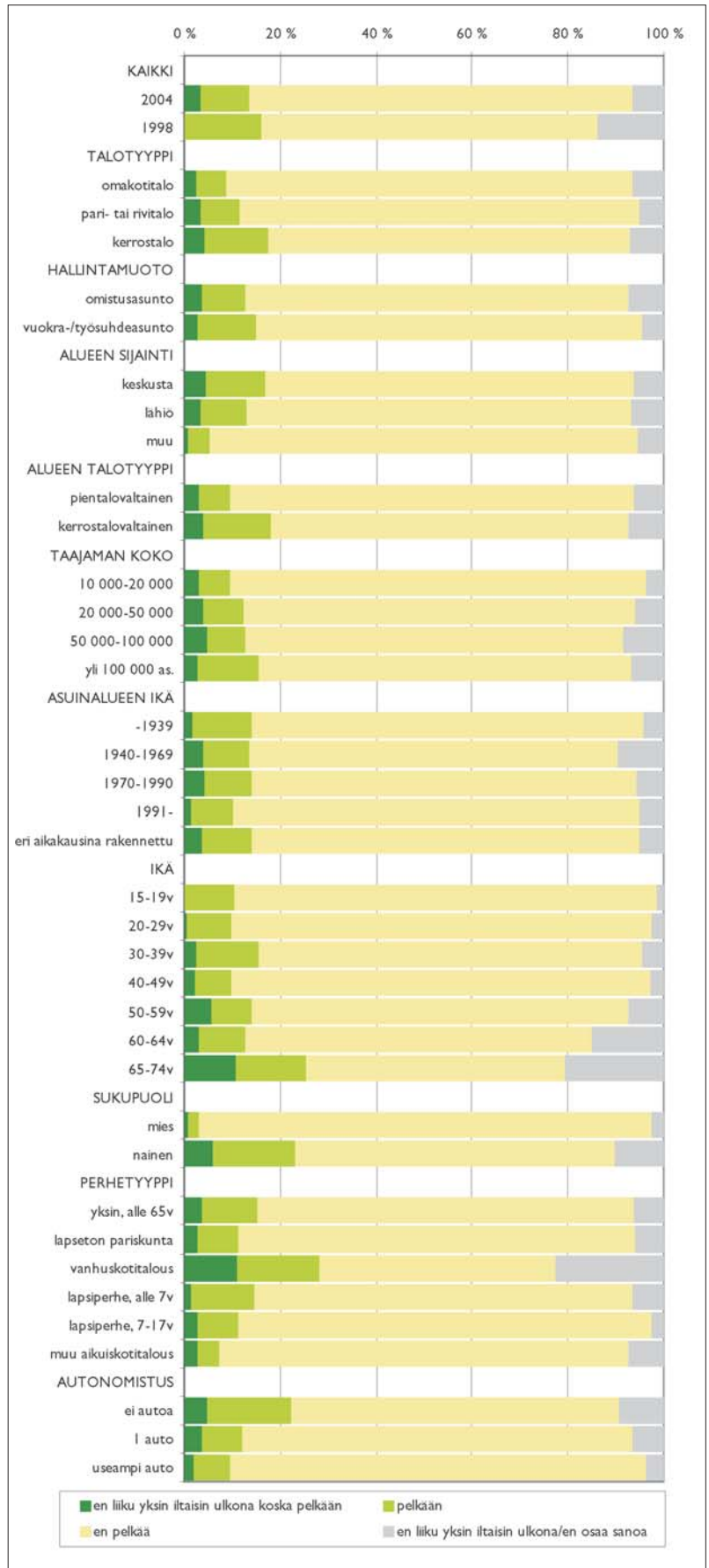
Vastaajista 14 % pelkää liikkua asuinalueella yksin iltaisin klo 22.00 jälkeen. Heistä neljännes pelkää niin paljon, että ei liiku iltaisin ollenkaan ulkona yksin. Neljä viidestä vastaajasta ei kuitenkaan pelkää illalla yksin liikkumista ja 7 % ei muusta syystä liiku iltaisin yksin tai ei osaa sanoa. Vuoden 1998 kyselyyn verrattuna vastausvaihtoehtoja on lisätty: 'En liiku yksin iltaisin ulkona' -vaihto-

ehto on jaettu kahteen vaihtoehtoon, jotta tiedetään rajoittaako vastaaja illalla ulkona liikkumistaan juuri pelon vuoksi. Ajallisessa vertailussa onkin otettava huomioon, että vuoden 1998 kyselyssä osa 'En liiku yksin iltaisin ulkona' -vaihtoehtoon vastaajista ei liiku juuri pelon vuoksi. Näyttää siltä, että viiden vuoden kuluessa yksin liikkumista illalla asuinalueella koskevat pelot ovat vähentyneet, ei-pelkäävien osuus on kasvanut peräti kymmenellä prosenttiyksiköllä.

Eri tyyppisten asuinalueiden välillä on jonkin verran eroja. Erot ovat samansuuntaiset kuin päihtyneiden aiheuttamien häiriöiden kokemisessa, mutta pienemmät. Eniten ulkona iltaisin liikkumista pelätään kerrostaloalueilla ja keskustoissa, vähiten keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla ja omakotitaloalueilla. Pelot lisääntyvät jonkin verran taajamakoona kasvaessa, läänien väliset erot ovat hyvin pieniä.

Väestöryhmissä pelkojen kokeminen näyttääkin liittyvän käänteisesti päihtyneiden aiheuttamien häiriöiden kokemiseen. Mitä enemmän elämäntapa sisältää illalla ulkona liikkumista, kuten nuorilla, nuorilla aikuisilla ja opiskelijoilla, sitä vähemmän illalla yksin liikkumista pelätään ja rajoitetaan ja sitä enemmän törmätään päihtyneiden aiheuttamiin häiriöihin. Vanhuksista noin neljännes pelkää yksin iltaisin liikkumista ja he rajoittavat illalla liikkumista pelon takia enemmän, mutta monet eivät liiku iltaisin ulkona myöskään elämäntapansa vuoksi.

Sukupuolierot ovat suuret, naisista lähes neljännes pelkää liikkumista yksin iltaisin, kun miehistä vain muutama prosentti ilmoittaa pelkäävänsä. Autottomat vastaajat pelkäävät illalla liikkumista useammin kuin muut, mikä johtuu mm. siitä, että autottomissa vastaajissa on autollisiin vastaajiin verrattuna suhteellisesti enemmän vanhuksia ja naisia samoin kuin keskustoissa ja kerrostaloissa asuvia.

Kuva 67. Pelon kokeminen iltaisin klo 22.00 jälkeen alueella yksin liikkuen. Vuoden 1998 kyselystä puuttui vastausvaihtoehto 'En liiku yksin iltaisin ulkona koska pelkään'.

9

Sosiaalinen kanssakäyminen ja osallistuminen

Yhteisöllisyys asuinalueella parantaa viihtymistä, turvallisuutta sekä muista ihmisistä ja yhteisestä ympäristöstä huolehtimista. Asuinalueen yhteisöllisyyttä indikoivat naapureiden kanssa juttelun yleisyys sekä asuintalon pihatatalkoihin tai -tapahtumiin osallistuminen. Lisäksi on kysytty tyytyväisyyttä asuinalueen yhteistiloihin, joiden merkitys yhteisöllisyyden puitteina on suuri. Asukkaiden osallistuminen suunnitteluun on noussut maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön myötä entistä tärkeämpään asemaan, ja osallistumiseen liittyviä kysymyksiä on Asukasbarometrissa lisätty. Vastajilta kysyttiin osallistumisesta alueen suunnitteluun ja tyytyväisyyttä osallistumismahdollisuuksiin sekä suunnittelua ja päätöksentekoa koskevaan tiedonsaantiin.

9.1 Yhteisöllisyys

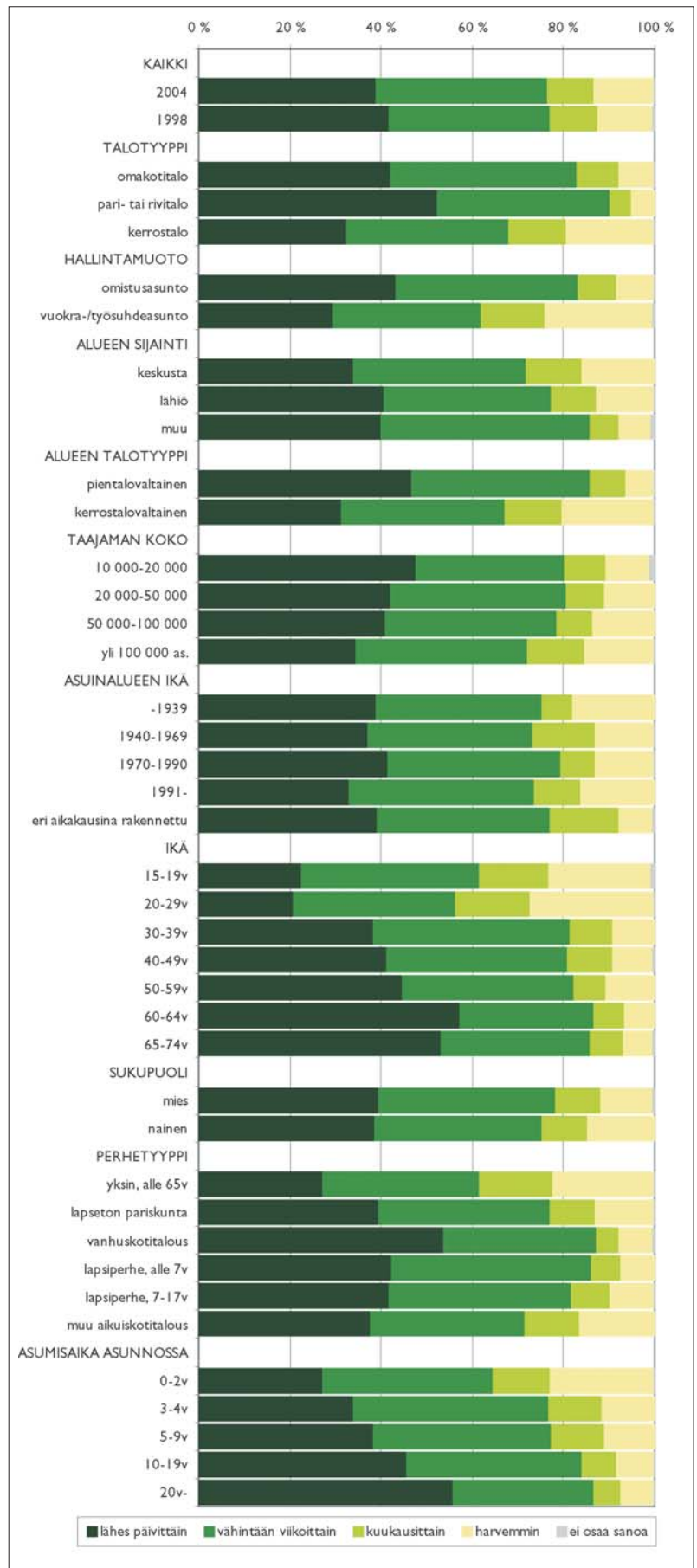
Naapureiden kanssa juttelu

Naapureiden kanssa jutellaan edelleen usein, 39 % vastaajista juttelee naapureidensa kanssa lähes päivittäin ja melkein saman verran vähintään viikoittain. Viidessä vuodessa juttelutiheys on laskenut vain aavistuksen.

Kaikkein tiiveimmät naapurussuhteet ovat pari- ja rivitaloissa asuvilla, joista yli puolet juttelee naapureiden kanssa lähes päivittäin. Vähiten juttelevat kerrostalovaltaisilla alueilla ja vuokra-asunnoissa asuvat, mihin vaikuttaa myös suurempi asukasvaihtuvuus kuin pientaloissa ja omistusasunnoissa. Asumisaika vaikuttaa suoraan naapurikontaktteihin: mitä kauemmin asunnossa ja asuinalueella on asuttu, sitä enemmän naapureiden kanssa jutellaan. Keskustoissa juttelu on vain hiukan harvinaisempaa kuin muilla alueilla. Naapurikontaktit vähenevät taajamakoossa kasvessa, mutta läänien ja eri ikäisten asuinalueiden välillä ei ole selkeitä eroja. Tutkimusten mukaan uusilla asuinalueilla "pioneerihenki" lisää yhteisöllisyyttä, vaikka yleensä lyhyen aikaa asunnossa asuneilla naapurikontakteja on vähemmän.

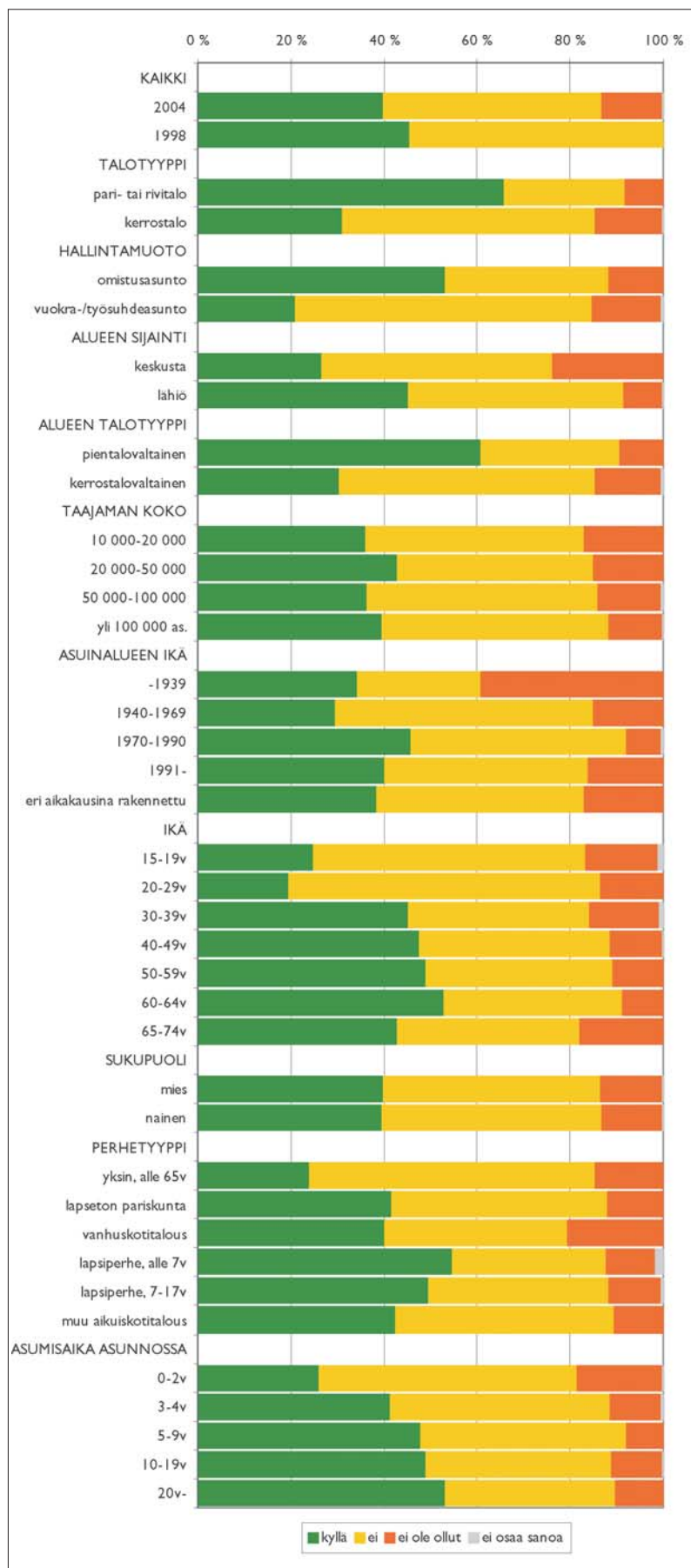
Väestöryhmien erot heijastelevat asuinpaikka- ja elämäntapaeroja. Nuorilla ja opiskelijoilla on oma kaveripiirinsä naapuruston ulkopuolella, eivätkä he juttele naapureiden kanssa niin usein kuin muut. Sen sijaan vanhuksilla naapurikontakteja on erityisen usein. Yllättäen myös lapsettomilla pariskunnilla kontaktit ovat lähes yhtä yleisiä kuin lapsiperheillä. Koulutusasteiden välillä ei juuri ole eroja.

Viiden vuoden ajanjaksolla juttelu naapureiden kanssa on yleistynyt omakotitaloasukkailla mutta vähentynyt kerrostaloissa ja vuokra-asunnoissa asuvilla sekä Oulun läänissä. Eri väestöryhmissä naapureiden kanssa juttelu on vähentynyt eniten työttömällä ja yksin asuvilla alle 65-vuotiailla.

Kuva 68. Naapureiden kanssa juttelun yleisyys.

Osallistuminen pihatalkoiisiin ja -tapahtumiin

Kuva 69. Vastaajien osallistuminen asuintalon pihatalkoiisiin tai pihatapahtumiin viimeisten 12 kuukauden aikana. Vuoden 1998 kyselystä puuttui vastausvaihtoehto 'Ei ole ollut'.

Vastaajista 40 % on osallistunut asuintalon pihatalkoiisiin tai pihatapahtumiin viimeisten 12 kuukauden aikana. Kysymys on kysytty vain kerros-, rivi- tai paritaloissa asuvilta, joita on 69 % vastaajista. Heistä 13 % ilmoittaa, ettei tällaisia tapahtumia ole heidän taloyhtiössään vuoden aikana ollut. Vuoteen 1998 verrattuna osallistuneiden osuus on laskenut viisi prosenttiyksikköä. Edellisessä kyselyssä mukana oli vain 'kyllä'- ja 'ei'-vaihtoehdot, nyt on voinut vastata myös että tapahtumia 'ei ole ollut'.

Pari- ja rivitaloissa osallistuminen on aktiivista, niissä asuvista jopa kaksi kolmesta on osallistunut pihatalkoiisiin tai -tapahtumiin vuoden aikana. Kerrostaloissa osallistuneita on alle kolmannes, ja tapahtumia järjestetäänkin niissä vähemmän kuin rivi- ja paritaloyhtiöissä. Omistusasukat ovat selvästi aktiivisempia kuin vuokra-asujat, mihin vaikuttaa talotyyppierojen lisäksi myös omistusasukat pidempi asumisaika ja sitoutuminen asuinpaikkaan. Keskustoissa osallistutaan harvemmin kuin lähiöissä. Muut asuinalueet ovat omakotitalovaltaisia ja vastaajien vähyyden vuoksi ne on jätetty pois diagrammista. Päinvastoin kuin naapureiden kanssa juttelussa, osallistumisessa pihatapahtumiin ei ole eroja taajamakoon mukaan, kun taas lääneittäin tarkasteltuna eroja on, sillä etelässä osallistutaan enemmän kuin pohjoisessa. Asuinalueen iän mukaan kovin suuria eroja ei ole muuten kuin että vanhimilla alueilla tapahtumia järjestetään vähemmän. Asumisaika vaikuttaa selvästi osallistumisen määrään, aivan kuten naapureiden kanssa juttelunkin yleisyyteen. Varsinkin alle kaksi vuotta nykyisessä asunnossaan asuneet osallistuvat muita harvemmin.

Väestöryhmien erot ovat samansuuntaiset kuin naapureiden kanssa juttelussakin lukuun ottamatta vanhuksia ja työttömiä, jotka eivät osallistu niin usein pihatapahtumiin. Aktiivisimpia ovat pienten lasten perheet ja 60-64-vuotiaat. Vähiten osallistuvat nuoret ja

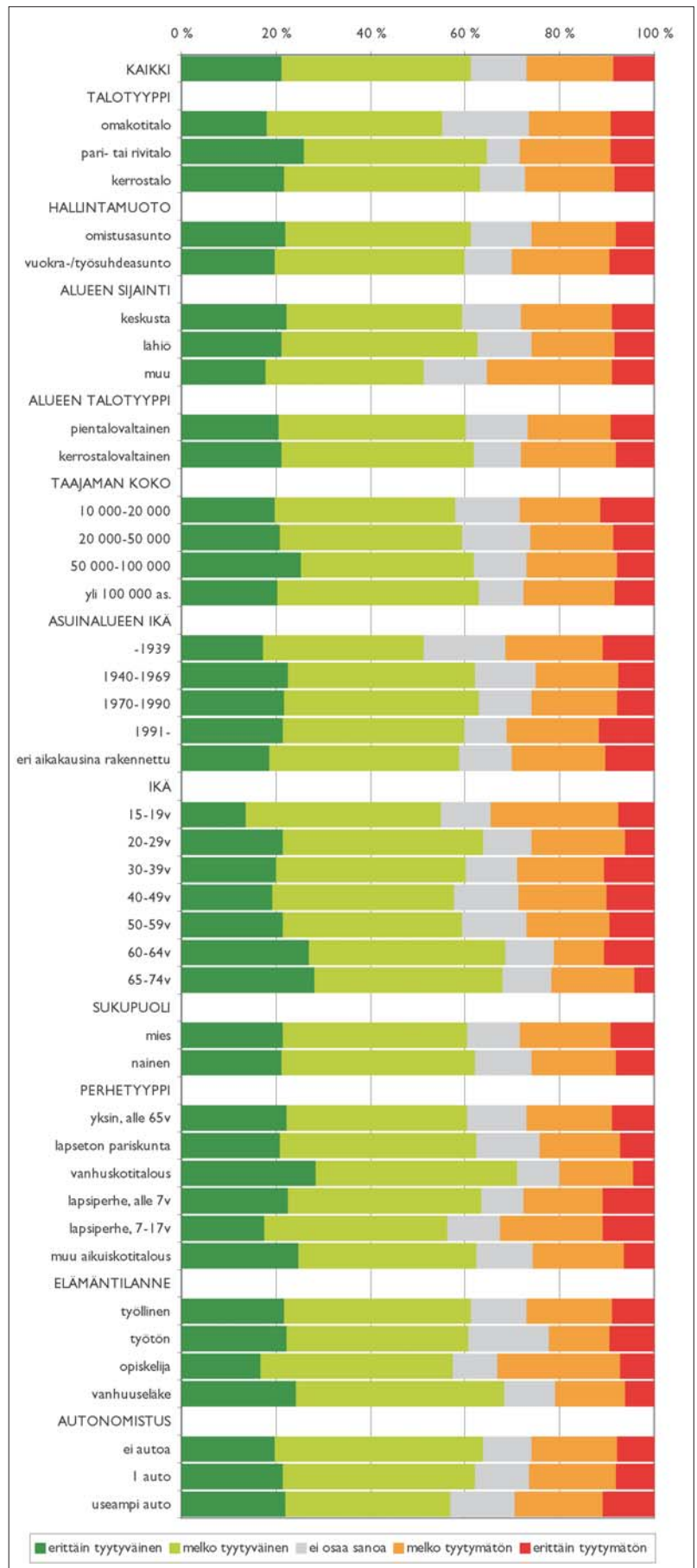
nuoret aikuiset, opiskelijat ja yksin asuvat alle 65-vuotiaat. Sukupuolten välillä ei ole eroa. Eri koulutusasteista ylempään korkeakouluasteen ja alimman korkeasteen suorittaneet ovat osallistuneet muita useammin.

Viiden vuoden aikana osallistuminen pihatalkoiisiin ja -tapahtumiin on vähentynyt etenkin Itä-Suomen ja Oulun lääneissä sekä 50 000–100 000 asukkaan taajamissa. Eri väestöryhmissä osallistuminen on vähentynyt eniten työttömillä ja opiskelijoilla. Myös kouluikäisten lasten perheet, muut aikuiskotitaloudet ja alle 60-vuotiaiden ikäryhmät osallistuvat aiempaa vähemmän, kun taas yli 60-vuotiaat osallistuvat enemmän.

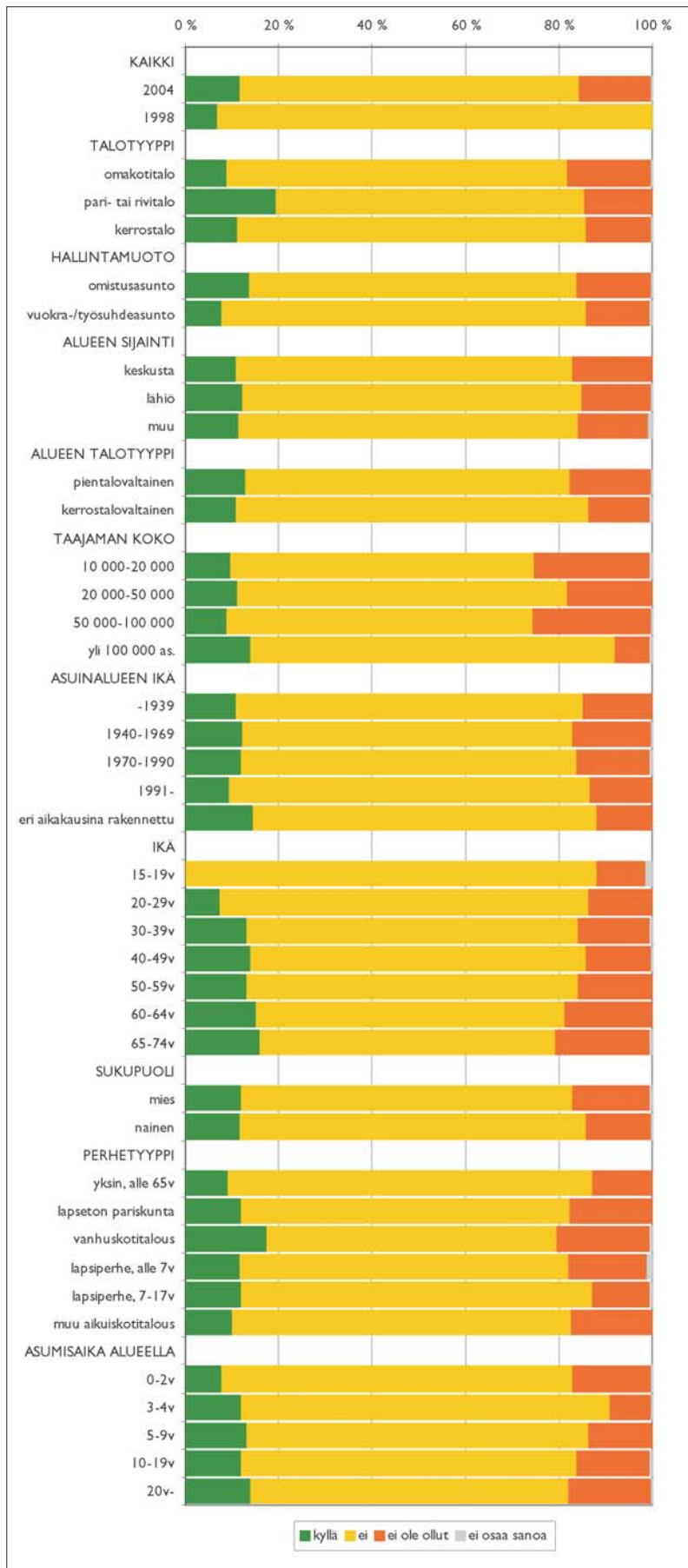
Yhteistilat

27 % vastaajista on tyytymättömiä asukkaiden käyttöön tarkoitettuihin yhteistiloihin ja niiden käyttömahdollisuuksiin asuinalueella. Suurin osa, 61 % vastaajista on kuitenkin tyytyväisiä. Vuoden 1998 kyselyssä kysyttiin pelkästään yhteistilojen riittävyttä ja vastausvaihtoehdot olivat: 'riittävästi', 'melko riittävästi', 'melko riittämättömästi' ja 'täysin riittämättömästi'. Siten kysymykset eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Yhteistiloihin tyytymättömien osuus on jonkin verran pienempi kuin vuonna 1998 yhteistiloja riittämättöminä pitävien osuus (31 %). 'Ei-osaa sanoa' -vastausten osuus oli vuonna 1998 paljon suurempi kuin vuoden 2004 kyselyssä.

Eri alueilla asuvien vastaajien ja eri väestöryhmien välillä ei ole kovin suuria eroja tyytyväisyydessä asuinalueen yhteistiloihin. Tyytyväisimpiä ovat vanhukset ja tyytymättömiä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla asuvat sekä 15–19-vuotiaat nuoret, opiskelijat ja kouluikäisten lasten perheet.

Kuva 70. Vastaajien tyytyväisyys asukkaiden yhteistiloihin ja niiden käyttömahdollisuuksiin asuinalueella.

Kuva 71. Vastaajien osallistuminen asuinalueen suunnittelua koskevaan tilaisuuteen viimeisten 12 kuukauden aikana. Vuoden 1998 kyselystä puuttui vastausvaihtoehto 'Ei ole ollut'.

9.2 Osallistuminen alueen suunnitteluun

Osallistuminen suunnittelutilaisuuksiin

Asuinalueen suunnittelua koskevaan tilaisuuteen on viimeisten 12 kuukauden aikana osallistunut 12 % vastaajista. 15 % ilmoitti ettei tilaisuuksia ole ollut tänä aikana. Vuoteen 1998 verrattuna osallistujien osuus on kasvanut viidellä prosenttiyksiköllä. Edellisessä kyselyssä mukana oli vain 'kyllä'- ja 'ei'-vaihtoehdot, nyt on voinut vastata myös että tilaisuuksia 'ei ole ollut'.

Osallistuminen alueen suunnitteluun on paljon harvinaisempaa kuin talon pihatalkoisiin ja -tapahtumiin osallistuminen, ja eri alueiden ja väestöryhmien erot ovat pienemmät. Omistusasukien ja pari- ja rivitaloasukkaiden vuokra- ja kerrostaloasukkaita suurempi sitoutuminen asuinpaikkaan näkyy myös aktiivisempänä osallistumisena asuinalueen suunnitteluun. Yllättäen omakotitaloasukkaat ovat sen sijaan osallistuneet harvemmin alueen suunnitteluun kuin kerrostaloasukkaat, mikä voi johtua osin omakotitaloalueiden vähäisemmästä suunnittelua koskevien tilaisuuksien määrästä. Osallistumisaktiivisuudessa ei ole eroja asuinalueen sijainnin mukaan. Eri taajamakokoluokissa eniten on osallistuttu suurimmissa yli 100 000 asukkaan taajamissa, missä suunnittelutilaisuuksiakin on järjestetty paljon useammin kuin pienemmissä taajamissa. Samoin Etelä-Suomessa on osallistuttu useammin kuin muissa lääneissä. Asuinalueen iän mukaan osallistumiseroja ei juurikaan ole.

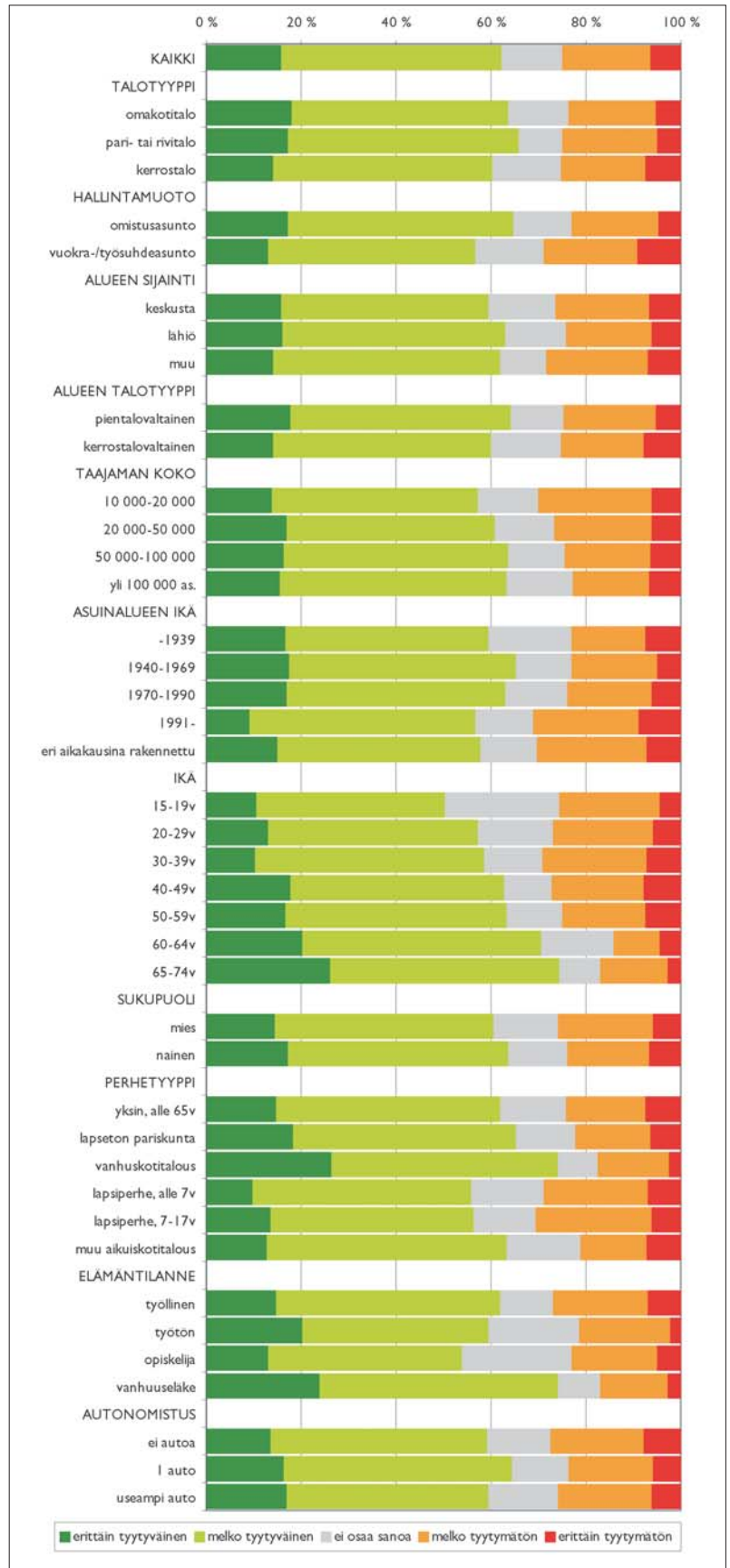
Väestöryhmistä aktiivisimpia osallistujia alueen suunnittelutilaisuuksiin ovat vanhuksia ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneet. Kyselyyn vastanneet nuoret eivät ole osallistuneet lainkaan ja opiskelijatkin hyvin harvoin. Sukupuolten välillä ei ole eroa. Pitkä asumisaika alueella lisää osallistumista alueen suunnitteluun jonkin verran, mutta ei lainkaan niin paljon kuin talon pihatalkoisiin ja -tapahtumiin.

Viiden vuoden aikana alueen suunnitteluun osallistuminen on lisääntynyt erityisen paljon pari- ja rivitaloasukkailta sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Eri väestöryhmistä varsinkin vanhusten osallistuminen on yleistynyt.

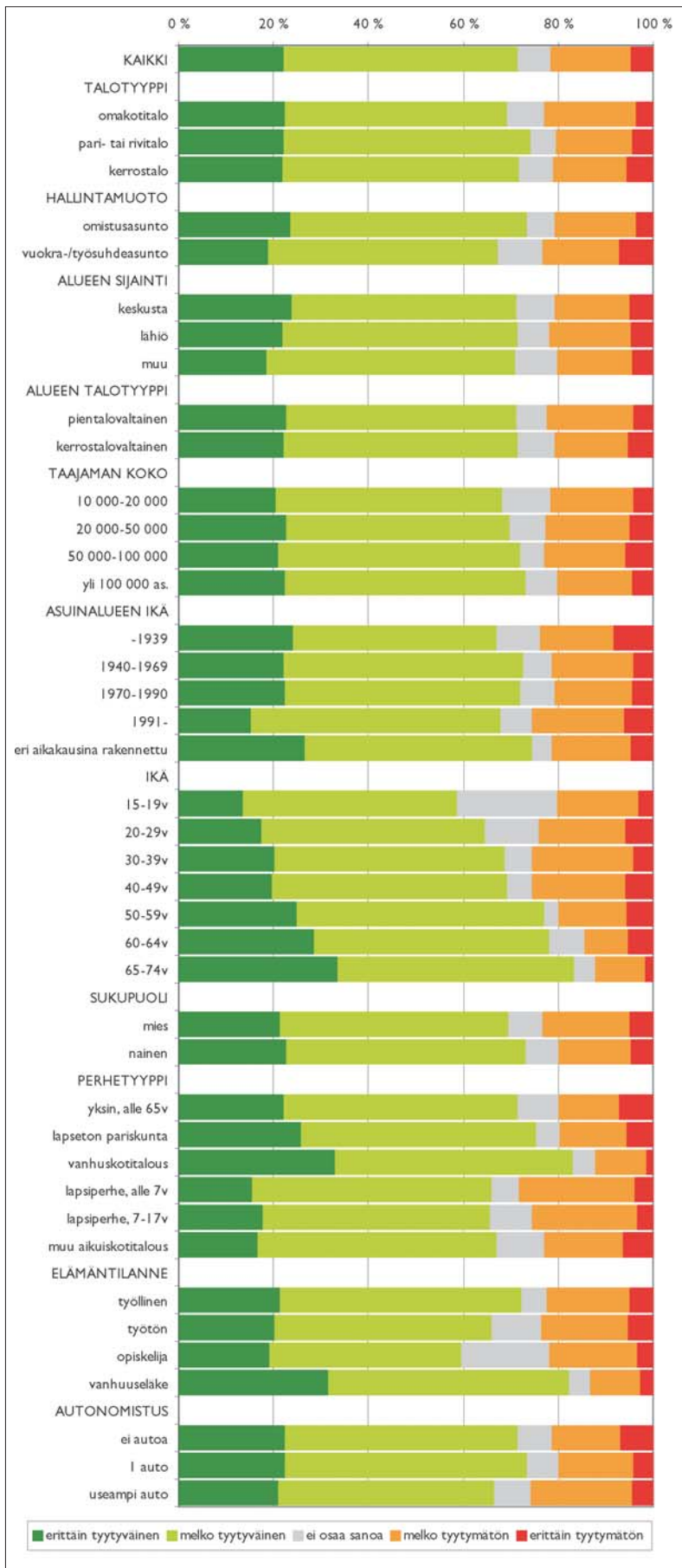
Osallistumismahdollisuudet

Suurin osa vastaajista, 62 %, on ainakin melko tyytyväisiä mahdollisuuksiin osallistua asuinalueitaan koskevaan suunnitteluun. Tyytymättömiä on kuitenkin neljännes vastaajista. Vuonna 1998 kysymystä ei kysytty.

Yleisesti ottaen eri asuinalueyppien väliset erot ovat pieniä. Omistaja- ja pientaloasukkaat ovat hiukan tyytyväisempiä kuin vuokra- ja kerrostaloasukkaat. Pienemmissä taajamissa osallistumismahdollisuuksiin ollaan jonkin verran tyytymättömämpiä kuin suurissa. Tyytyväisimpiä osallistumismahdollisuuksiin ollaan Oulun läänissä, jossa osallistumistilaisuuksien tarjontakin on ollut hyvä. Uusilla asuinalueilla asuvat ovat tyytymättömämpiä osallistumismahdollisuuksiin kuin vanhemmilla alueilla asuvat. Väestöryhmistä tyytyväisimpiä osallistumismahdollisuuksiin ovat yli 60-vuotiaat ja vanhukset, tyytymättömiä lapsiperheet.

Kuva 72. Vastaajien tyytyväisyys mahdollisuuksiin osallistua asuinalueitaan koskevaan suunnitteluun.

Kuva 73. Vastaajien tyytyväisyys tiedonsaantiin asuinaluettaan koskevasta suunnittelusta ja päätöksenteosta.

Tiedonsaanti suunnittelusta ja päätöksenteosta

Asuinalueen suunnittelua ja päätöksenteoa koskevaan tiedonsaantiin ollaan tyytyväisempiä kuin mahdollisuuksiin osallistua suunnitteluun, tyytyväisiä on 71 % ja tyytymättömiä 22 % vastaajista. Vuonna 1998 kysymystä ei kysytty.

Erot eri talotyypeissä ja asuinalueilla asuvien vastaajien välillä ovat hyvin pieniä. Omistusasunnoissa asuvat ovat jonkin verran tyytyväisempiä kuin vuokra-asunnoissa asuvat. Oulun läänissä ollaan tyytyväisempiä kuin muissa lääneissä, ja uusilla asuinalueilla hiukan tyytymättömämpiä kuin vanhemmilla alueilla asuinalueen suunnittelua ja päätöksenteoa koskevaan tiedonsaantiin.

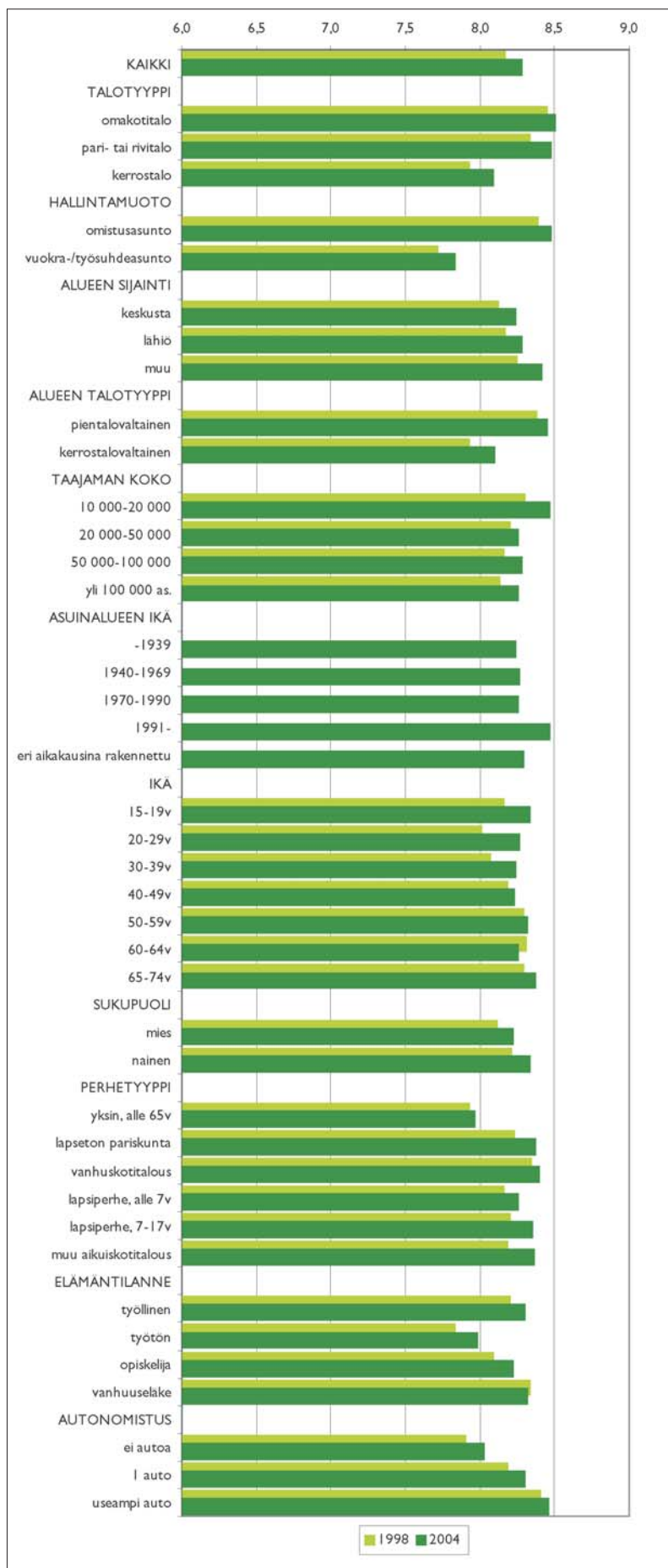
Väestöryhmien erot ovat samankaltaiset kuin tyytyväisyydessä osallistumismahdollisuuksiin. Lapsiperheet ovat tyytymättömiä ja vanukset tyytyväisimpiä asuinalueen suunnittelua ja päätöksenteoa koskevaan tiedonsaantiin. Alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet ovat muita koulutusryhmiä tyytymättömämpiä. Alueella asumisajalla ei ole selkeää vaikutusta tyytyväisyyteen.

Arvosanat, muuttoaikheet ja asumistoiveet

10

Vastaajia pyydettiin antamaan kouluarvosana (4-10) asunnolleen, pihalleen ja asuinalueelleen. Lisäksi kysyttiin asunnonvaihtosuunnitelmia ja syitä mahdolliseen asunnonvaihtoon. Asumistoiveita kartoitettiin talotyyppitoiveiden ja asuinalueityypitoiveiden kautta. Toiveita pyrittiin tarkentamaan kysymyksellä asumistoiveiden syistä. Näin saadaan tietoa siitä, mitkä seikat ohjaavat talotyyppin ja asuinalueen valintaa, eli asunnon ja asuinympäristön tärkeimpinä pidetyistä ominaisuuksista.

Kuva 74. Vastaajien arvosana asunnolleen (Huom! Asteikko ei ala nolasta).

10.1 Arvosanat asunnolle, pihalle ja asuinalueelle

Arvosana asunnolle

Asunto sai keskimäärin arvosanan 8,3. Se on kymmenyksen parempi kuin viisi vuotta sitten. Eri vastaajaryhmien antamien arvosanojen erot ovat pieniä, keskiarvot vaihtelevat 7,8–8,5 välillä. Kuvassa diagrammin asteikko on aloitettu numerosta kuusi, jotta erot näkyisivät selvemmin.

Pientaloasunnot saavat keskimäärin paremman arvosanan kuin kerrostaloasunnot, omakotitaloasuntojen ja pari- tai rivitaloasuntojen välillä ei juuri ole eroa. Vuokra-asukkaat antavat asunnolleen yli puoli numeroa huonomman arvosanan kuin omistusasujat, mutta asuinalueen sijainnin mukaiset erot ovat hyvin pieniä. Pienemmissä taajamissa asunnot ovat saaneet hiukan paremman arvosanan kuin suuremmissä. Läänien väliset erot ovat hyvin pieniä, arvosana asunnolle nousee aavistuksen etelästä pohjoiseen mentäessä. Uusien asuinalueiden asunnot ovat saaneet jonkin verran paremman arvosanan kuin muut.

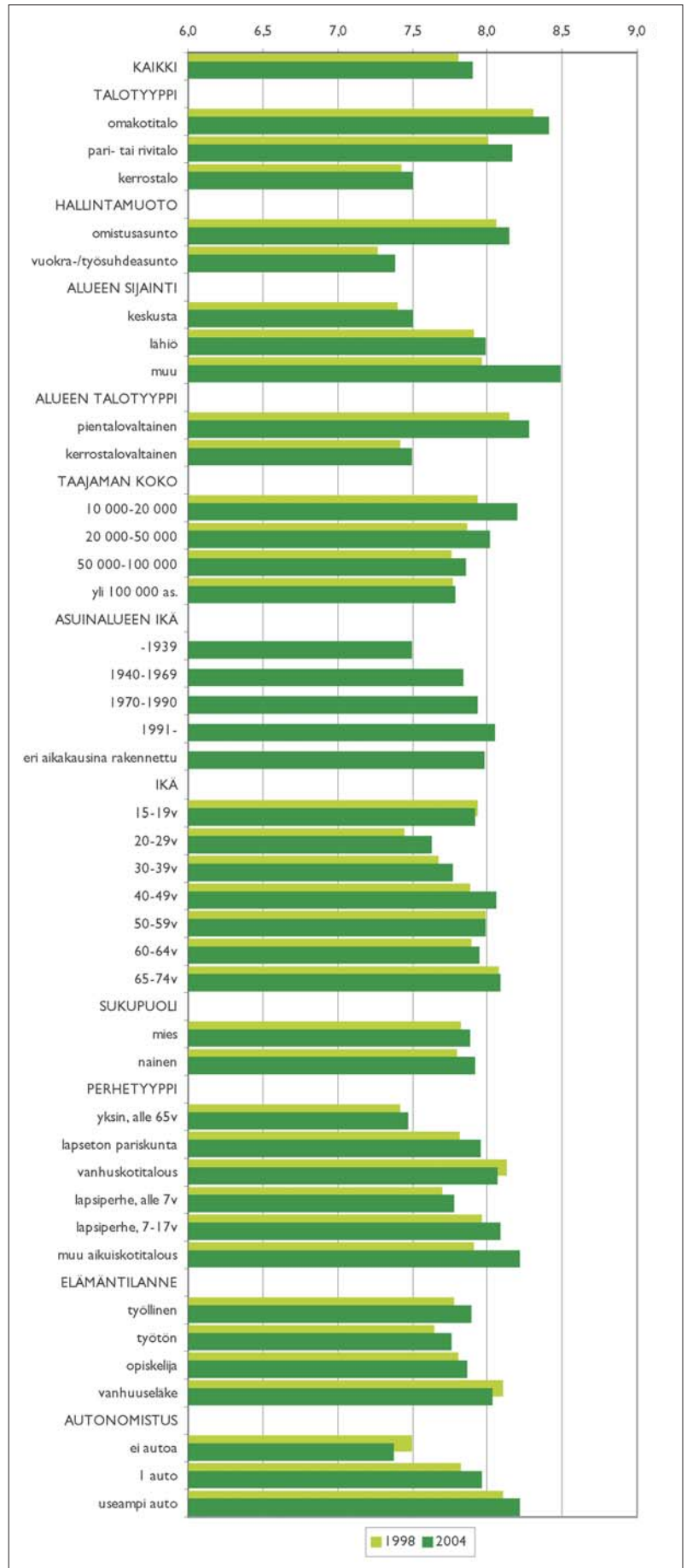
Väestöryhmien erot heijastelevat osittain talotyyppi- ja hallintamuotoeroja. Muita huonomman arvosanan asunnolleen antavat yksin asuvat alle 65-vuotiaat, työttömät ja autottomat, mutta esimerkiksi ikäryhmittäin ja koulutusasteittain eroja ei juurikaan ole. Suuria muutoksia eri vastaajaryhmien antamissa arvosanoissa ei viiden vuoden aikana ole tapahtunut.

Arvosana pihalle

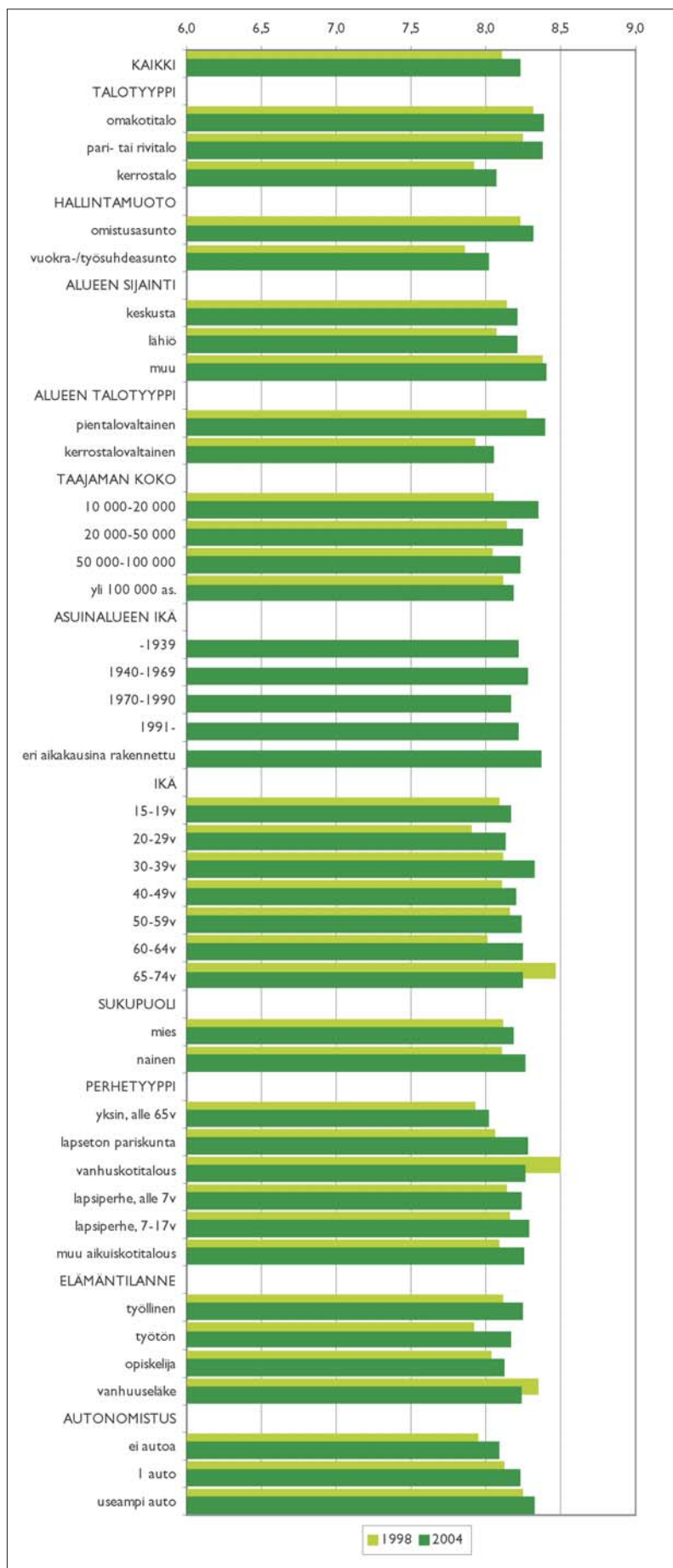
Pihalle vastaajat antoivat keskimäärin arvosanaksi 7,9, mikä on 0,4 numeroa alempi kuin arvosana asunnolle. Arvosana pihalle on myös noussut kymmenen viidessä vuodessa. Eri vastaajaryhmien keskimääräiset arvosanat vaihtelevat 7,4–8,5 välillä eli hajonta on hiukan suurempi kuin arvosanoissa asunnolle.

Erot eri tyyppisten alueiden välillä ovat piha-arvosanan kohdalla paljon suuremmat kuin asunto-arvosanassa. Omakotitaloissa asuvien vastaajien antama arvosana pihalleen on keskimäärin lähes numeron verran parempi kuin kerrostaloissa asuvien. Myös pari- ja rivitaloasuntojen pihat ovat saaneet hiukan alemman arvosanan kuin omakotitalojen pihat. Eri alueiden erot heijastavat talotyyppieroja läänejä lukuun ottamatta. Omistusasunnoissa ja vuokra-asunnoissa asuvien vastaajien arvosanojen ero on suuri. Samoin asuinalueen sijainnin mukaan ne poikkeavat talotyyppijakaumaa noudattaen: keskustoissa pihat saavat alimman arvosanan ja keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla korkeimman. Arvosana nousee hiukan taajamakoon pienentyessä. Vanhimpien asuinalueiden kerrostalo- ja keskustapainotteisuus näkyy alempana arvosanana pihalle, kun taas uusimmilla alueilla ollaan tyytyväisimpiä pihaan. Sen sijaan läänien välillä ei ole juuri eroja, vaikka Pohjois-Suomessa pientalojen osuus on suurempi kuin eteläisessä Suomessa.

Väestöryhmien erot noudattelevat talotyyppieroja lukuun ottamatta vanhuksia, jotka ovat pihaan tyytyväisiä huolimatta yleisestä kerrostaloasumisesta. Alimmat arvosanat antaneet yksin asuvat alle 65-vuotiaat, 20–29-vuotiaat ja autottomat asuvat muita huomattavasti useammin kerrostaloissa. Eri koulutusasteen suorittaneiden arvosanoissa ei ole eroja. Viiden vuoden aikana ei ole tapahtunut suuria muutoksia, eniten arvosana pihalle on noussut keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla.

Kuva 75. Vastaajien arvosana pihalleen (Huom! Asteikko ei ala nolasta).

Kuva 76. Vastaajien arvosana asuinalueelleen (Huom! Asteikko ei ala nollassa).

Arvosana asuinalueelle

Vastaajien antama arvosana asuinalueelle on keskimäärin 8,2, siis hiukan alempi kuin arvosana asunnolle, mutta parempi kuin arvosana pihalle. Samoin kuin muutkin arvosanat, myös arvosana asuinalueelle on noussut viidessä vuodessa kymmenyksen. Eri alueilla asuvien ja eri väestöryhmien erot arvosanoissa asuinalueelleen ovat samansuuntaiset mutta jopa vieläkin pienemmät kuin asunto-arvosanoissa, keskimääräiset arvosanat vaihtelevat välillä 8,0–8,4.

Kerrostalovaltaiset asuinalueet saavat vain kolme kymmenystä alemman arvosanan kuin pientalovaltaiset alueet. Keskustat ja lähiöt saavat täsmälleen yhtä hyvät arvosanat, niiden ulkopuoliset alueet hieman korkeamman. 10 000–20 000 asukkaan taajamissa asuvat antavat aavistuksen verran korkeamman arvosanan kuin suuremmissa taajamissa asuvat. Eri väestöryhmien antamien arvosanojen erot ovat hyvin pieniä.

Viiden vuoden aikana tapahtuneet muutokset ovat pieniä lukuun ottamatta Lapin lääniä, jossa keskimääräinen arvosana asuinalueelle on noussut puoli numeroa. Lapissa asuvien vastaajien pienen määrän vuoksi tulos ei ole kuitenkaan tilastollisesti luotettava. Vanhuksilla arvosana on muista vastaajaryhmistä poiketen hiukan laskenut.

10.2 Asunnonvaihto- suunnitelmat

Muuttoaikeet

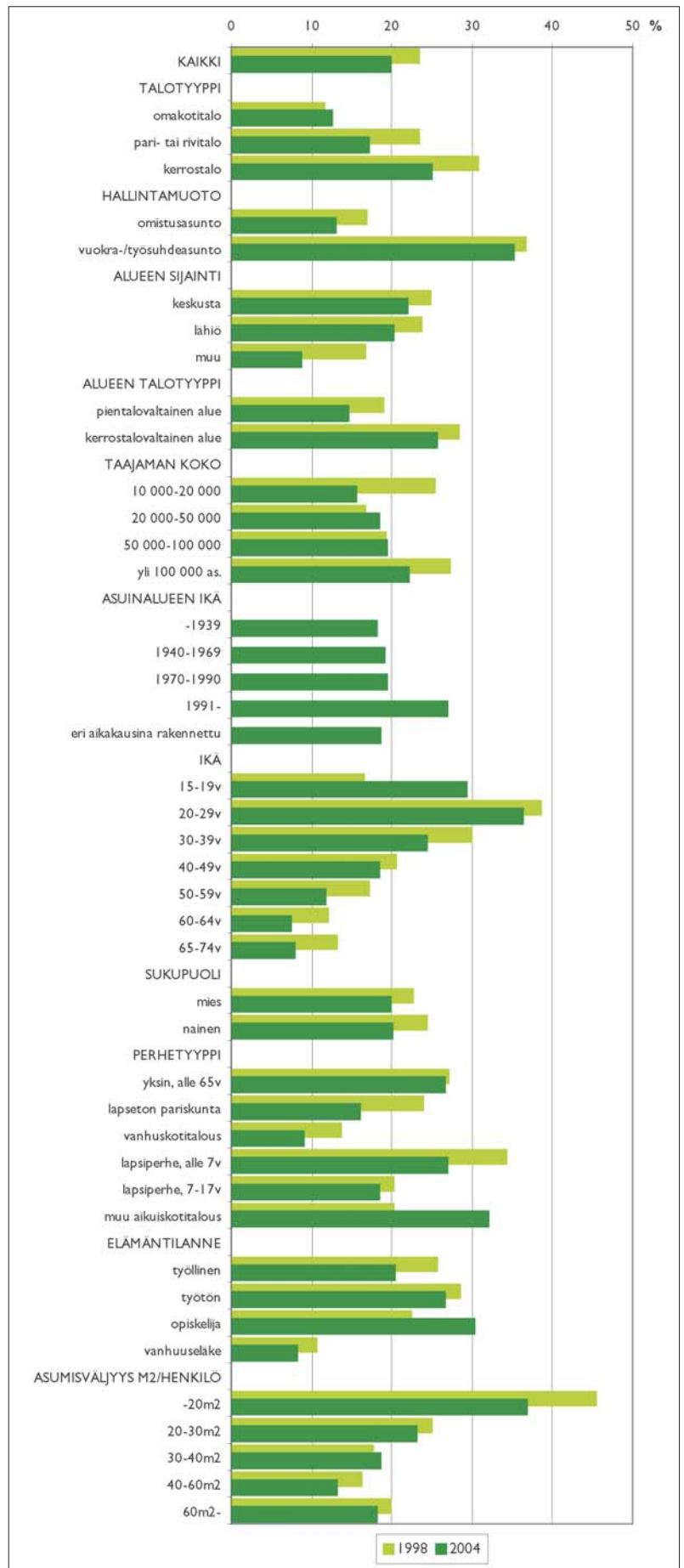
Asunnon vaihtoa suunnittelee 20 % vastaajista, mikä on 3,5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 1998. Erot muuttohalukkuudessa eri talotyypeissä asuvien välillä ovat pienentyneet, mutta kerrostalosta halutaan silti muuttaa pois useammin kuin omakotitalosta. Vuokra-asunnoissa asuvat suunnittelevat muuttoa lähes kolme kertaa niin usein kuin omistusasunnoissa asuvat. Taajamakokoluokkien ja läänien erot ovat pienempiä, muuttohalukkuus kasvaa jonkin verran taajamakoon kasvessa, ja pohjoisesta etelään mentäessä. Yllättäen uusilla asuinalueilla muuttohalukkuus on suurempi kuin vanhemmilla alueilla. Tämä johtuu osittain uusien asuinalueiden muita alueita hiukan ahtaammasta asumisesta, mutta liian pienen asunnon lisäksi uusilla alueilla asuvien muuttosyyissä korostuvat myös työpaikan vaihto ja taloudelliset syyt.

Asunnon vaihtoa suunnittelevat erityisesti 20–29-vuotiaat, joista 36 % suunnittelee muuttoa. Myös muissa aikuiskotitalouksissa asuvilla, 15–19-vuotiailla ja opiskelijoilla muuttohalukkuus on suuri. Näissä kaikissa ryhmissä on paljon kotoa pois muuttavia nuoria ja nuoria aikuisia. Vanhuksilla muuttohalukkuus on kaikkein vähäisintä.

Mitä pienempi asumisväljyys on nykyisessä asunnossa, sitä halukkaampia ollaan vaihtamaan asuntoa. Muuttoa suunnittelevat asuvatkin keskimäärin hiukan ahtaammin kuin muut. Jonkin verran muuttohalukkuus nousee myös kaikkein suurimmassa asumisväljyysluokassa, tällöin muuttosyynä on erityisesti liian suuri asunto.

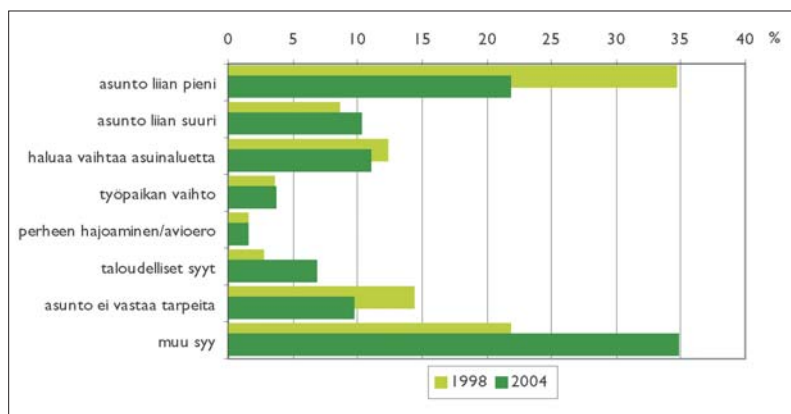
Mitä pidempään vastaajat ovat asuneet nykyisessä asunnossaan, sitä harvemmin he suunnittelevat muuttoa. Asunnon vaihtoa suunnittelevat ovatkin asuneet nykyisessä asunnossaan keskimäärin 3,5 vuotta vähemmän kuin vaihtoa suunnittelemattomat.

Viiden vuoden aikana 15-19-vuo-

Kuva 77. Asunnon vaihtoa vuoden sisällä suunnittelevien vastaajien osuus.

tiaiden ja muiden aikuiskotitalouksien muuttohalukkuus on voimakkaasti kasvanut, kun taas 10 000–20 000 asukkaan taajamissa ja Oulun läänissä muuttohalukkuus on vähentynyt eniten.

Kuva 78. Asunnon vaihtoa suunnittelevien vastaajien pääasiallinen syy asunnon vaihtoon.

Muuttosyyt

Suurin syy asunnon vaihtoon on edelleen liian pieni asunto kuten myös vuonna 1998, mutta sen osuus on huomasti laskenut 'muu syy' -luokan osuuden kasvaessa. Kysymys on kysytty avokysymyksenä, eikä suuri osa vastauksista ole sopinut valmiiseen luokitukseen vaan koodattu 'muu syy' -luokkaan. Näistä muuttosyistä ei saada tarkempaa tietoa. Asumisväljyyden jatkuva kasvu on vähentänyt tarvetta muuttaa liian pienen asunnon vuoksi. Todennäköisesti nykyään kiinnitetään yhä enemmän huomiota asunnon ja asuin ympäristön yksityiskohtaisiin laatu tekijöihin ja yleiseen viihtyisyyteen. Koska muiden syiden osuus on erityisen suuri nuorilla, niihin voi kuulua kotoa pois muutto. Muuhun syyhyn voi sisältyä myös muutto lähemmäs työpaikkaa, vaihto kerrostaloasunnosta pientaloon ja omaan pihaan, muutto rauhallisempaan asuntoon/alueelle tai muutto lähemmäs palveluja, jotka tulivat esiin asumistoiveissa (ks. luku 10.5). Tämä vaatisi tarkempaa selvittämistä kuin mitä tämän tutkimuksen puitteissa voidaan tehdä.

Liian pieni asunto on yleisin muuttosyy pienten lasten perheillä, joilla 60 % muuttohalukkuudesta selittyy tilan puutteella. Liian pieni asunto muuttosyyntä onkin yleinen juuri 30–39-vuotiailla ja ahtaaimin asuvilla. Liian suuri asunto on muuttosyyntä erityisesti vanhuskotitalouksilla ja väljimmin asuvilla. Vastaajat, joiden muuttosyyntä on liian suuri asunto, ovat asuneet hyvin pitkään nykyisessä asunnossa, keskimäärin 14,5 vuotta. Tämä kuvastaa elämäntilannetta, jossa lapset muuttavat pois kotoa tai vanhukset haluavat vaihtaa pienempään asuntoon. Liian pienen asunnon takia muuttoa suunnittelevien asumisväljyys on keskimäärin 26,6 m²/henkilö, liian suuren asunnon takia muuttoa suunnittelevien peräti 62,7 m²/henkilö.

Halu vaihtaa asuinalueita on suurin muuttosyy ennen vuotta 1940 rakennetuilla asuinalueilla (32%) ja asuinalueen merkitys muuttosyyntä kasvaa myös muuttajan iän myötä ollen yleisin 60-64-vuotiailla (20%). Muutto työpaikan vaihdon takia on yleisintä työttömällä (20%) ja Pohjois-Suomessa (13–14%). Myös perheen hajoaminen on työttömällä muuttosyyntä paljon muita useammin. Taloudellisten syiden osuus muuttosyistä ei eroa merkittävästi eri alueiden tai väestöryhmien välillä, mutta yleisin se on uusilla asuinalueilla asuvilla vastaajilla (14%). Taloudellisten syiden tai työpaikan vaihdon takia muuttoa suunnittelevat ovat asuneet asunnossa lyhimmän aikaa, keskimäärin kolme vuotta.

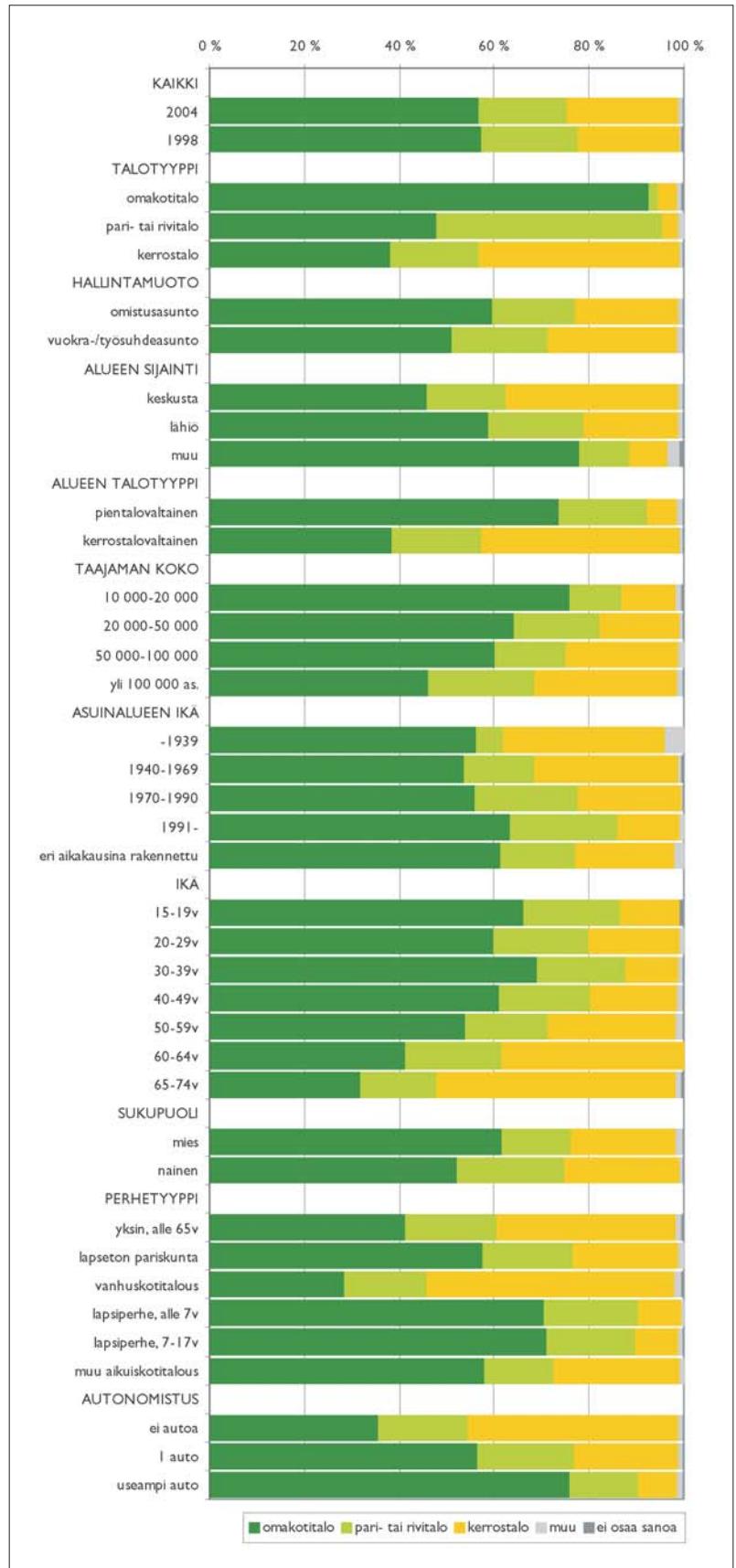
10.3 Talotyyppitoiveet

Vastaajia pyydettiin kertomaan minäkäläisessä talossa he haluaisivat asua. Vastaajista 57 % haluaisi asua omakotitalossa, 19 % pari- tai rivitalossa ja 23 % kerrostalossa. Kerrostalo toivottuna talotyyppinä on nostanut kannatustaan kahdella prosenttiyksiköllä vuodesta 1998 erityisesti pari- ja rivitalo-, mutta myös omakotitalotoiveiden kustannuksella.

Talotyyppitoiveet korreloivat vastaajien nykyisen talotyyppin kanssa. Omakotitaloissa asuvista vastaajista peräti 93 % asuu jo nyt ihannetalotyyppissään, vain 4 % haluaisi asua kerrostalossa ja pari prosenttia pari- tai rivitalossa. Pari- tai rivitaloissakin asuvista lähes puolet, 48 %, asuu mieleisessään talotyyppissä, mutta saman verran haluaisi muuttaa omakotitaloon, kerrostaloon muuttaisi muutama prosentti. Kerrostaloasukkaista 42 % on talotyyppiinsä tyytyväisiä, 38 % haluaisi asua omakotitalossa ja 19 % pari- tai rivitalossa. Kaikista vastaajista kuitenkin selkeästi yli puolet, 58 %, asuu jo siinä talotyyppissä, missä haluaakin asua. Niistä, jotka eivät vielä asu mieleisessään talotyyppissä, 69 % haluaisi muuttaa omakotitaloon, 25 % pari- tai rivitaloon, 5 % kerrostaloon ja 2 % muuhun.

Erilaisilla alueilla asuvien vastaajien ja eri väestöryhmien talotyyppitoiveet ovat yhteydessä vastaajien nykyiseen talotyyppiin, mutta kaikissa ryhmissä omakotitoiveiden osuus on suurempi kuin toteutunut omakotiasumisen osuus. Pientalotoiveiden osuus kasvaa keskustoista lähiöihin ja niiden ulkopuolisille alueille, suuremmista taajamista pienempiin, etelästä pohjoiseen sekä vanhoilta asuinalueilta uusille alueille mentäessä. Vuokra-asukkailla pientalotoiveet ovat lähes yhtä yleisiä kuin omistusasukkailla, vaikka nykyisessä talotyyppissä on jyrkkä ero.

Eri väestöryhmistä pientalotoiveet ovat yleisimpiä nuorilla, 30–39-vuotiailla, lapsiperheillä ja usean auton perheillä. Kerrostalotoiveita on eniten vanhuksilla ja autottomilla. Vanhukset poikkeavat muista väestöryhmistä, sil-

Kuva 79. Vastaajien talotyyppitoiveet.

lä heillä pientalotoiveet ovat selkeästi vähäisempiä kuin muilla, vaikka he asuvat pientalossa tällä hetkellä useammin kuin nuoret aikuiset ja sinkut. Kuitenkin vanhuksillakin pientalotoiveet ovat hiukan yleisempiä kuin heidän nykyinen pientaloasuminen, eli vanhuksistakin osa haluaisi muuttaa kerrostalosta pientaloon. Kyselyssä ei ollut mukana kaikkein vanhimpia ikäryhmiä, yli 75-vuotiaita, joilla halukkuus asua pientalossa on todennäköisesti vielä pienempi. Kerrostalotoiveiden osuus laskee hieman koulutustason noustessa, mutta toisaalta ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla kerrostaloasuminen on toivotumpaa kuin muilla koulutusasteilla.

Viidessä vuodessa kerrostaloasumisen suosio on kasvanut eniten suurissa yli 50 000 asukkaan taajamissa, jonkin verran myös lähiöissä asuvilla vastaajilla. Omakotitalotoiveet ovat lisääntyneet pienissä 10 000–20 000 asukkaan taajamissa sekä keskustoissa asuvilla. Pari- ja rivitalotoiveet ovat vähentyneet voimakkaasti 10 000–20 000 asukkaan taajamissa. Eri väestöryhmissä kerrostalotoiveet ovat lisääntyneet viiden vuoden aikana vanhuksilla, muilla aikuiskotitalouksilla ja autottomilla. Pari- ja rivitalotoiveet ovat lisääntyneet omakotitalon kustannuksella nuorilla, 15–19-vuotiailla. Omakotitalossa haluaisivat aiempaa useammin asua työlliset ja yksin asuvat alle 65-vuotiaat vastaajat.

10.4 Asuinaluetoiveet

Vastaajia pyydettiin kertomaan minkälaisella asuinalueella he haluaisivat asua. Suurin osa, 56 %, haluaisi asua pientalovaltaisella alueella, ääripäissä eli keskustassa ja maaseudulla haluaisi asua yhtä paljon kummassakin, 16 %, ja kerrostalovaltaisella alueella 10 %. Viidessä vuodessa sekä keskusta, kerrostalovaltainen alue että maaseutu ovat kaikki hiukan lisänneet suosiotaan, kun taas pientalovaltaisen alueen osuus on toiveissa vähentynyt viidellä prosenttiyksiköllä.

Vastaajien nykyinen asuinalue on yhteydessä toivottuun asuinaluetyyppiin. Pientalovaltaisella alueella nyt asuvista 90 % haluaakin asua pientalovaltaisella alueella tai maaseudulla, kerrostalovaltaisella alueella asuvista 45 % haluaa asua keskustassa tai kerrostalovaltaisella alueella. Keskustassa asuvista 44 % ja keskustavaltaisilla vanhimilla asuinalueilla asuvista 40 % haluaa asua keskustassa.

Talotyyppitoiveiden tavoin myös asuinaluetoiveet eroavat vallitsevasta todellisuudesta. Keskustoissa asuu tällä hetkellä 24 % vastaajista, mutta niissä haluaisi asua vain 16 %. 3 % vastaajista haluaisi asua yhtä aikaa sekä omakotitalossa että keskustassa. Kerrostalovaltaisilla alueilla – mutta ei keskustoissa – asuu nyt 31 % vastaajista, vaikka kerrostalovaltaisella alueella haluaisi asua vain 10 %. Pientalovaltaisilla alueilla asuu tällä hetkellä 49 % vastaajista, kun pientalovaltaisella alueella haluaisi asua 56 % ja maaseutu mukaan lukien yhteensä peräti 72 % vastaajista. Nykyisen ja toivotun asuinaluetyypin jakaumat eivät ole täysin yhteneväiset johtuen erilaisista vastausvaihtoehdoista sekä kyselyn kohdistumisesta yli 10 000 asukkaan taajamiin, jolloin maaseutu ei kuulu mukaan nykyisiin asumisvaihtoehtoihin.

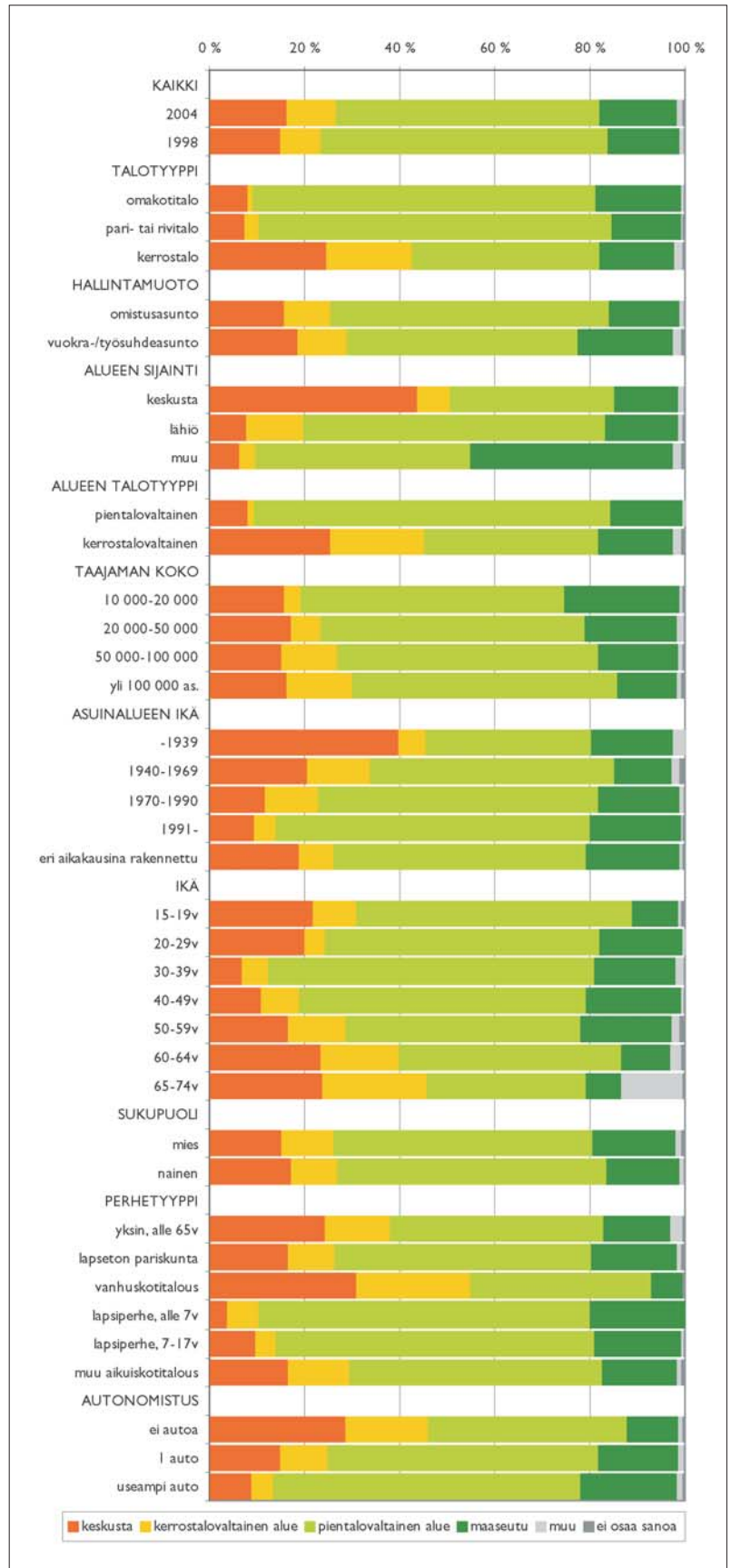
Erot omistusasunnoissa ja vuokra-asunnoissa asuvien vastaajien toiveiden välillä ovat hyvin pienet, vaikka omistus- ja vuokra-asujat asuvat tällä hetkellä erityyppisillä asuinalueilla. Keskusta- ja pientaloaluetoiveilla ei ole eroja eri taajamaluokkien välillä, mutta kerrostalovaltaisen alueen suosio kasvaa ja maaseutumaisen vähenee taajamakoon kasvaessa. Lääneittäiset erot eivät ole yhtä selkeät, kerrostaloalueen suosio on kuitenkin vähäisempää pohjoisessa. Mitä uudemmalla asuinalueella vastaajat asuvat, sitä enemmän he toivovat pientalovaltaista asumista.

Väestöryhmistä keskusta-asumista toivovat muita enemmän 15–29- ja 60–74-vuotiaat, yksin asuvat alle 65-vuotiaat ja vanhuskotitaloudet, ylemmän korkeakouluasteen suorittaneet, opiskelijat ja autottomat. Kerrostalo-

valtaisen asumisen toiveet ovat yleisimpiä vanhuksilla. Pientalovaltaisella alueella haluavat useimmin asua 30-39-vuotiaat, lapsiperheet ja alemman korkeakouluasteen suorittaneet. Maaseutuasumistoiveita on eniten 40-59-vuotiailla, lapsettomilla pariskunnilla ja lapsiperheillä, perus- tai keskiasteen suorittaneilla, työllisillä ja useamman auton perheillä. Kaikilla väestöryhmillä toiveiden poikkeama nykyisestä asumismuodosta on suuri lukuun ottamatta nuoria ja vanhuksia, joilla keskusta- ja kerrostalovaltaisella alueella asuminen on keskimääräistä toivotumpaa. Kuitenkin myös heillä pientalovaltaisen ja maaseutumaisen asumisen toiveet ovat jonkin verran yleisempiä kuin nykyinen pientalovaltaisen asumisen osuus.

Viidessä vuodessa keskusta-asuminen on kasvattanut suosiotaan pienemmissä 10 000–20 000 asukkaan taajamissa sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Kerrostalovaltaisen asuinalueen toiveet ovat lisääntyneet 50 000–100 000 asukkaan taajamissa. Pientalovaltaisen asuinalueen toiveet ovat vähentyneet voimakkaimmin keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla, pienemmissä taajamissa sekä Oulun läänissä, jossa taas maaseutuasumistoiveet ovat lisääntyneet.

Eri väestöryhmistä keskusta-asuminen on lisännyt kannatustaan erityisesti 15–29- sekä 60–64-vuotiailla, vanhuskotitalouksissa ja muissa aikuiskotitalouksissa. Samoissa ryhmissä pientalovaltaisen asuinalueen toiveet ovat vähentyneet voimakkaasti. Toiveet asumisesta kerrostalovaltaisella asuinalueella ovat lisääntyneet 15–19-vuotiailla, 60–64-vuotiailla ja muissa aikuiskotitalouksissa. Maaseutumaisen asumisen toiveet ovat lisääntyneet kouluikäisten lasten perheillä ja 50–59-vuotiailla.

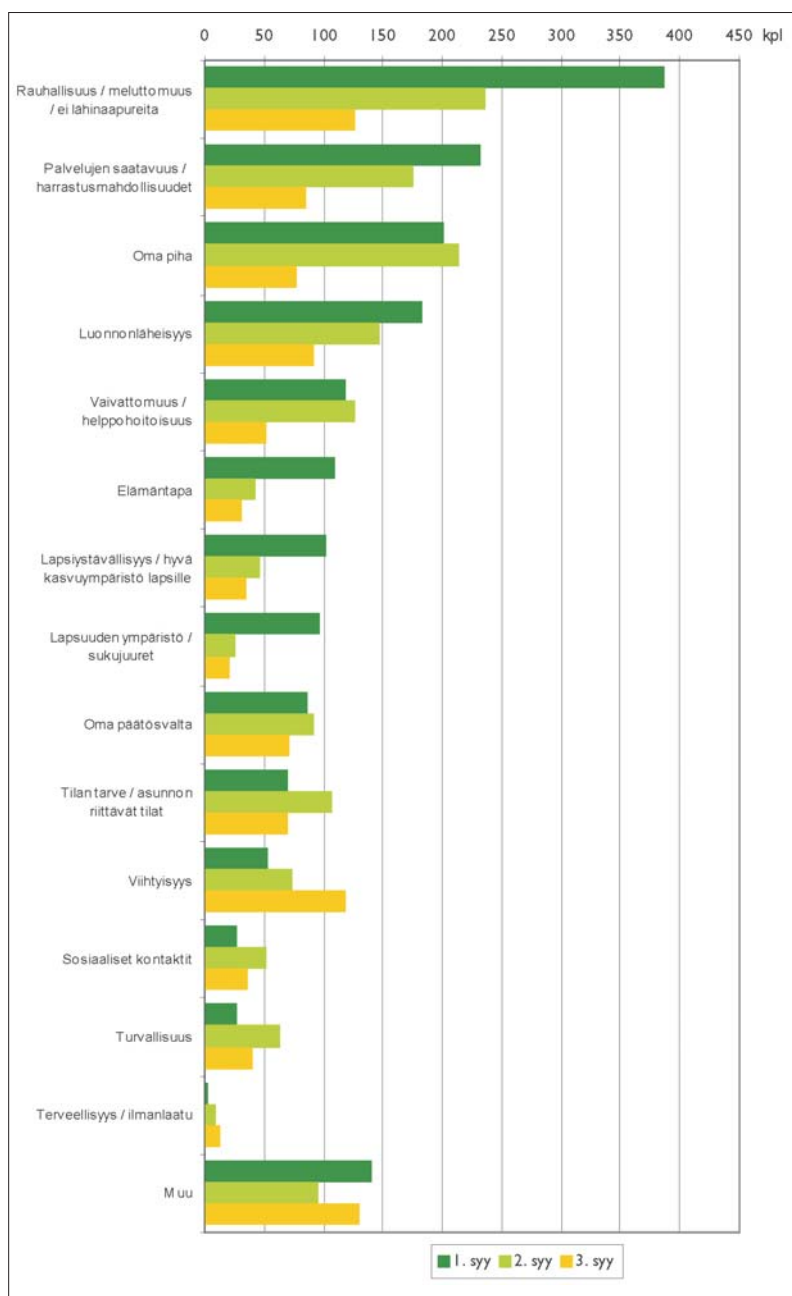

Kuva 80. Vastaajien asuinalue-toiveet.

10.5 Asumistoiveiden valintakriteerit

Valintakriteerit

Vastaajia pyydettiin mainitsemaan kolme tärkeintä talotyyppi- ja asuinalue-toiveisiin vaikuttanutta syytä. Syyt talotyyppiin ja asuinalueen valintaan kysyttiin samassa kysymyksessä. Kysymys kysyttiin avokysymyksenä ja vastaukset koodattiin valmiin luokituksen mukaan. Vuonna 1998 kysymystä ei kysytty.

Kuva 81. Vastaajien kolme tärkeintä syytä toivotun talotyyppiin ja asuinalueen valintaan.

Ylivoimaisesti useimmin mainittu syy toivotun talotyyppiin ja asuinalueen valintaan on rauhallisuus, yhteensä 750 mainintaa. Tähän luokkaan koodattiin myös mm. maininnat meluttomuudesta ja ettei ole lähinaapureita. Seuraavaksi tärkeimpiä valintakriteereitä ovat palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet, oma piha sekä luonnonläheisyys. Muut syyt ovat saaneet selkeästi vähemmän mainintoja. Yli 200 mainintaa yhteensä ovat saaneet lisäksi vaivattomuus tai helppohoitoisuus, oma päätösvalta, tilantarve ja viihtyisyys. Viihtyisyys nouseekin kolmansissa syissä korkealle. Terveellisyys ja ilman laatu -kriteeri sai hyvin vähän mainintoja. Tulos kertoo ehkä siitä, että terveellisyyttä ja ilman laatua pidetään suomalaisilla asuinalueilla yleisesti hyvänä, eikä niihin tarvitse kiinnittää erikseen huomiota. Liikenteen häiriöt saatetaan mieltää enemmän rauhallisuuden ja turvallisuuden kuin terveellisyyden riskiksi. Luokka 'Muu' on tässä kysymyksessä suhteellisen pieni, eli valmis luokitus on onnistunut kattamaan hyvin vastaajien mainitsemat syyt.

Asumistoiveiden valintakriteereissä on jonkin verran eroja eri väestöryhmien välillä. Rauhallisuus korostuu sitä enemmän mitä nuorempi vastaaja on. Palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet on sekä vanhusten että autottomien yleisin asumiskriteeri. Vähiten se vaikuttaa useamman auton omistavien perheiden asumisvalinnoissa. Oman pihan toive tulee esiin suhteellisen tasaisesti kaikissa väestöryhmissä, hiukan harvemmin muilla aikuiskotitalouksilla, vanhuksilla ja autottomilla. Luonnonläheisyyden osuus asumistoiveissa kasvaa jossain määrin iän myötä ollen suurimmillaan 60–64-vuotiailla, mutta jälleen pienempi yli 65-vuotiailla. Myös muilla aikuiskotitalouksilla luonnonläheisyys on merkittävä asumiskriteeri.

Vaivattomuuden ja helppohoitoisuuden merkitys kasvaa iän myötä. Erittäin suuri se on vanhuksilla, joilla se on toiseksi tärkein kriteeri palvelujen saatavuuden jälkeen. Autottomilla vaivattomuus on yleisempi kriteeri kuin

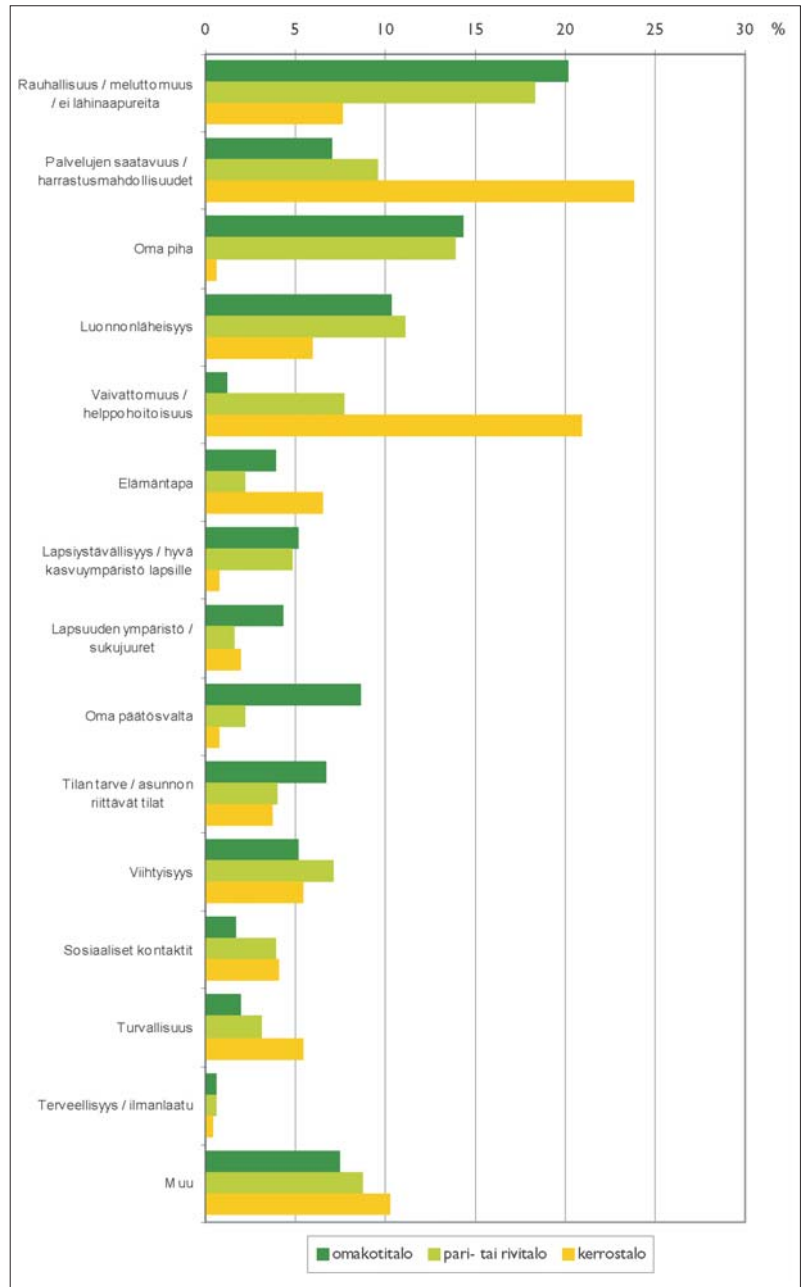
autollisilla. Elämäntavan osuus asumisvalinnoissa on pienimmillään 30–39-vuotiailla ja pienten lasten perheillä. Sen sijaan heillä korostuu lapsiystävällisen ympäristön kriteeri. Lapsuuden ympäristön tai sukujuuret mainitsevat valintasyiksi useimmin 60–64-vuotiaat. Tilan tarve tulee esiin eniten lapsiperheiden ja usean auton perheiden vastauksissa. Sosiaaliset kontaktit ovat 15–19-vuotiaille nuorille tärkeämpi kriteeri kuin muille. Turvallisuus on hiukan muita yleisempi kriteeri pienten lasten perheillä, vanhuksilla ja opiskelijoilla. Viihtyisyys ja oma päätösvalta tulevat suhteellisen tasaisesti esiin kaikkien väestöryhmien vastauksissa.

Valintakriteerit talotyyppeittäin

Asumistoiveiden valintakriteerit vaihtelevat vastauksissa hyvin paljon toivetalotyypin mukaan. Kerrostalon toivetalotyypikseen valinneilla tärkein valinnan syy, lähes neljännes maininnoista, on palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet. Vaivattomuus tai helppohoitoisuus on saanut lähes yhtä paljon mainintoja. Kolmanneksi yleisin valintakriteeri kerrostalon valinneilla on rauhallisuus. Elämäntapa ja turvallisuus ovat kerrostalovalinnoissa yleisempiä kriteereitä kuin pientalovalinnoissa.

Pientalotoiveissa tärkeimmäksi valintakriteeriksi nousee rauhallisuus, se on saanut noin viidenneksen kaikista maininnoista. Toiseksi yleisin syy pientalon valintaan on oma piha ja kolmantena luonnonläheisyys. Pari- ja rivitalovalinnoissa tulevat esiin omakotitalotoiveita useammin vaivattomuus tai helppohoitoisuus sekä palvelujen saatavuus, kun taas omakotitalovalinnoissa korostuvat muita talotyyppejä enemmän oma päätösvalta, tilan tarve sekä lapsuuden ympäristö tai sukujuuret. Pientalovalintoja perustellaan lapsiystävällisyydellä ja hyvällä kasvuympäristöllä lapsille paljon useammin kuin kerrostalovalintoja.

Viihtyisyys tulee esiin kaikkien talotyyppeiden valintakriteereissä, hiukan useammin kuitenkin pari- tai rivi-

Kuva 82. Vastaajien kolme tärkeintä syytä toivotun talotyypin ja asuinalueen valintaan talotyyppeittäin.

talon toivetalotyypikseen valinneilla. Sosiaalisten kontaktien merkitys on yhtä suuri kerrostalon sekä pari- tai rivitalon valinneilla, mutta omakotitalotoiveissa sen merkitys on pienempi.

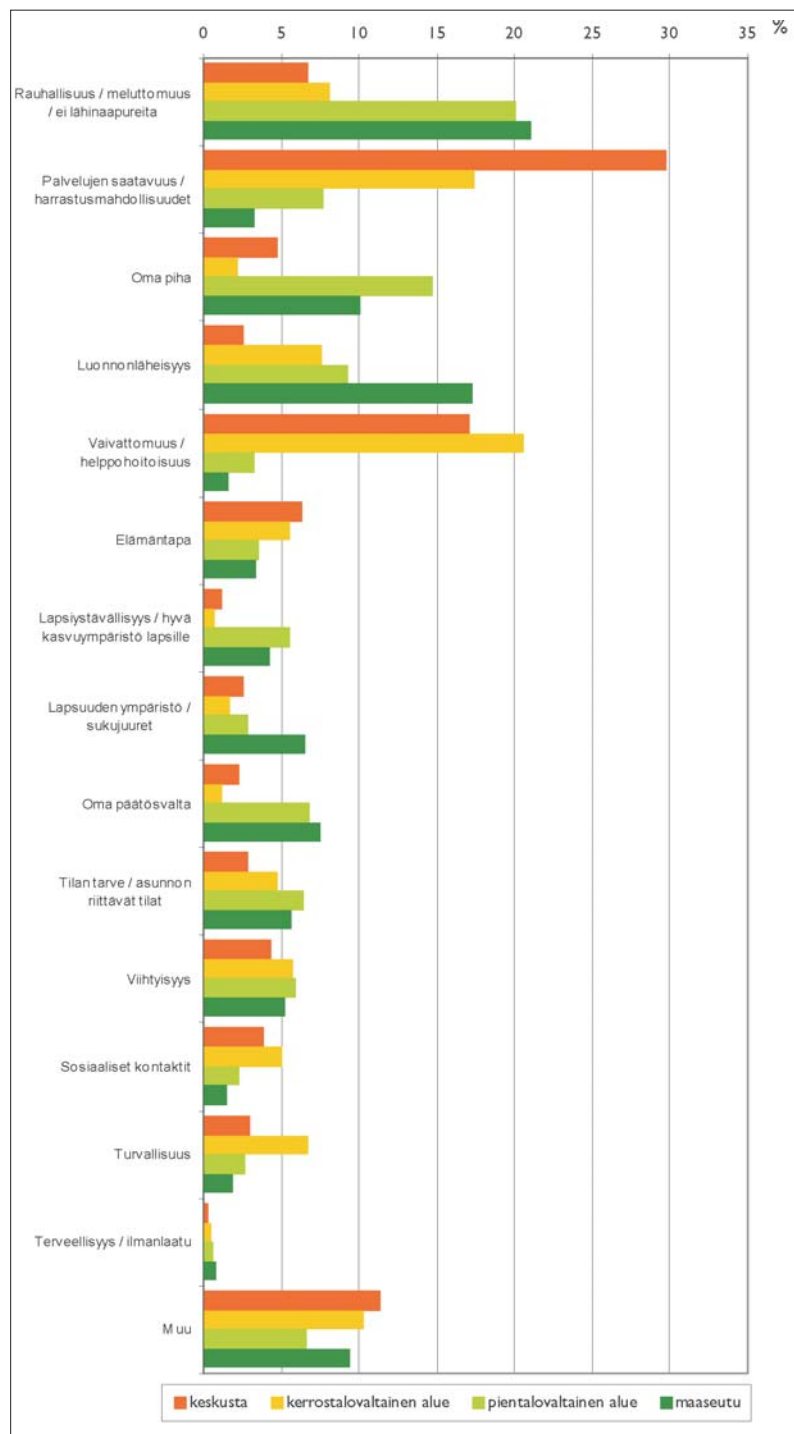
Valintakriteerit asuinaluetoiveittain

Asumistoiveiden valintakriteerit vaihtelevat valitun asuinalueen tyyppin mukaan. Vastaajilla, jotka haluavat asua keskustoissa, ylivoimaisesti tärkein valintakriteeri on palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet, ja se on myös paljon yleisempi valintasy kuin muis-

sa asuinalueen tyypeissä. Keskustan valinnoilla toiseksi tärkein kriteeri on vaivattomuus tai helppohoitoisuus. Muut tekijät ovat saaneet huomattavasti vähemmän mainintoja. Kolmannelle sijalle nousee rauhallisuus, mutta elämäntapa mainitaan lähes yhtä usein. Elämäntavalla onkin keskustatoiveissa jonkin verran suurempi merkitys kuin muissa asuinalueen tyypeissä.

Kerrostalovaltaisen alueen mieluisimmaksi asuinalueeksi valinnoilla tärkein valintasy on vaivattomuus tai helppohoitoisuus, mutta palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet saavat lähes yhtä paljon mainintoja. Muiden syiden merkitys on pienempi, kolmantena on rauhallisuus, ja lähes yhtä usein mainitaan luonnonläheisyys. Turvallisuus on kerrostaloalueen valinnoille tärkeämpi kriteeri kuin muille, samoin kuin kerrostalon toivotalotyyppikseen valinnoille. Sosiaaliset kontaktit mainitaan myös useammin kuin muissa asuinalueen tyypeissä, joskin se vaikuttaa keskustavalintoihin.

Pientalovaltaisen alueen tai maaseudun toiveasuinalueeksi valinnoilla yleisin valintasy on rauhallisuus. Pientaloalueen tyypeissä toisella sijalla on oma piha ja kolmantena luonnonläheisyys, maaseutualueen tyypeissä päinvastoin: toisena luonnonläheisyys ja kolmantena oma piha. Pientaloaluevalinnoissa palvelujen saatavuudella ja vaivattomuudella on kuitenkin suurempi merkitys kuin maaseutualuevalinnoissa. Maaseutualueen tyypeisiin taas vaikuttaa lapsuuden ympäristö tai sukujuuret paljon useammin kuin muiden asuinalueen tyyppien valinnoissa. Lapsiystävällisyys ja oma päätösvalta mainitaan syiksi lähes yksinomaan pientalo- ja maaseutualueen tyypeissä. Myös tilan tarve vaikuttaa niissä enemmän kuin keskusta- ja kerrostaloaluevalinnoissa. Viihtyisyys tulee suhteellisen tasaisesti esiin kaikkien asuinalueen tyyppien valintakriteereissä.

Kuva 83. Vastaajien kolme tärkeintä syytä toivotun talotyyppin ja asuinalueen valintaan asuinalueen tyyppien mukaan.

Alueelliset ja väestöryhmittäiset erot

Asuinalueen talotyyppi ja asuinalueen yhdyskuntarakenteellinen sijainti ovat olleet merkittäviä selittäviä muuttujia tulkittaessa Asukasbarometrin tuloksia. Myös muilla alueellisilla tekijöillä, kuten asuinalueen iällä ja taajamakoolla on ollut vaikutusta vastauksiin. Tärkeimmät väestölliset selittävät muuttujat ovat ikä ja perhetyyppi, joissakin kysymyksissä myös eri sukupuolten välillä on selkeitä eroja. Erojen kuvaamisen kautta saadaan tietoa erityyppisten alueiden ominaispiirteistä sekä asukkaiden näkemyksistä ja toiveista elämänvaiheen ja elämäntilanteen mukaan. Seuraavassa käsitellään eri aluetyyppien ja väestöryhmi- en keskeisiä tutkimuksessa esiin tulleita eroja ja niissä viimeisen viiden vuoden aikana tapahtuneita muutoksia.

11.1 Asuinalueiden erot alueen talotyyppin mukaan

Joissakin asuinympäristön ominaisuuksissa ja asukkaiden näkemyksissä ei ole eroja asuinalueen talotyyppin mukaan. Pientalovaltaisilla ja kerrostalovaltaisilla asuinalueilla ollaan kutakuinkin yhtä tyytyväisiä asuinalueen puisto- ja ulkoilualueisiin sekä lasten leikkipaikkoihin, samoin kuin asukkaiden yhteistiloihin, osallistumismahdollisuuksiin ja tiedonsaantiin alueen suunnittelusta.

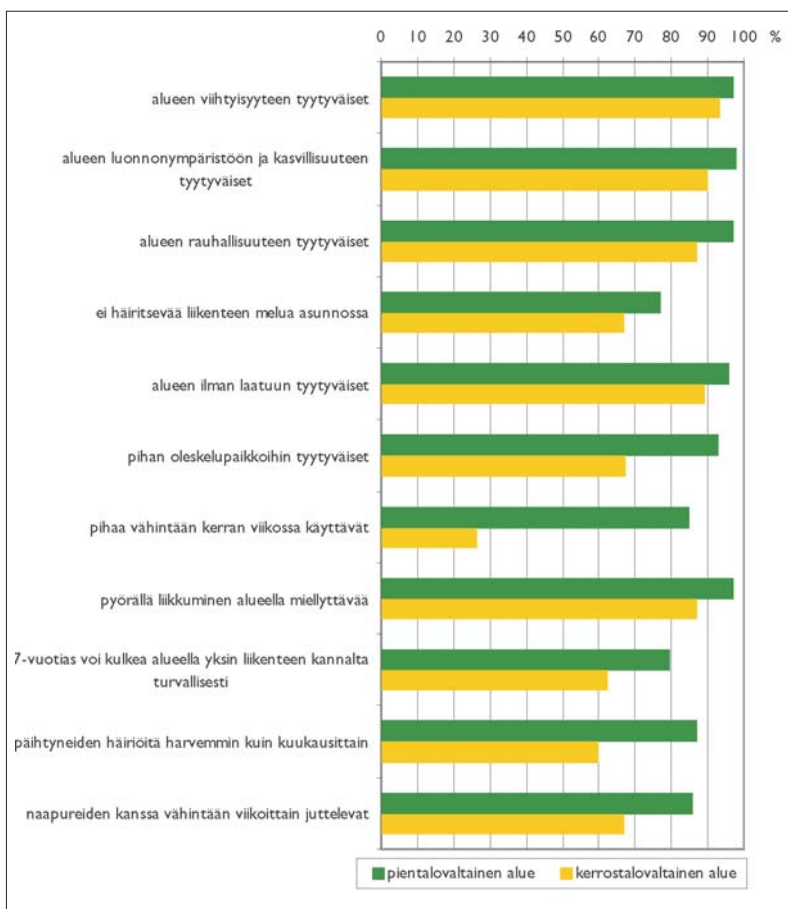
Pientalovaltaiset alueet

Puolet vastaajista asuu pientalovaltaisilla alueilla. Pientalovaltaisilla alueilla asuvista valtaosa asuu omistusasunnoissa omakoti-, pari- tai rivitaloissa, kymmenen prosenttia asuu kerrostaloissa. Yli kolme neljäsosaa asuu lähiöissä. Jonkun verran pientalovaltaisia

alueita on myös keskustoissa, mutta keskustojen ja lähiöiden ulkopuoliset alueet ovat pääasiassa pientalovaltaisia alueita. Pienemmissä taajamissa pientalovaltaiset asuinalueet vallitsevat. Pientalovaltaisilla alueilla asuu paljon lapsiperheitä, nuoria ja usean auton talouksia. Pientalovaltaisilla alueilla on asuttu keskimäärin neljä vuotta pidempään sekä asunnossa että asuinalueella kuin kerrostalovaltaisilla alueilla.

Pientalovaltaisilla alueilla asuvat ovat kerrostaloalueiden asukkaita selvästi tyytyväisempiä alueen rauhallisuuteen, mm. häiritsevää liikenteen melua asunnossa ja päihtyneiden aiheuttamia häiriöitä on vähemmän. Jonkin verran tyytyväisempiä ollaan myös asuinalueen viihtyisyyteen, luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen sekä asuinalueen ilman laatuun. Liikkuminen asuinalueella kävellen koetaan miellyttävämmäksi ja pyörällä selkeästi miellyttävämmäksi kuin kerrostaloalueilla. Lasten liikenneturvallisuutta pidetään huomattavasti parempana, 7-vuotias voi paljon useammin liikkua yksin pientaloalueella kuin kerrostaloalueella. Merkittävästi tyytyväisempiä ollaan myös asuintalon pihaan, sen viihtyisyyteen sekä leikki- ja oleskelupaikkoihin. Erityisen tyytyväisiä pihaansa ovat omakotitaloasukkaat. Seitsemän kymmenestä pientaloasukkaasta käyttää talonsa pihaa useamman kerran viikossa, kun kerrostaloissa asuvista vain joka seitsemäs.

Pientalovaltaisilla alueilla naapureiden kanssa jutellaan enemmän kuin kerrostalovaltaisilla alueilla. Kaikkein tiiveimmät naapurussuhteet ovat pari- ja rivitaloissa asuvilla. Viiden vuoden ajanjaksolla juttelu naapureiden kanssa on yleistynyt omakotitaloasukkaila. Pari- ja rivitaloissa osallistuminen pihatalkoisiin tai -tapahtumiin on hyvin aktiivista, pientaloalueilla on osallistuttu taloyhtiön pihatapahtumiin kaksi kertaa niin usein kuin kerrostaloalueilla. Alueen suunnittelua koskevaan tilaisuuteen on osallistuttu keskimäärin hiukan useammin, vaikka tilaisuuksia on järjestetty vähemmän kuin ker-

Kuva 84. Pientalovaltaisten alueiden edut.

rostaloalueilla. Pari- ja rivitaloasukkaat ovat aktiivisimpia osallistumaan asuinalueen suunnitteluun, kun taas omakotitaloasukkaat ovat osallistuneet harvemmin kuin kerrostaloasukkaat, mikä voi johtua osin omakotitaloalueiden vähäisemmästä osallistumistilaisuuksien määrästä. Viiden vuoden aikana alueen suunnitteluun osallistuminen on lisääntynyt erityisen paljon pari- ja rivitaloasukkailla.

Ruokakauppapalveluihin ollaan pientaloalueilla selvästi tyytymättömämpiä kuin kerrostaloalueilla ja palvelutoiveissa ruokakauppaa toivotaan paljon useammin. Jos 'ei-osaa-sanoa'-vastaukset jätetään huomiotta, myös peruskoulu- ja päivähoitopalveluihin ollaan tyytymättömämpiä. Joukkoliikennepalvelut ovat vähentyneet pientalovaltaisilla alueilla viidessä vuodessa ja niihin ollaan huomattavasti tyytymättömämpiä kuin kerrostaloalueilla. Sopiva joukkoliikenteen pysäkki puuttuu lähietäisyydeltä lähes kolme kertaa niin usein kuin kerrostaloalueilla. Palvelutoiveissa joukkoliikennettä toivotaan selvästi useammin. Pientalovaltaisilla alueilla joukkoliikennettä käytetään paljon vähemmän, eivätkä palvelut ole yhtä usein saavutettavissa jalan. Kaksi kolmesta käyttää työmatkalla pääasiallisesti autoa ja ruokakauppatmatka tehdään useimmiten autolla. Omalla asuinalueella käydään harvemmin töissä kuin kerrostaloalueilla.

Urheilu- ja pallokenttiin ollaan pientalovaltaisilla alueilla hiukan tyytymättömämpiä kuin kerrostalovaltaisilla alueilla. Erityisesti omakotitaloissa asuvat ovat niihin usein tyytymättömiä samoin kuin lasten leikkipaikkoihinkin. Ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveita on esitetty pientalovaltaisilla alueilla hieman enemmän, eniten toivotaan urheilu- tai pallokenttiä. Myös lasten leikkipaikkoja ja hiihtolatuja toivotaan paljon useammin kuin kerrostaloalueilla.

Pientalovaltaisilla alueilla kokonaisarvosanat asunnolle, pihalle ja asuinalueelle ovat keskimäärin jonkin verran paremmat kuin kerrostalovaltaisilla alueilla. Asunnolle annetaan 0,4, pihalle 0,8 ja asuinalueelle 0,3 numeroa

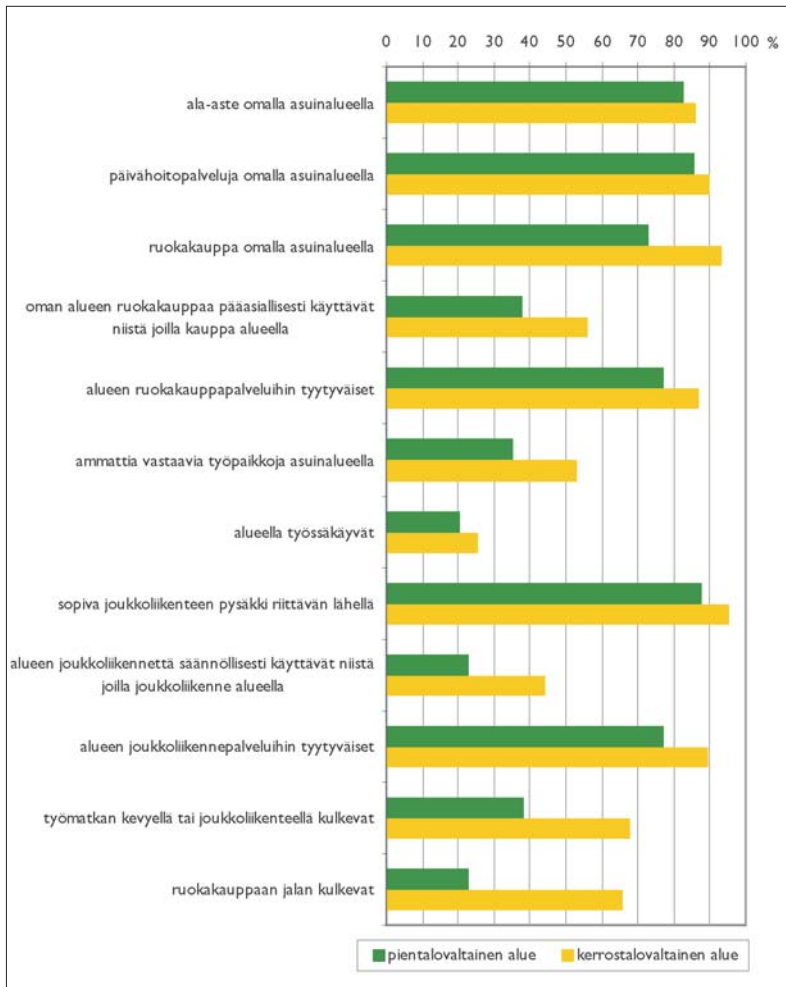
parempi arvosana. Pientalovaltaisilla alueilla tällä hetkellä asuvilla toivetalotyypin on lähes kaikilla pientalo ja toiveasuinalue pientalovaltainen alue.

Pientalovaltaisen alueen toiveasuinalueekseen valinneilla yleisin valintasy on rauhallisuus, toisella sijalla on oma piha ja kolmantena luonnonläheisyys. Myös lapsiystävällisen ympäristön ja oman päätösvallan merkitys on suurempi kuin kerrostaloalueen valinneilla.

Kerrostalovaltaiset alueet

Kerrostalovaltaisilla alueilla asuu 47 % vastaajista. Kerrostalovaltaiset alueet ovat talotyypiltään yhtenäisempiä kuin pientaloalueet, vain 6 % vastaajista asuu pientaloissa. Noin puolet asuu vuokra-asunnoissa. Kerrostalovaltaisilla alueilla asuvista kaksi kolmasosaa asuu lähiöissä, ja keskustoissa asutaan yli kaksi kertaa useammin kuin pientalovaltaisilla alueilla. Yli 50 000 asukkaan taajamissa suurempi osuus asukkaista asuu kerrostalovaltaisilla alueilla kuin pientalovaltaisilla alueilla. Viiden vuoden aikana kerrostalovaltaisilla alueilla asuvien osuus on vähentynyt selkeästi pienemmissä 10 000–20 000 asukkaan taajamissa ja kasvanut keskipuurissa 50 000–100 000 asukkaan taajamissa. Kerrostalovaltaisilla alueilla asuu paljon yhden hengen talouksia, nuoria aikuisia, vanhuksia ja autottomia. Autottomuus on yli neljä kertaa yleisempää kuin pientaloalueilla. Viidessä vuodessa kerrostalovaltaisilla alueilla asuminen on yleistynyt runsaasti 15–19-vuotiailla nuorilla.

Kerrostalovaltaisten alueiden palvelutaso on selvästi parempi kuin pientalovaltaisilla alueilla. Ala-aste ja päiväkotit on omalla asuinalueella jonkin verran useammin ja oman alueen alastetta käytetään hiukan enemmän. Ruokakauppa on alueella paljon useammin, kerrostalovaltaisilla alueilla lähes kaikilla vastaajilla, kun pientalovaltaisilla alueilla alle kolmella neljästä. Oman alueen kauppa käytetään selvästi useammin ja ruokakauppapalveluihin ollaan tyytyväisempiä. Joukkoliikennepalveluihin ollaan kerrosta-

Kuva 85. Kerrostalovaltaisten alueiden edut.

loalueilla selkeästi tyytyväisempiä, ja sopiva joukkoliikenteen pysäkki löytyy lähietäisyydeltä huomattavasti useammin. Asuinalueen joukkoliikennettä käyttää säännöllisesti lähes kaksi kertaa niin suuri osa vastaajista kuin pientaloalueilla. Palvelutoiveet painottuvat enemmän muihin kuin peruspalveluihin, kuten kahviloihin ja muihin kauppoihin kuin ruokakauppoihin. Omalla asuinalueella käydään useammin töissä ja asuinalueelta löytyy useammin oman alan työpaikkoja. Työmatkalla käytetään huomattavasti enemmän joukkoliikennettä ja kevyttä liikennettä. Ruokakauppatatka tehdään useimmiten jalan.

Kerrostalovaltaisilla alueilla ollaan selvästi tyytymättömämpiä alueen rauhallisuuteen kuin pientalovaltaisilla alueilla. Häiritsevää liikenteen melua on asunnossa enemmän, päihtyneiden aiheuttamia häiriöitä on huomattavasti

useammin, ja yksin ulkona liikkumista iltaisin pelätään enemmän kuin pientaloalueilla. Lasten liikenneturvallisuus koetaan huonommaksi. Jonkin verran tyytymättömyyksiä ollaan alueen viihtyisyyteen, luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen sekä ilman laatuun. Tyytyväisyys kerrostaloalueiden viihtyisyyteen on viiden vuoden aikana kuitenkin parantunut. Kerrostalojen pihoihin ollaan paljon tyytymättömämpiä kuin pientalojen pihoihin, ja kerrostalopihojen käyttö onkin vähentynyt viiden vuoden aikana. Naapureiden kanssa jutellaan vähemmän kuin pientaloalueilla ja naapurikontaktit ovat viiden viime vuoden aikana edelleen vähentyneet. Kerrostalovaltaisilla alueilla yleisimmät ulkoilua- ja liikuntapalvelutoiveet ovat sisäliikuntatila tai urheiluhalli sekä uimahalli.

Kerrostalovaltaisilla alueilla kokonaisarvosanat asunnolle, pihalle ja asuinalueelle ovat hiukan alemmat kuin pientalovaltaisilla alueilla. Kerrostalovaltaisilla alueilla asuvista 26 % suunnittelee muuttoa, kun pientalovaltaisilla vain 15 %. Kerrostalovaltaisilla alueilla asuvista vastaajista yli puolella toivetalotyyppi on pientalo, 42 %:lla kerrostalo. Kerrostaloasukkaista paljon harvempi asuu tällä hetkellä toivetalotyypissään kuin pientaloasukkaista. Toiveasuinalue on pientalovaltaisten alueiden asukkaihin verrattuna paljon useammin keskusta tai kerrostalovaltainen alue, 37 %:lla kuitenkin pientalovaltainen alue.

Kerrostalovaltaisen alueen mieluisimmaksi asuinalueekseen valinneilla tärkein valintasy on vaivattomuus tai helppohoitoisuus, mutta palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet on lähes yhtä tärkeä kriteeri. Myös turvallisuus, sosiaaliset kontaktit ja elämäntapa ovat kerrostaloaluetoiveissa yleisempiä valintakriteereitä kuin pientaloaluetoiveissa.

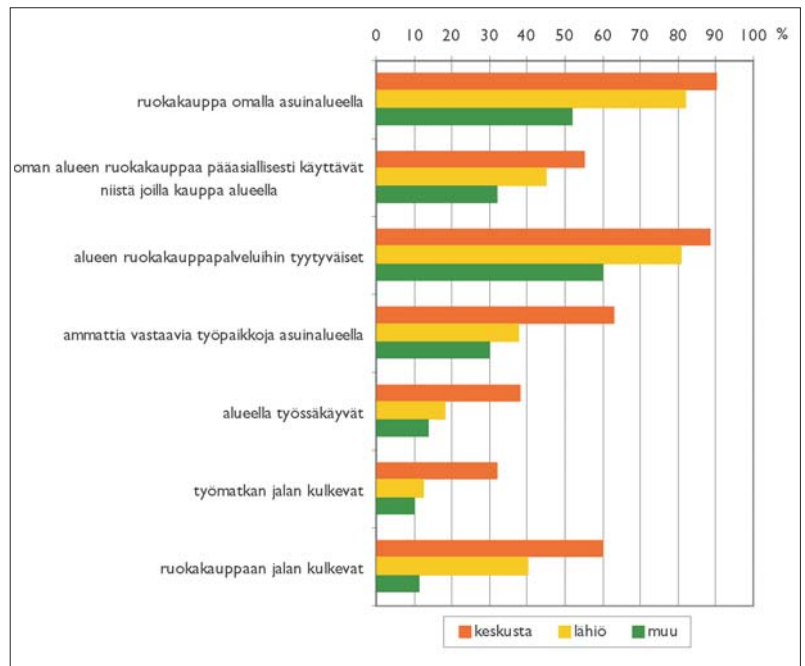
11.2 Asuinalueiden erot yhdyskuntarakenteellisen sijainnin mukaan

Kaikilla kolmella asuinaluetyypillä, keskustoissa, lähiöissä ja näiden ulkopuolisilla alueilla, on osallistuttu yhtä usein alueen suunnitteluun ja ollaan suurin piirtein yhtä tyytyväisiä mahdollisuuksiin osallistua asuinalueita koskevaan suunnitteluun sekä tiedonsaantiin asuinalueita koskevasta suunnittelusta ja päätöksenteosta.

Keskustat

Keskustoissa asuu lähes neljännes vastaajista ja osuus on hiukan noussut viidessä vuodessa. Keskustat ovat pääasiassa kerrostalovaltaisia asuinalueita, keskustoissa asuvista vastaajista lähes kolme neljästä asuu kerrostalossa. Vanhoja asuinalueita on keskustoissa paljon, lähes viidennes keskusta-asukkaista asuu ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla. Vuokra-asuntojen osuus on suurempi kuin muualla. Toisaalta keskustoissa asutaan hiukan vähemmän kuin lähiöissä johtuen suuresta yksin asuvien osuudesta. Keskustoissa asuu myös paljon 20–29-vuotiaita, vanhuksia ja autottomia. Keskustoissa asuvista vastaajista lähes kolmannes on autottomia. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet asuvat muita koulutusasteita useammin keskustoissa.

Keskustojen parhaina puolina kyselyssä nousi esiin hyvä palvelutaso. Erot muihin alueisiin näkyvät erityisesti kaupallisissa palveluissa: keskustoissa asuvista 90 %:lla ruokakauppa löytyy omalta asuinalueelta, oman alueen kauppaa käytetään useammin ja ruokakauppapalveluihin ollaan tyytyväisempiä kuin muualla. Myös sopiva joukkoliikenteen pysäkki löytyy läheltä useammin ja joukkoliikennepalveluihin ollaan tyytyväisempiä kuin muualla. Tyytyväisyys palveluihin näkyy myös vähäisempänä palvelutoiveiden määränä, varsinkin posti- ja ruokakauppatoiveita on huomattavasti vähemmän kuin muilla alueilla. Myös ulkoilualue-

Kuva 86. Keskustojen edut.

ja liikuntapalvelutoiveita on esitetty vähemmän kuin muilla alueilla.

Keskustoissa sekä autonomistus että joukkoliikenteen käyttö on keskimääräistä harvinaisempaa, työpaikat ja palvelut sijaitsevat usein kävely- tai pyöräilyetäisyydellä. Keskustoissa asuvista peräti 63 % on sitä mieltä, että asuinalueelta löytyy oman alan työpaikkoja. Keskustoissa asuvat myös käyvät kaksi kertaa useammin omalla asuinalueellaan töissä kuin lähiöasukkaat, jopa 38 % käy töissä asuinalueellaan. Keskustoissa asuvista kolmannes kävelee työpaikalle ja 60 % kävelee kauppaan.

Keskustoissa asuvat vastaajat ovat selkeästi tyytymättömämpiä asuinalueen luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen, rauhallisuuteen, ilman laatuun sekä pihoihin kuin muualla asuvat. Varsinkin keskustapihojen leikki- ja oleskelupaikkoihin ollaan usein tyytymättömiä. Keskustoissa asuvat pitävät pyörällä liikkumista asuinalueella muuta useammin epämiellyttävänä. Keskustoissa liikenteen melu koetaan häiritsevänä selkeästi useammin kuin muualla. Jopa 36 % pitää liikenteen melua asunnossa häiritsevänä, 4,6 % kokee häiritsevää melua erittäin paljon tai paljon. Lasten liikenneturvallisuus on heikoin keskustoissa, joissa jopa 42 %

vastaajista on sitä mieltä, ettei koulunsa aloittava lapsi voi kulkea asuinalueella liikenteen kannalta turvallisesti yksin. Lasten koettu liikenneturvallisuus on vastausten perusteella heikentynyt viiden vuoden aikana.

Keskustoissa koetaan eniten päihytyneiden aiheuttamia häiriöitä ja ulkona iltaisin yksin liikkumista pelätään jonkin verran enemmän kuin muualla. Asukkaiden yhteisöllisyys on löyhempää, erityisesti pihatalkoisiin ja -tapahtumiin on osallistuttu harvemmin. Alasteiden määrä on selvästi vähentynyt keskustoissa viidessä vuodessa johtuen todennäköisesti lasten määrän vähenemisestä.

Keskustoissa asuvat antavat pihalleen keskimäärin alemman arvosanan kuin muualla asuvat vastaajat. Arvosana asunnolle on aavistuksen muita alempi, mutta arvosana asuinalueelle on sama kuin lähiöissä. Keskustoissa asuvilla kerrostaloasumisen toiveet ovat huomattavasti yleisempiä kuin muualla. Silti yli puolet heistäkin haluaisi asua pientalossa, ja omakotitalotoiveet ovat viidessä vuodessa yleistyneet. Keskustassa tällä hetkellä asuvista vastaajista 44 % haluaisi asua keskustassa, eli huomattavasti useammin kuin muilla alueilla asuvat. Vastaajilla, jotka haluavat asua keskustassa, ylivoimaisesti tärkein valintakriteeri on palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet, mutta tärkeää on myös asumisen vaivattomuus tai helppohoitoisuus.

Lähiöt

Suurin osa vastaajista, seitsemän kymmenestä, asuu oman ilmoituksensa mukaan lähiössä. Reilu puolet lähiöissä asuvista vastaajista asuu pientalossa ja pientalovaltaisella asuinalueella. Lähiöt painottuvat 1970 jälkeen rakennettuihin alueisiin. Mitä suurempi taajama, sitä suurempi osa vastaajista asuu lähiöissä. 69 % lähiöasukkaista asuu omistusasunnoissa, mikä on enemmän kuin keskustoissa mutta vähemmän kuin keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Lapsiperheistä lähes 80 % asuu lähiöissä, ja lähiöasuminen on yleistynyt erityisesti pienten lasten perheissä.

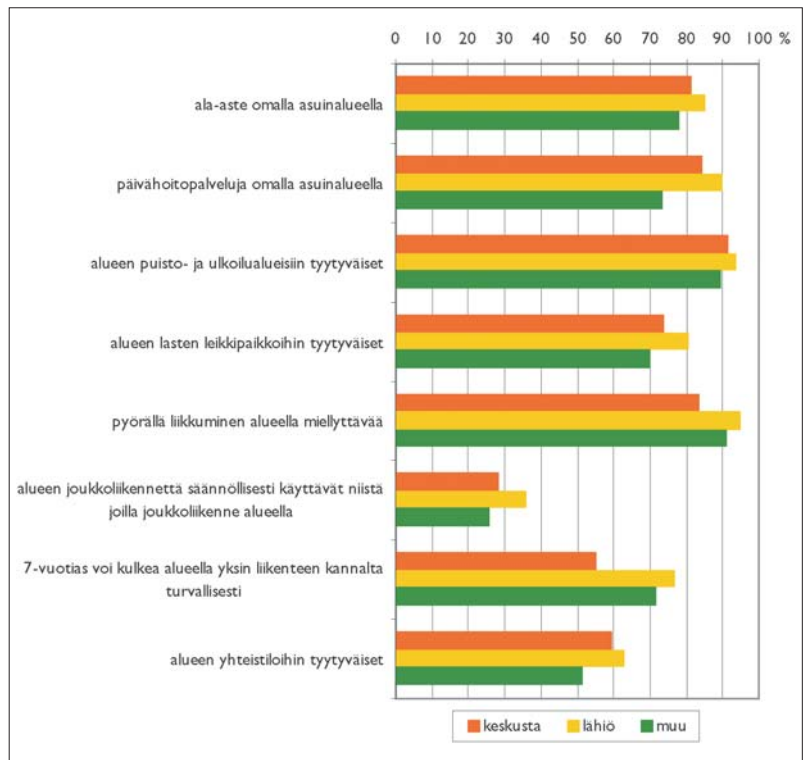
Päivähoito- ja peruskoulupalvelut löytyvät lähiöistä parhaiten johtuen suuresta lasten määrästä. Oman alueen koulua käydään kuitenkin harvemmin kuin keskustoissa. Lähiöissä joukkoliikennettä käytetään eniten ja joukkoliikennepalvelut löytyvät useimmin omalta asuinalueelta. Joukkoliikennepalvelut ovat kuitenkin jonkun verran vähentyneet, ja sopiva joukkoliikenteen pysäkki puuttuu hiukan useammin kuin keskustoissa asuvilta. Työmatka-autoilu on lisääntynyt. Lähiöissä puisto- ja ulkoilualueisiin sekä lasten leikkipaikkoihin ollaan jonkin verran tyytyväisempiä kuin muualla. Myös pyörällä liikkuminen on lähiöissä miellyttävää, epämiellyttävänä sitä pitää paljon harvempi kuin muualla. Lähiöissä lasten liikenneturvallisuutta pidetään parempana kuin muualla, vain 21 % on sitä mieltä ettei 7-vuotias lapsi voi kulkea asuinalueella liikenteen kannalta turvallisesti yksin.

Lähiöt sijoittuvat asuin ympäristön ominaisuuksissa ja laatutekijöissä useimmiten keskustojen sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisten alueiden välimaastoon. Tyytyväisyys ympäristön laatuun, pihoihin ja palveluihin on lähellä kaikkien vastaajien keskiarvoa. Tyytyväisyys asuinalueen viihtyisyyteen on keskustoissa ja lähiöissä yhtä suurta. Häiritsevää liikenteen melua taas koetaan kutakuinkin yhtä harvoin kuin keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Ruokakauppapal-

veluita on heikommin kuin keskustoissa, mutta paremmin kuin keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Työmatkojen pituus ja asuinalueella työsäkäynti sijoittuvat keskustojen sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisten alueiden väliin. Päihtyneiden aiheuttamia häiriöitä ja yksin iltaisin liikkumisen pelkoa on vähemmän kuin keskustoissa, mutta enemmän kuin keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Pihatalkoisiin tai -tapahtumiin on osallistuttu yhtä usein kuin keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla.

Lähiöissä toivotaan muita alueita useammin pankkipalveluja ja apteekkia alueelle. Ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveissa korostuvat toiveet sisäliikuntatiloista tai urheiluhallista, uimahallista sekä urheilu- ja pallokentistä.

Lähiöissä asuvien vastaajien asunnolleen ja pihalleen antamat arvosanat ovat keskimäärin paremmat kuin keskustoissa, mutta alemmat kuin keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla asuvilla. Arvosana asuinalueelle on sama kuin keskustoissa. Lähiöissä asuvien talotyyppitoiveet noudattelevat kaikkien vastaajien keskiarvoa, pientalossa haluaisi asua 79 % lähiöissä asuvista vastaajista, kun tällä hetkellä pientalossa asuu 52 %. Viidessä vuodessa kerrostaloasumisen suosio on lähiöissä asuvien toiveissa jonkin verran kasvanut. Asuinalueetoiveissa muita yleisempiä ovat sekä kerrostalovaltaisen että pientalovaltaisen alueen toiveet. Toisin sanoen lähiöasukkaat arvostavat lähiötyyppistä asumista, eivätkä ääripäät, keskusta-asuminen tai maaseutuasuminen, erityisesti houkuttele.

Kuva 87. Lähiöiden edut.

Keskustojen ja lähiöiden ulkopuoliset asuinalueet

Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla asuu vain 6 % vastaajista. Nämä alueet ovat lähes yksinomaan pientalovaltaisia, pääasiassa omakotitaloalueita, ja sijaitsevat keskustoja ja lähiöitä selvästi useammin pienemmissä kaupungeissa ja muissa kuin kaupunkikunnissa. Näiden alueiden rakennuskanta on usein iältään vaihtelevaa. Asumisväljyys on korkeampi kuin muualla ja omistusasuminen on vallitsevaa. Näillä alueilla asuu erityisen paljon kouluikäisten lasten perheitä ja vähän yksin asuvia ja autottomia. Lähes puolet vastaajien perheistä omistaa vähintään kaksi autoa.

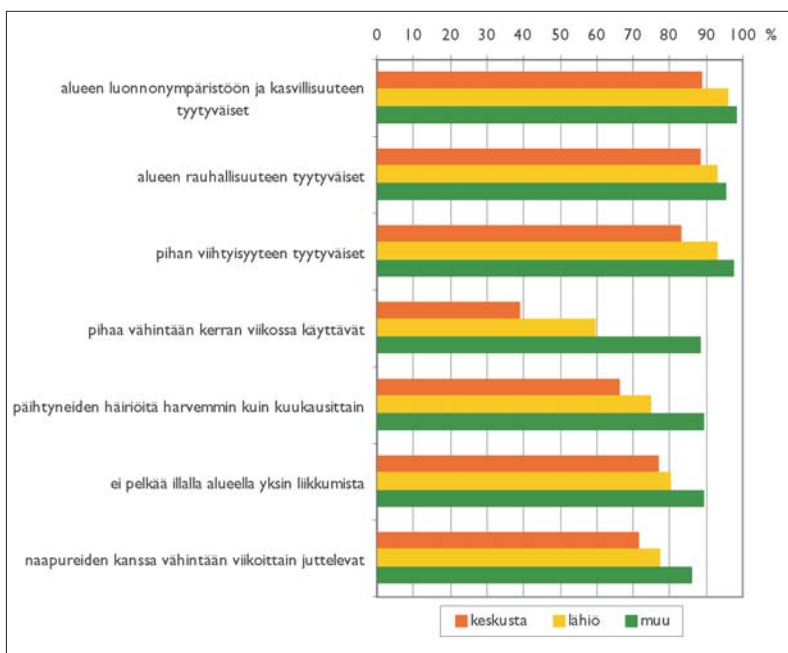
Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla asuinalueilla ollaan erityisen tyytyväisiä asuinalueen luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen, rauhallisuuteen ja ilman laatuun. Pihoihin ollaan huomattavasti tyytyväisempiä kuin muualla ja pihoja käytetään hyvin paljon, 77 % vastaajista käyttää pihaansa useamman kerran viikossa. Päihtyneiden aiheuttamia häiriöitä koetaan harvoin, eikä ulkona yksin liikkumista alueella juuri pelätä. Asuinalueen viihtyisyyteen ollaan hiukan tyytyväisempiä kuin muualla. Naapureiden kanssa juttelu on jonkin verran yleisempää kuin muual-

la, ja osallistuminen suunnitteluun on lisääntynyt. Lasten liikenneturvallisuus on parempi kuin keskustoissa, mutta se on viiden vuoden aikana heikentynyt.

Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla korostuu heikompi palvelutaso. Niillä on jonkin verran harvemmin ala-asteita ja selkeästi harvemmin päivähoitopalveluja kuin keskustoissa ja lähiöissä. Ruokakauppa löytyy asuinalueelta vain 52 %:lta vastaajista ja ruokakauppojen määrä on viidessä vuodessa vähentynyt. Tyytymättömyys palveluihin on suurempaa kuin muualla, ruokakauppal palveluihin jopa 40 % on tyytymättömiä. Sopiva joukkoliikenteen pysäkki puuttuu monelta ja joukkoliikennepalveluihin ollaan tyytymättömiä, tyytymättömyys on viidessä vuodessa lisääntynyt. Palvelutoiveita on esitetty enemmän kuin muualla ja niissä korostuvat peruspalvelut, erityisesti joukkoliikenne- ja ruokakauppatoiveet.

Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla asuinalueilla on harvemmin oman alan työpaikkoja ja asuinalueella työsäkäynti on vähäisempää kuin keskustoissa ja lähiöissä. Näillä alueilla työmatkan keskipituus on hyvin pitkä, peräti 16,5 km. Autoa käyttää työmatkalla 75 % vastaajista, samoin ruokakauppatkat tehdään lähes yksinomaan autolla. Urheilu- ja pallokenttiin ollaan hiukan tyytymättömämpiä ja lasten leikkipaikkoihin selvästi tyytymättömämpiä kuin muualla. Ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveita on esitetty enemmän kuin muualla, eniten toivotaan lasten leikkipaikkoja, lenkipolkuja ja valaistuja ulkoilureittejä. Asuinalueen yhteistiloihin ollaan tyytymättömämpiä kuin muualla.

Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla asuvien arvosanat asunnolle, asuinalueelle ja erityisesti pihalle ovat keskimäärin korkeammat kuin keskustoissa ja lähiöissä. Arvosana pihalle on noussut viidessä vuodessa. Hyvin harva suunnittelee muuttoa, muuttoaikkeitä on alle puolella verrattuna keskustoissa ja lähiöissä asuviin. Näillä alueilla asuvien vastaajien talotyyppitoiveet ovat lähes yksinomaan

Kuva 88. Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisten alueiden edut.

pientalotoiveita, erityisesti ihanteena on omakotitalo. Asuinaluetoiveissa näkyy muista hyvin poikkeavana maaseutuasumisen suuri osuus, maaseudulla haluaisi asua jopa 42 %. Maaseutumaisen asumisen yleisin valintakriteeri on rauhallisuus, toisena luonnonläheisyys ja kolmantena oma piha. Lapsuuden ympäristö tai sukujuuret vaikuttavat maaseututoiveisiin useammin kuin muihin asuinaluevalintoihin.

11.3 Asuinalueiden erot alueen iän mukaan

Joissakin asuin ympäristön ominaisuuksissa ja asukkaiden näkemyksissä ei ole eroja asuinalueen iän mukaan. Eri ikäisillä asuinalueilla asuvat vastaajat ovat kutakuinkin samaa mieltä jalan liikkumisen miellyttävyydestä asuinalueellaan, he juttelevat naapureiden kanssa yhtä paljon, osallistuvat yhtä usein asuinalueen suunnitteluun ja antavat yhtä hyvän arvosanan asuinalueelleen. Joukkoliikenteen palvelutarjonnassa ei myöskään juuri ole eroja asuinalueen iän mukaan.

Asuinalueilla, joilla on eri ikäistä rakennuskantaa, asuu joka kymmenes vastaaja. Nämä alueet ovat osin keskustojen kerrostaloalueita, mutta pääasiassa pientalovaltaisia alueita lähiöissä ja usein myös keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisia omakotitaloalueita. Alueet ovat keskenään hyvin erilaisia, eivätkä muodosta ominaisuuksiltaan yhtenäistä aluetyyppiä.

Ennen vuotta 1940 rakennetut alueet

Ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla asuu 6 % vastaajista. Vanhimmat asuinalueet sijaitsevat pääosin suurten taajamien keskustoissa Etelä- ja Länsi-Suomen lääneissä. 58 % vastaajista asuu kerrostaloissa ja kolmannes omakotitaloissa, pari- ja rivitaloja on näillä alueilla hyvin vähän. Vanhoilla asuinalueilla asuu erityisen paljon lapsettomia pariskuntia, ja vanhimpien asuinalueiden suosio kasvaa koulutusasteen myötä. Autottomuus on yleisempää kuin

muualla, noin kolmannes vastaajista asuu autottomissa talouksissa.

Vanhimmat asuinalueet ovat usein sekoittuneita asuin- ja työpaikka-alueita. Niillä asuvista työssäkäyvistä vastaajista jopa 35 % käy töissä asuinalueellaan. Työmatkat ovat keskimäärin noin 4 km lyhyempiä kuin vuoden 1970 jälkeen rakennetuilla alueilla. Joka kolmas kävelee työpaikalle, ruokakauppaan yli puolet. Joukkoliikennettä käytetään säännöllisesti useammin kuin muilla alueilla ja joukkoliikennepalveluihin ollaan tyytyväisimpiä. Palvelutoiveita on vähemmän kuin muilla alueilla. Asuinalueen viihtyisyyteen ollaan josain määrin tyytyväisempiä kuin vuoden 1970 jälkeen rakennetuilla alueilla.

Ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla asuvien vastauksissa tulevat esiin liikenteeseen ja rauhattomuuteen liittyvät ongelmat. Vanhoilla alueilla asuvat ovat, kuten keskustoissa asuvatkin, muita tyytymättömiä asuinalueen rauhallisuuteen ja ilman laatuun. Näillä alueilla on usein meluhaittoja, erittäin paljon tai paljon häiritsevää liikenteen melua asunnossaan kokee 7,4 % vastaajista. Edellytykset pyöräilylle ovat selvästi muita alueita huonommat, jopa 42 % pitää pyörällä liikkumista asuinalueella epämiellyttävänä. Lasten liikenneturvallisuus koetaan muita alueita heikommaksi, 42 % vastaajista on sitä mieltä, ettei koulunsa aloittava lapsi voi kulkea alueella liikenteen kannalta turvallisesti yksin. Vanhoilla asuinalueilla koetaan muita alueita paljon useammin myös päihtyneiden aiheuttamia häiriöitä.

Vanhoilla alueilla asuvat ovat muita tyytymättömiä asuinalueen luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen, puisto- ja ulkoilualueisiin sekä pihoihin. Pihoja käytetään vähemmän kuin muilla alueilla. Myös urheilu- ja pallokenttiin monet ovat tyytymättömiä. Kuten yleisiäkin palvelutoiveita, myös ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveita on esitetty vähemmän kuin muilla alueilla. Vanhimmillä asuinalueilla toivotaan muita paljon useammin lisää kävelyreittejä. Asukkaiden yhteistiloihin ollaan hiukan tyytymättömiä kuin muualla.

Ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla pihalle annetaan keskimäärin huomponpi arvosana kuin muilla alueilla. Arvosanat asunnolle ja asuinalueelle ovat lähellä keskiarvoa. Muuttoa suunnittelevien suurin muuttosyy on halu vaihtaa asuinalueetta. Vanhoilla asuinalueilla asuvat haluavat muita useammin asua kerrostalossa ja muita harvemmin pari- tai rivitalossa. Jopa 40 % vastaajista haluaa asua keskustassa.

1940–1969 rakennetut alueet

1940–1969 rakennetuilla alueilla asuu 25 % eli toiseksi suurin ryhmä vastaajista. Osa alueista sijaitsee keskustoisissa, mutta suurin osa lähiöissä. Yli puolet asukkaista asuu kerrostaloissa, pari- ja rivitaloasumisen osuus on näilläkin alueilla vähäinen. Vanhukset asuvat muita perhetyyppejä useammin näillä alueilla, ja keskimääräinen asumisaika nykyisessä asunnossa onkin hiukan pitempi kuin vanhimmilla alueilla.

1940–69 rakennetuilla alueilla asuinalueen urheilu- ja pallokenttiin ollaan selvästi tyytyväisempiä ja luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen jonkin verran tyytyväisempiä kuin muualla. Peruskoulu- ja päivähoitopalveluihin ollaan myös hyvin tyytyväisiä. Omalla asuinalueella työssäkäynti on kohtalaisen yleistä, ja työmatkat ovat keskimäärin noin 4 km lyhyempiä kuin vuoden 1970 jälkeen rakennetuilla alueilla. Pääihtyneiden aiheuttamia häiriöitä on koettu hiukan harvemmin kuin muilla alueilla. Ennen vuotta 1970 rakennetuilla asuinalueilla alueen viihtyisyyteen ollaan jossain määrin tyytyväisempiä kuin vuoden 1970 jälkeen rakennetuilla alueilla. 1940–69 rakennetuilla alueilla osallistuminen pihatalokoiisiin ja -tapahtumiin on vähäisintä. Asuinalueetöiveet jakautuvat, pientalovaltainen alue on kuitenkin yleisin toive.

1970–1990 rakennetut alueet

1970- ja 1980-luvuilla rakennetuilla asuinalueilla asuuselkeästi suurin osuus, 46 %, vastaajista. Nämä alueet ovat yleensä joko kerrostalo- tai pientalovaltaisia lähiöalueita. Hiukan yli puolet vastaajista asuu kerrostaloissa, mutta pari- ja rivitaloasuminen on huomattavasti yleisempää kuin vanhemmilla alueilla. 1970–90 rakennetuilla asuinalueilla asuminen on yleistä kaikissa väestöryhmissä, mutta lapsiperheet asuvat näillä alueilla kaikkein useimmin. Lasten liikenneturvallisuutta pidetäänkin näillä alueilla kaikkein parhaimpana. Peruskoulu- ja päivähoitopalveluihin ollaan hyvin tyytyväisiä. Pihatalokoiisiin ja -tapahtumiin osallistutaan aktiivisimmin. Työmatkat ovat kuitenkin selvästi pidemmät kuin ennen vuotta 1970 rakennetuilla alueilla. Mieluisin asuinalue on useimmiten pientalovaltainen alue.

Vuoden 1990 jälkeen rakennetut alueet

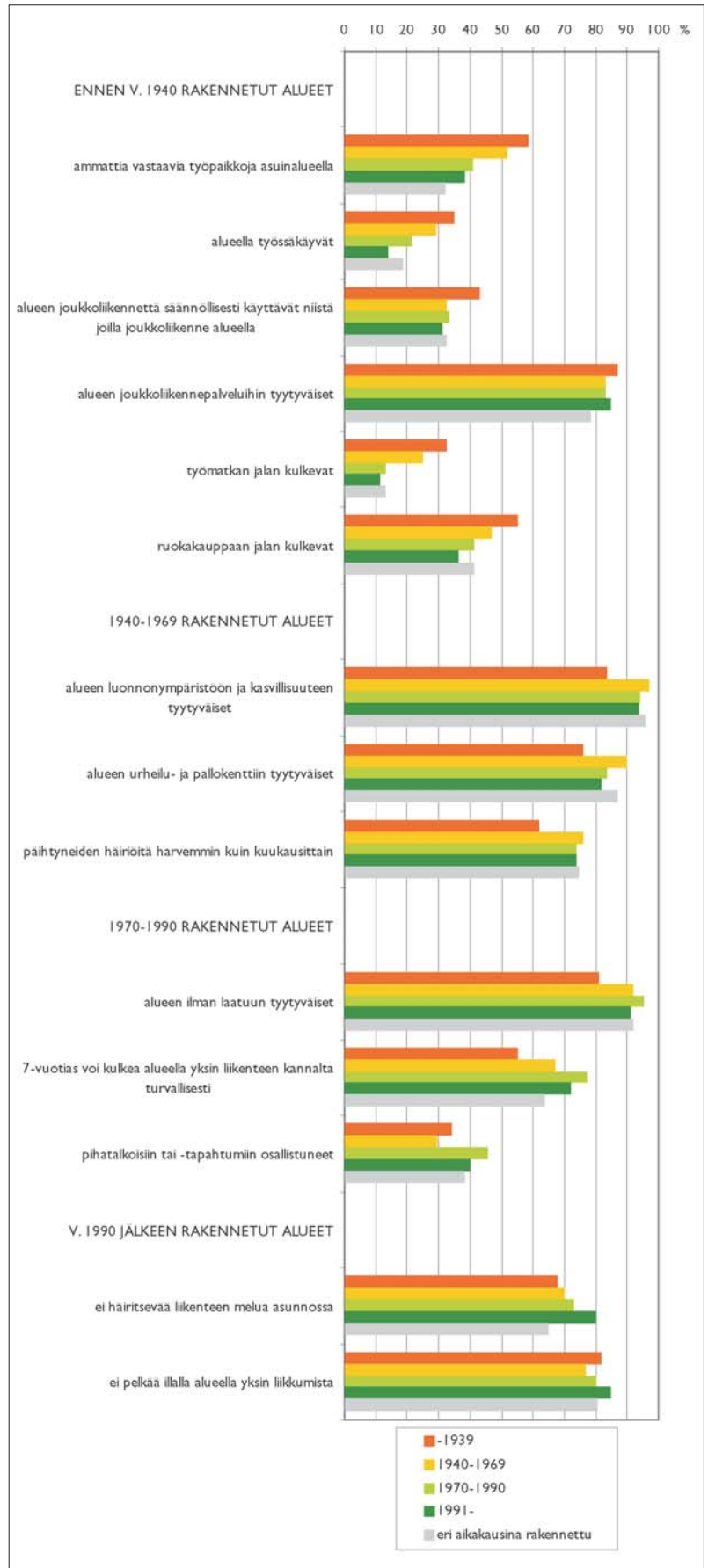
Uusimmilla, 1990 jälkeen rakennetuilla asuinalueilla asuu 11 % vastaajista. Uudet alueet sijaitsevat pääosin lähiöissä, ja yli puolet vastaajista asuu pientaloissa. Erityisesti pari- ja rivitaloasuminen on yleistä, uusilla asuinalueilla puolet pientaloasujista asuu pari- tai rivitaloissa. Vuoden 1990 jälkeen rakennetuilla alueilla omistusasuntojen osuus on aiempaa pienempi huolimatta pientalojen suuresta osuudesta, sillä niillä on paljon uusia asumismuotoja kuten asumisoikeus- ja osaomistusasuntoja. Uusilla alueilla peräti 11 % vastaajista asuu näissä muissa asumismuodoissa, kun muilla alueilla vain noin 1 %. Uusilla asuinalueilla asutaan hiukan ahtaammin kuin muilla alueilla johtuen suuresta lapsiperheiden osuudesta ja asuntokuntien keskimääräistä suuremmasta koosta. Vanhusten osuus asukkaista on hyvin pieni. Usean auton omistaminen on yleisempää kuin muilla alueilla, mihin vaikuttaa sekä uusien alueiden yhdyskuntarakenteellinen sijainti kauempana keskustoista että lapsiperhevoittoinen väestörakenne.

Uusilla asuinalueilla vain harva kokee häiritsevää liikenteen melua asunnossa, 80 % ei koe sitä lainkaan. Näillä alueilla ei myöskään juuri pelätä yksin illalla liikkumista.

Uusilla asuinalueilla palvelut laa- haavat usein jäljessä. Ruokakauppa on selvästi harvinaisempi kuin vanhem- milla asuinalueilla, mutta oman alueen kauppa käytetään silti useammin kuin muualla. Ruokakauppapalveluihin ollaan muita jonkin verran tyytymättö- mämpää. Mitä uudempi asuinalue, sitä useammin lapset käyvät asuinalueen ul- kokuopuolista ala-astetta, vaikka ala-aste olisikin asuinalueella. Peruskoulu- ja päi- vähoitopalveluihin ollaan silti melkein yhtä tyytyväisiä kuin muilla alueilla. Uusilla alueilla palvelutoiveita esitetään eniten, ruokakauppa- ja postipalveluista kahviloihin ja nuorisotiloihin. Monet ovat tyytymättömiä urheilu- ja pallo- kenttiin. Myös ulkoilualue- ja liikunta- palvelutoiveita on enemmän kuin muu- alla. Suosituin toive on sisäliikunatilat tai urheiluhalli, mutta myös urheilu- tai pallokenttiä, lenkkipolkuja ja luistelu- kenttiä toivotaan useammin kuin muil- la alueilla.

Työssäkäynti omalla asuinalueella vähenee selvästi mitä uudemmasta asuinalueesta on kysymys, uusimmilla alueilla asuvista vastaajista vain joka seitsemäs työssäkäyvä käy töissä asuin- alueellaan. Työmatkat ovat keskimää- rin pidemmät kuin ennen vuotta 1970 rakennetuilla alueilla. Mitä uudempi asuinalue on kyseessä, sitä useammin työ- ja kauppatarkoituksella käytetään au- toa. Uusilla alueilla asuvat vastaajat ovat muita hiukan tyytymättömämpiä osal- listumismahdollisuuksiin sekä asuinalueen suunnittelua ja päätöksentekoa kos- kevaan tiedonsaantiin.

Uusien asuinalueiden asunnot ja pihat ovat saaneet jonkin verran pa- remmat arvosanat kuin muilla alueilla. Yllättäen asukkaiden muuttohalukkuus on kuitenkin suurempi kuin muilla alu- eilla, mikä johtuu osittain ahtaammas- ta asumisesta ja lapsiperheiden tilan- tarpeesta. Uusilla asuinalueilla asuvien vastaajien asumistoiveet painottuvat lähes yksinomaan pientaloihin pienta- lovaltaisella alueella.

Kuva 89. Eri ikäisten asuinalueiden edut.

11.4 Asuinalueiden erot taajaman koon mukaan

Eri taajamakokoluokissa on asuttu suurin piirtein yhtä kauan nykyisessä asunnossa ja asuinalueella. Kaikissa kokoluokissa ollaan suunnilleen yhtä tyytyväisiä peruskoulu- ja päivähoitopalveihin, lasten leikkipaikkoihin, asuinalueen yhteistiloihin sekä asuinalueen suunnittelua ja päätöksentekoa koskevaan tiedonsaantiin. Osallistumisessa pihatalkoisiin tai -tapahtumiin ei ole eroja. Keskusta- ja pientaloaluetoiveilla ei ole eroja eri taajamakokoluokkien välillä, mutta kerrostalovaltaisen alueen suosio asumistoiveissa kasvaa ja maaseutumaisen vähenee taajamakoon kasvaessa.

10 000–20 000 asukkaan taajamat

10 000–20 000 asukkaan taajamissa asuu 9 % vastaajista. Lähiöasukkaiden osuus kasvaa taajamakoon kasvaessa. 10 000–20 000 asukkaan taajamissa 55 % vastaajista asuu lähiöissä, kun taas keskustoissa sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla asuvien osuus on suurempi kuin suurissa taajamissa. Lähes neljä viidestä asuu pientalossa ja yli neljä viidestä omistusasunnossa. Omakotitaloasumisen osuus on kasvanut viidessä vuodessa. Asumisväljyys on hiukan suurempi kuin yli 50 000 asukkaan taajamissa. 10 000–20 000 asukkaan taajamissa asuu enemmän kouluikäisten lasten perheitä ja suurempia kotitalouksia kuin suuremmissa taajamissa. Autottomissa perheissä asuu vain 12 % vastaajista ja usean auton omistaminen on yleistä. Nykyisessä asunnossa ja asuinalueella on asuttu keskimäärin kauemmin kuin isommissa taajamissa.

Tässä taajamakokoluokassa pihojen viihtyisyyteen sekä pihojen leikki- ja oleskelupaikkoihin ollaan tyytyväisempiä kuin suuremmissa taajamissa. Pihaa myös käytetään huomattavan usein. Tyytyväisyys pihojen viihtyisyyteen ja pihan käyttötiheys on viiden vuoden aikana kasvanut. Asuinalueen

viihtyisyyteen, ilman laatuun sekä luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen ollaan jonkin verran tyytyväisempiä kuin suuremmissa taajamissa. Tyytyväisyys luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen on kasvanut. Asuinalueen rauhallisuuden ollaan tyytyväisempiä ja lasten liikenneturvallisuus on parempi kuin yli 50 000 asukkaan taajamissa. Pyöräilyympäristöä pidetään pienemmissä taajamissa miellyttävämpänä kuin suurissa. 10 000–20 000 asukkaan taajamissa naapurikontaktit ovat tiiviimpiä, päihdyneiden aiheuttamia häiriöitä on vähemmän, ja ulkona yksin liikkumista pelätään hiukan harvemmin kuin suuremmissa taajamissa.

Pienempien taajamien asuinalueilla ruokakauppalveluita on selvästi vähemmän ja niihin ollaan jonkin verran tyytymättömämpiä kuin suuremmissa taajamissa. Ala-asteita on jonkin verran harvemmassa kuin suurissa taajamissa, mutta oman alueen ala-astetta käytetään useammin silloin kun se on alueella. Viiden vuoden aikana sekä ala-asteet että ruokakaupat ovat vähentyneet 10 000–20 000 asukkaan taajamissa, ruokakaupan asuinalueella omaavien osuus on laskenut peräti 12 prosenttiyksiköllä. Autoa käyttääkin kauppatkalla 72 %, mikä on huomattavasti enemmän kuin muissa taajamakokoluokissa. Auton käyttö kauppatkalla on viidessä vuodessa lisääntynyt peräti 19 prosenttiyksiköllä.

Oman alan työpaikkoja on vastaajien mukaan asuinalueella selvästi vähemmän kuin suurissa taajamissa ja työmahdollisuudet omalla asuinalueella näyttävät viidessä vuodessa heikentyneen. Asuinalueella työssäkäyvien osuus on kuitenkin sama kuin suurissa taajamissa, vaikka onkin laskenut. Työmatkan pituus on keskimäärin noin 4 km pidempi kuin yli 50 000 asukkaan taajamissa asuvilla. Työmatkojen keskimääräinen pituus on kasvanut viidessä vuodessa erityisen paljon juuri 10 000–20 000 asukkaan taajamissa. Autoa käyttää työmatkalla 73 % vastaajista ja työmatka-autoilu on lisääntynyt.

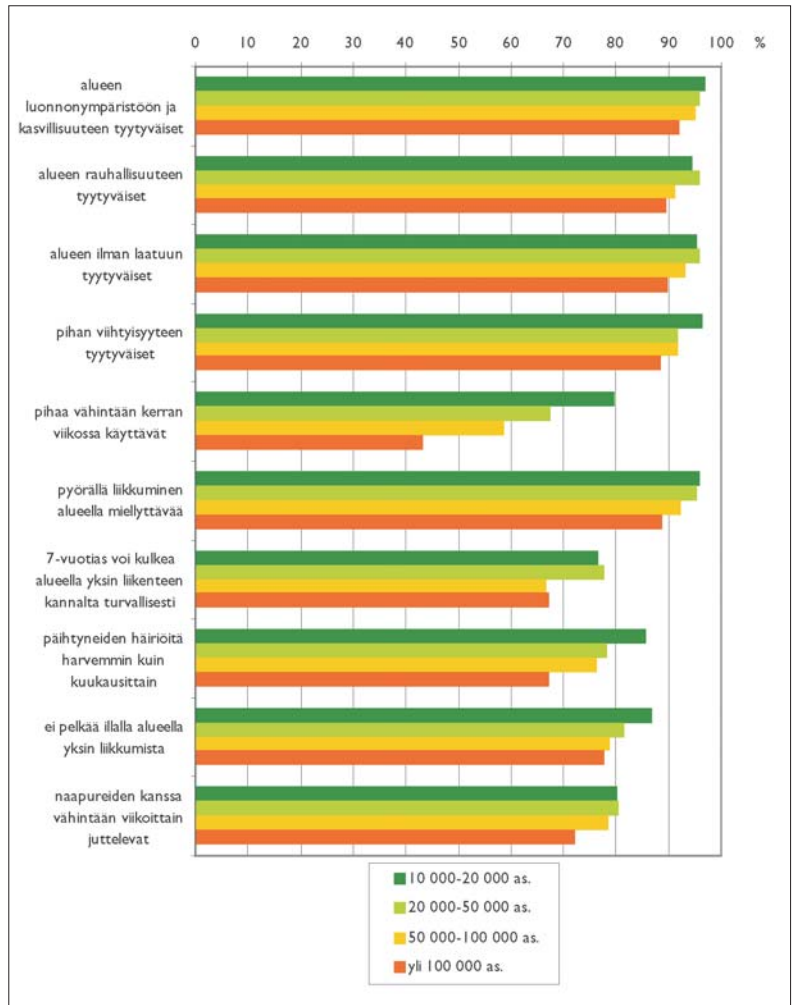
10 000–20 000 asukkaan taajamissa selvästi harvemmallalla vastaajalla on joukkoliikennepalveluja asuinalueellaan

kuin suurissa taajamissa. Viiden vuoden aikana joukkoliikennepalvelujen tarjonta on heikentynyt. Sopiva joukkoliikenteen pysäkki puuttuu lähietäisyydeltä 19 %:lta vastaajista. Joukkoliikennettä käytetään hyvin vähän, vain 12 % joukkoliikennepalveluja asuinalueella omaavista käyttää niitä säännöllisesti. Tyytymättömyys asuinalueen joukkoliikennepalveluihin on lisääntynyt, ja joukkoliikennepalvelutoiveet ovat yleisempiä kuin suuremmissa taajamissa. Ulkoilu- ja liikuntapalvelutoiveissa lasten leikkipaikkoja, valaistuja ulkoilureittejä ja koirapuistoja toivotaan useammin kuin suuremmissa taajamissa. Pienemmissä taajamissa ollaan jonkin verran tyytymättömämpiä myös mahdollisuuksiin osallistua asuinalueita koskevaan suunnitteluun.

Arvosanat asunnolle, pihalle ja asuinalueelle ovat 10 000–20 000 asukkaan taajamissa hiukan korkeammat kuin muissa taajamakokoluokissa. Muuttohalukkuus on jonkin verran alempi ja se on laskenut viidessä vuodessa. Pienissä taajamissa lähes kaikki haluavat asua pientalossa. Erityisesti omakotitalotoiveet ovat lisääntyneet, pari- ja rivitalotoiveet sen sijaan vähentyneet. Maaseutumaisista asumista toivoo jopa neljännes vastaajista, toisaalta keskusta-asumistoiveet ovat kasvattaneet suosiotaan.

20 000–50 000 asukkaan taajamat

20 000–50 000 asukkaan taajamissa asuu 30 % vastaajista. Heistä 61 % asuu pientaloissa ja 28 % keskustoissa. Asumisväljyys on hiukan suurempi kuin yli 50 000 asukkaan taajamissa. Asuinalueen rauhallisuuteen ollaan selkeästi tyytyväisempiä ja lasten koettu liikenneturvallisuus on parempi kuin yli 50 000 asukkaan taajamissa. 20 000–50 000 asukkaan taajamissa käydään hiukan useammin töissä omalla asuinalueella kuin muissa taajamakokoluokissa. Työmatkan pituus on keskimäärin noin 4 km pidempi kuin yli 50 000 asukkaan taajamissa ja työmatkojen pituus on viidessä vuodessa kasvanut. Työmatka-autoilu on voimakkaasti lisääntynyt, ja myös

Kuva 90. Pienten taajamien asuinalueiden edut.

kauppatkalla käytetään entistä useammin autoa. Useimmissa asuin ympäristön ominaisuuksissa 20 000–50 000 asukkaan taajamat sijoittuvat pienten ja suurten taajamien välimaastoon.

50 000–100 000 asukkaan taajamat

50 000–100 000 asukkaan taajamissa asuu 17 % vastaajista. Lähiöasuminen on niissä selkeästi yleisempää kuin pienemmissä taajamissa. Kerrostaloissa asuu yli puolet vastaajista ja kerrostaloasuminen on viidessä vuodessa yleistynyt. Vanhojen asuinalueiden osuus on suurempi ja asumisväljyys jonkin verran pienempi kuin pienemmissä taajamissa. Työmatkojen pituus on 50 000–100 000 asukkaan taajamissa keskimäärin lyhyempi ja työmatka kuljetaan useammin kevyellä liikenteellä kuin muissa taajamakokoluokissa. Ruokakauppa on asuinalueella huomattavasti useammin kuin alle 50 000 asukkaan taajamissa. 50 000–100 000 asukkaan taajamissa ruokakaupan asuinalueella omaavat vastaajat eivät kuitenkaan käytä oman alueen ruokakauppaa yhtä usein kuin yli 100 000 asukkaan taajamissa. Tyytyväisyys asuinalueen luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen, urheilu- ja pallokenttiin sekä lasten leikkipaikkoihin on viidessä vuodessa kasvanut ja tyytymättömyys päivähoitopalveluihin vähentynyt.

Yli 50 000 asukkaan taajamissa alueen rauhallisuuteen ollaan huomattavasti tyytymättömämpiä kuin sitä pienemmissä taajamissa, ja lasten liikenneturvallisuus koetaan heikommaksi. Viiden vuoden aikana lasten koettu liikenneturvallisuus on heikentynyt eniten 50 000–100 000 asukkaan taajamissa. Myös osallistuminen pihatalkoisiin ja -tapahtumiin on vähentynyt. Oman asuinalueen ala-astetta käytetään jonkin verran harvemmin kuin muissa taajamakokoluokissa, vaikka se olisikin alueella. Kerrostaloasumisen suosio asumistoiveissa on kasvanut. Useimmissa asuinympäristön ominaisuuksissa 50 000–100 000 asukkaan taajamat sijoittuvat pienten ja suurten taajamien välimaastoon.

Yli 100 000 asukkaan taajamat

Yli 100 000 asukkaan taajamissa asuu suurin osuus, 44 %, vastaajista. Suurimmissa taajamissa kaksi kolmesta asuu

kerrostalossa ja lähes kolme neljästä lähiössä. Kerrostaloasumisen osuus on viiden vuoden aikana ollut kasvussa. Vuokra-asumisen ja muiden hallintamuotojen (mm. asumisoikeus, osanomistus) osuus on suurempi kuin pienemmissä taajamissa. Vuokra-asujien osuus on kasvanut. Asumisväljyys on hiukan pienempi kuin muissa, etenkin alle 50 000 asukkaan taajamissa. Vanhoilla asuinalueilla asuvien osuus on suurempi kuin muualla. Suurimmissa taajamissa asuu paljon yhden hengen asuntokuntia ja autottomia.

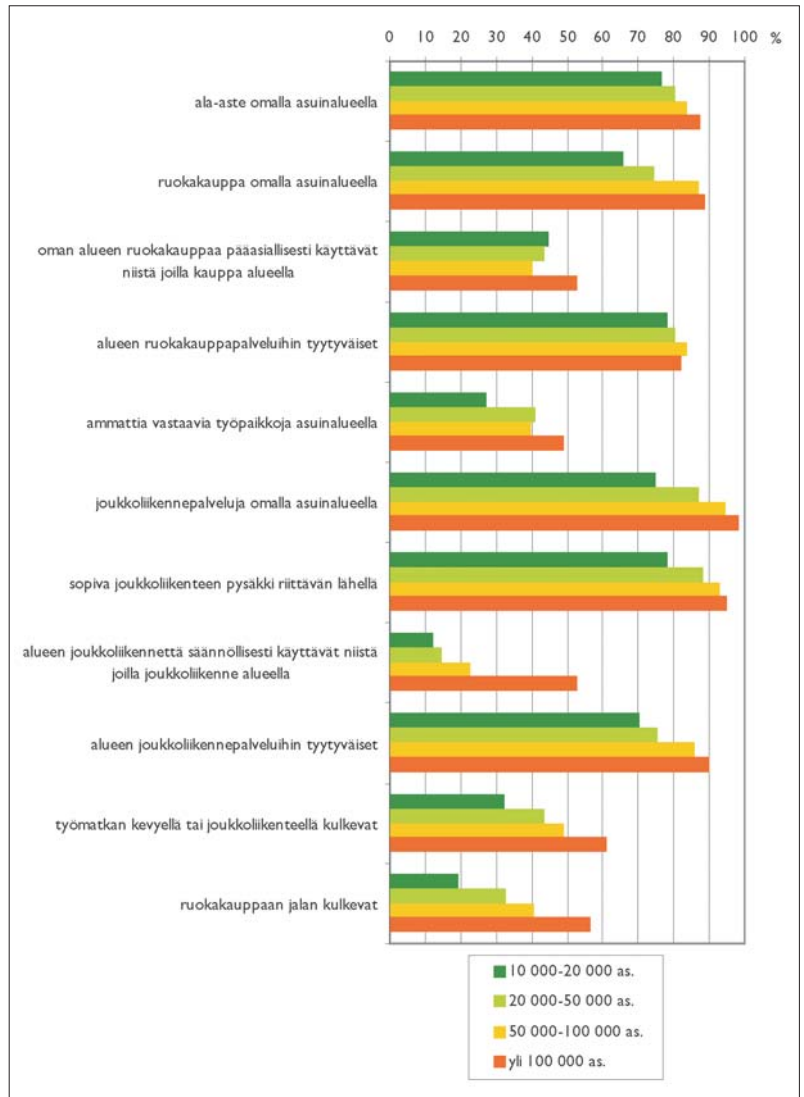
Suurissa taajamissa on parempi palvelutaso kuin pienemmissä. Peruskoulu- ja päivähoitopalveluja on asuinalueella hiukan useammin kuin pienemmissä taajamissa ja ruokakauppalveluita paremmin kuin alle 50 000 asukkaan taajamissa. Yli 100 000 asukkaan taajamissa ruokakaupan alueella omaavat vastaajat käyttävät oman asuinalueen kauppaa enemmän kuin muualla, ja kauppaan kulkee kävellen yli puolet vastaajista. Oman asuinalueen ala-asteen käyttö sen sijaan vähenee suurempiin taajamiin mentäessä, vaikka ala-aste olisi alueella. Lähes kaikilla, 98 %:lla, on joukkoliikennepalveluja asuinalueellaan. Sopiva pysäkki löytyy läheltä useimmin. Joukkoliikennettä käytetään paljon enemmän kuin muualla. Suurimmissa taajamissa sen käyttö on yli neljä kertaa niin yleistä kuin pienimmässä taajamakokoluokassa niillä vastaajilla, joilla joukkoliikennepalveluja on alueella. Työmatkalla 35 % käyttää joukkoliikennettä. Joukkoliikennepalveluihin ollaan yleensä tyytyväisiä.

Yli 100 000 asukkaan taajamissa asuinalueella on useimmin oman alan työpaikkoja ja työmahdollisuudet asuinalueella näytävät niissä viidessä vuodessa parantuneen. Työmatkan pituus on selkeästi lyhyempi kuin alle 50 000 asukkaan taajamissa asuvilla. Erittäin tyytyväisten osuus puisto- ja ulkoilualueisiin kasvaa mitä suuremmasta taajamasta on kyse, mihin voi vaikuttaa esimerkiksi rakennettujen puistojen laatu ja erilaisten ulkoilupalvelujen parempi tarjonta suuremmissa taajamissa. Suosituimmat ulkoilu-

alue- ja liikuntapalvelutoiveet ovat sisäliikuntatilat tai urheiluhalli sekä uimahalli. Yli 100 000 asukkaan taajamissa asuinalueen suunnittelutilaisuuksia on järjestetty paljon useammin ja niihin on osallistuttu jonkin verran useammin kuin muissa taajamakokoluokissa.

Yli 100 000 asukkaan taajamissa 4,5 % vastaajista kokee häiritsevää liikenteen melua erittäin paljon tai paljon, mikä on selvästi enemmän kuin muissa taajamissa. Asuinalueen rauhallisuuteen ollaan huomattavasti tyytymättömpä ja lasten liikenneturvallisuus koetaan heikommaksi kuin alle 50 000 asukkaan taajamissa. Mitä suuremmasta taajamasta on kysymys, sitä suurempi on ilman laatuun tyytymättömien sekä pyöräilyä asuinalueella epämiellyttävänä pitävien osuus. Asuintalon pihoja käytetään vähemmän kuin pienemmissä taajamissa. Päihtyneiden aiheuttamia häiriöitä koetaan useammin ja ulkona yksin liikkumista pelätään enemmän, mutta liikkumista pelon takia rajoitetaan kuitenkin vähemmän kuin pienemmissä taajamissa. Naapurikontaktit vähenevät taajamakoon kasvaessa.

Arvosana pihalle laskee taajamakoon kasvaessa, mutta arvosanat asunnolle ja asuinalueelle ovat samat kaikissa yli 20 000 asukkaan taajamakokoluokissa. Asunnon vaihtoa suunnittelevia on sitä enemmän mitä suurempi taajama on. Myös yli 100 000 asukkaan taajamissa valtaosa haluaisi asua pientalossa, mutta kerrostalotoiveiden osuus, 30 %, on kuitenkin huomattavasti suurempi kuin pienemmissä taajamissa. Viidessä vuodessa kerrostaloasumisen suosio talotyyppitöiveissa on kasvanut. Myös asuinalueitöiveissa kerrostalovaltaisen alueen töiveet ovat yleisempiä kuin pienemmissä taajamissa.

Kuva 91. Suurten taajamien asuinalueiden edut.

11.5 Väestöryhmien erot iän mukaan

Joissakin asuinympäristön ominaisuuksissa ja asukkaiden näkemyksissä ei ole eroja eri ikäryhmien välillä. Kaikissa ikäryhmissä liikenteen meluhaittoja on koettu suunnilleen saman verran, eikä tyytyväisyydessä ilman laatuun, peruskoulupalveluihin, joukkoliikennepalveluihin tai arvosanassa asunnolle juuri ole eroja ikäryhmien välillä. Työmatkan kulkutapajakaumassa on vain hyvin pieniä eroja lukuun ottamatta nuoria ja vanhuksia, joita on työelämässä hyvin vähän.

15–19-vuotiaat

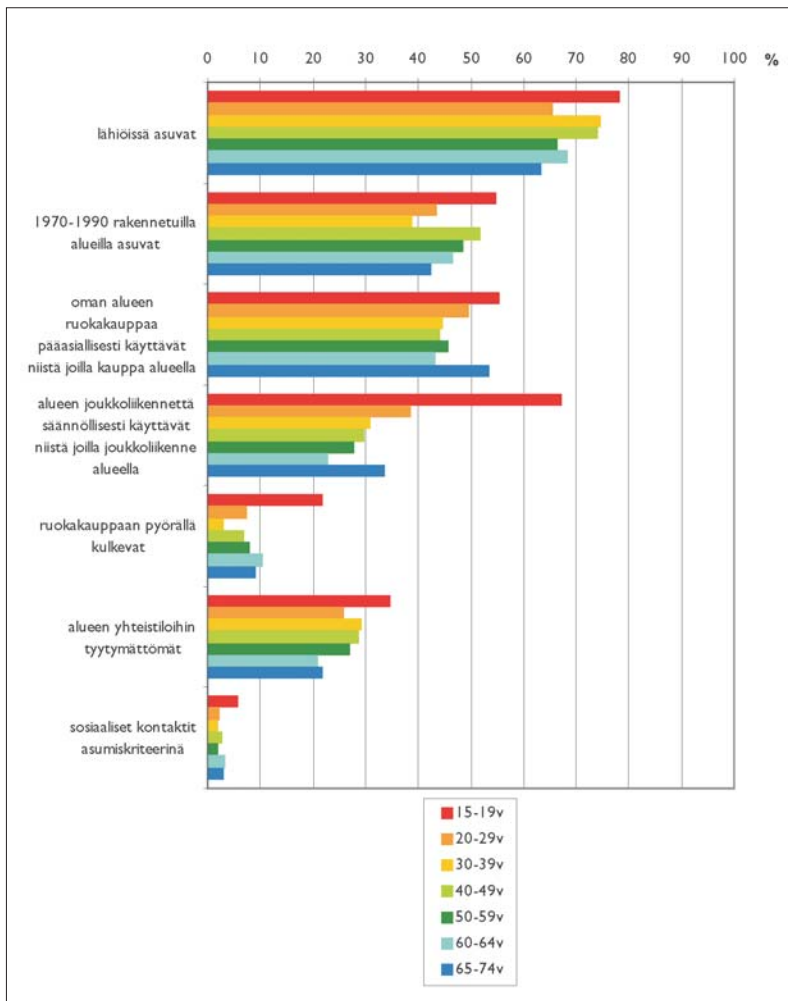
Nuoret, 15–19-vuotiaat, asuvat useimmiten vielä vanhempiensa luona, mikä selittää pientalo- ja omistusasumisen suurta osuutta tässä ikäryhmässä. Ker-

rostaloasuminen on viiden vuoden aikana kuitenkin yleistynyt. Lähiöissä asuminen on tässä ikäryhmässä yleisintä, ja nuoret asuvat muita useammin myös 1970–1990 rakennetuilla alueilla. Asumisväljyys on nuorten perheissä kaikista ikäryhmistä alhaisin.

Nuorilla ei ole vielä yleensä mahdollisuutta oman auton käyttöön ja he käyttävätkin ikäryhmistä ylivoimaisesti eniten joukkoliikennettä. Nuoret käyttävät pääasiassa oman asuinalueen ruokakauppaa, jonne he useimmiten kävelevät tai muita ikäryhmiä useammin myös pyöräilevät. Joukkoliikenteen käyttö kauppamatkalla on lisääntynyt. Työssä olevien nuorten työmatkan pituus on muita ikäryhmiä lyhyempi ja he käyvät usein töissä omalla asuinalueellaan. Töissä olevia nuoria on otoksessa kuitenkin liian vähän, jotta tulos olisi tilastollisesti luotettava.

Nuoret ovat keskimääräistä jonkin verran tyytymättömämpiä asuinalueen puisto- ja ulkoilualueisiin ja tyytymättömyys on lisääntynyt viidessä vuodessa. Oman asuintalon pihan käyttö on vähentynyt. Nuorten palvelutoivomuksissa asuinalueelle korostuvat kahvilat, nuorisotilat ja muut kaupat kuin ruokakaupat. Nuorilla on eniten ulkoilua- ja liikuntapalvelutoiveita, yleisin toive on saada asuinalueelle urheilutai pallokenttiä. 15–19-vuotiaat eivät rajoita illalla yksin liikkumista pelon vuoksi, vaikka joka kymmenes heistä pelkääkin yksin illalla liikkumista alueella. Nuoret eivät ylläpidä kovin kiinteitä naapurikontakteja eivätkä osallistu pihatakoisiin ja -tapahtumiin aktiivisesti. Asuinalueen suunnittelutilaisuuksiin kyselyyn vastanneet nuoret eivät ole osallistuneet lainkaan. Nuoret ovat tyytymättömämpiä asuinalueen yhteistiloihin kuin muut ikäryhmät.

Muuttoa suunnittelevien nuorten osuus on kohtalaisen suuri, 29 %, ja se on viiden vuoden aikana voimakkaasti kasvanut. 86 % nuorista haluaisi asua mieluiten pientalossa, pari- ja rivitalotoiveet ovat lisääntyneet omakotitalon kustannuksella. Kuitenkin myös keskusta-asuminen on suosittu toive. Keskusta- ja kerrostalovaltaisen asuinalueen toiveet ovat kasvaneet samalla kun

Kuva 92. 15–19-vuotiaille ominaiset piirteet.

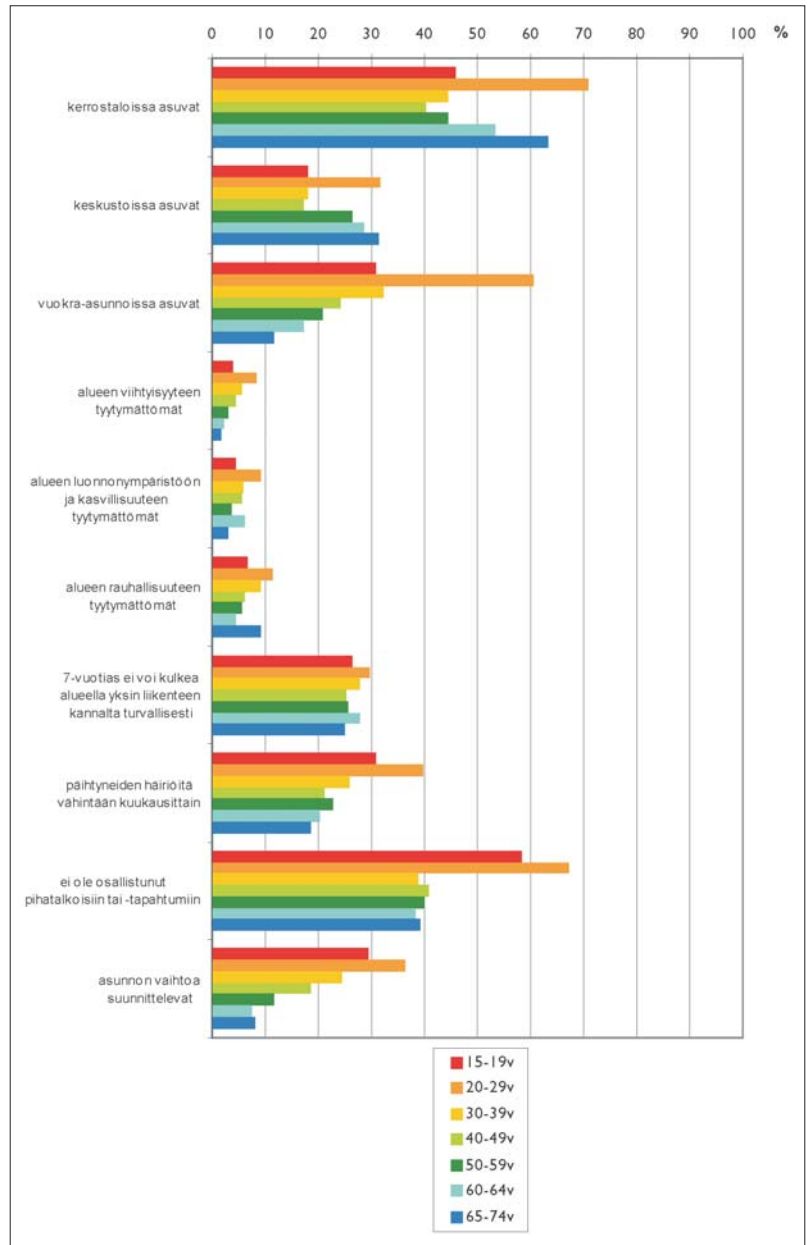
pientalovaltaisen asuinalueen toiveet ovat voimakkaasti vähentyneet. Nuorten asumistoiveiden valintakriteerinä on muita ikäryhmiä useammin sosiaaliset kontaktit ja rauhallisuus, kun taas vaivattomuuden ja helppohoitoisuuden merkitys on pienimmillään.

20–29-vuotiaat

Nuoret aikuiset, 20–29-vuotiaat, asuvat muita ikäryhmiä useammin kerrostaloissa ja keskustoissa. Kerrostalo- ja keskusta-asuminen on viiden vuoden aikana edelleen yleistynyt. 20–29-vuotiaat asuvat tyypillisesti vuokra-asunnoissa, ja he ovat asuneet nykyisessä asunnossaan ja asuinalueellaan keskimäärin lyhyemmän aikaa kuin muut ikäryhmät. Kolmannes 20–29-vuotiaista asuu autottomissa talouksissa. Nuorten aikuisten asumiseen vaikuttavat yleisesti kotoa pois muutto, yksin asuminen, opiskelu ja autottomuus.

Kerrostalo-, keskusta- ja vuokra-asuntovaltainen asuminen näkyy nuorten aikuisten vastauksissa. 20–29-vuotiaat ovat muita tyytymättömiä asuinalueen viihtyisyyteen, rauhallisuuteen, luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen sekä pihojen leikki- ja oleskelupaikkoihin. Myös asuinalueen leikkipaikkoihin ollaan usein tyytymättömiä. Liikennettä pidetään lasten kannalta turvattomana hiukan useammin kuin muissa ikäryhmissä. Toisaalta nuoret aikuiset eivät koe muita ikäryhmiä enemmän häiritsevää liikenteen melua asunnossaan, mutta päihtyneiden aiheuttamia häiriötä selvästi useammin. Nuoret aikuiset hyvin harvoin rajoittavat illalla yksin liikkumista pelon vuoksi, vaikka joka kymmenes heistä pelkääkin yksin illalla liikkumista alueella.

Asuintalon pihaa 20–29-vuotiaat käyttävät suhteellisen vähän ja käyttö on viidessä vuodessa vähentynyt, mutta tyytyväisyys pihojen viihtyisyyteen on kuitenkin lisääntynyt. Nuorilla aikuisilla on paljon palvelutoiveita. Muita ikäryhmiä useammin asuinalueelle toivotaan pankkipalveluita ja kirjastoa. Ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveissa eniten toivotaan sisäliikuntatiloja tai

Kuva 93. 20–29-vuotiaille ominaiset piirteet.

urheiluhallia. Nuoret aikuiset juttelevat ikäryhmistä kaikkein vähiten naapureiden kanssa ja osallistuvat harvimmalla pihatakoisiin ja -tapahtumiin. 20–29-vuotiaiden auton käyttö työmatkalla on lisääntynyt.

20–29-vuotiaat antavat keskimäärin alemman arvosanan pihalle kuin muut ikäryhmät. Asunnon vaihtoa suunnittelevien osuus on suurempi kuin muissa ikäryhmissä, jopa 36 %. Yleisin muuttosyy on liian pieni asunto, mutta taloudelliset syyt ja työpaikan vaihto ovat yleisempiä muuttosyytä kuin muilla ikäryhmillä. Suurin osa 20–29-vuoti-

aistakin haluaisi asua pientalossa huolimatta heidän hyvin yleisestä kerrostaloasumisestaan. Toisaalta keskusta-asumista toivotaan suhteellisen usein ja sen suosio on kasvanut pientalovaltaisen asuinalueen toiveiden vähentyessä voimakkaasti.

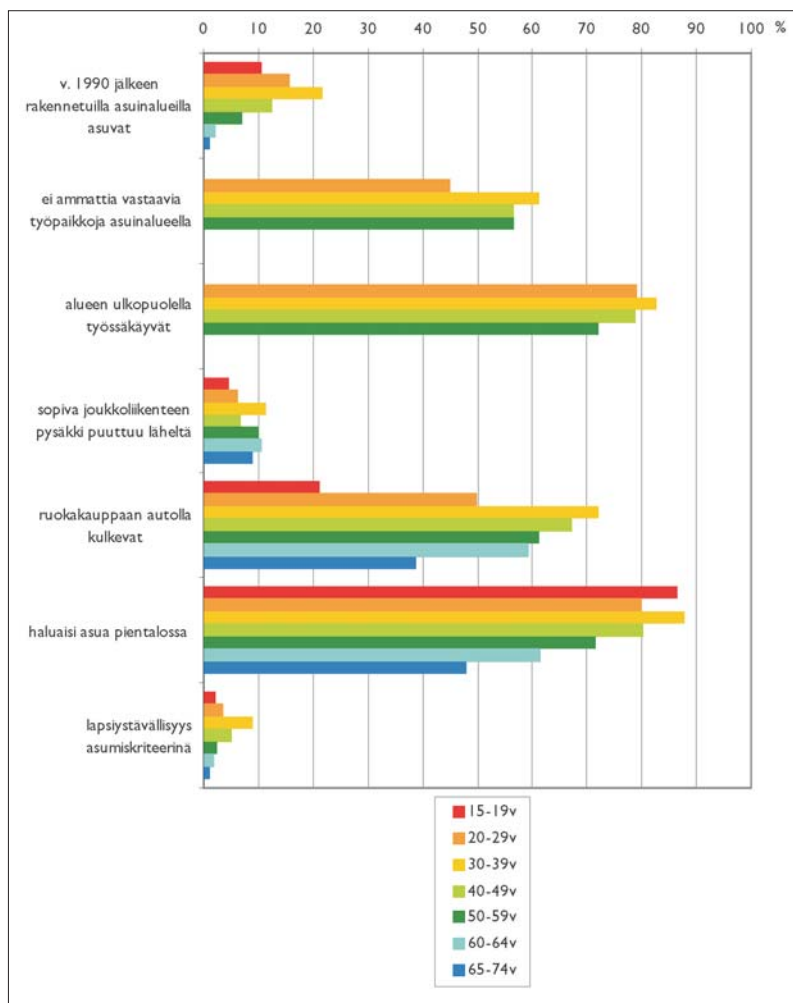
30–39-vuotiaat

30–39-vuotiaat asuvat useimmiten pientaloissa ja kerrostaloasuminen on heillä viiden vuoden aikana vähentynyt. Lähiöissä ja omistusasunnoissa asuminen on huomattavasti yleisempää kuin edellisessä ikäryhmässä, kaksi kolmasosaa asuu omistusasunnoissa. Asumisväljiys on suhteellisen alhainen. 30–39-vuotiaat asuvat muita ikäryhmiä useammin uusilla, 1990 jälkeen rakennetuilla asuinalueilla. Nykyisessä asunnossa ja asuinalueella ei keskimäärin ollakaan asuttu kovin montaa vuotta.

30–39-vuotiaat elävät usein lapsiperhevaihetta, mikä näkyy heidän vastauksissaan. Palvelutoiveita on paljon ruokakaupasta peruskoulupalveluihin. Ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveissa korostuvat muita useammin leikkikentät ja lenkkipolut tai pururadat. Pihan leikkipaikkoihin ja asuinalueen leikkikenttiin ollaan usein tyytymättömiä. Tyytymättömyys päivähoitopalveluihin on vähentynyt viiden vuoden aikana. Asuintalon pihaa käytetään usein, mutta pihan käyttö on viidessä vuodessa vähentynyt.

30–39-vuotiailla oman alan työpaikkoja on asuinalueella kaikista ikäryhmistä vähiten. Asuinalueella käydäänkin vähemmän töissä kuin muissa ikäryhmissä. Sopiva joukkoliikenteen pysäkki puuttuu lähietäisyydeltä useammin kuin muissa ikäryhmissä. Auton käyttö kauppamatkalla on kaikkein yleisintä ja se on viidessä vuodessa lisääntynyt.

30–39-vuotiaat antavat asuinalueelleen aavistuksen paremman arvostuksen kuin muut ikäryhmät. Tässä ikäryhmässä liian pieni asunto on ylivoi- maisesti yleisin muuttosyy, 38 %:lla muuttoa suunnittelevista, mikä liittyy yleensä perheen koon kasvuun. Pientaloasumisen toiveet ovat tässä ikäryhmässä yleisimpiä, peräti 88 % haluaa asua pientalossa. Sen sijaan keskusta-asuminen on ikäryhmistä vähiten toivottua. Asumistoiveiden valintakriteereinä korostuvat lapsiystävällisyys ja hyvän kasvuympäristön merkitys.

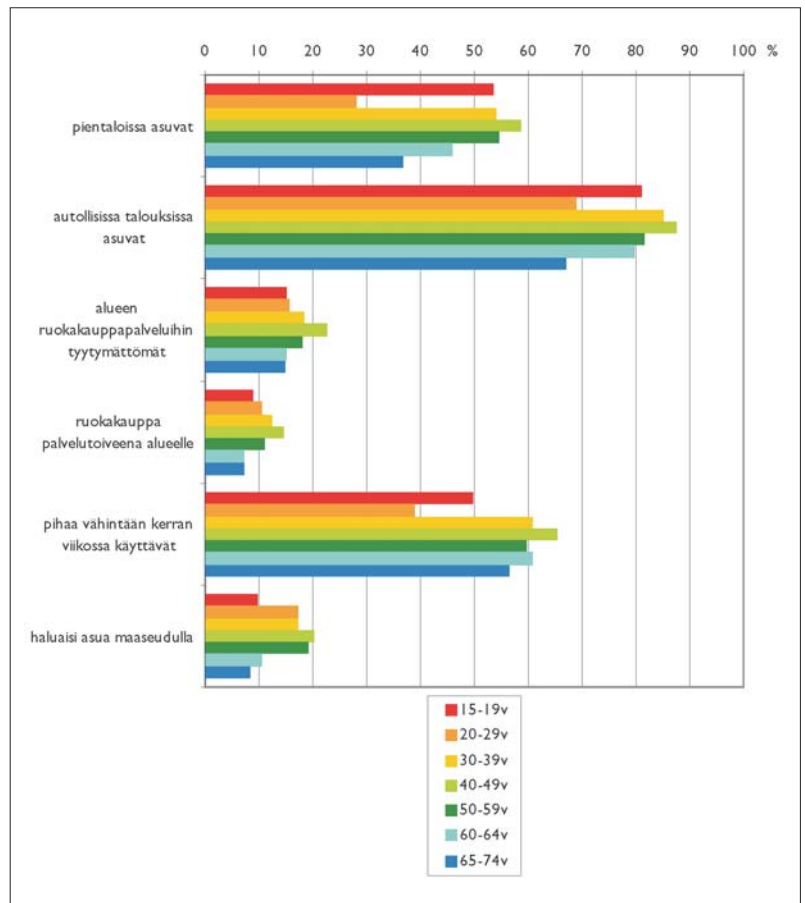
Kuva 94. 30–39-vuotiaille ominaiset piirteet (15–19- ja 60–74-vuotiaat eivät mukana työssäkäyntiä koskevissa kysymyksissä).

40–49-vuotiaat

Pientaloasuminen on yleisintä 40–49-vuotiailla ja kerrostaloasuminen on heillä viiden vuoden aikana vähentynyt. Suurin osa asuu omistusasunnoissa. Autonomistus on tässä ikäryhmässä yleisintä. 40–49-vuotiaat ovat tyytymättömiä asuinalueen ruokakauppalpalveluihin. Ikäryhmällä on eniten palvelutoiveita, ja eniten toivotaan ruokakauppaa. Auton käyttö kauppamatkalla on yleistä ja lisääntynyt viidessä vuodessa. Oman asuintalon pihan käyttö on aktiivista. Neljä viidestä haluaa asua mieluiten pientalossa ja maaseutuasuminen on yleisempi toive kuin muissa ikäryhmissä.

50–59-vuotiaat

50–59-vuotiaat asuvat useimmiten pientaloissa ja kerrostaloasuminen on heillä viiden vuoden aikana vähentynyt. Keskusta-asuminen on jo selvästi yleisempää kuin edellisessä ikäryhmässä. Suurin osa asuu omistusasunnoissa. Selkeä harppaus asumisväljyydessä näkyy 50 ikävuoden tienoilla, jolloin aikuistuneet lapset muuttavat usein pois kotoa. Asuinpinta-alaa on henkeä kohti keskimäärin 11,6 m² enemmän kuin edellisessä ikäryhmässä. Liian suuri asunto onkin tämän ikäryhmän yleisin muuttosyy. Myös halu vaihtaa asuinalueetta on melko yleinen syy muuttoon. Auto on tässä ikäryhmässä kaikkein useimmin säännöllisesti käytettävissä. Asuintalon pihaa käytetään kohtalaisen usein. Yleisin ulkoilualue ja liikuntapalvelutoive on hiihtoladut. Maaseutumaisen asumisen toiveet ovat suhteellisen yleisiä ja ne ovat viidessä vuodessa lisääntyneet.

Kuva 95. 40–49-vuotiaille ominaiset piirteet.

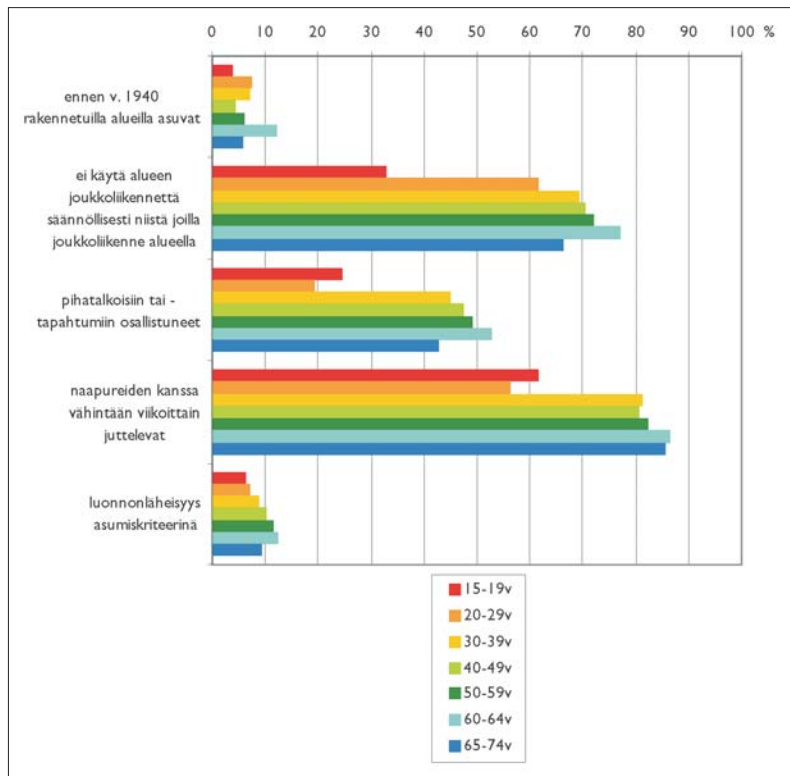
60–64-vuotiaat

60–64-vuotiaista jo reilu puolet asuu kerrostaloissa. Keskusta- ja kerrostaloasuminen on viiden vuoden aikana yleistynyt. Tässä ikäryhmässä asutaan muita useammin ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla. Suurin osa asuu omistusasunnoissa ja asumisväljyys on korkeimmillaan. Nykyisessä asunnossa ja asuinalueella ollaan asuttu yleensä hyvin pitkään.

60–64-vuotiaat juttelevat hyvin usein naapureiden kanssa. He ovat kaikista ikäryhmistä aktiivisimpia osallistumaan pihatalkoisiin ja tapahtumiin ja osallistumisaktiivisuus on viidessä vuodessa kasvanut. Pihaa käytetään usein. Palvelutoiveissa tulevat jo esiin vahusten palvelut. Yleisin ulkoilualuejalli kuntapalvelutoive on uimahalli. 60–64-vuotiaista työssäkäyvistä kolmannes käy töissä omalla asuinalueellaan ja työmatkojen pituus on keskimäärin muita ikäryhmiä lyhyempi. Työssäkäyviä on tässä ikäryhmässä kuitenkin niin vähän, ettei tulos ole tilastollisesti luotettava. Joukkoliikenteen käyttö on kaikista ikäryhmistä vähäisintä. Tyytymättömyys joukkoliikennepalveluihin on

kasvanut ja auton käyttö kauppatallalla lisääntynyt viidessä vuodessa.

60–64-vuotiailla muuttohalukkuus on hyvin vähäistä. Liian suuri asunto on yleisin muuttosyy. Toiseksi yleisin syy on 'asunto ei vastaa tarpeita', mihin voivat vaikuttaa iän tuomat esteettömyysongelmat kuten asunnon portaat tai kerrostalon hissittömyys. Halu vaihtaa asuinalueetta on kolmanneksi yleisin muuttosyy ja yleisempi kuin muilla ikäryhmillä. Kerrostalotoiveet lisääntyvät iän myötä, mutta tässä ikäryhmässä vielä yli kaksi kolmasosaa asui mieluiten pientalossa. Keskusta- ja kerrostalovaltaisen alueen toiveet ovat jo huomattavasti yleisempiä ja maaseutu-toiveet harvinaisempia kuin edellisessä ikäryhmässä. Keskustan ja kerrostalovaltaisen asuinalueen osuudet asuimistoiveissa ovat viidessä vuodessa kasvaneet samalla kun pientalovaltaisen asuinalueen toiveet ovat vähentyneet. 60–64-vuotiaiden asuimistoiveiden valintaperusteena on muita useammin luonnonläheisyys sekä lapsuuden ympäristö ja sukujuuret, toisaalta vaivattomuuden ja helppohoitoisuuden merkitys kasvaa. Sen sijaan tilan tarpeen merkitys on pienimmillään.

Kuva 96. 60–64-vuotiaille ominaiset piirteet.

65–74-vuotiaat

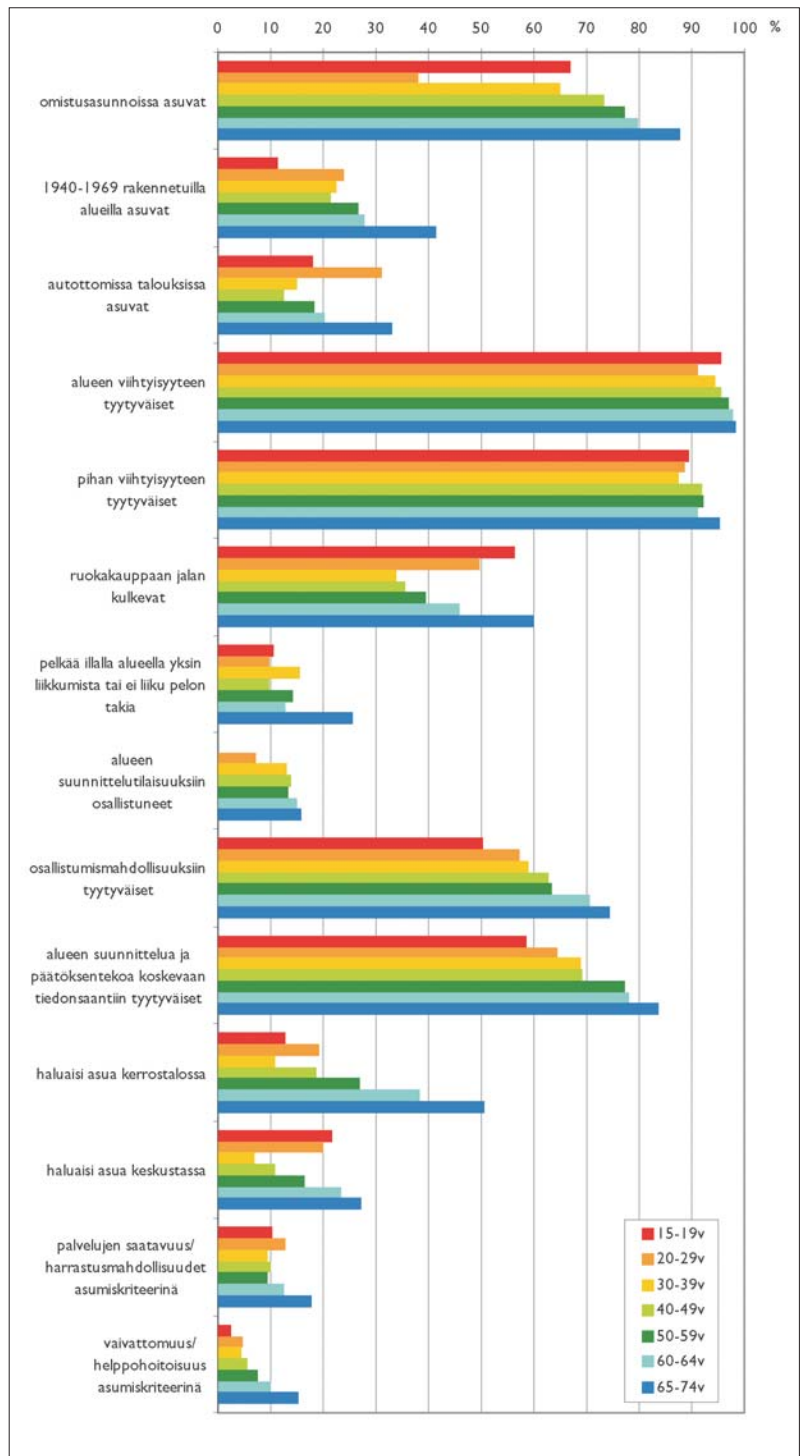
65–74-vuotiaista kaksi kolmasosaa asuu kerrostaloissa ja myös keskusta-asuminen on yleistä. Kerrostaloasuminen on viiden vuoden aikana yleistynyt. Peräti 88 % asuu omistusasunnoissa ja asumisväljyys on yleensä suuri. Vanhukset asuvat muita useammin 1940–1969 rakennetuilla alueilla ja hyvin harvoin uusilla, vuoden 1990 jälkeen rakennetuilla alueilla. 65–74-vuotiaat ovat asuneet nykyisessä asunnossaan ja asuinalueellaan pisimpään, asunnossa keskimäärin noin 19 vuotta ja asuinalueella 24 vuotta. Tässä ikäryhmässä kolmannes on autottomia ja kahden auton omistus taloudessa on harvinaista. Monilla vanhuksilla on auto säännöllisesti käytettävissä huolimatta autonomistuksen vähäisyydestä, ja auton käyttömahdollisuus on viiden vuoden aikana huomattavasti lisääntynyt. Auton suuri käyttömahdollisuus voi joh-

tua esimerkiksi säännöllisestä kyyti- mahdollisuudesta puolisolta tai sukulaisilta.

Vanhukset ovat ikäryhmistä tyytyväisimpiä asuinalueen viihtyisyyteen, puisto- ja ulkoilualueisiin sekä pihojen viihtyisyyteen. Tyytyväisyys puisto- ja ulkoilualueisiin on viidessä vuodessa kasvanut. Vanhukset käyttävät useimmiten oman asuinalueen ruokakauppaa ja kävelevät kauppaan. Vanhuksilla on vähiten palvelutoiveita, heidän palvelutoiveissaan korostuvat apteekki ja vanhusten palvelut. Ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveiden määrä vähenee myös vastaajan iän mukaan, vanhusten yleisin toive on uimahalli.

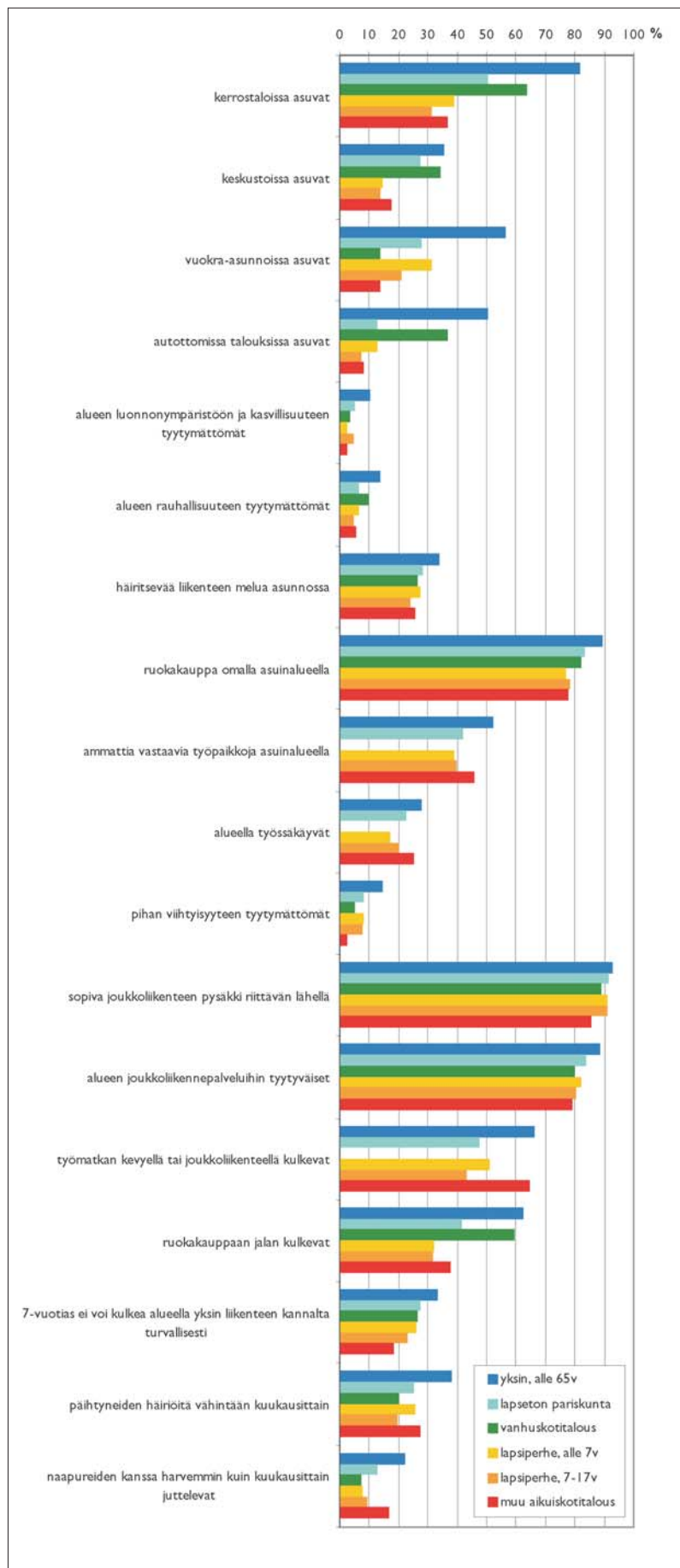
Vanhukset käyttävät pihaa suhteellisen paljon huolimatta yleisestä kerrostaloasumisesta. Naapurikontaktit ovat heillä hyvin aktiivisia. Alueen suunnittelutilaisuuksiin he osallistuvat hiukan useammin kuin muut ikäryhmät ja osallistuminen on viidessä vuodessa yleistynyt. Yli 65-vuotiaat ovat tyytyväisimpiä asuinalueen yhteistiloihin, osallistumismahdollisuuksiin sekä alueen suunnittelua ja päätöksentekoa koskevaan tiedonsaantiin. Vanhuksista noin neljännes pelkää yksin iltaisin liikkumista ja he usein rajoittavat illalla liikkumista pelon takia, mutta monet eivät liiku iltaisin ulkona myöskään elämäntapansa vuoksi.

Vanhukset antavat suhteellisen korkean arvosanan pihalleen huolimatta yleisestä kerrostaloasumisesta. Muuttohalukkuus on hyvin vähäistä. Yleisin muuttosyy on liian suuri asunto ja toisena esteettömyyteenkin liittyvä 'asunto ei vastaa tarpeita'. Vanhusten asumistoiveet painottuvat kerrostaloasumiseen ja kerrostalotoiveet ovat lisääntyneet viiden vuoden aikana. Kuitenkin vanhuksillakin pientalotoiveet ovat hiukan yleisempiä kuin heidän nykyinen pientaloasuminen. Keskustassa ja kerrostalovaltaisella alueella asuminen on toivotumpaa ja maaseutumainen asuminen vähemmän toivottua kuin muilla ikäryhmillä. Vanhuksilla palvelujen saatavuus on tärkein ja vaivattomuus tai helppohoitoisuus toiseksi tärkein kriteeri asumis-

Kuva 97. 65–74-vuotiaille ominaiset piirteet.

toiveiden valinnassa, ja ne ovat yleisempiä kuin missään muussa ikäryhmässä.

Kuva 98. Yksin asuville alle 65-vuotiaille ominaiset piirteet (vanhuskotiloudet eivät mukana työssäkäyntiä koskevissa kysymyksissä).

11.6 Väestöryhmien erot perhetyypin mukaan

Kyselyssä ei tullut esiin sellaisia asuin- ympäristön laatutekijöitä tai asukkaiden näkemyksiä, joissa ei olisi eroja eri perhetyyppien välillä.

Yksin asuvat alle 65-vuotiaat

Yksin asuvat alle 65-vuotiaat asuvat muita perhetyyppejä useammin keskus- toissa, kerrostaloissa ja vuokra-asun- noissa. Kerrostaloissa asuu useampi kuin neljä viidestä. Yksin asuvien asu- misväljyys on perhetyypeistä korkein, 52,5 m²/hlö. Yksin asuvista alle 65-vuo- tiaista peräti puolet on autottomia, mutta autottomuus on viiden vuoden aikana vähentynyt.

Kerrostalo-, keskusta- ja vuokra- asuntovaltainen asuminen tulee esiin yksin asuvien alle 65-vuotiaiden vasta- uksissa: palvelut ja työpaikat ovat läh- hellä, mutta luonnonympäristön ele- mentit herättävät tyytymättömyyttä ja erilaisia häiriöitä koetaan enemmän. Yksin asuvilla alle 65-vuotiailla on muita perhetyyppejä jonkin verran useammin ruokakauppa asuinalueella, ja he käyt- tävät usein oman asuinalueen kauppaa. Kauppamatka tehdään yleensä kävel- len, mutta auton käyttö kauppamatkalla on viidessä vuodessa lisääntynyt. Asuinalueelta löytyy usein oman alan työpaikkoja ja 28 % käykin työssä asuin- alueellaan. Yksin asuvilla työmatka on keskimäärin lyhyempi kuin muilla per- hetyypeillä, ja he kulkevat työmatkan useammin kävellen tai joukkoliikenteel- lä. Sopiva joukkoliikenteen pysäkki löytyy läheltä useimmin ja joukkoliik- kennettä käytetään jonkin verran enem- män kuin muissa perhetyypeissä. Yk- sin asuvat ovat joukkoliikennepalvelui- hin tyytyväisimpiä.

Yksin asuvat alle 65-vuotiaat ovat muita tyytymättömmämpiä asuinalueen viihtyisyyteen, rauhallisuuteen, ilman laatuun, luonnonympäristöön ja kasvil- lisuuteen, puisto- ja ulkoilualueisiin, pihojen viihtyisyyteen ja niiden leikki- ja oleskelupaikkoihin. Pihvoja käytetään vähän. Myös kävely-ympäristöä yksin

asuvat pitävät hiukan useammin epämiellyttävänä kuin muut perhetyypit. Liikenteen meluhaittoja koetaan asunnossa enemmän ja liikennettä pidetään lasten kannalta useammin turvattomana. Pääihtyneiden aiheuttamia häiriötä koetaan muita enemmän. Naapureiden kanssa juttelu on vähäisempää kuin muissa perhetyypeissä ja naapurikontaktit ovat viidessä vuodessa vähentyneet. Myöskään pihatapahtumiin ei osallistuta kovin aktiivisesti. Yleisimmät ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveet ovat sisäliikuntatilat tai urheiluhalli sekä uimahalli.

Yksin asuvat alle 65-vuotiaat antavat muita alemman arvosanan asunnolle, pihalleen ja asuinalueelleen. Kerrostalo on asumistoihiveissa kohtalaisen yleinen, mutta kaksi kolmesta asuisi mieluiten pientalossa. Erityisesti omakotitalon suosio on noussut. Keskusta-asumista toivotaan kuitenkin suhteellisen usein.

Lapsettomat pariskunnat

Lähes kolmannes vastaajista asuu lapsettoman pariskunnan taloudessa. Lapsettoman pariskunnan taloudella tarkoitetaan pariskuntaa, jonka kanssa samassa taloudessa ei asu lapsia. Lapsettomista pariskunnista noin puolet asuu kerrostaloissa ja puolet pientaloissa. 70 % asuu omistusasunnoissa. Keskusta-asuminen on kohtalaisen yleistä. Lapsettomat pariskunnat asuvat muita perhetyyppejä useammin vanhimmilla asuinalueilla. Suurin osa lapsettoman pariskunnan talouksista omistaa auton ja auto on säännöllisesti käytettävissä useammin kuin muilla. Lapsettomat pariskunnat ovat hyvin tyytyväisiä puisto- ja ulkoilualueisiin. Yleisimmät ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveet ovat sisäliikuntatila tai urheiluhalli sekä uimahalli. Lapsettomien pariskuntien työmatka on keskimääräistä jonkin verran pidempi ja suurin osa käyttää työmatkalla autoa. Yli kolme neljäsosaa haluaisi asua pientalossa ja maaseutu-asuminen on myös suhteellisen suosittu asumistoihive.

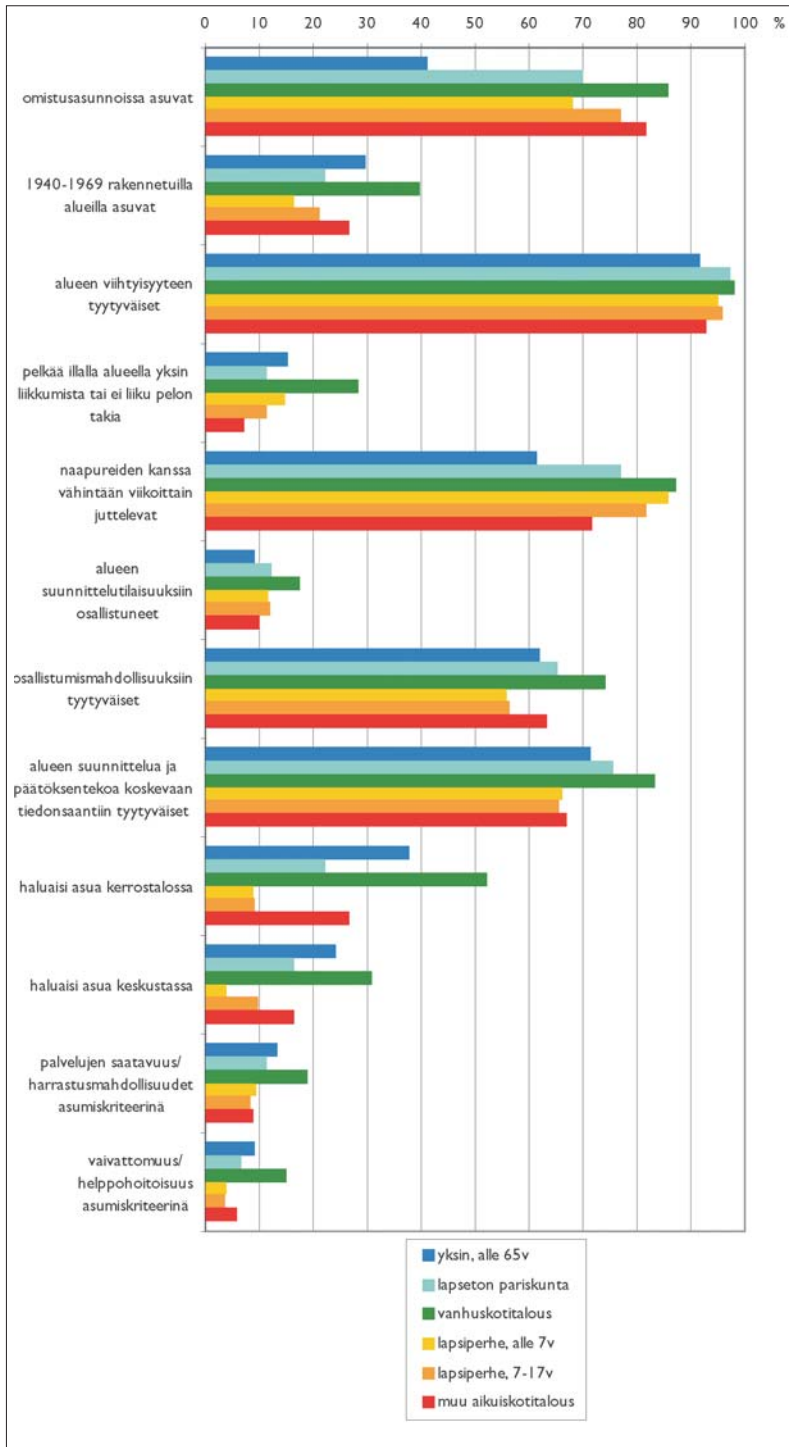
Vanhuskotitaloudet

Vanhuskotitalouksissa asuvista kaksi kolmesta asuu kerrostalossa ja keskusta-asuminen on yleistä. Kerrostaloasuminen on lisääntynyt viidessä vuodessa kymmenellä prosenttiyksiköllä. Vanhuskotitaloudet asuvat yleensä omistusasunnoissa ja asumisväljyys on suuri. Vanhuskotitaloudet asuvat muita useammin 1940-1969 rakennetuilla alueilla ja hyvin harvoin uusilla, vuoden 1990 jälkeen rakennetuilla alueilla. He ovat asuneet nykyisessä asunnossaan ja asuinalueellaan keskimäärin pidempään kuin muut. Autottomuus on yleistä, 37 % vanhuskotitalouksista on autottomia, ja kahden auton omistaminen on hyvin harvinaista. Monilla vanhuksilla on auto säännöllisesti käytettävissä huolimatta autonomistuksen vähäisyydestä, ja auton käyttömahdollisuus on viiden vuoden aikana huomattavasti lisääntynyt. Auton suuri käyttömahdollisuus voi johtua esimerkiksi säännöllisestä kyytimahdollisuudesta puolisolta tai sukulaisilta.

Vanhuskotitaloudet ovat tyytyväisimpiä asuinalueen viihtyisyyteen. Vanhuksilla naapurikontaktit ovat erityisen aktiivisia ja he ovat myös aktiivisimpia osallistujia asuinalueen suunnittelutilaisuuksissa. Vanhusten osallistuminen on viidessä vuodessa yleistynyt. Vanhuskotitaloudet ovat perhetyypeistä tyytyväisimpiä osallistumismahdollisuuksiin sekä asuinalueen suunnitteluun ja päätöksentekoa koskevaan tiedonsaantiin.

Vanhukset käyttävät useimmin oman alueen ruokakauppaa ja kulkevat kauppaan yleisimmin kävellen. Vanhuksilla palvelutoiveita on vähiten, toiveissa korostuvat apteekki ja vanhusten palvelut. Ulkoilu- ja liikuntapalvelutoiveissa eniten mainintoja saa uimahalli. Vanhuskotitalouksissa asuvista 28 % pelkää yksin iltaisin liikkumista ja he usein rajoittavat illalla liikkumista pelon takia, mutta monet eivät liiku iltaisin ulkona myöskään elämäntapansa vuoksi.

Vanhukset antavat pihalleen suhteellisen korkean arvosanan huolimatta yleisestä kerrostaloasumisesta. Van-

Kuva 99. Vanhuskotitalouksille ominaiset piirteet.

huksilla muuttohalukkuus on perhetyypeistä kaikkein vähäisintä, harvempi kuin joka kymmenes suunnittelee muuttoa. Liian suuri asunto on yleisin muutostyyppi. Vanhusten asumistavoissa kerrostaloasuminen on muita perhetyyppejä huomattavasti yleisempää – yli puolet haluaisi asua kerrostalossa – ja kerrostalotoiveet ovat viiden vuoden aikana lisääntyneet. Myös keskusta- ja kerrostalovaltaisella alueella asumista toivotaan perhetyypeistä eniten ja maaseutu-asumista vähiten. Asumismuodon yleisin valintakriteeri on palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet ja toiseksi yleisin vaivattomuus tai helppohoitoisuus, kumpikin selvästi tärkeämpi kuin muille perhetyypeille.

Lapsiperheet

Kolmannes vastaajista asuu lapsiperheessä. Lapsiperheet asuvat useimmiten pientaloissa ja omakotiasuminen on yleistynyt viidessä vuodessa yli kymmenellä prosenttiyksiköllä. Pääosa lapsiperheistä asuu omistusasunnoissa, pienten lasten perheissä vuokra-asuminen on kuitenkin yleisempää kuin kouluikäisten lasten perheissä. Lapsiperheiden asumisväljyys on alhainen, pienten lasten perheet asuvat perhetyypeistä ahtaimmin. Lapsiperheistä lähes 80 % asuu lähiöissä, ja lähiöasumisen osuus on kasvanut viiden vuoden aikana erityisesti pienten lasten perheissä. Lapsiperheet asuvatkin yleensä vuoden 1970 jälkeen rakennetuilla asuinalueilla ja muita perhetyyppejä useammin uusilla, 1990 jälkeen rakennetuilla alueilla. Pienten lasten perheet ovat asuneet yleensä vasta lyhyen aikaa nykyisessä asunnossaan ja asuinalueellaan. Suurin osa lapsiperheistä omistaa auton, ja usean auton omistaminen on yleistä varsinkin kouluikäisten lasten perheissä.

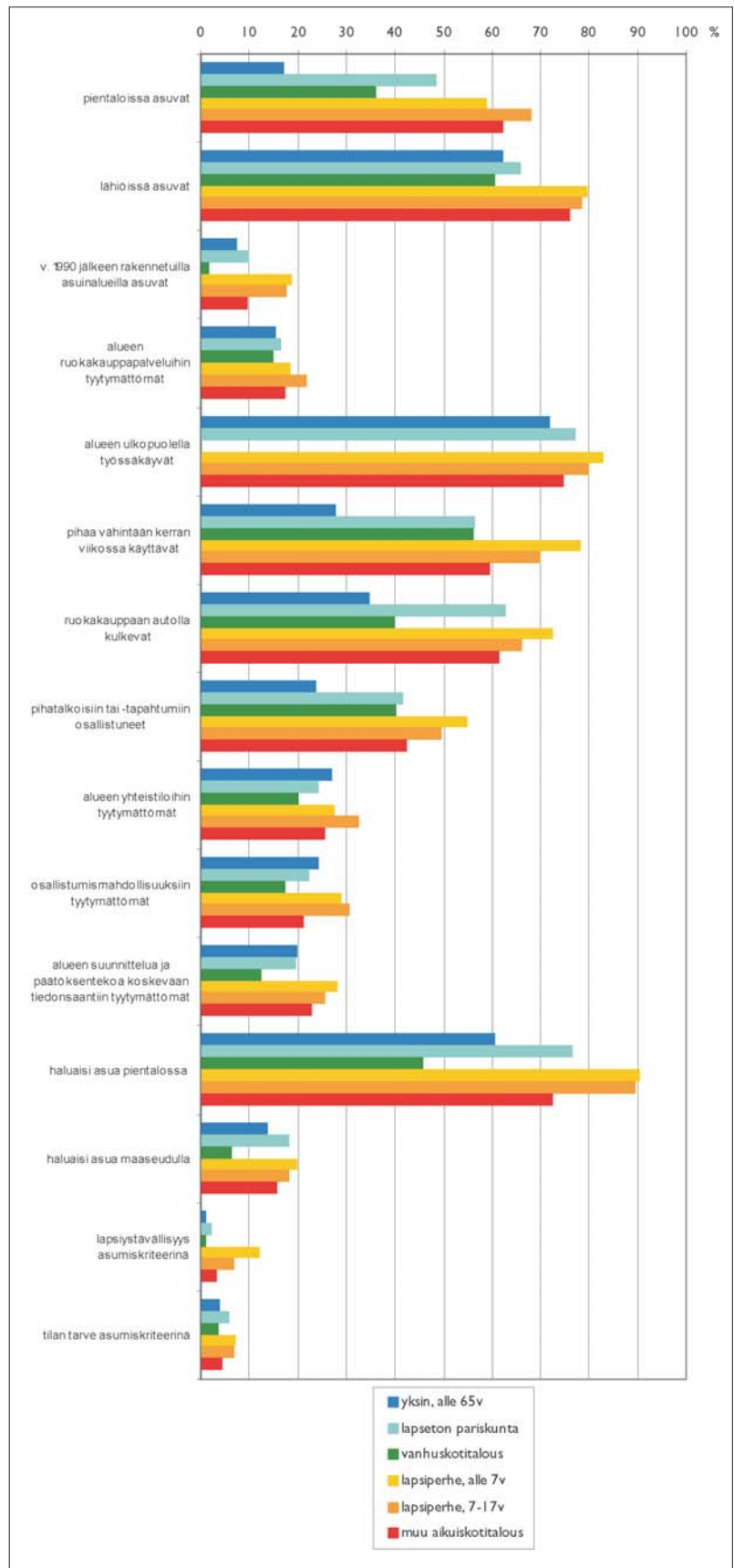
Lapsiperheet ovat perhetyypeistä tyytymättömmimpiä asuinalueen ruokakauppapalveluihin. Pienten lasten perheissä tyytymättömyys päivähoitopalveluihin on vähentynyt viiden vuoden aikana. Lapsiperheillä on paljon palvelutoiveita. Pienten lasten perheet toivovat niin ruokakauppaa, postia, ter-

veyspalveluja, ala-astetta kuin päivähoitopalvelujakin. Kouluikäisten perheissä toivotaan muita enemmän joukkoliikennettä ja nuorisotiloja.

Tyytyväisyys puisto- ja ulkoilualueisiin sekä pienten lasten perheissä myös pihojen viihtyisyyteen ja pihojen leikkipaikkoihin on kasvanut. Pienten lasten perheet ovat kuitenkin usein tyytymättömiä pihan leikki- ja oleskelupaikkoihin. Lapsiperheet, erityisesti pienten lasten perheet, käyttävät perhetyypeistä eniten pihaa. Lapsiperheet esittävät paljon ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveita. Pienten lasten perheiden toiveissa tulevat muita useammin esiin lasten leikkipaikat, lenkkipolut ja puistot, isompien lasten perheissä urheilu- tai pallokentät, luistelulentä sekä ulkoilualueet. Pienten lasten perheet osallistuvat aktiivisimmin pihatakoisiin ja -tapahtumiin. Kouluikäisten lasten perheillä osallistuminen on viiden vuoden aikana vähentynyt.

Lapsiperheissä asuvat käyvät muita perhetyyppejä harvemmin omalla asuinalueellaan töissä. Suurin osa käyttää työmatkalla autoa, kouluikäisten lasten perheissä asuvista kaksi kolmesta työssäkäyvistä autoilee töihin. Joukkoliikenteen käyttö on viiden vuoden aikana vähentynyt ja työmatka-autoilun osuus kasvanut varsinkin kouluikäisten lasten perheissä. Lapsiperheet käyttävät kauppamatkalla useimmin autoa, ja auton käyttö kauppamatkalla on lisääntynyt etenkin pienten lasten perheissä. Lapsiperheet ovat perhetyypeistä tyytymättömiä osallistumismahdollisuuksiin sekä asuinalueen suunnittelua ja päätöksentekoa koskevaan tiedonsaantiin. Kouluikäisten lasten perheet ovat tyytymättömiä myös asuinalueen yhteistiloihin.

Pienten lasten perheet antavat asuintalonsa pihalle alemman arvosanan kuin kouluikäisten lasten perheet. Liian pieni asunto on yleisin muuttosyy pienten lasten perheillä, joilla jopa 60 % muuttohalukkuudesta selittyy tilan puutteella. Lapsiperheiden asumistoiveet ovat kaikista perhetyypeistä pientalopainotteisimpia, ja myös maaseutuasuminen on lähes joka viidennen lapsiperheen haaveena. Maaseutumai-

Kuva 100. Lapsiperheille ominaiset piirteet (vanhuskotiloudet eivät mukana työssäkäyntiä koskevissa kysymyksissä).

sen asumisen toiveet ovat viidessä vuodessa lisääntyneet kouluikäisten lasten perheillä. Lapsiperheiden asumistoiveisiin vaikuttavat useammin kuin muilla perhetyypeillä lapsiystävällisyys ja tilantarve. Pienten lasten perheillä myös turvallisuus on yleisempi kriteeri kuin muilla perhetyypeillä.

Muut aikuiskotitaloudet

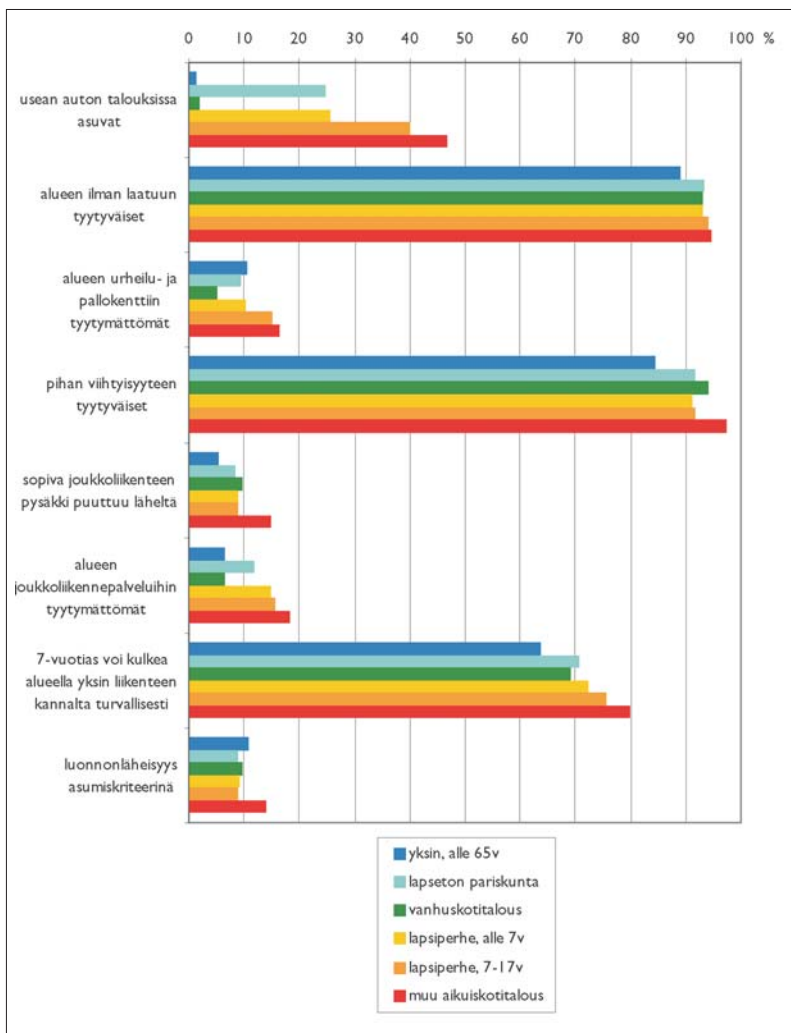
Muut aikuiskotitaloudet ovat pääasiassa perheitä, joissa asuu vanhempia ja aikuisia lapsia yhdessä, mutta jonkin verran niissä on myös nuorten yhteistalouksia. Muissa aikuiskotitalouksissa asuvista lähes kaksi kolmesta asuu pientalossa ja suurin osa omistusasunnoissa. Lähiöasuminen on melkein yhtä yleistä kuin lapsiperheillä. Asumisväljyys on hiukan korkeampi kuin lapsiperheillä, mutta selvästi alempi kuin muilla perhetyypeillä. Nykyisessä asun-

nossa ja asuinalueella on asuttu yleensä pitkään. Usean auton omistaminen on yleisempää kuin muissa perhetyypeissä.

Muissa aikuiskotitalouksissa asuvat ovat hiukan muita tyytyväisempiä asuinalueen ilman laatuun. He ovat myös hyvin tyytyväisiä pihojen viihtyisyyteen sekä niiden leikki- ja oleskelupaikkoihin. Asuinalueen liikennettä pidetään lasten kannalta harvemmin turvattomana kuin muissa perhetyypeissä. Sen sijaan he ovat muita useammin tyytymättömiä asuinalueen urheilu- ja pallokenttiin. Pihan käyttö on viidessä vuodessa vähentynyt. Yleisin ulkoilu- ja liikuntapalvelutoive on sisäliikuntatila tai urheiluhalli, muita perhetyyppejä useammin mainitaan myös valaistut ulkoreitit ja kävelyreitit.

Muilla aikuiskotitalouksilla on hiukan harvemmin joukkoliikennepalveluja asuinalueella ja sopiva pysäkki puuttuu lähietäisyydeltä huomattavasti useammin kuin muilla perhetyypeillä. He ovatkin joukkoliikennepalveluihin tyytymättömiä ja tyytymättömyys on viiden vuoden aikana lisääntynyt. Muissa aikuiskotitalouksissa asuvien työmatka on perhetyypeistä pisin, mutta autoa käytetään työmatkalla vähemmän kuin autonomistus antaisi olettaa. Pyörällä kuljetaan töihin useammin kuin muissa perhetyypeissä ja myös jalan tai joukkoliikenteellä matkustaminen on kohtalaisen yleistä. Muut aikuiskotitaloudet osallistuvat aiempaa vähemmän pihatapahtumiin.

Muissa aikuiskotitalouksissa asuvat antavat pihalleen perhetyypeistä parhaimman arvosanan. Muuttohalukkuus on suuri ja se on voimakkaasti kasvanut viidessä vuodessa. Yleisin muuttosyy on liian suuri asunto, mutta muiden syiden osuus on suuri. Muissa aikuiskotitalouksissa asuu paljon kotoa pois muuttavia nuoria ja nuoria aikuisia. Lähes kolmella neljästä talotyyppi-toive on pientalo, joskin kerrostalotoiveet ovat lisääntyneet viiden vuoden aikana. Asumistoiveiden valintakriteerinä mainitaan muita perhetyyppejä useammin luonnonläheisyys, toisaalta oma piha on kriteerinä harvemmin kuin muilla perhetyypeillä.

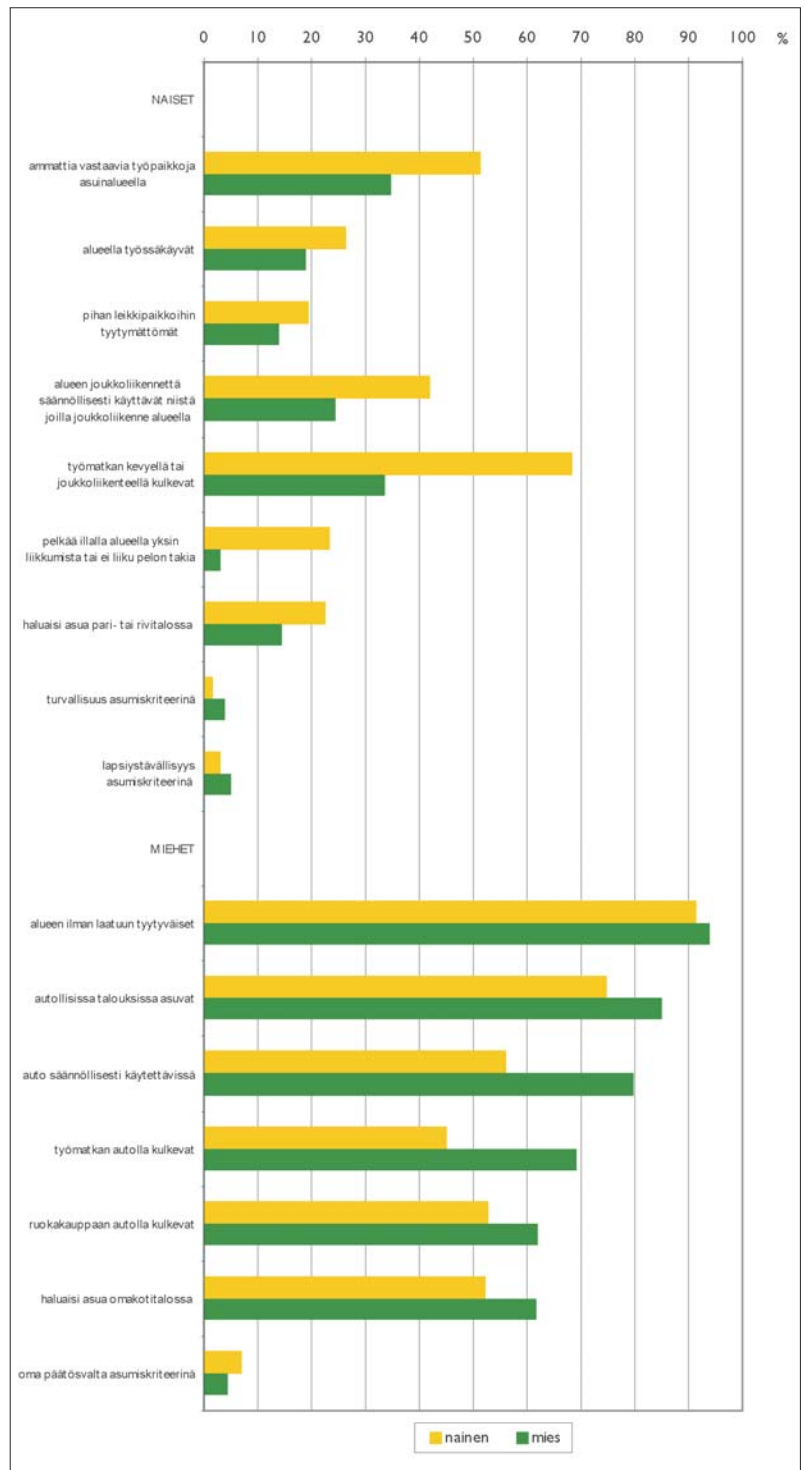
Kuva 101. Muille aikuiskotitalouksille ominaiset piirteet.

11.7 Väestöryhmien erot sukupuolen mukaan

Sukupuolten välillä ei juuri ole eroja asuinalueen yhdyskuntarakenteellisen sijainnin, asuinalueen talotyypin, asuinalueen iän tai asumisajan suhteen. Miehet ja naiset ovat suunnilleen yhtä tyytyväisiä asuinalueen rauhallisuuteen, käyttävät yhtä paljon asuintalon pihaa ja ovat samaa mieltä asuinalueen kävely- ja pyöräily-ympäristön miellyttävyydestä. Molemmat sukupuolet osallistuvat kutakuinkin yhtä usein pihatapahtumiin ja asuinalueen suunnittelu-tilaisuuksiin. Arvosana pihalle on sama ja asunnon vaihtoa suunnittelevien osuus yhtä suuri.

Naiset asuvat miehiä hiukan useammin pari- tai rivitaloissa, ja miehet vastaavasti omakotitaloissa. Naiset ovat miehiä hiukan tyytymättömämpiä asuinalueen ilman laatuun ja heillä on enemmän palvelutoiveita asuinalueelle kuin miehillä. Naisille ammattia vastaavia työpaikkoja löytyy asuinalueelta useammin kuin miehille ja naiset käyvät useammin omalla asuinalueella töissä. Naisten työmatkojen pituus onkin keskimäärin 3,1 km lyhyempi kuin miesten. Naiset asuvat autottomissa talouksissa useammin kuin miehet, mutta auton käyttömahdollisuudessa ero on huomattavasti suurempi: miehistä 80 %:lla on säännöllisesti auto käytössään, kun naisista vain 56 %:lla. Miehistä 69 % ajaa työmatkan autolla, naisista 45 %. Työmatka-autoilun osuus on kuitenkin naisillakin kasvanut viidessä vuodessa. Miehet käyttävät myös kauppatallilla autoa useammin kuin naiset, joskin ero on huomattavasti pienempi kuin työmatkojen suhteen. Naiset ovat aktiivisia joukkoliikenteen käyttäjiä. Heidän tarvitseman joukkoliikenteen pysäkki puuttuu läheltä asuntoa jonkin verran useammin kuin miehiltä.

Miehet käyttävät urheilukenttiä enemmän kuin naiset ja heillä on asiasta siten jonkun verran useammin mielipide. Naiset taas tuntevat asuinalueen leikkipaikat paremmin kuin miehet. Tyytymättömyys pihojen leikki-

Kuva 102. Eri sukupuolille ominaiset piirteet.

paikkoihin on naisilla yleisempää kuin miehillä. Miesten yleisin ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoive on urheilu- tai pallokenttä, naisten sisäliikuntatila tai urheiluhalli. Naiset toivovat miehiä useammin myös uimahallia, puistoja, lasten leikkipaikkoja ja koirapuistoja. Naiset katsovat lapsen tarvitsevan liikenneturvallisuuden vuoksi saattajaa jonkun verran useammin kuin miehet, mutta ero on kaventunut. Pelkojen kokemisessa sukupuolierot ovat suuret, naisista lähes neljännes pelkää liikkumista yksin iltaisin, kun miehistä vain muutama prosentti ilmoittaa pelkäävänsä. Naiset myös välttävät yksin illalla liikkumista paljon enemmän kuin miehet.

Naiset antavat kymmenyksen paremman arvosanan asunnolleen ja asuinalueelleen kuin miehet. Miesten asumistoiveissa omakotitalohaave on selvästi yleisempi kuin naisilla. Naisilla etenkin pari- ja rivitalotoiveet ovat yleisempiä kuin miehillä, mutta jonkin verran myös kerrostalotoiveet. Naisten asumistoiveisiin vaikuttavat useammin etenkin turvallisuus ja lapsiystävällisyys, miehillä taas oma päätösvalta.

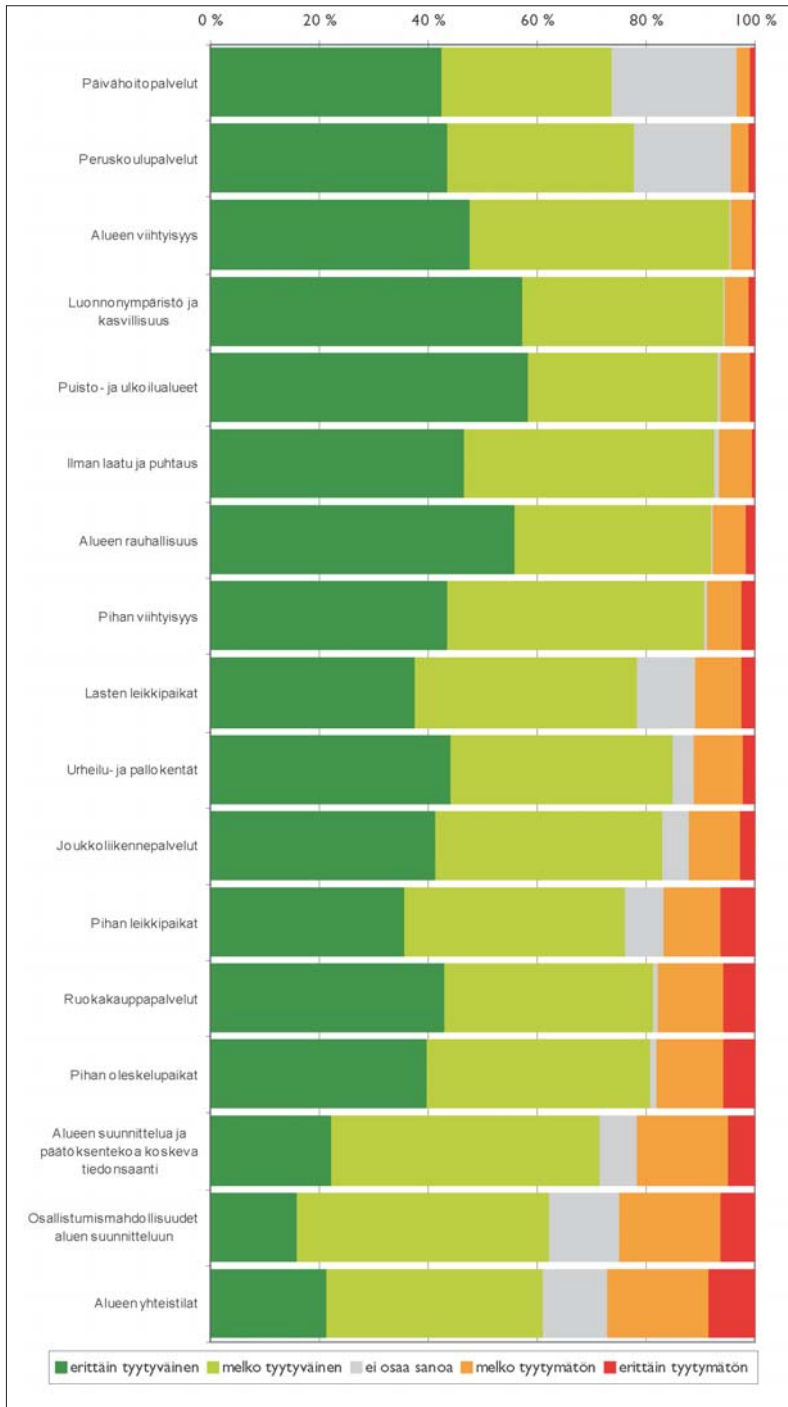
12.1 Asukkaat ovat pääosin tyytyväisiä asuinympäristöönsä

Asukasbarometri-kysely kohdistettiin yli 10 000 asukkaan taajamien asukkaille. Ihmiset ovat yleisesti ottaen hyvin tyytyväisiä asuinympäristöönsä ja sen yleisiin laatutekijöihin näillä alueilla. Tyytyväisyys on viidessä vuodessa myös useimmiten lisääntynyt. Asuinalueiden puutteet ja eri tyyppisten alueiden erot tulevat esiin lähinnä yksityiskohtaisia laatutekijöitä koskevissa vastauksissa.

95 % kaikista vastaajista on tyytyväisiä asuinalueensa viihtyisyyteen. Yli 90 % on tyytyväisiä asuinalueen luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen, rauhallisuuteen sekä ilman laatuun ja puhtauteen. Kuitenkin 28 % vastaajista pi-

tää liikenteen melua asunnossaan vähintään jonkin verran häiritsevänä. Näihin asuinympäristön yleistä laatua kuvaaviin tekijöihin tyytyväisimpiä ovat pientaloissa, omistusasunnoissa, keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla, jotka ovat enimmäkseen pienempien taajamien reunoilla sijaitsevia omakotitaloalueita, sekä pienemmissä taajamissa asuvat. Viiden vuoden ajanjaksolla etenkin vuokra-asunnoissa ja kerrostalovaltaisilla alueilla asuvien vastaajien tyytyväisyys asuinalueen viihtyisyyteen on lisääntynyt.

Asuinalueen julkisten peruspalvelujen tarjonta on kattavampi kuin kaupallisten palvelujen. Ala-aste ja päivähoidopalvelut löytyvät omalta asuinalueelta 84–87 %:lla vastaajista. Ruoka-kauppa on asuinalueella 82 %:lla vastaajista. Peruspalvelujen saatavuus on

Kuva 103. Vastaajien tyytyväisyys asuin ympäristön eri tekijöihin.

asuin ympäristön laadun kannalta keskeistä, koska niiden käyttö on jokapäiväistä. Alueen ruokakauppapalveluihin on tyytymättömiä 18 % vastaajista. Tyytymättömyyttä selittää etenkin kaupan puuttuminen kokonaan asuinalueelta: vastaajista, joilla kauppaa ei ole asuinalueella, 60 % on tilanteeseen tyytymättömiä.

Peruspalveluista päivähoitopalvelut jakautuvat tasaisimmin eri tyyppisten alueiden kesken, kun taas ruokakauppapalveluissa on suuria eroja eri alueiden välillä. Palvelut ovat heikoimmat pienemmissä, 10 000–20 000 asukkaan taajamissa sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Uusilla asuinalueilla ala-asteita ja ruokakauppoja on vähemmän kuin vanhemmilla alueilla. Ruokakauppa on ylivoimaisesti toivotuin palvelu asuinalueelle. Eniten palveluja toivotaan lisää uusilla asuinalueilla sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla.

Asuinalueen lähipalvelut ovat heikentyneet viiden vuoden aikana eniten 10 000–20 000 asukkaan taajamissa, joissa etenkin ala-asteita ja ruokakauppoja on selvästi vähemmän kuin viisi vuotta sitten. Ruokakauppapalvelut ovat heikentyneet myös keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla. Sen sijaan yli 20 000 asukkaan taajamissa palvelut eivät ole Asukasbarometrin mukaan vähentyneet, ainakaan lisää asuinalueita ei ole jäänyt kokonaan ilman peruspalveluita viiden vuoden aikana. Päivähoitopalvelujen tarjonta on pysynyt ennallaan myös pienemmissä taajamissa. Palveluihin ollaan yleisesti ottaen tyytyväisempiä kuin vuonna 1998, mutta keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla tyytymättömyys on lisääntynyt.

Peräti 43 % työelämässä olevista vastaajista on sitä mieltä, että omalta asuinalueelta löytyy ammattia vastaavia työpaikkoja. Jopa lähes neljännes työssäkäyvistä käy työssä omalla asuinalueellaan. Oman alan työpaikkoja löytyy parhaiten ja asuinalueella käydään työssä eniten keskustoissa sekä keskustavaltaisilla vanhimmissa asuinalueilla. Myös kerrostaloalueilla ammattia vastaavia työpaikkoja löytyy paljon use-

ammin kuin pientaloalueilla. Pientaloalueilla, pienemmissä taajamissa ja Pohjois-Suomessa käydään kuitenkin suhteellisen usein töissä asuinalueella oman alan työpaikkatarjontaan verrattuna, eli asuinalueen työpaikkoja hyödynnetään paremmin kuin kerrostaloalueilla, suurissa taajamissa ja Etelä-Suomessa. Työpaikat elävöittävät ja monipuolistavat asuinalueita, ja ne myös osaltaan lyhentävät työmatkoja ja vähentävät liikennettä. Lähipalvelut ovat tärkeitä työpaikkojen tarjoajia asuinalueella. Palvelujen – erityisesti kaupallisten palvelujen – olemassaolo asuinalueella korreloikin työpaikkatarjonnan kanssa.

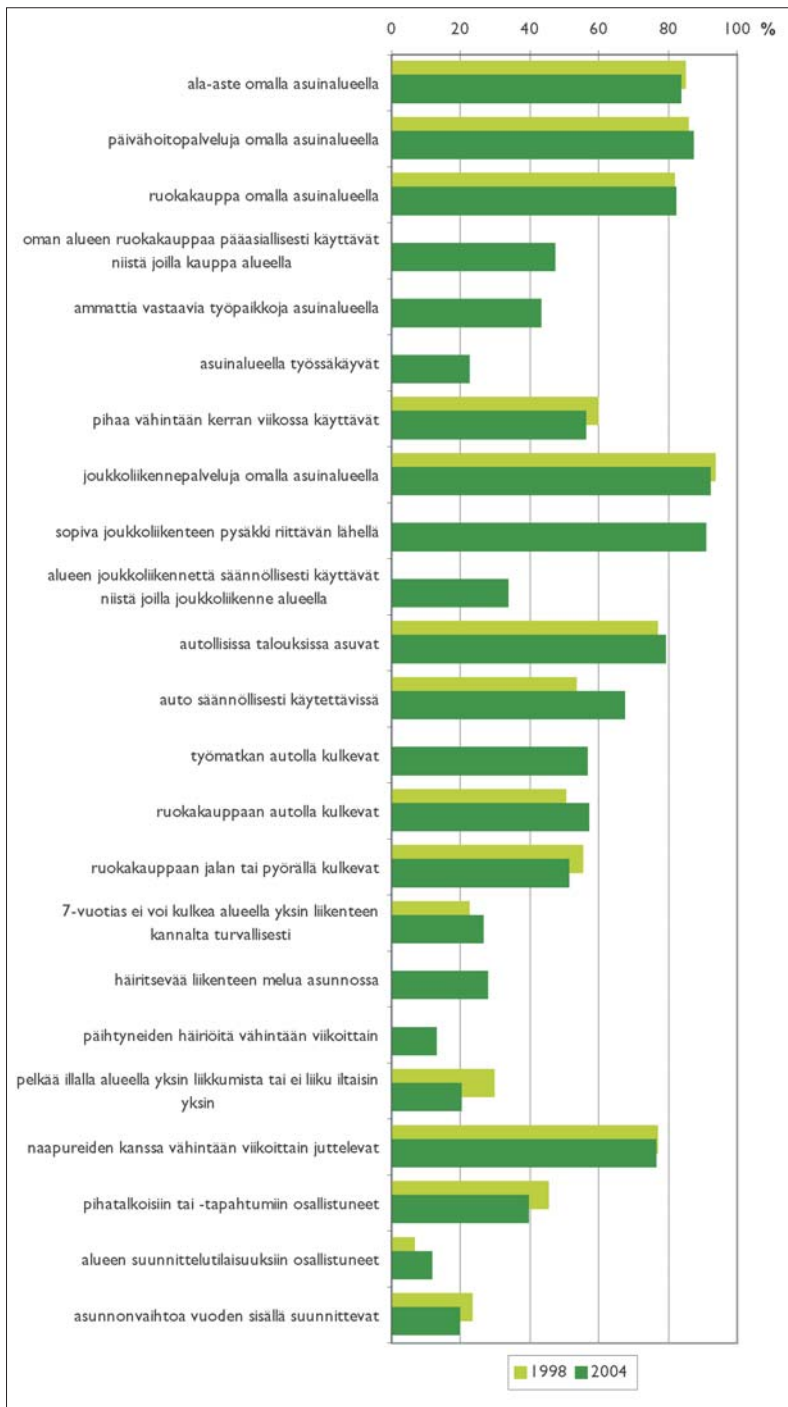
Yli 90 % vastaajista on tyytyväisiä asuinalueensa puisto- ja ulkoilualueisiin. Toisaalta alueen urheilu- ja pallokenttiin sekä lasten leikkipaikkoihin ollaan selvästi tyytymättömämpiä. Ne tai niiden puuttuminen herättää tyytymättömyyttä eniten omakotitaloasukkaisuudessa sekä lähiöiden ja keskustojen ulkopuolisilla asuinalueilla, urheilu- ja pallokentät myös sekä vanhimmilla että uusimmilla asuinalueilla. Ylivertaisesti suosituimmat ulkoilualue- ja liikuntapalvelutoiveet asuinalueelle ovat sisäliikuntatilat tai urheiluhalli, uimahalli sekä urheilu- tai pallokenttä. Eniten toiveita on esitetty uusilla asuinalueilla sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla.

Yhdeksän kymmenestä vastaajasta on tyytyväisiä asuintalonsa pihan viihtyisyyteen. Yli 15 prosenttia vastaajista on kuitenkin tyytymättömiä pihan oleskelu- ja leikkipaikkoihin. Tyytymättömyys pihoihin on suurinta kerrostalo- ja keskusta-alueilla sekä vanhimmilla asuinalueilla, jotka sijaitsevat pääosin keskustoissa. Myös vuokra-asukkaat ovat huomattavan tyytymättömiä pihoihinsa. Pihat osoittautuivat tärkeiksi virkistyspaikoiksi pientalojen asukkaille, joissa oman pihan käyttö on pysynyt hyvin aktiivisena. Pienten lasten perheet käyttävät pihaa kaikkein eniten. Kerrostalojen yhteispihat eivät houkuttele, sillä peräti 45 % kerrostaloissa asuvista ei käytä pihaa juuri lainkaan. Kerrostalojen pihojen käyttö on viidessä vuodessa edelleen vähentynyt. Pihan merkitys nousee esiin myös

toivotun asumismuodon valintakriteereissä, joissa oma piha on peräti kolmannella sijalla rauhallisuuden ja palvelujen saatavuuden jälkeen.

Lähes kaikilla asuinalueilla on vastaajien mielestä miellyttävä liikkua kävellessä, suurimmalla osalla myös pyörällä. Joukkoliikennepalveluja on asuinalueella 92 %:lla vastaajista, mutta palvelun olemassaolo ei yksinään kerro joukkoliikenteen riittävästä palvelutasosta, kuten sopivasta linjasta tai riittävästä vuorotiheydestä. 91 % vastaajista on sitä mieltä, että heidän tarvitsemansa joukkoliikenteen pysäkki sijaitsee riittävän lähellä asuntoa. Joukkoliikennepalveluihin tyytymättömiä on kuitenkin 12 % ja tyytymättömien osuus on viidessä vuodessa kasvanut. Joukkoliikenteen palvelutasossa on suuria eroja eri alueiden välillä. Suurimmat puutteet ovat pienemmissä, 10 000–20 000 asukkaan taajamissa sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla asuinalueilla, eli samoilla alueilla missä muutkin peruspalvelut ovat heikoimmat. Pientalovaltaisilla alueilla sopiva joukkoliikenteen pysäkki puuttuu lähietäisyydeltä lähes kolme kertaa niin usein kuin kerrostalovaltaisilla alueilla. Kerrostaloalueilla asuvat myös käyttävät joukkoliikennettä säännöllisesti lähes kaksi kertaa niin usein kuin pientaloalueilla asuvat. Taajamakokoluokista ainoastaan suurimmissa, yli 100 000 asukkaan taajamissa joukkoliikennettä käytetään merkittävässä määrin. Joukkoliikennettä käyttävät eniten nuoret, opiskelijat ja autottomat, naiset myös huomattavasti useammin kuin miehet. Joukkoliikennepalvelujen tarjonta on viiden viimeisen vuoden aikana heikentynyt erityisesti 10 000–20 000 asukkaan taajamissa, kuten muutkin lähipalvelut.

Joukkoliikenteen osuus liikenteestä vähenee autoilun lisääntyessä. Auton omistus, erityisesti usean auton omistus, on yleistynyt vastaajien perheissä. Noin kolmanneksella vastaajista ei ole autoa säännöllisesti käytettävissä. Tähän ryhmään kuuluu erityisesti nuoria, opiskelijoita, yksin asuvia ja naisia. Auton käyttö on yleistynyt työ- ja kauppamatkoilla kevyen ja joukkoliikenteen kustannuksella. Auton käyt-

Kuva 104. Vastaajien näkemyksiä asuinympäristön eri tekijöistä vuoden 2004 ja 1998 kyselyjen mukaan.

tö kauppatmatkalla on lisääntynyt erityisesti 10 000 – 20 000 asukkaan taajamissa, joissa kauppa- ja joukkoliikennepalvelut ovat eniten heikentyneet. Auton käytössä ja käyttömahdollisuudessa on edelleen suuria eroja sukupuolten välillä, joskin ne ovat kaventuneet naisten autoilun yleistymisen myötä. Autonomistus vaikuttaa myös ostoskäyttäytymiseen, sillä niistä vastaajista, joilla on ruokakauppa omalla asuinalueella, autottomista 67 % käyttää pääasiallisesti oman asuinalueen kauppaa, kun autonomistajista vain 41 %. Autottomat ovat riippuvaisia lähipalveluista. Kävellessä tai joukkoliikenteellä kauppaan kulkeekin suurin osa nuorista, opiskelijoista, yksin asuvista ja vanhuksista.

Auton käytön lisääntyminen on yhteydessä työmatkojen pitenemiseen. Työmatkat näyttävät kyselyn mukaan pidentyneen huomattavasti pienemmissä, varsinkin 10 000 – 20 000 asukkaan taajamissa. Tutkimusten mukaan kaupunkiseutujen työssäkäyntialueet ovat jatkuvasti laajentuneet, ja yhä kauempana sijaitsevista pienemmistä taajamista käydään yhä enemmän töissä keskustaaajamassa. Autollisten työmatka on keskimäärin yli viisi kilometriä pidempi kuin autottomissa talouksissa asuvien.

Liikenteen määrän lisääntyminen on vaikuttanut lasten koettuun liikenneturvallisuuteen, joka on vastaajien mielestä heikentynyt viidessä vuodessa. Peräti 27 % vastaajista on sitä mieltä, ettei 7-vuotias lapsi voi kulkea asuinalueellaan ilman saattajaa liikenteen kannalta turvallisesti. Vaarallisimmaksi liikenne koetaan lasten kannalta luonnollisesti keskustoissa ja keskustavaltaisilla vanhimmilla asuinalueilla. Yllättäen uusimmilla, 1990 jälkeen rakennetuilla asuinalueilla lasten liikenneturvallisuutta pidetään hiukan huonompana kuin 1970- ja 80-luvuilla rakennetuilla alueilla. Tutkimukset osoittavat, että lasten vapaata liikkumista rajoitetaan liikenteen takia yhä enemmän ja lapsia kuljetetaan yhä enemmän autolla. Tämä – paitsi lisää liikennettä – heikentää lasten elinympäristön laatua ja vähentää vapaan liikkumisen tuomia

hyötyjä lasten fyysisen kunnon sekä motorisen, sosiaalisen ja kognitiivisen kehityksen kannalta.

14 % vastaajista pelkää liikkua asuinalueella yksin iltaisin, ja heistä neljännes ei liiku pelon takia ollenkaan iltaisin yksin ulkona. Asuinalueen sosiaaliseen ympäristöön liittyvä pelko yksin illalla liikkumisesta omalla asuinalueella näyttää viidessä vuodessa vähentyneen. Sukupuolten väliset erot pelon kokemisessa ovat silti edelleen suuret, naiset pelkäävät miehiä huomattavasti useammin. Kaikkein eniten yksin illalla liikkumista pelkäävät ja liikkumistaan rajoittavat kuitenkin vanhukset. Vaikka todennäköisyys joutua väkivallan kohteeksi olisikin tilastojen mukaan hyvin pieni, pelot vaikuttavat silti konkreettisesti käyttäytymiseen kuten liikkumisen rajoittamiseen tai reitin ja liikkumistavan valintaan. Pelot saattavat esimerkiksi lisätä auton käyttöä.

Naapurikontaktit ovat tärkeä osa asuinalueen yhteisöllisyyttä, naapureiden kanssa jutellaan edelleen usein. Osallistuminen pihatalokoiisiin tai -tapahtumiin on sen sijaan jonkin verran vähentynyt. Pari- tai rivitaloissa asuvilla yhteisöllisyys on aktiivisinta. Heistä yli puolet juttelee naapureiden kanssa lähes päivittäin, ja he osallistuvat usein pihatalokoiisiin tai -tapahtumiin. Kaikkein tyytymättömmimpiä asuinympäristössä ollaan asukkaiden yhteistiloihin ja niiden käyttömahdollisuuksiin asuinalueella. Näyttää siltä, että erityisesti nuorille sopivia yhteistiloja kaivataan lisää, sillä tyytymättömmimpiä asuinalueen yhteistiloihin ovat nuoret, opiskelijat ja kouluikäisten lasten perheet.

Alueen suunnittelua koskeviin tilaisuuksiin osallistuneiden osuus on lisääntynyt viidessä vuodessa seitsemästä 12 %:iin. Tähän saattaa vaikuttaa vuonna 2000 voimaan tullut maankäyttö- ja rakennuslaki, jonka keskeisenä tavoitteena on asukkaiden osallistumisen lisääminen. Todennäköisesti suunnittelua koskevien tilaisuuksien määrä on viiden viimeisen vuoden aikana kasvanut. Jopa neljännes vastaajista on tyytymättömiä mahdollisuuksiin osallistua asuinalueella koskevaan suunnit-

teluun, ja yli viidennes on tyytymättömiä asuinalueen suunnittelua ja päätöksentekoa koskevaan tiedonsaantiin. Väestöryhmistä tyytyväisimpiä ovat vanhukset ja tyytymättömmimpiä lapsiperheet. Lapsiperhevaiheessa asuinalueen ominaisuudet ja puutteet nousevat uudella tavalla esiin ja asuinympäristön merkitys kasvaa. Yleisesti tarjotut osallistumismahdollisuudet ja tiedotuskanavat eivät ehkä sovellu lapsiperheiden elämäntilanteeseen.

Vastaajien antamat arvot asunnolle, pihalle ja asuinalueelle ovat keskimäärin melko korkeat ja hienoisessa nousussa. Asunnonvaihtoa suunnittelee hiukan harvempi kuin viisi vuotta sitten. Asumisväljyyden jatkuva kasvu on vähentänyt tarvetta muuttaa liian pienen asunnon vuoksi. Sen sijaan luokan 'muu syy' osuus on kasvanut eli muuttosyyt ovat moninaistuneet. Todennäköisesti nykyään kiinnitetään yhä enemmän huomiota yleiseen viihtyisyyteen sekä asunnon ja asuinympäristön yksityiskohtaisiin laatu-tekijöihin.

12.2 Asumistoiveet vaihtelevat elämänvaiheen mukaan

Vastaajista 57 % haluaisi asua omakotitalossa, 19 % pari- tai rivitalossa ja 23 % kerrostalossa. Kerrostalo toivottuna talotyypinä on nostanut kannatustaan kahdella prosenttiyksiköllä vuodesta 1998 erityisesti pari- ja rivitalo-, mutta myös omakotitalotoiveiden kustannuksella. Kerrostaloasumisen suosio on kasvanut eniten suurissa yli 50 000 asukkaan taajamissa, jonkin verran myös lähiöissä asuvilla vastaajilla. Omakotitalotoive on lisääntynyt pienissä 10 000–20 000 asukkaan taajamissa sekä keskustoissa asuvilla.

Talotyypitoiveet ovat huomattavasti pientalovaltaisempia kuin tällä hetkellä toteutunut asuminen. Pientaloissa asuu tällä hetkellä vajaa puolet vastaajista, kun pientalossa haluaisi asua kolme neljästä. Kaikista vastaajista silti yli puolet, 58 %, asuu jo siinä talotyypissä, missä haluaakin asua.

Omakotitaloissa asuvista vastaajista peräti 93 % asuu jo nyt ihannetalotyypissään. Niistä 42 %:sta, jotka eivät vielä asu mieleisessään talotyypissä, 69 % haluaisi muuttaa omakotitaloon, 25 % pari- tai rivitaloon, 5 % kerrostaloon ja 2 % muuhun. Eniten talotyypin vaihtajia olisi kerrostaloasukkaissa, joista vain 42 % on talotyyppiinsä tyytyväisiä.

Asuinaluetoiveet noudattelevat samaa pientalovoittoista linjaa kuin talotyypitoiveetkin. Suurin osa, 56 %, haluaisi asua pientalovaltaisella alueella, ääripäissä keskustoissa ja maaseudulla kummallakin 16 % ja kerrostalovaltaisella alueella 10 %. Viidessä vuodessa sekä keskusta, kerrostalovaltainen alue että maaseutu ovat kaikki hiukan lisääntyneet suosiotaan, kun taas pientalovaltaisen alueen osuus toiveissa on vähentynyt viidellä prosenttiyksiköllä.

Kuten talotyypitoiveet, myös asuinaluetoiveet eroavat vallitsevasta todellisuudesta. Keskustoissa haluaisi asua kaksi kolmasosaa ja kerrostalovaltaisilla alueilla vain kolmannes siitä määrästä, joka niillä tällä hetkellä asuu. Pientalovaltaisilla alueilla asuu nyt 49 % vastaajista, kun pientalovaltaisella alueella haluaisi asua 56 % ja maaseutu mukaan lukien yhteensä peräti 72 % vastaajista. Nykyisen ja toivotun asuinalueen jakaumat eivät ole täysin yhteneväisiä johtuen erilaisista vastausvaihtoehdoista sekä maaseudun jäämisestä nykyisten asuinaluevaihtoehtojen ulkopuolelle, koska kysely kohdistui yli 10 000 asukkaan taajamiin.

Asumistoiveet vaihtelevat paljon eri väestöryhmien välillä. Pientaloasumista toivovat eniten nuoret, 30–39-vuotiaat ja lapsiperheet. Toisaalta nuoret haluavat usein asua keskustoissa, kun taas 30–39-vuotiaat ja lapsiperheet haluavat useimmiten asua pientalovaltaisella alueella. Maaseutuasumistoiveita on eniten 40–59-vuotiailla, lapsettomilla pariskunnilla ja lapsiperheillä. Kaikilla väestöryhmillä pientalotoiveet ovat yleisempiä kuin toteutunut pientaloasuminen. Näin myös esimerkiksi vanhuksilla, vaikkakin ero toiveiden ja nykyisen talotyypin välillä onkin heillä pienempi kuin muilla väestöryhmillä.

Vaikka moni asuu mieluiten pientalossa, on silti paljon ihmisiä, jotka haluavat asua kerrostalossa. Tähän ryhmään kuuluu etenkin vanhuksia ja autottomia. Kyselyssä eivät olleet mukana yli 75-vuotiaat, joista todennäköisesti vielä suurempi osa kuin 65–74-vuotiaista haluaisi asua kerrostalossa. Keskustoiveita on eniten nuorilla ja nuorilla aikuisilla, sinkuilla ja opiskelijoilla, sekä toisaalta yli 60-vuotiailla, autottomilla ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneilla.

Ylivoimaisesti useimmin mainittu syy toivotun talotyypin ja asuinalueen valintaan on rauhallisuus. Tähän luokkaan koodattiin myös mm. maininnat meluttomuudesta ja ettei ole lähinaapureita. Rauhallisuus nousee esiin tärkeimpänä tai yhtenä tärkeimmistä asuinalueen laatutekijöistä lähes jokaisessa asuinympäristön laatua koskevassa tutkimuksessa. Rauhallisuuden kokeminen liittyy ainakin meluun – yleisimmin liikenteen meluun – sekä sosiaalisiin häiriöihin. Asukasbarometrissa tyytymättömyys alueen rauhallisuuteen eri vastaajaryhmissä korreloi sekä liikenteen melun että päihtyneiden aiheuttamien häiriöiden kokemuksen kanssa. Sosiaalisiin häiriöihin liittyy myös alueen sosiaalinen turvallisuus. Esimerkiksi alueilla, joilla rauhallisuuteen ollaan tyytymättömämpiä, pelätään myös useammin yksin iltaisin alueella liikkumista. Rauhallisuus saatetaan liittää myös luonnonympäristön elementteihin, runsas luonto asuinalueella lisää rauhallisuuden tunnetta. Asukasbarometrissa tyytyväisyys asuinalueen rauhallisuuteen korreloi alueen luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen tyytyväisyyden kanssa.

Rauhallisuuden jälkeen tärkeimpiä asumismuodon valintakriteereitä ovat palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet, oma piha sekä luonnonläheisyys. Selvästi vähemmän mainintoja ovat saaneet vaivattomuus tai helppohoitoisuus, oma päätösvalta, tilantarve ja viihtyisyys. Viihtyisyys on tosin saanut paljon mainintoja kolmanneksi tärkeimpänä valintasyynä. Terveellisyys ja ilman laatu -kriteeri sai hyvin

vähän mainintoja. Tulos kertoo siitä, että terveellisyyttä ja ilman laatua pidetään suomalaisilla asuinalueilla yleisesti hyvänä, eikä niihin tarvitse erikseen kiinnittää huomiota. Liikenteen häiriöt mielletään ehkä enemmän rauhallisuuden ja turvallisuuden kuin terveellisuuden riskiksi.

Pientaloasumista toivovien tärkeimpänä asumisen valintakriteerinä on rauhallisuus. Toiseksi yleisin syy pientalon ja pientaloalueen valintaan on oma piha ja kolmantena luonnonläheisyys. Myös lapsiystävällisyys, oma päätösvalta ja tilan tarve vaikuttavat pientalo- ja maaseutuasumistoiveisiin. Lapsuuden ympäristö tai sukujuuret vaikuttavat maaseututoiveisiin paljon useammin kuin muihin toiveisiin. Kerrostalo- ja keskusta-asumista toivovilla tärkeimmät asumistoiveiden valintakriteerit ovat palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet sekä vaivattomuus tai helppohoitoisuus. Myös elämäntapa, turvallisuus ja sosiaaliset kontaktit ovat yleisempiä kriteereitä kuin pientalovalinnoissa.

Rauhallisuus korostuu asumistoiveiden valintasyissä sitä enemmän mitä nuorempi vastaaja on, kun taas vaivattomuuden ja helppohoitoisuuden merkitys kasvaa iän myötä. Autottomilla vaivattomuus on yleisempi kriteeri kuin autollisilla. Palvelujen saatavuus tai harrastusmahdollisuudet on sekä vanhusten että autottomien yleisin asumiskriteeri. Luonnonläheisyyden osuus asumistoiveissa kasvaa jossain määrin iän myötä ollen suurimmillaan 60–64-vuotiailla. 30–39-vuotiailla ja pienten lasten perheillä korostuu lapsiystävällisen ympäristön kriteeri, kun taas elämäntavan merkitys on heillä pienimmillään. Lapsuuden ympäristön tai sukujuuret mainitsevat valintasyiksi muita useammin 60–64-vuotiaat. Tilan tarve tulee eniten esiin lapsiperheiden ja sosiaaliset kontaktit 15–19-vuotiaiden nuorten asumistoiveissa. Turvallisuus on keskimääräistä yleisempi kriteeri pienten lasten perheillä, vanhuk-silla ja opiskelijoilla. Oman pihan toive, viihtyisyys ja oma päätösvalta tulevat tasaisemmin esiin kaikkien väestöryhmien asumiskriteereissä.

12.3 Asumisen elinkaari

Asukasbarometrin tulokset kuvaavat ihmisen elinkaarta lapsuudesta vanhuuteen. Eri elämänvaiheet ja -tilanteet vaikuttavat asuinalueen valintaan sekä asuinympäristöä koskeviin tarpeisiin ja toiveisiin. Kyselyn kohdejoukkoon eivät sisältyneet lapset eivätkä vanhimmat, yli 75-vuotiaat. Lasten olot ja tarpeet tulevat kohtalaisen hyvin esiin lapsiperheiden vastauksissa. Voidaan myös olettaa, että vastauksissa esiin tulleet iän mukana tapahtuvat muutokset asukkaiden toiveissa ja tarpeissa jatkuvat samansuuntaisina vanhimmissa ikäryhmissä. Tässä on esitetty eri ikävaiheille tyypillisimpiä asumiseen liittyviä piirteitä, vaikka ikäryhmien sisällä on toki eri elämänvaiheissa olevia ihmisiä.

Nuoret 15-19-vuotiaat asuvat useimmiten vielä vanhempiansa luona. Heistä noin puolet asuu pientalovaltaisilla alueilla ja lähes neljä viidestä lähiöissä. Lähiöissä ja 1970–1990 rakennetuilla alueilla asuminen on yleisempää kuin muilla ikäryhmillä. Kaksi kolmesta asuu omistusasunnoissa. Asumisväljyys on alhaisempi kuin muissa ikäryhmissä. Ikävaiheen lopussa siirrytään usein opiskelemaan tai ehkä työelämään, mikä tarkoittaa monelle muuttoa pois kotoa. Muuttoa suunnittelevien nuorten osuus on kohtalaisen suuri, 29 %. Suurimmalla osalla nuorista asumistoiveena on pientaloasuminen, mutta toisaalta keskusta-asuminenkin on heillä suhteellisen toivottua. Sosiaaliset kontaktit vaikuttavat asumistoiveisiin enemmän kuin muissa väestöryhmissä, kun taas vaivattomuuden ja helppohoitoisuuden merkitys asumiskriteerinä on pienimmillään.

Nuorten aikuisten, 20–29-vuotiaiden, elämänvaihetta leimaa kotoa pois muutto, yksin asuminen, opiskelu ja työelämään siirtyminen. Jonkin verran tämän ikäryhmän vastauksissa näkyy jo lapsiperheiden tarpeita. Nuoret aikuiset asuvat muita ikäryhmiä useammin kerrostaloalueilla ja keskustoissa. Vuokra-asuminen on kaikkein yleisintä tässä ikäryhmässä, 61 % asuu vuokra-asunnoissa. Asumisväljyys on hii-

kan korkeampi kuin nuorilla johtuen yleisestä yksin asumisesta. Nuoret aikuiset ovat asuneet nykyisessä asunnossaan ja asuinalueellaan lyhyemmän aikaa kuin muut ikäryhmät, keskimäärin vain muutamia vuosia. Muuttoa suunnittelevien osuus on suurimmillaan, 36 %. Yleisin muuttosyy on liian pieni asunto, ja taloudelliset syyt ja työpaikan vaihto ovat yleisempiä syitä kuin muilla ikäryhmillä. Suurin osa haluaisi asua pientalossa, mutta keskusta-asumistakin toivotaan suhteellisen usein. Rauhallisuus on yleisin asumiskriteeri, palvelut tai harrastusmahdollisuudet toiseksi yleisin. Tilan tarve on yleisempi kriteeri kuin muilla ikäryhmillä.

30–39-vuotiaat elävät usein lapsiperhevaihetta ja perheen koko kasvaa. Lapset ovat yleensä päiväkotijäseniä ja ala-asteikäisiä. Tässä ikäryhmässä jo yli puolet asuu pientaloalueilla. Keskusta-asuminen on paljon harvinaisempaa ja omistusasuminen yleisempää kuin edellisessä ikäryhmässä. Uusilla asuinalueilla asutaan useammin kuin muissa ikäryhmissä. Asumisväljyys on suhteellisen alhainen, hiukan pienempi kuin nuorilla aikuisilla. Nykyisessä asunnossa ja asuinalueella ei olla vielä asuttu kovin kauan. Muuttoaikeita on vähemmän kuin edellisessä ikäryhmässä, mutta edelleen joka neljännellä. Yleisin muuttosyy on liian pieni asunto. Lähes kaikki haluaisivat asua pientalossa. Pientaloasumisen toiveet ovat yleisempiä ja keskusta-asuminen vähemmän toivottua kuin muissa ikäryhmissä. Rauhallisuus on yleisin asumistoiveiden kriteeri, mutta lapsiystävällisyys vaikuttaa selvästi enemmän kuin muilla.

40–49-vuotiailla on usein kouluikäisiä lapsia. Pientaloasuminen on tässä ikäryhmässä kaikkein yleisintä ja keskusta-asuminen harvinaisinta. Suurin osa asuu lähiöissä. Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla asutaan hiukan useammin kuin muissa ikäryhmissä. Omistusasuminen on yleisempää ja asumisväljyys jonkin verran suurempi kuin edellisessä ikäryhmässä. Nykyisessä asunnossa on asuttu huomattavasti kauemmin kuin edellisessä

ikäryhmässä, keskimäärin 8 vuotta. Muuttoaikeita on entistä harvemmalta. Suurin osa haluaa asua pientalossa ja maaseutu-asuminen on toivotumpaa kuin muissa ikäryhmissä. Rauhallisuus on yleisin asumiskriteeri, mutta lapsiystävällisyyden merkitys näkyy vielä. Turvallisuuden merkitys asumistoiveissa on pienimmillään.

50–59-vuotiaiden ikäryhmässä lasten kotoa pois muutto vaikuttaa usein talouden koon pienenemiseen. Yli puolet asuu vielä pientaloalueilla, vaikka kerrostalo- ja keskusta-asuminen on jo yleisempää kuin edellisessä ikäryhmässä. Myös omistusasumisen osuus on suurempi. Lasten pois muutto näkyy asumisväljyyden huomattavana kasvuna edelliseen ikäryhmään verrattuna. Muuttoaikeita on enää 12 %:lla, liian suuri asunto on yleisin muuttosyy. Nykyisessä asunnossa on asuttu pitkään, keskimäärin 14 vuotta. Suurin osa haluaa asua pientalossa ja maaseutu-asumistoiveet ovat edelleen yleisiä, vaikka kerrostalo- ja keskusta-asuminen on jo toivotumpaa kuin edellisessä ikäryhmässä. Luonnonläheisyyden ja toisaalta vaivattomuuden ja helpohoitaisuuden merkitys asumistoiveissa on suurempi kuin edellisessä ikäryhmässä.

60–64-vuotiaista osa on eläkkeellä, osa edelleen työelämässä. Kerrostaloalueilla asuu jo noin puolet ikäryhmästä. Vanhimmilla, ennen vuotta 1940 rakennetuilla alueilla asutaan useammin kuin muissa ikäryhmissä, kun taas uusilla asuinalueilla harvoin. Suurin osa asuu omistusasunnoissa. Asumisväljyys on korkeimmillaan, keskimäärin 51 m²/henkilö. Nykyisessä asunnossa ja asuinalueella on yleensä asuttu hyvin pitkään. Muuttohalukkuus on pienimmillään. Yleisin muuttosyy on liian suuri asunto, toiseksi yleisin on 'asunto ei vastaa tarpeita', johon voi vaikuttaa muun muassa iän mukanaan tuomat esteettömyysvaatimukset. Tässä ikäryhmässä vielä enemmistö asuisi mielellään pientalossa, mutta keskusta- ja kerrostalotoiveet ovat jo huomattavasti yleisempiä ja maaseutu-asumisen toiveet harvinaisempia kuin edellisessä ikäryhmässä. Palvelujen saatavuus tai harras-

tusmahdollisuudet on lähes yhtä yleinen asumistoiveisiin vaikuttava kriteeri kuin rauhallisuus. Luonnonläheisyys sekä lapsuuden ympäristö tai sukujuurret ovat yleisempiä kriteereitä kuin muilla ikäryhmillä, ja vaivattomuuden ja helppohoitoisuuden merkitys on kasvussa. Tilan tarpeen merkitys on pienimmillään.

65–74-vuotiaat ovat eläkeiässä. Heistä jo kaksi kolmasosaa asuu kerrostaloissa ja lähes kolmannes keskustoissa, eli selvästi enemmän kuin edellisessä ikäryhmässä. Vanhukset asuvat muita useammin 1940–1969 rakennetuilla alueilla ja hyvin harvoin uusilla asuinalueilla. Peräti 88 % asuu omistusasunnoissa, mikä on selvästi enemmän kuin muissa ikäryhmissä. Nykyisessä asunnossa on asuttu ikäryhmistä pisimpään, keskimäärin 19 vuotta, nykyisellä asuinalueella keskimäärin peräti 24 vuotta. Muuttohalukkuus on hyvin vähäistä. Yleisin muuttosyy on liian suuri asunto ja toisena esteettömyyteenkin liittyvä ‘asunto ei vastaa tarpeita’. Keskusta- ja kerrostaloasumisen toiveet ovat yleisempiä ja maaseutumainen asuminen vähemmän toivottua kuin muilla ikäryhmillä. Silti vanhuksetakin lähes puolet haluaisi asua pientalossa. Palvelujen saatavuus on tärkein ja vaivattomuus tai helppohoitoisuus toiseksi tärkein kriteeri asumistoiveiden valinnassa, ja ne ovat yleisempiä kuin muissa ikäryhmissä.

12.4 Erilaisilla asuinalueilla on omat vahvuutensa

Asukasbarometri-kyselyn tulokset osoittavat selvästi, että eri tyyppisillä asuinalueilla, kuten pientalo- ja kerrostaloalueilla tai keskustoilla, lähiöillä ja niiden ulkopuolisilla alueilla, on kaikilla selkeät ominaispiirteensä, omat vahvuutensa ja heikkoutensa.

Kerrostalovaltaisten asuinalueiden vahvuutena ovat erityisesti niiden tiivyydestä ja lyhyistä etäisyyksistä johtuvat edut. Palvelutaso on huomattavasti parempi kuin pientaloalueilla ja oman alueen palveluita käytetään enemmän. Omalla asuinalueella käy-

dään myös useammin töissä. Autonomistus ei ole välttämätöntä, kauppa- ja työmatkat voidaan yleensä tehdä jalan, pyörällä tai joukkoliikenteellä. Joukkoliikennettä käyttää säännöllisesti lähes kaksi kertaa niin suuri osa vastaajista kuin pientaloalueilla.

Pientalovaltaisten asuinalueiden vahvuutena on erityisesti asukkaiden tärkeäksi kokema rauhallisuus, liikenteen aiheuttamia häiriöitä ja sosiaalisia häiriöitä on vähän. Asuinalueen viihtyisyyden, luonnonympäristön ja ilman laatuun ollaan erittäin tyytyväisiä. Asuinalueella kävellen ja pyörällä liikkuminen koetaan miellyttäväksi ja 7-vuotiaiden lasten vapaata liikkumista pidetään liikenteen kannalta turvallisempina kuin kerrostaloalueilla. Pientalojen etuna ovat omat pihat, joita myös käytetään paljon. Sosiaalinen kanssakäyminen naapureiden kanssa on aktiivista.

Kyselyssä esiin tulleet kerrostalo- ja pientaloalueiden ominaisuudet kuvaavat eri tyyppisten asuinalueiden peruseroja. Asuinalueen yhdyskuntarakenteellinen sijainti vaikuttaa asuinalueen ominaisuuksiin karkeasti ottaen siten, että mitä kauempana keskustasta se sijaitsee, sitä väljempi se on ja sitä pidempiä ovat etäisyydet eri toimintojen välillä, ja sitä enemmän alueen ominaisuudet muistuttavat pientalovaltaisten alueiden ominaispiirteitä. Keskustojen asuinalueiden ominaisuu-

det ovat samankaltaisia kuin kerrostalovaltaisten alueiden. Lähiöissä asuvista vastaajista hiukan yli puolet asuu pientalovaltaisilla ja vajaa puolet kerrostalovaltaisilla alueilla. Lähiöiden ominaisuuksiin vaikuttaa myös etäisyys keskustasta. Lähiöillä onkin sekä kerrostalo- että pientaloalueiden piirteitä. Keskustojen ja lähiöiden ulkopuoliset alueet taas ovat ominaisuuksiltaan pientalovaltaisten alueiden äärimuoto, sillä ne ovat pääasiassa taajamien reuna-alueiden väljempää omakotitaloaluetta. Asuinalueen ikä vaikuttaa samansuuntaisesti: mitä kauemmaksi keskustasta mennään, sitä uudempia asuinalueet ovat ja sitä enemmän niillä on pientalovaltaisten alueiden ominaisuuksia. Toisaalta mitä suuremmasta taajamasta on kysymys, sitä enemmän asuin ympäristöjen ominaisuudet lähentyvät kerrostaloalueille ominaisia piirteitä.

Keskustojen asuin ympäristöjen etuna on niiden hyvä palvelutaso ja työpaikkojen sijainti lähellä. Keskustoissa asuvat ovat muita tyytymättömämpiä erityisesti asuinalueensa luonnonympäristöön, ilman laatuun ja asuintalojen pihoihin. Liikenteen häiriöitä ja sosiaalisia häiriöitä koetaan enemmän kuin muilla asuinalueilla. Keskustavaltaisten vanhojen asuinalueiden ominaispiirteet ovat saman tyyppiset. Kuitenkin keskustoissa ja vanhoilla alueilla asuvien arvosanat asuinalueelle ja tyytyväisyys asuinalueen viihtyisyyteen eivät eroa lähiöissä ja uudemmilla alueilla asuvien vastauksista. Vanhoilla asuinalueilla ollaan jopa hiukan tyytyväisempiä alueen viihtyisyyteen kuin vuoden 1970 jälkeen rakennetuilla alueilla. Keskustoissa ja vanhoilla alueilla on muita viihtyisyystekijöitä, jotka kompensoivat rauhattomuutta ja puutteita luonnonelementeissä, kuten eri toimintojen läheisyys, monipuoliset palvelut, harrastusmahdollisuudet ja kulttuurielämä, vanha rakennuskanta tai alueen identiteetti ja luonne.

Lähiöissä julkiset peruspalvelut – päivähoito, ala-aste ja joukkoliikenne – ovat kyselyn mukaan kaikkein parhaiten saatavissa. Asuinalueen puisto- ja ulkoilualueisiin sekä lasten leikkipaik-

koihin ollaan erityisen tyytyväisiä. Lähiöissä liikkumisympäristö on yleensä miellyttävä, pyörällä liikkumista pidetään miellyttävämpänä ja lasten liikenneturvallisuutta parempana kuin muilla asuinalueilla. Lähiöt sijoittuvat asuin ympäristön ominaisuuksissa ja laatutekijöissä useimmiten keskustojen sekä keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisten alueiden välimaastoon. Lähiöissä on siis osittain onnistuttu yhdistämään keskustojen ja väljempien pientaloalueiden hyvät puolet, ja jotkin tekijät ovat niissä toteutuneet paremmin kuin muualla. Ihmiset ovat yleensä hyvin tyytyväisiä lähiöasuinalueisiinsa. Lähiöasukkaat arvostavat lähiötyyppistä asumista, eivätkä ääripäät, keskusta-asuminen tai maaseutu-asuminen, heitä erityisesti houkuttele. Kaksi kolmasosaa kyselyn kaikista vastaajista haluaa asua kerrostalo- tai pientalovaltaisella alueella keskusta ja maaseutu pois lukien, eli etupäässä lähiöissä.

Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla alueilla, jotka ovat pääasiassa pienten kaupunkien ja taajamien reuna-alueiden omakotitaloaluetta, etuina ovat luonnonympäristö, rauhallisuus, ilman laatu ja pihojen laatu. Sosiaalisia häiriöitä on vähän. Puutteina tulevat esiin heikko palvelutaso, pitkät työmatkat ja autoriippuvuus. Hyvin yleistä on usean auton omistus perheessä. Myös ulkoilu- ja liikuntapaikkoihin ollaan tyytymättömämpiä kuin muilla asuinalueilla. Näillä alueilla asuvien arvosanat asunnolle, pihalle ja asuinalueelle ovat korkeammat kuin muilla alueilla ja asuinalueen viihtyisyyteen ollaan erittäin tyytyväisiä. Hyvin harva suunnittelee muuttoa. Keskustojen ja lähiöiden ulkopuolisilla omakotitaloalueilla on siis selkeitä vetovoimatekijöitä, jotka kompensoivat niiden sijainnista ja väljyydestä johtuvia pitkiä etäisyyksiä palveluihin ja työpaikkoihin. Tärkeimmät näistä vahvuuksista ovat varmasti luonnonläheisyys, rauhallisuus ja oman pihan tarjoamat mahdollisuudet, mutta ne liittyvät tämän tyyppisillä asuinalueilla tutkimusten mukaan myös esimerkiksi suureen tonttiin, järven tai merenrannan läheisyyteen, maaseutu- maisuuteen ja kauniiseen maisemaan,

yksilöllisten toiveiden toteuttamismahdollisuuksiin kuten unelmatalon rakentamiseen, lapsiystävälliseen ympäristöön, yksityisyyteen kaukana naapurista ja toisaalta kylämäiseen yhteisöllisyyteen.

Asukasbarometrin tulosten mukaan asuinalueet ovat eriytyneet sekä ominaisuuksien että väestörakenteen suhteen. Tutkimus antaa myös paljon viitteitä siitä, että eriytyminen on edelleen jatkunut viimeisten viiden vuoden aikana. Joissakin asuinalueiden ominaispiirteissä on nähtävissä kehityskulku, jossa alueiden vahvuudet edelleen vahvistuvat ja heikkoudet heikkenevät. Pienemmissä taajamissa ja väljemmillä reuna-alueilla ennestäänkin heikompi palvelutaso on heikentynyt, työmahdollisuudet asuinalueella vähentyneet ja auton käyttö lisääntynyt. Tiiviimmin rakennetuilla alueilla ja suurissa taajamissa taas heikommaksi koettu lasten liikenneturvallisuus on edelleen heikentynyt ja pihojen käyttö vähentynyt. Väestöllinen eriytyminen johtaa siihen, että tietynlaisia ihmisiä. Asuinalueiden väestörakenne vaihtelee muun muassa asuinalueen iän mukaan. Uusille alueille muuttaa pienten lasten perheitä, jolloin kysyntä kohdistuu päivähoitopalveluihin, seuraavaksi kouluihin ja vuosikymmenien kuluttua vanhusten palveluihin. Yksipuolinen ikärakenne vaikeuttaa palvelujen järjestämistä.

12.5 Asukkaiden tarpeet paremmin huomioon suunnittelussa

Kyselyn tulokset osoittavat, että ihmisillä on hyvin erilaisia tarpeita ja toiveita. Ne vaihtelevat elämänvaiheen ja elämäntavan mukaan. Erilaiset mielitymykset ovat yhteydessä myös lapsuuden ympäristökokemuksiin. Toiveet ovat usein niin voimakkaita, että niitä toteutetaan siellä missä se on mahdollista huolimatta asuinympäristön muista puutteista, kuten palvelujen puuttumisesta tai pitkistä työmatkoista.

Muun muassa pienemmissä taajamissa asuinalueiden eriytymiskehitys

näkyvyy voimakkaana. Niiden asuinympäristöt saavat kuitenkin keskimääräistä korkeampia arvosanoja vastaajilta. Ne tarjoavat puutteista huolimatta asukkailleen joitain erityisiä arvoja. Vaikka ihmiset asuinalueita valitessaan asettavatkin tietyt toiveet ja ympäristön ominaisuudet etusijalle, ovat muutenkin ympäristön piirteet heille tärkeitä. Pientaloalueella asuva lapsiperhe tarvitsee myös palveluja, ja keskustassa asuva vanhus luonnonympäristöä ja rauhallisuutta. Voidaan kysyä, onko asuinalueiden eriytyminen välttämätöntä, vai voidaanko asuinympäristöjä kehittää siihen suuntaan, että niiden eriytyminen palvelutason ja asuinympäristön laadun suhteen ei ole niin voimakasta ja että ne soveltuvat eri ikäisille asukkaille tasapuolisemmin kuin nyt.

Kysely osoittaa, että nykyinen asuntokanta ei vastaa asukkaiden asumista koskevia toiveita. Pientalossa ja pientaloalueella haluaisi asua huomattavasti useampi kuin tällä hetkellä todellisuudessa asuu. Monet yhteiskunnalliset muutokset kuten elintason kasvu, vanhusväestön lisääntyminen ja kotitalouksien koon pieneneminen vaikuttavat eri asumismuotojen kysyntään. Lapsiperheillä on mahdollisuus toteuttaa toiveasumisensa entistä aikaisemmassa elämänvaiheessa, millä voi olla yhdyskuntarakennetta hajauttavia vaikutuksia. Myös monet ikäihmiset ja yksin asuvat haluavat asua pientalossa. Näille usein autottomille väestöryhmille tarvitaan lisää pieniä pientaloasuntoja, joissa vaivattomuus ja helpohoitaisuus on huomioitu.

Asukkaiden tarpeisiin vastaaminen edellyttää asuinalueilta ja asuntokannalta monipuolisuutta. Monipuolisuus on myös keino ehkäistä asuinalueiden liiallista eriytymistä. Asuinalueilla tulee pyrkiä tasapainoiseen väestörakenteeseen ja väestönkehitykseen muun muassa palvelujen järjestämisen helpottamiseksi ja sosiaalisen eriytymisen vähentämiseksi. Asuinalueen asuntokannan monipuolisuus mahdollistaa muuttamisen asuinalueen sisällä asuminen muuttuessa eri elämänvaiheissa ja tasapainottaa väestörakennetta. Taajamien asuinympäristöjä voi-

daan kehittää esimerkiksi kaupunkimaisen pientalorakentamisen avulla siihen suuntaan, että niissä yhdistyvät tiiviiden ja lyhyiden etäisyyksien mahdollistama hyvä palvelutaso ja toisaalta pientaloalueille ominainen hyvä ympäristön laatu.

Asuinalueen viihtyisyys koostuu lukuisista eri esteettisistä, toiminnallisista ja sosiaalisista tekijöistä. Asuinalueiden yleisiin laatutekijöihin kuten rauhallisuuteen, luonnonympäristöön, meluttomuuteen ja ilman laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota kerrostaloalueilla, keskustoissa ja suuremmissa taajamissa. Rauhallisuus nousi kaikkein tärkeimmäksi asumistoiveiden valintakriteeriksi. Rauhallisuuden kokemista voidaan edistää hyvin monenlaisilla ratkaisulla, kuten rakennusten sijoittelulla, kasvillisuudella ja liikenteen rauhoittamisella asuinalueen sisällä.

Sosiaalinen turvallisuus vaikuttaa myös rauhallisuuden kokemiseen. Vaikka pelon kokeminen illalla asuinalueella yksin liikkussa on vähentynyt, huomattava osa vastaajista kuitenkin edelleen pelkää ja rajoittaa liikkumistaan pelon vuoksi. Turvattomuudella on suuri merkitys, koska se vaikuttaa jokapäiväiseen elämään.

Palvelujen hyvä saavutettavuus on asuinympäristön keskeisiä laatutekijöitä, asumistoiveiden valintakriteereissä se nousi toiselle sijalle. Lähialueilla, kuten kouluilla, on merkitystä myös sosiaalisina kohtaamispaikkoina ja verkostojen luojina. Palvelujen saatavuus vaatii erityishuomiota pientaloalueilla, pienemmissä taajamissa ja taajamien reuna-alueilla. Varsinkin ruokakauppapalveluja tulisi kehittää niin, että lähikauppaperiaate toteutuu. Koska palvelujen tarjonta liittyy alueen väestöpohjan suuruuteen, voi sellaisten asumismuotojen kehittäminen, jossa pienimuotoinen rakentaminen yhdistyy tiiviuteen, edesauttaa palvelujen säilymistä ja syntymistä.

Omalla asuinalueella työssäkäynti on tutkimuksen valossa yllättävän suurta. Asuinalueella työssäkäynnillä on huomattava merkitys työmatkojen lyhentämisen ja kevyen liikenteen edistämisen kannalta. Omalla alueella työssäkäynti vaihtelee melkoisesti eri tyyppisten alueiden välillä. Tarvitaan lisää tutkimustietoa siitä, minkälaiset työpaikat lisäävät omalla asuinalueella työssäkäyntiä ja millä edellytyksillä niitä saadaan asuinalueille syntymään.

Urheilu- ja pelikenttien sekä leikkipaikkojen tarjonnassa on parantamisen varaa etenkin pientaloalueilla. Ulkoilu- ja liikuntapaikoilla on merkitystä myös alueen sosiaaliselle ilmapiirille, ne toimivat erityisesti lasten ja nuorten, mutta myös aikuisten kohtauspaikkoina. Asuinalueiden yhteistilat eivät tällä hetkellä näytä tarjoavan riittävästi puitteita asukkaiden tapaamisille ja toiminnalle. Erityisesti nuorille sopivia tiloja kaivataan lisää. Nuorten tarpeet jäävät helposti huomiotta asuinalueiden suunnittelussa.

Pihan käytössä tulee selvästi esiin ero pientaloissa ja kerrostaloissa asu-

vien välillä, ja tämä kahtiajakautuneisuus on edelleen syventynyt. Pientaloasukkaiden hyvin aktiivinen pihan käyttö kertoo sen merkityksestä asukkaalleen. Oma piha on asumistoiveiden valintakriteereissä kolmannella sijalla. Kerrostalopihat ovat tällä hetkellä suuri käyttämätön resurssi. Niitä tulisi kehittää oleskelulle houkuttelevammiksi muun muassa asukkaiden omatoimisuutta niiden hoidossa hyväksi käyttäen.

Monet niistä asuinympäristön lautekijöistä, jotka ovat kehittyneet huonompaan suuntaan, liittyvät autoliikenteen kasvuun. Liikenteen aiheuttamat ongelmat konkretisoituvat eri tavoin erilaisilla asuinalueilla. Joukkoliikennepalvelut ovat vähentyneet erityisesti pienemmissä taajamissa ja harvemmin rakennetuilla alueilla samalla kun auton käyttö on lisääntynyt työ- ja kauppamatkoilla. Samoilla alueilla ovat myös lähipalvelut heikentyneet. Tällaiset tekijät vaikuttavat vahvasti alueiden eriytymiskehitykseen ja yksipuolistumiseen myös väestörakenteen suhteen. Kerrostaloalueilla, keskustoissa ja suurissa taajamissa taas asuinalueen sisäisen liikkumisympäristön laatu on heikompi, esimerkiksi pyörällä liikkumista pidetään useammin epämiellyttävänä ja lasten liikenneturvallisuutta heikompana. Yli neljäsosa vastaajista on sitä mieltä, ettei 7-vuotias lapsi voi kulkea asuinalueellaan ilman saattajaa liikenteen kannalta turvallisesti. Tämä merkitsee sitä, että suurella osalla asuinalueista lasten – edes koulunsa aloittavien ekaluokkalaisten – ei pitäisi liikkua itsenäisesti. Autoliikenteen, yhdyskuntarakenteen ja asuinympäristön lautekijöiden syy-seuraussuhteista, vaikutusketjuista ja niihin vaikuttamisen keinoista tarvitaan huomattavasti lisää tutkimustietoa.

Naapurikontaktit luovat perustan asuinalueen yhteisöllisyydelle. Pientaloalueilla kontakteja on enemmän kuin kerrostaloalueilla, mikä pitäisi ottaa huomioon uusia asumismuotoja kehitettäessä. Tyytymättömyys mahdollisuuksiin osallistua asuinalueetta koskevaan suunnitteluun sekä sitä koskevaan tiedonsaantiin on huomattavaa. Erityi-

sen tyytymättömiä ovat lapsiperheet. Asukkaiden vaikuttamistapoja ja tiedottamista tulisi edelleen kehittää ottaen huomioon myös eri väestöryhmien kyvyt ja mahdollisuudet osallistua. Olisi tärkeä luoda paremmat vaikutusmahdollisuudet myös muuhun suunnitteluun kuin pelkästään kaavoitukseen, kuten palvelujen, puistojen ja virkistysalueiden suunnitteluun.

Asukasbarometrissa on käsitelty kattavasti eri väestöryhmien näkemyksiä, tarpeita ja toiveita. Kokonaisvaltainen tarkastelutapa on mahdollistanut asuinympäristön laatua koskevien olennaisten kysymysten esiin nostamisen. Asukkaiden toiveet ja tarpeet sekä yksilöllisten asumisratkaisujen toteuttamismahdollisuudet tulee ottaa selkeäksi lähtökohdaksi asumismuotojen kehittämisessä sekä asuinalueiden ja -rakennusten suunnittelussa. Tämä edellyttää nykyistä parempaa tietoa asuinalueiden kehitystrendeistä ja ongelmista sekä niiden ratkaisukeinoista.

- Asuin ympäristön suunnitteluperiaatteet (1975). Sisäasiainministeriö, Kaavoitus- ja rakennusosasto, Kaavoitusohjeita 2/1975.
- Bäcklund, Pia, Jon Maury & Timo Vuolanto (2002). Helsingin yleiskaava 2002 – Tutkimus asukkaiden osallisuudesta kaupungin kehittämisessä. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2002:12.
- Elin ympäristön seurannan kehittäminen, Työryhmän raportti (2002). Suomen ympäristö 545, Ympäristöministeriö.
- Halme, Timo, Kimmo Koski, Saija Niskanen & Hannu Kurki (2001). Lähiöiden palvelut. Kysyntä, tarjonta ja kehittämiskeinot. Suomen ympäristö 475, Ympäristöministeriö.
- Harju, Kaisu, Päivi Malmi & Anna Strandell (2004). Elin ympäristön seurannan tietojärjestelmä (ELYSE). Tietojärjestelmän toteuttaminen ja käyttö. Suomen ympäristö 678, Ympäristöministeriö.
- Helminen, Ville, Mika Ristimäki & Kari Oinonen (2003). Etätyö ja työmatkat Suomessa. Suomen ympäristö 611, Ympäristöministeriö.
- Hirvonen, Jukka (2000). Kahden ammattiryhmän asumisvalintojen yleispiirteitä. Teoksessa Ilmonen, Mervi, Jukka Hirvonen, Liisa Knuuti, Heli Korhonen & Markku Lankinen: Rauhaa ja karnevaaleja. Tieto- ja taitoammattilaisten asumistavoitteet Helsingin seudulla. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 78, Teknillinen korkeakoulu.
- Kyttä, Marketta, Ari Lainevo & Jani Päivänen (2000). Turvallisen matkan päässä kaupungista. Lahden seudun pientaloalueet suunnitelmissa ja asuinpaikkoina. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 79, Teknillinen korkeakoulu.
- Kyttä, Marketta (2004). Ihmisystävällinen elin ympäristö. Tutkimustietoa ja käytännön ideoita rakennetun ympäristön suunnittelua varten. YIT, Teknillinen korkeakoulu.
- Kytö, Hannu, Leena Aatola & Anna-Riitta Lehtinen (2003). Kotitalouksien palvelutarpeet ja palvelujen käyttö – Tutkimus kolmella aluerakenteeltaan erilaisella seudulla. Kuluttajatutkimuskeskus, Julkaisuja 2003:4.
- Kääriäinen, Juhani & Jarmo Lehtinen (toim.) (2001). Sosiaaliset suhteet suomalaisessa kaupunkiympäristössä Asukasbarometri 1998 aineiston perusteella. Suomen ympäristö 461, Ympäristöministeriö.
- Lahti, Pekka (2002). Matala ja tiivis kaupunki. Ympäristöministeriö, Rakennustieto Oy.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki ja -asetus (1999).
- Manninen, Rikhard & Jukka Hirvonen (2004). Rivitalo asumismuotona – toiveiden täytymys vai mahdollisuuksien kompromissi. Suomen ympäristö 694, Ympäristöministeriö.
- Melukylä vai mansikkapaikka? Asukkaiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä asuinalueiden terveellisyydestä (2001). Suomen ympäristö 467, Ympäristöministeriö.
- Päivänen, Jani, Petri Saarikoski & Lauri Virrankoski (2004). Elämänkaarikortteli – Kohti sosiaalisesti kestävästä asumista ja kaupunkielämästä. Suomen ympäristö 716, Ympäristöministeriö.
- Silvennoinen, Heli & Jukka Hirvonen (2002). Koti kerrostalossa. Asukkaiden arjen kokemuksia asumisestaan. Suomen ympäristö 575, Ympäristöministeriö.
- Strandell, Anna (1999). Asukasbarometri 1998. Asukaskysely suomalaisista asuin ympäristöistä. Suomen ympäristö 343, Ympäristöministeriö.

Asukasbarometrin kysymykset

- K1.** Kuinka monta henkilöä kuuluu kotitalouteenne?
- K2.** Minkä ikäisiä henkilöitä kotitalouteenne kuuluu?
Luetelkaa kaikkien jäsenten syntymävuodet vanhimmasta nuorimpaan itsenne mukaan lukien.
- K3a.** Sijaitseeko asuntonne:
- 1 keskustassa (koskee myös muita kuntia kuin kaupunkeja),
 - 2 lähiössä,
 - 3 muualla?
- K3b.** Sijaitseeko asuntonne:
- 1 pientalovaltaisella alueella,
 - 2 kerrostalovaltaisella alueella,
 - 3 vai muualla?
- K4.** Mikä on asuntonne pinta-ala (m²)?
- K5.** Mikä on asuntonne hallintamuoto?
- 1 Omistusasunto
 - 2 Vuokra/työsuhdeasunto
 - 3 Muu (sisältää asumisoikeus-, osaomistus- ja alivuokralaisasunnot)
- K6.** Kuinka monta vuotta olette asunut nykyisessä asunnossanne?
- K7.** Suunnitteletteko asunnon vaihtoa seuraavien 12 kuukauden aikana?
- 1 Kyllä
 - 2 Ei
- K8.** Mikä on pääsiallinen syyne asunnon vaihtoon?
(Koodaa listan mukaan. Listaa ei lueta.)
- 1 Asunto on perheen kokoon nähden liian pieni (esim. perheellisyyden takia)
 - 2 Asunto on perheen kokoon nähden liian suuri
 - 3 Haluamme vaihtaa asuinalueetta
 - 4 Työpaikan vaihdon takia
 - 5 Perheen hajoaminen tai avioero
 - 6 Taloudelliset syyt
 - 7 Asunto ei muuten vastaa tarpeitamme
 - 8 Muu syy
- K9.** Mikä on asuintalonne talotyyppi:
- 1 omakotitalo,
 - 2 pari- tai rivitalo,
 - 3 kerrostalo,
 - 4 muu?
- K10.** Millä vuosikymmenellä asuinalueenne on pääosin rakennettu:
(Asuinalueella tarkoitetaan asuinalueita, joka sisältää asuinkorttelien lisäksi kävelyetäisyydellä olevat peruspalvelut, puisto- ja virkistysalueet, liikenne- ja kulkuväylät.)

- 1 ennen vuotta 1940,
- 2 1940–1969,
- 3 1970–1990,
- 4 1990 jälkeen,
- 5 eri aikakausina rakennettu?
- 10 EOS

K11a. Miten tyytyväinen olette asuintalonne pihan viihtyisyyteen:

- 1 erittäin tyytyväinen,
- 2 melko tyytyväinen,
- 3 melko tyytymätön,
- 4 vai erittäin tyytymätön?
- 9 EOS

K11b. Entä, miten tyytyväinen olette pihan leikkipaikkoihin:

- 1 erittäin tyytyväinen,
- 2 melko tyytyväinen,
- 3 melko tyytymätön,
- 4 vai erittäin tyytymätön?
- 9 EOS

K11c. Miten tyytyväinen olette pihan oleskelupaikkoihin:

- 1 erittäin tyytyväinen,
- 2 melko tyytyväinen,
- 3 melko tyytymätön,
- 4 vai erittäin tyytymätön?
- 9 EOS

K12. Kuinka usein oleskelette pihallanne:

- 1 useamman kerran viikossa,
- 2 kerran viikossa,
- 3 harvemmin vai,
- 4 ette juuri lainkaan?
- 9 EOS

K13. Kuinka monta vuotta olette asunut nykyisellä asuinalueellanne?

K14a. Miten tyytyväinen olette asuinalueenne viihtyisyyteen:

- 1 erittäin tyytyväinen,
- 2 melko tyytyväinen,
- 3 melko tyytymätön,
- 4 vai erittäin tyytymätön?
- 9 EOS

K14b. Entä, miten tyytyväinen olette asuinalueenne luonnonympäristöön ja kasvillisuuteen:

- 1 erittäin tyytyväinen,
- 2 melko tyytyväinen,
- 3 melko tyytymätön,
- 4 vai erittäin tyytymätön?
- 9 EOS

K14c. Miten tyytyväinen olette asuinalueenne rauhallisuuteen:

- 1 erittäin tyytyväinen,
- 2 melko tyytyväinen,
- 3 melko tyytymätön,
- 4 vai erittäin tyytymätön?
- 9 EOS

K15. Häiritseekö talonne ulkopuolelta tuleva liikenteen melu asunnossanne:

- 1 erittäin paljon,
- 2 paljon,
- 3 jonkin verran,
- 4 ei lainkaan,
- 9 EOS

K16. Miten tyytyväinen olette asuinalueenne ilman laatuun ja puhtauteen:

- 1 erittäin tyytyväinen,
- 2 melko tyytyväinen,
- 3 melko tyytymätön,
- 4 vai erittäin tyytymätön?
- 9 EOS

K17a. Onko asuinalueellanne miellyttävä liikkua kävellen:

(Miellyttävä tarkoittaa tässä viihtyvyyttä, visuaalista ilmettä, liikennettä ym..)

- 1 erittäin miellyttävä,
- 2 melko miellyttävä,
- 3 melko epämiellyttävä,
- 4 erittäin epämiellyttävä?
- 9 EOS

K17b. Onko asuinalueellanne miellyttävä liikkua pyörällä:

(Miellyttävä tarkoittaa tässä viihtyvyyttä, visuaalista ilmettä, liikennettä ym..)

- 1 erittäin miellyttävä,
- 2 melko miellyttävä,
- 3 melko epämiellyttävä,
- 4 erittäin epämiellyttävä?
- 9 EOS

K18. Voiko 7-vuotias lapsi liikkua asuinalueellanne ilman saattajaa liikenteen kannalta turvallisesti?

- 1 Kyllä
- 2 Ei
- 9 EOS

K19. Onko asuinalueellanne peruskoulun ala-aste?

- 1 Kyllä
- 2 Ei
- 9 EOS

K20. Käykö joku lapsistanne asuinalueellanne olevaa peruskoulun ala-astetta?

- 1 Kyllä
- 2 Ei

K21. Onko asuinalueellanne päivähoitopalveluja?

- 1 Kyllä
- 2 Ei
- 3 EOS

K22a. Onko asuinalueellanne ruokakauppa?

- 1 Kyllä
- 2 Ei
- 3 EOS

- K22b. Käytättekö pääasiallisesti oman asuinalueenne vai asuinalueenne ulkopuolista ruokakauppaa?**
(Tässä tarkoitetaan ruokakauppaa, jota yleisimmin käytätte.)
- 1 Oman asuinalueen ruokakauppaa
 - 2 Asuinalueen ulkopuolista ruokakauppaa
 - 3 Molempia
 - 4 En käytä mitään ruokakauppaa
- K23a. Onko asuinalueellanne joukkoliikennepalveluja?**
(Joukkoliikenne palveluja ovat junat, linja-autot, raitiovaunut ja metro.)
- 1 Kyllä
 - 2 Ei
 - 9 EOS
- K23b. Sijaitseeko tarvitsemanne joukkoliikenteen pysäkki riittävän lähellä asuntoanne?**
- 1 Kyllä
 - 2 Ei
 - 9 EOS
- K23c. Käytättekö säännöllisesti asuinalueenne joukkoliikennepalveluja?**
- 1 Kyllä
 - 2 En käytä
- K24a. Miten tyytyväinen olette asuinalueenne joukkoliikennepalveluihin?**
- 1 erittäin tyytyväinen,
 - 2 melko tyytyväinen,
 - 3 melko tyytymätön,
 - 4 vai erittäin tyytymätön?
 - 9 EOS
- K24b. Miten tyytyväinen olette asuinalueenne peruskoulupalveluihin:**
- 1 erittäin tyytyväinen,
 - 2 melko tyytyväinen,
 - 3 melko tyytymätön,
 - 4 vai erittäin tyytymätön?
 - 9 EOS
- K24c. Miten tyytyväinen olette asuinalueenne päivähoitopalveluihin:**
- 1 erittäin tyytyväinen,
 - 2 melko tyytyväinen,
 - 3 melko tyytymätön,
 - 4 vai erittäin tyytymätön?
 - 9 EOS
- K24d. Entä, miten tyytyväinen olette asuinalueenne ruokakauppapalveluihin:**
- 1 erittäin tyytyväinen,
 - 2 melko tyytyväinen,
 - 3 melko tyytymätön,
 - 4 vai erittäin tyytymätön?
 - 9 EOS
- K25. Mitä palveluja itse haluaisitte lisää asuinalueellenne? Mainitkaa kolme tärkeintä.**
Liikuntapalveluista kysytään myöhemmin.
(Koodaa listan mukaan. Vaihtoehtoja ei lueta.)
- 1 Apteekki
 - 2 Joukkoliikenne

- 3 Jätteiden lajittelupiste, kierrätyspiste
- 4 Kahvila
- 5 Kirjasto
- 6 Lukio
- 7 Nuorisotiloja
- 8 Pankkipalveluja
- 9 Peruskoulun ala-aste
- 10 Peruskoulun ylä-aste
- 11 Postipalvelut
- 12 Pubi
- 13 Päivähoito
- 14 Ruokakauppa
- 15 Muita kauppia
- 16 Terveystenhoitopalveluja
- 17 Vanhusten palveluja
- 18 Muu palvelu
- 19 Ei mitään
- 99 Ei osaa sanoa

K26a. Miten tyytyväinen olette asuinalueenne puisto- ja ulkoilualueisiin:

- 1 erittäin tyytyväinen,
- 2 melko tyytyväinen,
- 3 melko tyytymätön,
- 4 vai erittäin tyytymätön?
- 9 EOS

K26b. Miten tyytyväinen olette asuinalueenne urheilu- ja pallokenttiin?

- 1 erittäin tyytyväinen,
- 2 melko tyytyväinen,
- 3 melko tyytymätön,
- 4 vai erittäin tyytymätön?
- 9 EOS

K26c. Miten tyytyväinen olette asuinalueenne lasten leikkipaikkoihin?

- 1 erittäin tyytyväinen,
- 2 melko tyytyväinen,
- 3 melko tyytymätön,
- 4 vai erittäin tyytymätön?
- 9 EOS

**K27. Mitä ulkoilualueita ja liikuntapalveluja itse haluaisitte lisää asuin-
alueellenne?**

Mainitkaa kolme tärkeintä.

(Koodaa listan mukaan. Vaihtoehtoja ei lueta.)

- 1 Hiihtolatuja
- 2 Koirapuisto
- 3 Kävelyreitit
- 4 Lasten leikkipaikka
- 5 Lenkkipolkuja, pururatoja
- 6 Luistelukenttä
- 7 Puisto
- 8 Pyöräilyreitit
- 9 Sisäliikuntatilat, urheiluhalli
- 10 Uimahalli
- 11 Uimaranta, avantouintipaikka
- 12 Ulkoilualue
- 13 Urheilukenttä, pallokenttä
- 14 Valaistuja ulkoilureitit
- 15 Muu palvelu

- 16 Ei mitään
99 Ei osaa sanoa

K28a. Kuinka monta autoa perheellänne on?
(Työsuhdeauto lasketaan mukaan.)

K28b. Onko Teillä itsellänne auto säännöllisesti käytettävissä?
(Auto on käytettävissä myös silloin, jos itse ei aja, mutta kyyditään aina tarvittaessa.)

- 1 Kyllä
2 Ei

K29. Oletteko työelämässä tällä hetkellä?
(Työelämässä oleviksi lasketaan äitiys-, isyys- ja vanhempainlomalla olevat sekä lomautetut ja työssä olevat opiskelijat)

- 1 Kyllä
2 Ei

K30. Käyttkö työssä asuinalueellanne?
(Mikäli tekee osittain etättyötä, valitaan se, jota tekee enemmän.)

- 1 Kyllä (Myös kotona työskentelevät).
2 En

K31. Onko asuinalueellanne ammattianne vastaavia työpaikkoja?

- 1 Kyllä
2 Ei

K32a. Kuinka pitkä on työmatkanne?

K32b. Miten liikutte työmatkanne pääasiallisesti:

(Jos kaksi yhtä yleistä tapaa, voi valita kaksi vaihtoehtoa)

- 1 kävellen,
2 pyörällä,
3 joukkoliikenteellä (juna, metro, raitiovaunu, linja-auto),
4 autolla,
5 työskentelee kotona,
6 muuten?
9 EOS

K33. Miten liikutte pääasiallisesti ruokakauppaan:

(Jos kaksi yhtä yleistä tapaa, voi valita kaksi vaihtoehtoa)

- 1 kävellen,
2 pyörällä,
3 joukkoliikenteellä (juna, metro, raitiovaunu, linja-auto),
4 autolla,
5 en käy ruokakaupassa,
6 muuten?
9 EOS

K34. Kuinka usein asuinalueellanne on esiintynyt mielestänne päihtyneiden aiheuttamia häiriöitä:

- 1 lähes päivittäin,
2 vähintään viikoittain,
3 kuukausittain vai,
4 harvemmin?
9 EOS

- K35. Pelkäätekö liikkua asuinalueellanne yksin iltaisin klo 22.00 jälkeen?**
- 1 Kyllä (pelkään)
 - 2 En (pelkää)
 - 3 En liiku yksin iltaisin ulkona, koska pelkään
 - 4 En liiku yksin iltaisin ulkona tai en osaa sanoa
- K36. Kuinka usein juttelette naapureiden kanssa:**
- 1 lähes päivittäin,
 - 2 vähintään viikoittain,
 - 3 kuukausittain vai,
 - 4 harvemmin?
 - 9 EOS
- K37. Oletteko osallistunut asuintalonne pihatalkoisiin tai pihatapahtumiin viimeisten 12 kuukauden aikana?**
- 1 Kyllä
 - 2 Ei
 - 3 Ei ole ollut
- K38. Oletteko osallistunut asuinalueenne suunnittelua koskevaan tilaisuuteen viimeisten 12 kuukauden aikana?**
- 1 Kyllä
 - 2 Ei
 - 3 Ei ole ollut
- K39a. Miten tyytyväinen olette tiedonsaantiin asuinalueettanne koskevas-
ta suunnittelusta ja päätöksenteosta:**
- 1 erittäin tyytyväinen,
 - 2 melko tyytyväinen,
 - 3 melko tyytymätön,
 - 4 vai erittäin tyytymätön?
 - 9 EOS
- K39b. Miten tyytyväinen olette mahdollisuuksiinne osallistua asuinalue-
tanne koskevaan suunnitteluun:**
- 1 erittäin tyytyväinen,
 - 2 melko tyytyväinen,
 - 3 melko tyytymätön,
 - 4 vai erittäin tyytymätön?
 - 9 EOS
- K40. Miten tyytyväinen olette asukkaiden käyttöön tarkoitettuihin yh-
teistiloihin ja niiden käyttömahdollisuuksiin asuinalueellanne:**
(*Yhteistiloja ovat esim. asukastupa, kerhotilat tms.*)
- 1 erittäin tyytyväinen,
 - 2 melko tyytyväinen,
 - 3 melko tyytymätön,
 - 4 vai erittäin tyytymätön?
 - 9 EOS
- K41a. Millaisen kouluarvosanan 4–10 antaisitte asunnollenne?**
(*Asteikolla 4–10 siten, että erittäin huono = 4 ja kiitettävä = 10.*)
- K41b. (Millaisen kouluarvosanan 4–10 antaisitte) pihallenne?**
(*Asteikolla 4–10 siten, että erittäin huono = 4 ja kiitettävä = 10.*)

K41c. (Millaisen kouluarvosanan 4–10 antaisitte) asuinalueellenne?
(Asteikolla 4-10 siten, että erittäin huono=4 ja kiitettävä=10.)

K42. Minkälaisessa talossa haluaisitte asua:

- 1 kerrostalossa,
- 2 pari- tai rivitalossa,
- 3 omakotitalossa,
- 4 muussa?

K43. Minkälaisella asuinalueella haluaisitte asua:

- 1 keskustassa,
- 2 kerrostalovaltaisella alueella,
- 3 pientalovaltaisella alueella,
- 4 maaseudulla,
- 5 muualla?

K44. Miksi valitsitte juuri tämän talotyypin ja asuinalueen?
Mainitkaa yhteensä kolme tärkeintä syytä?

(Koodaa listan mukaan. Listaa ei lueta.)

- 1 Elämäntapa
- 2 Lapsiystävällisyys, hyvä kasvuympäristö lapsille
- 3 Lapsuuden ympäristö, sukujuuret
- 4 Luonnonläheisyys
- 5 Oma piha
- 6 Oma päätösvalta
- 7 Palvelujen saatavuus, harrastusmahdollisuudet
- 8 Rauhallisuus, meluttomuus, ei lähinaapureita
- 9 Sosiaaliset kontaktit (naapurit, ystävät, sukulaiset)
- 10 Terveellisyys, ilman laatu
- 11 Tilantarve, asunnon riittävät tilat (asumiseen, harrastuksiin, työntekoon yms.)
- 12 Turvallisuus
- 13 Vaivattomuus, helppohoitoisuus
- 14 Viihtyisyys
- 15 Muu
- 99 EOS

KIITOS HAASTATTELUSTA!

Kuvailulehti

Julkaisija	Ympäristöministeriö Alueidenkäytön osasto	Julkaisu-aika	Helmikuu 2005
Tekijä(t)	Anna Strandell		
Julkaisun nimi	Asukasbarometri 2004 Asukaskysely suomalaisista asuin ympäristöistä		
Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut			
Tiivistelmä	<p>Asukasbarometri on kyselytutkimus suomalaisten asuin ympäristöjen laadusta vähintään 10 000 asukkaan taajamissa. Asukasbarometri sisältää monipuolista tietoa asukkaiden näkemyksistä ja kokemuksista omasta asuin ympäristöstään sekä asumistoiveista. Kyselytutkimus tehtiin yhteistyössä Tilastokeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa.</p> <p>Yleisesti ottaen asukkaat ovat tyytyväisiä asuin ympäristöönsä. Yksityiskohtaisemmissa laatutekijöissä tulee myös esiin tyytymättömyyttä. Raportissa käsitellään myös eri tyyppisten asuin alueiden vahvuuksia ja heikkouksia sekä eri väestöryhmien näkemyksiä, tarpeita ja toiveita elämänvaiheen ja -tilanteen mukaan. Ensimmäinen Asukasbarometrikysely tehtiin vuoden 1998 lopussa, joten myös muutoksista on saatu tietoa.</p> <p>Asukasbarometrikysely on osa ympäristöhallinnon elin ympäristön laadun seuranta. Asukasbarometrin avulla on tarkoitus edistää asuin ympäristön laadun parantamista sekä asukkaiden toivomien asuin ympäristöjen ja asumismuotojen toteutumista. Asukasbarometrin tarkoituksena on tukea ympäristöministeriön asuin ympäristön laatua koskevaa kehittämistyötä. Se palvelee myös yleisemmin elin- ja asuin ympäristöä koskevaa tutkimustyötä.</p>		
Asiasanat	asukaskysely, asuin ympäristö, asuin alue, väestöryhmät, palvelut, asukkaiden osallistuminen		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Suomen ympäristö 746		
Julkaisun teema	Alueiden käyttö		
Projektihankkeen nimi ja projektinumero			
Rahoittaja/toimeksiantaja	Ympäristöministeriö		
Projektiryhmään kuuluvat organisaatiot			
	ISSN	ISBN	
	1238-7312	951-731-287-3 (nid.), 951-731-288-1 (PDF)	
	Sivuja	Kieli	
	146	suomi	
	Luottamuksellisuus	Hinta	
	julkinen		
Julkaisun myynti/jakaja	Edita Publishing Oy, Asiakaspalvelu, PL 800, 00043 Edita puh. 020 450 05, telefax 020 450 2380 sähköposti: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi, www-palvelin: http://www.edita.fi/netmarket		
Julkaisun kustantaja	Ympäristöministeriö		
Painopaikka ja -aika	Sinari Oy, Vantaa 2005		
Muut tiedot	Yhteyshenkilö ympäristöministeriössä yliarkkitehti Carita Strandell, puhelin (09) 1603 9353		

Presentationsblad

Utgivare	Miljöministeriet Markanvändningsavdelningen	Datum	Februari 2005
Författare	Anna Strandell		
Publikationens titel	Asukasbarometri 2004. Asukaskysely suomalaisista asuinypäristöistä (Boendebareometer 2004. Invånarenkät om boendemiljöer i Finland)		
Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt			
Sammandrag	<p>Boendebareometern är en enkätundersökning om boendemiljöns kvalitet i tätorter med över 10 000 invånare. Boendebareometern innehåller mångsidig information om invånarnas uppfattningar och erfarenheter angående boendemiljön samt om deras önskemål angående boendeformer. Enkäten genomfördes i samarbete med Statistikcentralen och Finlands miljöcentral.</p> <p>Allmänt sett är invånarna nöjda med sin boendemiljö. Missnöje förekommer i mera preciserade kvalitetsfrågor. I rapporten behandlas även positiva och negativa egenskaper hos olika typer av bostadsområden samt olika befolkningsgruppens uppfattningar, behov och önskemål beroende på livsskede och -situation. Den första Boendebareometerenkäten gjordes i slutet av år 1998. Rapporten innehåller sålunda även uppgifter om förändringarna under de senaste fem åren.</p> <p>Boendebareometerenkäten utgör en del av miljöförvaltningens uppföljning av livsmiljöns kvalitet. Avsikten är att med stöd av resultaten befrämja förbättrandet av boendemiljöns kvalitet och förverkligandet av sådana boendeformer och -miljöer som motsvarar invånarnas önskemål. Boendebareometern stöder miljöministeriets utvecklingsarbete angående boendemiljöns kvalitet. Rapporten betjänar även forskningen rörande livs- och boendemiljön.</p>		
Nyckelord	Invånarenkät, boendemiljö, bostad, bostadområde, befolkningsgrupper, service, invånardeltagande		
Publikationsserie och nummer	Miljön i Finland 746		
Publikationens tema	Markanvändning		
Projektets namn och nummer			
Finansiär/ uppdragsgivare	Miljöministeriet		
Organisationer i projektgruppen			
	ISSN	ISBN	
	1238-7312	951-731-287-3, 951-731-288-1 (PDF)	
	Sidantal	Språk	
	146	finska	
	Offentlighet	Pris	
	offentligt		
Beställningar/ distribution	Edita Publishing Ab, Kundservice, PB 800, FIN-00043 Edita, Finland tel. +358 20 451 05, telefax +358 20 450 2380 e-mail: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi, www-server: http://www.edita.fi/netmarket		
Förläggare	Miljöministeriet		
Tryckeri/ tryckningsort och -år	Sinari Ab, Vanda 2005		
Övriga uppgifter	Kontaktperson vid miljöministeriet Carita Strandell, telefon (09) 1603 9353		

Documentation page

Publisher	Ministry of the Environment Land Use Department	Date	February 2005
Author(s)	Anna Strandell		
Title of publication	Asukasbarometri 2004. Asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä (The Residents' Barometer 2004. Residents' Survey on Residential Environments in Finland)		
Parts of publication/ other project publications			
Abstract	<p>The Residents' Barometer is a survey on the quality of Finnish residential environments in centres with a population of 10,000 or more. The Residential Barometer gives a wide range of information on residents' views and experiences regarding their own living environment as well as of their wishes. The survey was made in cooperation with Statistics Finland and the Finnish Environment Institute.</p> <p>People are mostly satisfied with their residential environment. A closer look at quality factors revealed some dissatisfaction, too. The report also analyses the strengths and weaknesses of different types of dwelling areas as well as the views, needs and wishes of population groups in different stages and situations of life. Changes since the first Residential Barometer, performed in the end of 1998, are also reported.</p> <p>The Residents' Barometer is part of the environmental administration's monitoring of the quality of the living environment. The Residents' Barometer aims to promote better residential environments and realisation of residential environments and forms of dwelling that correspond to what people want. A purpose of the Residents' Barometer is to support the Ministry of the Environment in its efforts to raise the quality of residential environments. Also, it serves research on the living and residential environment on a more general level.</p>		
Keywords	resident survey, residential environment, residential area, population groups, services, residents' participation		
Publication series and number	The Finnish Environment 746		
Theme of publication	Land Use		
Project name and number, if any			
Financier/ commissioner	Ministry of the Environment		
Project organization			
	ISSN	ISBN	
	1238-7312	951-731-287-3, 951-731-288-1 (PDF)	
	No. of pages	Language	
	146	Finnish	
	Restrictions	Price	
	for public use		
For sale at/ distributor	Edita Publishing Ltd, Box 800, FIN-00043 Edita, Finland tel. +358 20 451 05, telefax +358 20 450 2380 e-mail: asiakaspalvelu.publishing@edita.fi, www-server: http://www.edita.fi/netmarket		
Financier of publication	Ministry of the Environment		
Printing place and year	Sinari Ltd. Vantaa 2005		
Other information	Contact at the Ministry of the Environment: Carita Strandell, Senior Architect, tel. +359 (0)9 1603 9353		